

ΕΚΛΟΓΗ

ΤΟΜΟΣ Η'

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ 82

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σκέψεις για την Ελλάδα	Γ. Α. Βλάχος	11
Οι ιπτάμενοι δίσκοι	D. Henzel	18
Έγκλημα πριν από 4.000 χρόνια	A. Σέμπος	27
Γράμμα από το Έλσινκι		30
Το ωραιότερο παραμύθι	Jean Rostand	33
Το κούταρο έχει ψυχή;	K. Forbes	36
Ο λογαριασμός της μαμάς	D. Piper	41
Η όμπρέλλα	H. Baldwin	44
Τα λάθη μας στον πόλεμο	J. Th. Soby	49
Σαλβαντόρ Ντάλι	C. Ford	58
Έτσι είναι οι γυναίκες	D. R. Morley	69
Από τη Γη στον Άρη	R. Leriche	72
Το μέλλον της χειρουργικής	D. Cochran	77
Οι χελώνες		84
Η επιστήμη στην υπηρεσία του ανθρώπου	Tr. Owen	89
Τι είναι η Ξυπνάδα		94
Οι νεότερες ανασκαφές της Τροίας	N. Benchley	96
Γκρέτα Γκάρμπο	E. Barker	101
Σταυροφορίες		106
Όσα δεν είπε ο Όμηρος	R. Mckeown	111
Έκλεισαν τα 18	Μαρίνα	118
Το ιδεώδες βάρος της γυναίκας		122

Ανθολογία Ξένων διηγημάτων, 16 σελίδες εκτός κειμένου
«Μιά μέρα στο χωριό» του Α. Τσέχωφ και «Αξέμ» του O. Goldsmith.

Το εξώφυλλό μας : «Βουλιαγμένη» από έγχρωμη ανέκδοτη φωτογραφία
του κ. Κ. Καλαγιαννίδη
Απαγορεύεται η ανασημειώσεις άρθρων και εικόνων της «Εκλογής»
χωρίς την άδεια των συγγραφέων και των εκδοτών.

«Εκλογή»

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ : ΕΛΕΝΗ Γ. ΒΛΑΧΟΥ, Μουρούζη 1

Υπεύθυνος τυπογραφείου : Κ. ΖΑΓΟΡΙΑΝΙΤΗΣ, Νεοπολέμου 14

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΖΗΝΩΝΟΣ 4, ΑΘΗΝΑΙ, ΤΗΛ. 54.873

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ :

Έσωτ.	Έτησ.	50.000	Έξωτ.	Έτησ.	\$ 4
Έσωτ.	Έξάμ.	25.000	Έξωτ.	Έτησ.	£ 1.10.0

ΗΤΑΝ ΜΕΣ' ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ...

Ήταν, μέσ' στον κόσμο ένα παιδί
όλο δειλία κι' όλο άνορεξία
τά παλιά τὰ σπύτια, τή σπονδή
άγαπούσε και τή μοναξιά.

Άγαπούσε οί άλλοι ν' αγαποῦν,
τά όργανα άγαπούσε, από μακρυνά,
και τὰ μάτια που θαμποκοποῦν
μιὰ κρυφή, βαθειά παρηγοριά.

Τὰ καιάρια επρόσεχε πολὺ
κάθε που έπιανε, ώρες να φουά
και μακρυνά, στο τζάμι, στην άχλύ,
χόρευαν, κομμένα τὰ μισά.

Μέσ' στοῦ κόσμου τήν όχλαγωγή,
τί ν' απόγινε τ' ώχρό παιδί,
δίχως μοναξιά και συλλογή,
όνειρα, ταξίδια, οὔτε σπονδή ;

Άπό τή συλλογή : «Καθημερινές»

Ο Τέλλος Άγρας, (φιλολογικό ψευδώνυμο του Ε. Γ. Ίωάννου εγεννήθη τὸ 1899 και πέθανε πολὺ νέος, από τις κακουχίες τῆς Κατοχῆς. Άσχολήθηκε ένωρίς με τήν ποίηση και δημοσίευσε στίχους του σε πολλά περιοδικά των νέων τῆς εποχῆς του. Ετύπωσε δυὸ βιβλία με δικούς του στίχους και μεταφράσεις («Τὰ Βουκολικά και τὰ Ἐγκώμια» 1922, και τις «Καθημερινές» 1937), και μετέφρασε με πολλήν επιτυχία τις «Στροφές» του Ζάν Μωρεάς και άλλα ποιήματά του. Ἐπεμελήθη μιὰ άνθολογία νέων ποιητῶν υπό τὸν τίτλον «Οί Νέοι», και δημοσίευσε σε πολλά περιοδικά μεταφράσεις του από Γάλλους συμβολικούς. Τήν ποίηση του Τέλλου Άγρα διακρίνει έντονη φυσιολατρία και νοσταλγία, πολλή δέ επεξεργασία του στίχου. Ο Τέλλος Άγρας ασχολήθηκε με πολλήν επίσης επίδοση στην κριτική και υπῆρξε ένας από τους καλύτερους χειραγωγούς των νέων που κοντά του εὔρισκαν ένα ιδεώδη δάσκαλο στην τέχνη. Πρέπει να εξαρθῆ τὸ ἦθος του πνευματικού αὐτοῦ ανθρώπου και ἡ θρησκευτική σχεδόν προσήλωσή του στην πνευματικὴ του άσχολία.

έκρηγή

Άπό τὰ καλύτερα δημοσιεύματα όλου του κόσμου

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Άποσπάσματα από ἄρθρα

Του

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΒΛΑΧΟΥ

Έκλεισε στις 10 Αυγούστου ένας χρόνος άφότου απέθανε ο Γεωργιος Άγγ. Βλάχος. Μερικά άποσπάσματα από ἄρθρα του, που έγραψε άμέσως μετά τήν Άπελευθέρωση, αναφερόμενα στον άγώνα τῆς Ἑλλάδος για τήν πολιτική της ελευθερία, διατηροῦν και σήμερα τήν επικαιρότητά τους.

Ο πόλεμος, ο οποίος τώρα τελειώνει, δέν υπῆρξε πόλεμος εθνικών αναγκών, πόλεμος άπελευθερωτικός, ἢ έδαφικῶν επεκτάσεων. Υπῆρξε πόλεμος καθεστώτων. Τὰ δύο μεγάλα Δικτατορικά Καθεστώτα του κόσμου, διὰ να ζήσουν, διὰ να επικρατήσουν, ασφουκτιῶντα μέσα εις τήν πολιτικήν τῆς Αὐταρχείας τήν όποίαν τὰ ἴδια εδημοούργησαν, και διότι κατά Νόμον ιστορικών τὰ Δικτατορικά Καθεστώτα έχουν ὡς τροφήν των νίκας, θριάμβους και αίματα, προεκάλεσαν τὸν πόλεμον, ο οποίος τώρα τελειώνει. Θέλουν λοιπόν οί μεγάλοι, ὄχι να μῆ γίνῃ πόλεμος πλέον, αλλά να ελαττωθοῦν αἱ πιθανότητές

τον κατά πολύ; Ἄς ἀφήσουν τὰ Ντάμπαρτον Ὡγκς καὶ τὰς δῆθεν Ἀστυνομίας καὶ ἄς ἐξετάσουν τώρα, καλά, τὸ ζήτημα τῶν παγκοσμίων μεταπολεμικῶν καθεστώτων. Θὰ ὑπάρξουν κατὰ βούλησιν ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος κοινοβουλευτισμοὶ καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο Δικτατορίες;... Τότε ὁ νέος Πόλεμος ἔρχεται. Θὰ ὑπάρξουν παντοῦ, φανερά, εἰλικρινῆ, πραγματικὰ κοινοβουλευτικὰ καθεστῶτα; Τότε ὁ πόλεμος ἢ μπορεῖ ἢ νὰ μὴ γίνῃ ποτὲ ἢ νὰ ἀργήσῃ. Νὰ πολεμήσουν δηλαδὴ καὶ τὶς οἶδε πῶς, οὔτε κἂν τὰ ἐγγόνια μας, τὰ δισέγγονά μας. Διὰ τὸ ὑπάρξουν ὅμως παντοῦ κοινοβουλευτικὰ καθεστῶτα, δηλαδὴ καθεστῶτα ἐλεύθερα, μὲ ἐλευθεροτυπίαν, μὲ Ἐκλογάς, μὲ ἀντιπροσώπους πού θὰ δίδῃ εἰς τὰ κοινοβούλια ἐλεύθερος ὁ λαὸς καὶ μὲ Κυβερνήσεις ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ ἐκ τῆς ἐλευθέρου του θελήσεως ἐκπορευόμενας, ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΜΗ ΥΠΑΡΧΗ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΣ. Διότι ὁ Κομμουνισμός, καὶ ἂν ἀκόμη θελήσῃ νὰ ἐνταχθῇ εἰς τὸν Κοινοβουλευτισμόν, εἶναι, ὡς κοσμοθεωρία καὶ σύστημα, τόσον διάφορος ἀπὸ τὰ συστήματα τῶν ἀστικῶν καθεστώτων, ὥστε ἅμα ἔρχεται εἰς τὴν Ἐξουσίαν ὡς κόμμα θὰ προκαλῇ τοιαύτην κοινωνικὴν καὶ οικονομικὴν ἀνατροπὴν, οὕτως ὥστε, καὶ ἂν ἀκόμη ἔχη

τὴν καλωσύνην νὰ ὑποχωρῇ εἰς μίαν διάδοχόν του ἀστικὴν πλειοψηφίαν, θὰ παραδίδῃ ἓνα Κράτος τὸ ὁποῖον θὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ συγυρισθῇ. Ἔστω λόγου χάριν ἓνα Κράτος εἰς τὸ ὁποῖον ἐπιτυγχάνουν εἰς τὰς ἐκλογὰς οἱ Κομμουνισταί. Καταργοῦν τὸ κεφάλαιον, τὴν ἰδιοκτησίαν, τὰ βαφτίσια καὶ ὅ,τι ἄλλο. Περνοῦν δύο χρόνια, γίνονται ἐκλογαὶ καὶ ἔρχονται οἱ Ἀστοί. Θὰ ψάχνουν λοιπὸν μὲ τὴν ἀστικὴν τῶν Κυβερνήσεων οἱ Ἀστοὶ νὰ ξανάβρουν τὰ χωράφια τῶν καὶ τὰ σπίτια τῶν; Καὶ ἅμα τὰ εὔρουν θὰ γίνουν πάλιν ἐκλογαὶ καὶ θὰ ξαναρθοῦν οἱ Κομμουνισταὶ νὰ τὰ ξαναπάρουν;... Αὐτὰ δὲν γίνονται. Δὲν γίνεται δηλαδὴ ν' ἀποτελέσῃ κόμμα Κοινοβουλευτικὸν ὁ Κομμουνισμὸς καὶ νὰ ὑποχωρῇ εἰς τοὺς ἀντιπάλους του καὶ νὰ μετατίθεται εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν καὶ νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὴν Ἐξουσίαν. Ὁ Κομμουνισμὸς εἶναι Ἐπανάστασις, καὶ ὡς Ἐπανάστασις ἢ θὰ ζῆ ὡς Δικτατορία μεταξὺ τῶν ἄλλων κοινοβουλευτικῶν καθεστώτων ἢ θὰ ἐξαπλωθῇ εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ τότε μόνον θὰ ζήσῃ ὡς Ἐλεύθερον Καθεστῶς.

***

Ἡ Ἑλλάς δὲν εἶναι γεωγραφικὴ ἔκτασις τὴν ὁποίαν

τυχαίως ἐχώρισαν ἀπὸ τοὺς γειτόνους τῆς δύο βουνὰ καὶ ἓνα ποτάμι, δὲν εἶναι μία ἀπὸ τὰς Δημοκρατίας τοῦ Ἰσημερινοῦ ἢ τὰς ἀποικίας τῆς Ἀφρικῆς, αἱ ὁποῖαι εὐκόλα - εὐκόλα μποροῦν νὰ γίνον καίποτε ὅλαι μαζί ἓνα Κράτος. Δὲν εἶναι τυχαῖον τμήμα ἄλλων χωρῶν καὶ ἀπόγονος φυλῶν πού κατέλιπαν γύρω τῆς συγγενεῖς τῆς. Ἡ Ἑλλάς εἶναι μάννα. Εἰς νέους γάμους τῆς τὶς οἶδε μὲ ποίαν ἀκτίνα φωτὸς θὰ γεννήσῃ, θὰ δημιουργήσῃ, θὰ ἀποδώσῃ. Ἔτσι εἶναι. Τῆς Ἑλλάδος λοιπὸν αὐτῆς πού ἐκπροσωπεῖ τὴν ἀνάμνησιν καὶ τὴν ἐλπίδα, τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν δόξαν πού ἐπέρασε καὶ αὐτὴν πού εἶναι, ἔρχεται καὶ θὰ ἔλθῃ, εἴμεθα ἡμεῖς, τὰ ἑπτὰ ἑκατομμύρια, οἱ ὀλίγοι, ἢ μία φύχτα, θεματοφύλακες καὶ προασπισταὶ καὶ προστάται. Δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα ἡμεῖς ν' ἀνοίξωμε πρὸς τοὺς οἰουοδήποτε ἄλλους, καλοὺς ἢ κακίστους, τὰ σύνορά μας καὶ νὰ ποῦμε — λόγου χάριν — εἰς τοὺς Βουλγάρους: «Περάστε κύριοι, τὰ ἐξεχάσαμε ὅλα, τὶς ἱστορίες τὶς σχίζομε, παντρευτήτε μὲ Ἑλληνίδες, φτιάστε παιδιὰ, ἄς γίνωμε μία φιλία, μία φυλὴ καὶ ἄς γίνῃ καὶ ὁ Παρθενὸν Παρθενώνωφ...» Εἴμεθα Ἑ-

θνος πρῶτον. Εἴμεθα ὁ ἀπεφθός χρυσὸς πού δὲν θέλει μὲ δεύτερα μέταλλα ἀναμίξει. Εἰς αὐτὰ οἱ ἐδῶ Κομμουνισταὶ διαφωνοῦν. Καὶ ἂν ἀκόμη δὲν διαφωνοῦν — τί νὰ κάμουν οἱ ἄνθρωποι; — λαμβάνουν τὰς διαταγὰς τῶν ἀπ' ἔξω. Θέλομεν ἡμεῖς Ἑλλάδα;... Αὐτοὶ θέλουν διεθνισμούς. Θέλομεν ἡμεῖς μετὰ τόσας θυσίας καὶ τόσα αἵματα νὰ μεγαλώσωμε κάπως;... Αὐτοὶ μᾶς λέγουν ὅτι αὐτὰ εἶναι περιττὰ — διότι λαμβάνουν τὰς διαταγὰς τῶν ἀπ' ἔξω. Θέλομεν νὰ ἀπαλλάξωμε τοὺς ἰδικούς μας, τοὺς ἑλληνικοὺς πληθυσμούς, ἀπὸ τὴν δεσποτείαν κακῶν καὶ ἀπολιτιστῶν γειτόνων; Αὐτοὶ γίνονται τῶν γειτόνων συνήγοροι καὶ διακηρύττουν, πρὸς μεγίστην ζημίαν μας, ὅτι τοὺς ἀδικοῦμεν. Αὐτοὺς λοιπὸν τοὺς κυρίους κομμουνιστάς, ἀνεξαρτήτως δημοκρατισμῶν, βασιλισμῶν, καπιταλισμῶν, φασισμῶν, θεωριῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν, πρέπει ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, διὰ λογαριασμόν τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὑπάρξεως καὶ τοῦ μέλλοντός τῆς, νὰ θέσωμε ἐκτὸς Νόμου. Ἀλλῶς δὲν γίνεται. Εἶναι σπονδαῖοι, εἶναι διεθνισταί, εἶναι ὑπεράνθρωποι, βλέπουν μακριά, ἀλλὰ τὴν Ἑλλάδα τὴν ἐλάπτουν. Ἕλληνες δὲν εἶναι εἰς τὴν ψυχὴν. Ἕλληνες δὲν εἶναι εἰς τὴν σκέψιν.

Ἕλληνες δὲν εἶναι εἰς τὴν κρίσιν, εἰς τὰ αἰσθητά. Διατὶ λοιπὸν θὰ εἶναι ὑπήκοοι Ἕλληνες;...

***

Τώρα βαδίζομεν ὅλοι ἀριστερά. Ὅπως κάποτε, ἐπὶ Κατοχῆς, ἀπὸ τὸ ἕνα πεζοδρόμιον. Εἶναι ἡ μόδα. Μόδα, ὅπως λ.χ. ἡ λέξις κλίμα. Κάθε δημόσιος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος θέλει νὰ εἶναι ἐν τάξει ἀπέναντι τοῦ συρμοῦ, θὰ μεταχειρισθῆ κάπου, ὅπως δῆποτε, τὴν λέξιν κλίμα.

Καλά, ἔστω, τὸ κλίμα τῆς ἐποχῆς. Ἄλλὰ τὸ ψωμί;... Θὰ εἴμεθα ἀπολύτως διατεθειμένοι, ἂν δὲν ὑπῆρχον ἀπ' ἐπάνω μας Σλαῦοι κομμουνισταί, οἱ ὁποῖοι ἐνούμενοι μαζί μας κοινωνικῶς καὶ πολιτικῶς θὰ ἤμποροῦσαν ν' ἀπειλήσουν αὐτὴν τὴν φυλετικὴν ὑπαρξίν μας, θὰ ἤμεθα ἀπολύτως διατεθειμένοι νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ Κομμουνισμὸς εἶναι μία ἀρτία, σωστή, καλοστεκούμενη θεωρία: Οὔτε πλούσιοι, οὔτε φτωχοί. Ὅ,τι ἔχομε καὶ ὅ,τι βγάζομε θὰ τὰ βάζωμε κάτω καὶ θὰ τὰ τρώμε. Τροφή, πρόνοια, ὑγεία, σχολεῖα. Αὐτὰ καὶ δύσκολα ἐὰν εἶναι καὶ ἀδύνατα μάλιστα δι' ἕνα τόπον πού δὲν ἔχει τίποτε διὰ νὰ τὸ βάλῃ κάτω καὶ νὰ τὸ φάῃ, ἔρχονται ἐπὶ τέλους εἰς κάποιον λογαριασμὸν, τοῦ ὁποίου εἶναι μακρὰ ἢ ἐξήγη-

σις. Ἄλλ' ἂν αὐτόν, τὸν κομμουνισμὸν, τὸν βάλωμε κατὰ μέρος—ἀφοῦ δὲν συζητοῦμεν τώρα μαζί του—τί μένει ἔπειτα ἀπὸ αὐτόν ὡς κάτι τίμιον, ὀρθόν, εὐσταθές; Ὅλοι οἱ εὐλικρινεῖς ἄνθρωποι θὰ ἔλεγον: Τὸ Κεφάλαιον. Ἡ παλὰ κεφαλαιοκρατικὴ Πολιτεία, μὲ εἰς τὴν πόρτον τῆς ἕνα κλειδί: Τὸν μετροημένον, σοφὸν καὶ ἡρεμὸν Κρατικὸν παρεμβατισμὸν. Πέραν τῶν δύο πόλων αὐτῶν, τοῦ Κεφαλαίου καὶ τῆς Κομμουνίας, οὐδὲν ἕτερον. Ὁ Ἀριστερισμὸς ὡς κοινωνικὸν καὶ πολιτικὸν σύστημα δὲν ὑπάρχει καὶ ἂν ὑπάρχη καὶ ἂν δύναται νὰ σταθῆ καὶ ἂν μορῆ νὰ συζητηθῆ, ἢ μπορεῖ νὰ συζητηθῆ, νὰ γίνῃ καὶ νὰ ὑπάρχη ὅπουδήποτε ἄλλοῦ καὶ ὄχι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Διότι ἡ Ἑλλάς εἶναι φτωχεῖα. Διότι πρῶτα ὕλας δὲν ἔχει. Διότι τὸ χῶμα τῆς εἶναι ἀγασμένον, εἶναι ἐνδοξον, εἶναι ἱερόν, ἀλλὰ στάρι δὲν βγάζει, διότι ἡ θάλασσά τῆς κἀνει μαρίδες. Διότι τὰ βουνά τῆς κἀνονν θυμάρη, διότι οἱ ἄνθρωποι, οἱ περισσότεροι καὶ οἱ ἐξυπνότεροι, κἀνονν ἐμπόριον, διότι διὰ τοῦ μεταπρατισμοῦ καὶ τοῦ ἐμπορίου ζῶμεν, ἀναπνέομεν, ὑπάρχομεν ἐμεῖς καὶ τὸ Κράτος. Ἀπὸ γεννησημιοῦ μας Ἰάσωνες, κνηγοῦμεν εἰς ξένας παραλίας τὸ χρυσόμαλλον δέρας, δηλαδὴ τ' ἀγαθὰ πού δὲν ἔχει ὁ τόπος μας καὶ ἔ-

χουν ἄλλοῦ, καὶ ἡ οἰκονομικὴ μας ζωὴ εἶναι μία διαρκῆς Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία. Καράβια πού πάνε, ἔρχονται, φορτώνονται, ξεφορτώνονται καὶ μᾶς δύνουν φαί. Ἀριστερὰ λοιπὸν. Ὅριστε νὰ κἀνωμεν ὅλοι ἀριστερά. Πρωτοπόροι μάλιστα, πρὶν κἀνῆ ἀριστερὰ ὅλος ὁ κόσμος, πρὶν κἀνῆ ἀριστερὰ ἢ χειρὰ καὶ καλὴ καὶ εὐσαρκὸς ἀντριώτισσα παραμάννα τροφὸς τοῦ Κόσμου, ἢ Ἀμερικῆ. Τὸ ἀριστερὰ ὅμως εἶναι τὸ κόκκινο πανὶ τοῦ Κεφαλαίου. Μόλις ἀκούσῃ τὸ Κεφάλαιον τὴν λέξιν ἀριστερὰ στρίβει. Στρίβει καὶ ἀφίνει — τί θέλετε; — τὸ ἐργοστάσιό του, τὰ ἀσημικά του, τὸ σπίτι του; Ἄλλ' αὐτὰ δὲν ἀρκοῦν διὰ νὰ φᾶνε ψωμί οἱ ἀριστεροί. Διὰ νὰ φᾶνε ψωμί καὶ αὐτοὶ καὶ ἐμεῖς πρέπει ὅσοι ἔχουν ἐδῶ χρήματα νὰ παύσουν νὰ φοβοῦνται ὅτι ἂν τὰ παρουσιάσουν θὰ τοὺς τὰ πάρουν. Ἐν παρόδῳ εἰρησθῶ ἐδῶ ὅτι χρήματα εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ἔχει κανεὶς, διότι ὅσα εἶχε ὑπὸ οἰανδήποτε μορφήν καὶ ἂν τὰ εἶχε ἐξηνεμισθῆσαν. Πρέπει λοιπὸν ὅσοι εἶναι ἐδῶ καὶ ἔχουν ἔξω χρήματα νὰ τὰ φέρουν. Καὶ νὰ κἀμουν ἐργοστάσια, ἐπιχειρήσεις, βαπόρια, καταστήματα, ξενοδοχεῖα, δουλειές. Ὅσοι εἶναι ἔξω καὶ ἔχουν χρήματα ἔξω νὰ ἔλθουν κι' αὐτοὶ μὲ τὰ χρήματά τους, ὄντες βέβαιοι

ὅτι ἐδῶ ὅλα πάνε δεξιὰ καὶ ὅτι δὲν θὰ τοὺς ἀρπάξῃ εἰς τίς Φλέβες τὰ χρήματά τους τὸ Κράτος. Διότι τότε δὲν ἔρχονται. Καὶ τελευταῖον πρέπει νὰ ἔλθουν οἱ ξένοι, οἱ Ἀμερικάνοι κεφαλαιοῦχοι, ἐδῶ. Αὐτοὶ πού ἔχουν τώρα πλημμυροῖσει τὴν Ἰταλίαν — μιὰ λίρα χρυσὴ ὀκτὼ χιλιάδες λιρέττες στὴν Ἰταλίαν — καὶ ν' ἀναλάβουν τὰ λιμάνια μας, τὰ γεφύρια μας, τοὺς δρόμους μας, τὰ ξενοδοχεῖα μας καὶ νὰ μᾶς κἀμουν ἕνα εὐλογημένον καὶ πλούσιον τόπον τουριστικόν, ἐταιρίαν εἰς τὴν ὁποίαν αὐτοὶ θὰ βάλουν τὸ μυαλό τους καὶ τὰ λεπτά τους καὶ ἐμεῖς — ὄχι τῆς μόδας τὸ κλίμα — τὸ κλίμα μας καὶ τὸν Παρθενῶνα. Ἐτσι μόνον θὰ ζήσωμε, ἔτσι μόνον θὰ φᾶνε, ὄχι οἱ πλούσιοι μόνον πού στὸ κάτω — κάτω τῆς γραφῆς παίρνουν τὸ μπαούλο τους καὶ μᾶς ἀφίνουν, ἀλλὰ καὶ οἱ φτωχοὶ καὶ ἡ ἐργατιά. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια, αὐτὰ εἶναι τὰ πράγματα — καὶ τὰ ρέστα, οἱ ἀριστερισμοὶ καὶ τὰ κλίματα εἶναι δημοκοπίαι. Εἰς τὸ Κεφάλαιον λοιπὸν; Πίσω; Ἐνα αἰῶνα; Καὶ τὸ Κεφάλαιον στυγνὸν καὶ ἀσύδοτον καὶ ὁ ἐργάτης δυστυχεῖς καὶ ἀνένδυτος, καὶ ὁ ἐφοπλιστῆς εἰς τὸ αὐτοκίνητον καὶ ὁ θερμαστῆς εἰς τίς μηχανές;... Ἄλλ' αὐτὰ διὰ νὰ ὀργανωθοῦν κατὰ ἕνα ὀρθὸν καὶ τίμιον τρόπον,

διὰ τὴν ὑπάρξην — ἐδῶ ἄλλη λέξις τῆς μόδας — κατανόησις μεταξὺ Ἐργασίας καὶ Κεφαλαίου, ἔρχεται τὸ Κράτος, χωρὶς τὴν κἀνή καθόλου ἀριστερά, καὶ τακτοποιεῖ τὴν ζωὴν τοῦ μισθωτοῦ παύρον ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τοῦ Κεφαλαίου ὅ,τι πρέπει καὶ ὅ,τι χρειάζεται. Πρῶτα ἀπ' ὅλα θὰ ζήσῃ ὁ ἐργάτης καλὰ, θὰ τραφοῦν καὶ θὰ ἔχουν εὐκόλα μέσα ὑγιεινῆς καὶ εκπαιδεύσεως τὰ παιδιὰ του, ἔπειτα θὰ μισθοδοτηθῇ ἐπαρκῶς ὁ ὑπάλληλος, θὰ ἔχουν — ἄς ποῦμε — αὐτοκίνητα καὶ οἱ Πρόεδροι τῶν Δικαστηρίων καὶ οἱ Εἰσαγγελεῖς καὶ οἱ Ἄνωτατοι Δειτουργοὶ καὶ ὄχι μόνον οἱ Τραπεζίται, θὰ ὑπάρχουν τρόποι τὴν λειτουργοῦν θεριναὶ ἐξοχαί, λουτρά, κέντρα ἀναψυχῆς, θέατρα, συναυλίαι, διασκεδάσεις διὰ τοὺς ἐργαζομένους ἀνθρώπους... Ἄλλ' ἀπὸ ποῦ;... Ἄπὸ τὸ γάλα, ἀδελφοί, ποῦ θὰ μᾶς δίδῃ ἡ καλοθρεμμένη ἀγελάδα τοῦ περιβολιοῦ μας, ἀπὸ τὸ Κεφάλαιον. Ἄλλὰ ἔχουν μαζευθῆ ἔξω ἀπὸ τὸ περιβόλι οἱ ἔξαλλοι:

— Εἰς θάνατον! Εἰς θάνατον!

— Ποιόν;

— Τὴν ἀγελάδα!...

Σύμφωνοι. Εἰς θάνατον καὶ τὴν φᾶμε. Νὰ τὴν βάλωμε κάτω τὴν σφάξωμε, τὴν κἀνωμε βραστή, πη-

κτῆ, σοῦπα, παπούτσια, πίπες ἀπὸ τὰ κέρατά της. Εἶναι ἓνα εἶδος κομμουνισμοῦ. Ἄλλὰ τὴν πᾶμε ἀριστερά, εἰς τὸ μέρος τοῦ περιβολιοῦ ποῦ δὲν ἔχει χορτάρια καὶ ἐκεῖ τὴν κλωτσοῦμε καὶ τὴν δέρνουμε καὶ τὴν φτύνουμε καὶ τὴν θέλουμε τὴν ἀρμέγωμε τὸ πρωῖ;... Αὐτὸ εἶναι μωρία.

Αὐτὰ δὲν γράφονται βέβαια διὰ τὴν συγκινήσασιν τὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος τῶρα μᾶς κυβερνᾷ. Ὁ κόσμος αὐτὸς δὲν εἶναι λόγῳ μόδας εἶναι λόγῳ ἀνάγκης ἀριστερός. Παραδεργόμενος μεταξὺ Βασιλείας, Δημοκρατίας, Συμμοριῶν, Ὁργανώσεων, Ἐαμισμοῦ καὶ Κομμουνισμοῦ, πιστεύων ὅτι ἡ κοτζᾶμ Ἄγγλία, ἀφοῦ ἔφερε τοὺς ἀριστερούς, ξεύρει τί κάνει — ἐνῶ ἡ Ἄγγλία ἔχει τόσα πολλὰ ὥστε δὲν τὴν νοιάζει ἂν χάσῃ καὶ λίγα — εὐρῆκε μίαν ἔξω βασιλισμοῦ καὶ κομμούνιας καλὴν πολυθρόναν ποῦ εἶχε καρφισωμένον ἐπάνω της τὸ δελτίον «Ἀριστερά» καὶ ἐκάθησεν. Αὐτὸς ὁ κόσμος εἶναι ξαπλωμένος καλὰ, εἶναι κατάκοπος, εἶναι γέρον καὶ δὲν τὸν σηκώνει κανεὶς. Γράφονται ὁμῶς αὐτὰ διὰ τοὺς νέους, τοὺς νέους πολιτευομένους τῆς μόδας. Αὐτοὶ θὰ θελήσουν ἀραγε τὴν σκύνουν τίμια, πραγματικά, εἰς τὸ πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος, τὴν ἐννοήσουν ὅτι τὸ μέλλον τοῦ τόπου

αὐτοῦ δὲν ἡμποροῦν τὴν βοηθήσασιν αἱ δημοσκοπίαί, οἱ ἀριστερισμοὶ καὶ τὰ φούμαρα, ὅτι διὰ τὴν εἶναι κανεὶς ἀληθινὰ ἐργατικὸς πρέπει τὴν εἶναι δεξιὸς καὶ ὅτι ἐκεῖ, εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Ἑλληνι-

κοῦ καὶ τὴν πρόσκλησιν ξένου κεφαλαίου, εὐρίται καὶ διὰ τοὺς ἀγγότας καὶ διὰ τοὺς ἐργάτας καὶ διὰ τοὺς σήμερον πτωχοὺς ἡ σωστικὴ συνταγή;... Ἄς τὸ ἐλπίσωμεν.

Γ.Α.Β.

Ὁ δρόμος εἰς τὴν εὐτυχία

Τοῦ

JAMES HUGHES

Μὴν χάνεις τὸν καιρὸ σου ὀνειροπολῶντας πόσο εὐτυχιμένος θὰ ἦσιν ἂν εἶχες τὴν πλοῦτη τοῦ Ἁγᾶ Χάν ἢ τὸ σῶμα τῆς στᾶρ ποῦ προτιμᾶς. Ἄρκεσο στὸν ἑαυτὸ σου.

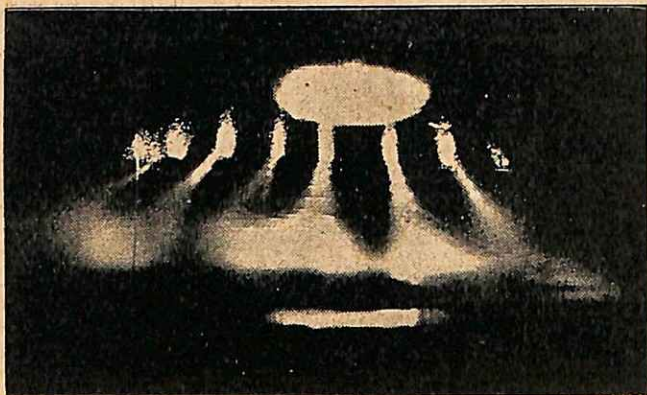
Γιὰ τὴν πετύχης στὴ ζωὴ πρέπει τὴν γνωρίσης καὶ τὴν παραδεχθῆς ὀρισμένες ἀλήθειες. Μία ἀπ' αὐτῆς εἶναι ὅτι κάθε ἀνθρώπος γεννήθηκε μὲ ὀρισμένες ἐλλείψεις ποῦ ἴσοσταθμίζονται ἀπὸ ἀντίστοιχα χαρίσματα. Τὰ χαρίσματα αὐτὰ καὶ τὰ μειονεκτήματα καθορίζουν τὴν τροχιά ποῦ θὰ ἀκολουθήσῃ ἡ ζωὴ σου.

Ἄν δοκιμάσουμε τὴν ἀγνοήσουμε τὴν κληρονομία ποῦ μᾶς θάραίνει, κινδυνεύουμε τὴν ἀποτύχουμε σὲ κάθε μας προσπάθεια.

Ἀντίθετα, ἂν ἀντὶ τὴν φροντίζουμε τὴν μιμηθοῦμε τὴν ζωὴ τῶν ἄλλων, ἀναζητήσουμε καὶ ἀνακαλύψουμε τὰ δικά μας χαρίσματα καὶ προσπαθήσουμε τὴν τὰ καλλιεργήσουμε, τότε θὰ κατορθώσουμε τὴν τὴν ἀποβῆσασιν τὸ δρόμο μας πρὸς τὴν εὐτυχία.

Μόνον ἂν μείνης αὐτὸς ποῦ εἶσαι μπορεῖς τὴν πετύχης. Ἄν ἔχης τὰ χαρίσματα τοῦ ἡγέτη, τότε ἀκολούθησε τὸ δρόμο αὐτὸ καὶ θὰ εἶσαι εὐτυχισμένος, ὁποῦδήποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ τίμημα ποῦ θὰ ὑποχρεωθῆς τὴν πληρώσης. Ἄν ἡ κλίσι σου βρίσκεται ἐλλοῦ, ἀκολούθησέ τὴν, μὲ τὴν πεποιθήσι ὅτι βρίσκοντες τὸν πραγματικὸ ἑαυτὸ σου, θὰ βρῆς τὴν πραγματικὴ εὐτυχία.

Μπορούμε να φτιάχουμε «Δίσκους»
στην κουζίνα του σπιτιού μας

Ο Ντόναλτ Μέντσελ, καθηγητής της αστροφυσικής και μέλος του Συμβουλίου Ήλιακων Έρευνών του Πανεπιστημίου του Χάρβαρντ διαλύει τον μύθο των «ιπταμένων δίσκων».

ΙΠΤΑΜΕΝΟΙ ΔΙΣΚΟΙ

Του Δρος
DONALD H. MENZEL

Μου φαίνεται πώς μπορώ να μιλήσω για τους ιπταμένους δίσκους μια και είμαι ένας απ' τους λίγους που είδαν πραγματικά αυτό το φαινόμενο.

Οι αστρονομικές ή μάλλον οι ήλιακές μου μελέτες με αναγκάζουν συχνά να πηγαίνω στο Κολοράντο και στο Νέο Μεξικό και έτυχε να θρίσκωμαι στην Αεροπορική Βάση Χόλομαν στο Νέο Μεξικό την εποχή που ο φόβος

για τους ιπτάμενους δίσκους είχε φτάσει στο κορύφωμα. Εκείνο το πρωί είχα δη κάτι πράγματα που έμοιαζαν σαν δίσκοι να κινούνται πάνω απ' το κεφάλι μου. Συγκέντρωσα την προσοχή μου και είδα πώς ήταν μετεωρολογικά αερόστατα. Ασφαλώς οι περισσότεροι «δίσκοι» θα μπορούσαν να ερμηνευτούν κατά τον ίδιο τρόπο. Άλλοι όμως, που ήταν εκεί στη συζήτηση—και πολλοί έ-

πιστήμονες ανάμεσά τους—είχαν την γνώμη πώς υπήρχε ίσως κάποια βάση σ' όλη αυτή την ιστορία.

Το θράδι της ίδιας ημέρας δέχτηκα την δεύτερη «έπιθεση» των ιπτάμενων δίσκων. Ήμουν στο πίσω κάθισμα ενός αυτοκινήτου που με πήγαινε στο Άλαμογκόρντο και θαύμαζα το φεγγάρι καθώς ανέβαινε πίσω από το Σακραμέντο Πήκ. Λίγες μοίρες βορειότερα από το φεγγάρι παρατήρησα κάτι που έμοιαζε σαν λαμπερό άστρο και ύστερα ένα δεύτερο άστρο λίγο μακρύτερα. Φαντάστηκα πώς θα ήταν ο Κάστωρ και ο Πολυδεύκης του άστερισμού των Διδύμων. Ξαφνικά σκέφθηκα πώς οι Δίδυμοι είναι όρατοι μόνο τον χειμώνα. Τα δύο άστρα έπρεπε να ήταν κάτι άλλο.

Σαν όλους τους αστρονόμους, έλπίζω πάντα κι' εγώ, πώς θα ανακαλύψω κανένα καινούργιο άστρο που θα μπορηί να φαίνεται με γυμνό μάτι. Γι' αυτό άνοιξα γρήγορα το παράθυρο του αυτοκινήτου για να το δω καλύτερα. Δεν μπορούσα όμως να δω καθαρά. Και τα δυο φαίνονταν κάπως θολά και είχαν ένα γαλαζωπό φως. Ήταν σαν να «πετούσαν». Ξαφνικά κατάλαβα πώς έβλεπα κάτι άσυνήθιστο και είπα στον οδηγό να σταματήσει. Όταν βγήκαμε από το αυτοκίνητο, μόλις που προφτάσαμε να δούμε να χάνονται με τον ίδιο μυστηριώδη τρόπο που είχαν εμφανιστή. Ανεφερα το γεγονός με όλες τις λεπτομέρειες στην Αεροπορία. Αργότερα έμαθα πώς ένας Άγγλος μετεωρολόγος, ο Έντουαρντ Λόου, είχε αναφέρει ένα παρόμοιο φαινόμενο, μόνο που εκείνος είχε δη τέσσερα υπερφυσικά αντικείμενα να πετούν κοντά στο φεγγάρι.

Θα περιμένετε ίσως να σας εξηγήσω τι ακριβώς ήταν αυτό που είδα εκείνο το θράδι. Λυπάμαι που θα σας απογοητεύσω, μα δεν ξέρω. Έχω ώριμες ιδέες επάνω σ' αυτό το θέμα, και αυτές θα σας πω:

Πρώτα απ' όλα δεν πιστεύω πώς αυτό που είδα ή αυτό που είδαν άλλοι ήταν βλήματα ή μηνύματα ή κάτι άλλο που έρχονταν από τον Άρη, από τη Σελήνη, ή από το διάστημα, ούτε από τη Ρωσία ή οποιαδήποτε άλλη χώρα.

Η ζωή και η έπιστήμη θα ήταν πολύ απλά πράγματα αν, κάθε φορά που συναντούσαμε κάποιο ανεξήγητο φαινόμενο, το αποδίδαμε σε μια έξωτερική δύναμη πέρα από τον έλεγχο μας. Ο τρόπος αυτός του συλλογισμού είναι παλιός όσο και ο άνθρωπος. Οι προϊστορικοί πρόγονοί μας είχαν προσωποποιήσει όλα τα φυσικά στοιχεία. Κάποιος θεός φυσούσε τον άνεμο, άλλος έρριχνε τους κεραυνούς, άλλος άναβε τα ήφαιστεια.

Οι παλιοί λαοί εξηγούσαν την έκλειψη του ήλιου λέγοντας ότι κάποιος δράκος έτρώγε τον ήλιο και ήταν ένθουσιασμένοι όταν κατάρθωναν να διώξουν το δράκο με τα τύμπανα και τα κοντάρια τους.

Με τον τρόπο αυτό δεν χρειάζονται έργαστήρια και πειράματα για να δοκιμαστούν οι υποθέσεις. Δεν χρειάζονται πολύπλοκα μαθηματικά για να μελετηθούν οι λεπτομέρειες. Για κάθε καινούργιο και ανεξήγητο φαινόμενο έπιννοουμε και ένα θεό.

Οι αιώνες που πέρασαν μας έχουν διδάξει πόσο μάταιο είναι να έπιννοουμε μυστηριώδεις δυνάμεις και υπερφυσικά όντα. Με τον τρόπο αυτό θα μπορούσε να εξηγηθί το κάθε τι, αλλά έτσι ή φύσι θα

γι' αυτό βλέπουν περισσότερα. Έπειτα είναι και ο κατακάθαρος οὐρανός. Τὴν ὥρα πού δύνει ὁ ἥλιος μπορεί κανείς νά διακρίνη μιὰ κορυφή θουνού πού βρίσκεται 150 μίλλια μακριά.

Τέλος ἔχουμε τὴν πιό σπουδαία ἐρώτησι ἀπ' ὅλες: "Ἄν οἱ δίσκοι δὲν εἶναι ὑπερφυσικοὶ ἢ δὲν εἶναι δημιουργήματα ὑπερφυσικῶν ὄντων, τότε τί εἶναι;

Μιά προσεχτικὴ ἀνάλυσι ὄλων τῶν στοιχείων μᾶς δείχνει πραγματικῶς πῶς — ἂν ἐξαιρέσουμε τὰ μετεωρολογικὰ ἀερόστατα, τὰ χαρτιά, τὰ ἀεροπλάνα, τὴν Ἄφροδιτή καὶ τὰ παρόμοια — ὑπάρχει ἓνα σημαντικό ποσοστὸ στοιχείων πού εἶναι ἀξίόπιστα, ἀλλὰ μένουν ἀνεξήγητα. Καὶ μᾶς μιλοῦν γιὰ κυκλικὰ ἢ ἑλλειψοειδῆ ἀντικείμενα πού λάμπουν σάν ἀσημένια τὴν ἡμέρα ἢ παρουσιάζονται φωτεινὰ τὴ νύχτα.

Πολλὲς περιγραφές ἀναφέρουν καταπληκτικὸς ἀριθμὸς ἀποστάσεων ἢ ταχύτητος. Καὶ ρωτῶ: Πῶς εἶναι δυνατόν ἓνας παρατηρητὴς πού βρίσκεται στὴ γῆ καὶ στέκεται σὲ ἓνα ὄρισμένο σημεῖο νά ὑπολογίσῃ μὲ τὴν βοήθεια τῶν ματιῶν του μόνο ἀπόστασι, μέγεθος καὶ ταχύτητα; Ἄν νομίζετε πῶς εἶναι εὐκόλο δὲν ἔχετε παρὰ νά δοκιμάσετε. Πάρτε τὸ φεγγάρι.

Ἡ ἀγνωστὴ πραγματικὴ ταχύτητα τῶν δίσκων ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πραγματικὴ τους ἀπόστασι. Κινοῦνται χωρὶς κανένα ἤχο, γι' αὐτὸ φαίνονται ὅτι ἐλέγχονται ἀπὸ κάποια ὑπερφυσικὴ δύναμι. Τὸ σχῆμα τους εἶναι κυκλικὸ ἢ ἑλλειψοειδές καὶ δὲν μοιάζουν μὲ κανένα ἀεροσκάφος πού ἔχει φτιάξει ὁ ἄνθρωπος ὡς σήμερα. Εἶναι ὅμως λογικὸ νά φθάνουμε στὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ εἶναι ὁπωσδήποτε ἀεροσκά-

φη πού ὀδηγοῦνται ἀπὸ ὄντα μὲ ὑπερφυσικὲς δυνάμεις; Καὶ γιὰ τὴν νά μὴ δεχθοῦμε, ἔστω καὶ προσωρινά, αὐτὸ πού φαίνεται πολὺ λογικὸ, ὅτι οἱ ἱπτάμενοι δίσκοι δὲν εἶναι ὕλικά ἀντικείμενα;

Ὀπτικὸ φαινόμενο;

Ας δεχθοῦμε τὴν ὑπόθεσι ὅτι οἱ ἱπτάμενοι δίσκοι μπορεί νά ἀποτελοῦν ἓνα ὀπτικὸ φαινόμενο. Σάν ἐπιστήμονας δὲν μπορούσα νά ἀκολουθήσω παρὰ αὐτὴ τὴν κατεύθυνσι. Καὶ ἡ ὑπόθεσι αὐτὴ μὲ ὠδήγησε στὴν ἀμέσως ἐπόμενῃ σκέψι: Στὴ μελέτη τῆς ἀτμοσφαιρας παρουσιάζεται συχνὰ τὸ φαινόμενο τῆς «ἀντιστροφῆς τῆς θερμοκρασίας». Δηλαδή, ἐνῶ κανονικὰ ὁ ἀέρας γίνεται ψυχρότερος ὅσο ἀπομακρύνεται κανεὶς ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς, καμμιά φορὰ συμβαίνει τὸ ἀντίθετο καὶ παρουσιάζεται ἓνα στρώμα θερμοῦ ἀέρα ἐπάνω ἀπὸ ἓνα στρώμα ψυχροῦ.

Στὸν πόλεμο ἤμουν μέλος καὶ πρόεδρος μιᾶς Ἐπιτροπῆς πού εἶχε καταρτιστῆ ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς τῶν ἐπιτελείων καὶ ἔκανε ὄρισμένα πειράματα στὴν ἔρημο. Τὰ πειράματά μας εἶχαν σχέσι μὲ τὸ ραντάρ, ἀλλὰ τὰ διδάγματα πού ἀποκομίσαμε μπορούν πιὰ νά δοῦν τὴ δημοσιότητα.

"Ἐτσι μάθαμε πῶς οἱ «ἀντιστροφές τῆς θερμοκρασίας» παρουσιάζονταν πολὺ συχνὰ ἐπάνω ἀπὸ τὶς ἐρήμους. Τὴν ἡμέρα κάνει πολλὴ ζέστη στὴν ἔρημο. Τὴ νύχτα (ἢ καὶ τὴν ἡμέρα σὺν ὄρισμένες ἀτμοσφαιρικὲς συνθήκες) ἡ γῆ ψύχεται γρήγορα. Ὁ ἀέρας ψύχεται ἀργότερα. Ἐτσι ὁ ἀέρας ψύχεται σιγά-σιγά στὰ σημεῖα ὅπου ἐφάπτεται μὲ τὴ γῆ ἀλλὰ ἐξακολουθεῖ νά μένῃ ζεστὸς ψηλότερα. Καὶ ἀκόμη ψηλότερα ἀρχίζει πᾶ-

λι νά εἶναι κρύος. Ἀπὸ καιρὸ οἱ ἐπιστήμονες ἤξεραν πῶς στὰ ἀτμοσφαιρικὰ στρώματα στὰ ὁποῖα μὲ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ ὕψους γίνονται ταχεῖς μεταβολές θερμοκρασίας, μπορούν νά παρατηρηθοῦν ἀντικατοπτρισμοί.

Ἀντικατοπτρισμός, νά λοιπὸν τὸ κλειδί τοῦ προβλήματος τῶν δίσκων. Δουλεύοντας μὲ βάσι αὐτὴ τὴν προϋπόθεσι μπόρεσα νά ἀναπαραγάγω μέσα στὸ ἐργαστήριό ὅλα τὰ δεδομένα πού μᾶς δίδουν τὸν ἱπτάμενο δίσκο. Χρειάζεται βέβαια ἀκόμη πολλὴ θεωρητικὴ καὶ πειραματικὴ ἐργασία, ἀλλὰ πιστεύω ὅτι ἤδη μπορούμε νά δημιουργήσουμε καὶ νά παρατηρήσουμε τὸ φαινόμενο ὅποτε θέλουμε.

Ὁ ἀντικατοπτρισμὸς εἶναι βασικὰ ἓνα εἶδωλο πού δημιουργεῖται ἀπὸ ἓνα φακὸ πού σχηματίζει ὁ ἀέρας. Οἱ φακοὶ αὗτοι δὲν εἶναι βέβαια ποτὲ τέλειοι καὶ γι' αὐτὸ ὅ,τι μᾶς δείχνουν εἶναι παραμορφωμένο καὶ φανταστικὸ. Καθὲς μέρᾳ βλέπουμε ἀντικατοπτρισμοὺς χωρὶς καν νά τὸ ξέρουμε. Ὅταν περνᾶτε μὲ αὐτοκίνητο ἀπὸ ἀσφαλτοστρωμένο δρόμο μιὰ ζεστὴ μέρα βλέπετε μακριὰ τὸ δρόμο σάν νά ἦται βρεμένος. Πρόκειται γιὰ μιὰ ὀφθαλμαπάτη πού συνήθως τὴ συσχετίζουμε μὲ τὴν ἔρημο: ὁ διψασμένος ταξιδιώτης, ἢ ὀπτασία μιᾶς λίμνης στὸν ὀρίζοντα, ἢ ἄμμος. Τὸ νερὸ βέβαια εἶναι εἶδωλο τοῦ οὐρανοῦ πού προβάλλεται στὸ μακρυνὸ τόπι. Οἱ φωτεινὲς ἀκτίνες πού δημιουργοῦν τὴν ὀφθαλμαπάτη διατρέχουν μιὰ ὁδὸ κοίλῃ πρὸς τὰ ἐπάνω. Ὅταν ὅμως ἔχουμε ἓνα στρώμα ψυχροῦ ἀέρα στὴ γῆ, ὁ πῦξας συμβαίνει τὴ νύχτα στὴν ἔρημο, τότε οἱ φωτεινὲς ἀκτίνες θά διαθλαστοῦν στὴν ἀντίθετη κατεύ-

θυνσι ἀκολουθώντας τὴ γραμμὴ τῆς ἐπιφάνειας τῆς γῆς.

Τὰ φῶτα τῶν πόλεων γίνονται δίσκοι

Οπως ὁ ἀντικατοπτρισμὸς τῆς ἡμέρας προβάλλει τὸ εἶδωλο τοῦ οὐρανοῦ στὴ γῆ, ὁ ἀντικατοπτρισμὸς τῆ νύχτα στὴν ἔρημο προβάλλει τὸ εἶδωλο τῆς γῆς στὸν οὐρανὸ. Ἐτσι τὰ μακρινὰ φῶτα μιᾶς πόλεως φαίνονται σάν νά αἰωροῦνται στὸν οὐρανὸ. Ἄν πάλι ὁ ἀέρας ἔχει κύματα ἢ εἶναι γιὰ κάποιο λόγο παραγμένος, τότε τὰ φῶτα θά φανοῦν πῶς κινούνται. Ἄν πηγὴ τῶν φῶτων εἶναι τὰ φῶτα μακρυνῶν δρόμων τότε τὰ εἶδωλα θά φαίνονται νά αἰωροῦνται σὲ σχηματισμό, ὅπως στὸ φαινόμενο τῶν φῶτων τοῦ Λάμπου.

Ἐνα ἄλλο χαρακτηριστικὸ τῶν «ἀντιστροφῶν» αὐτῶν τῆς θερμοκρασίας ἐνισχύει τὴν ἀποψίμας. Οἱ ἀντιστροφές εἶναι ἀρκετὰ συχνές καὶ τὴν ἡμέρα ἀλλὰ συνήθως γίνονται ψηλότερα ἀπ' ὅτι τὴ νύχτα.

Ἐκείνη τὴν περίφημη μέρα τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1947 ὅταν ὁ Κέννεθ Ἄρνολτ ἀπὸ τὸ Ἄιντᾶχο διέκρινε ἀπὸ τὸ ἰδιωτικὸ του ἀεροπλάνο ἑννέα ἱπτάμενους δίσκους νά κινοῦνται «μὲ ἀφάνταστη ταχύτητα» κοντὰ στὶς πλαγιές τοῦ ὄρους Ρενιέ, μπορεῖ νά βρισκόταν ἀπλῶς κοντὰ σὲ ἓνα στρώμα μὲ ἀντιστροφικὲς νεφώσεις. Καὶ ἂν ἀμφιβάλτετε ὅτι μιὰ ἀπλή κλίσι ἢ πτύχωσι μπορεί νά προκαλέσῃ φωτεινὸ ἀντικατοπτρισμὸ δὲν ἔχετε παρὰ νά κυττάτε πῶς ἡ πτυχὴ μιᾶς νταντελλένιας κουρτίνας ἀντικατοπτρίζει κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο τὸ φῶς. Ὁ ἀντικατοπτρισμὸς εἶναι πιὸ λαμπερὸς ὅσο πιὸ ὀξεία εἶναι ἡ καμπύλη. Οἱ

περισσότεροι δίσκοι «ήμερας» είναι μια παραλλαγή αυτού του φαινομένου.

Για να αποδείξω μερικά από τα φαινόμενα αυτά —κυρίως όσα σχετίζονται με τους φωτεινούς υατερινούς δίσκους— έτοιμασα ένα απλό εργαστηριακό πείραμα. Γέμισα ένα κυλινδρικό δοχείο με βενζόλη και έρριξα προσεκτικά στην επιφάνεια ένα στρώμα άσετον. Όταν το κίνησα ελαφρά δημιουργήθηκε μια στενή περιοχή όπου το χημικό μίγμα άρχιζε να αλλάζει από κάτω προς τα πάνω. Η βενζόλη έχει οπτικές ιδιότητες ανάλογες με τις ιδιότητες του ψυχρού αέρα και το άσετον με του θερμού αέρα. Έτσι παρήγαγα, μέσα σε ένα μικρό χώρο, δι, τι θα χρειαζόταν κανονικά ολόκληρα χιλιόμετρα ατμοσφαιρικού χώρου. Τα υγρά απέδωσαν θαυμάσια αποτελέσματα.

Μια φωτεινή ακτίνα συγκεντρωμένη διαγωνίως προς τα πάνω από ένα μικρό προβολέα θα έφθανε κανονικά στην οροφή. «Πιασμένη» όμως στο «αντιστροφικό στρώμα» ή ακτίνα στράφηκε προς τα κάτω. Μικρά σφαιρίδια γλυκερίνης διαλυμένα μέσα στη βενζόλη έκαναν ορατή την ακτίνα. Το αρχικό κυκλικό σχήμα της όπης του προβολέα παραμορφώθηκε σε έλλειψοειδές και έμοιαζε σαν να είχε «επιφάνεια».

Οι δίσκοι του εργαστηρίου

Κάθε κίνησι του υγρού έκανε τον δίσκο να κινηται. Η αναταραχή του υγρού κοντά στο σημείο της ακτίνας δημιούργησε δεκάδες ίπτάμενους δίσκους.

Οι παρατηρήσεις αυτές δεν έηγηούν τα πάντα. Οι πράσινες φωτεινές σφαίρες που έχουν παρατηρηθή στον ουρανό παραμένουν

μυστήριο παρ' όλο που μπορεί να αποδειχθή ότι ήταν μετέωρα. Ο καθηγητής Χούιπλ του Χάρβαρντ μου έτόνισε πως το χρώμα τους μπορεί να προέρχεται από την παρουσία μαγνησίου στο ίδιο μετέωρο. Το μέταλλο αυτό που βρίσκεται άφθονο στα βραχώδη μετέωρα εκπέμπει πράσινο φως όταν πυρακτωθή.

Η θεωρία ότι τα φαινόμενα αυτά είναι αντικατοπτρισμοί καλύπτει και τους ίπτάμενους δίσκους που παρατηρήθηκαν με το ραντάρ. Οι συνθήκες που προκαλούν οπτικούς αντικατοπτρισμούς προκαλούν και αντικατοπτρισμούς ραντάρ καθώς και τηλεοράσεως. Υπάρχουν περιπτώσεις που ένας σταθμός τηλεοπτικής εκπομπής, του οποίου ή ακτίνα ενεργείας βρίσκεται πολύ μακριά από ένα ώρισμένο δέκτη, προβάλλεται κάποτε στην όθνη του δέκτου καθαρά και σταθερά.

Πρέπει ακόμη να τονίσω πως οι αντιστροφές της θερμοκρασίας παρατηρούνται βέβαια συχνά πάνω από τις έρήμους και κοντά στις ακτές, αλλά δεν περιορίζονται μόνον εκεί. Μπορούν να εμφανισθούν όπουδήποτε.

Ίπταμένους δίσκους μπορείτε να κάνετε και σεις στο σπίτι σας, όχι βέβαια με ένα περίπλοκο πείραμα αλλά με έναν άλλο απλούστερο τρόπο που θα δώση το ίδιο αποτέλεσμα. Γεμίστε με νερό ως άπάνω το νεροχύτη της κουζίνας ή μια λεκάνη και τοποθετήστε ένα ή περισσότερα κεριά στην άκρη του νεροχύτη από τη μια μεριά. Καλύτερα μάλιστα βάλτε μπροστά στα κεριά ένα χαρτόνι με πολλές τρύπες. Σταθίτε από την αντίθετη πλευρά που είναι τα φώτα και κυττάξτε τα είδωλα των φώτων μέσα στο νερό. Πέστε σε

κάποιον να ταράξει ελαφρά το νερό. Τα φώτα θα αιωρηθούν και θα κινηθούν παίρνοντας σχήμα δίσκου. Μπορείτε ακόμη να δημιουργήσετε δίσκους και με φώτα που καθρεφτίζονται στην επιφάνεια του καφέ, μέσα στο φλυτζάνι σας.

Όπως είπα και παραπάνω, τα πειράματα αυτά είναι δοκιμαστικά.

Χρειάζεται περισσότερη δουλειά. Όταν έχει χαραχθή ένα καθαρό σχέδιο για μελλοντική έρευνα και μελέτη. Και πιστεύω πως τα πειράματα αυτά θα γίνουν αίτια να εξαφανιστή, όπως του ταιριάζει, ο τρόμος των ίπταμένων δίσκων, και να διαλυθή στον άερα, άκριβως εκεί όπου πρωτοπαρουσιάστηκε.

Ο Ντ. Χέντσελ

Θά προτιμούσα στη δεύτερη πράξι να φορούσατε ένα νυχτικό που να μην είναι τόσο τολμηρό, έλεγε ο σκηνοθέτης στην πρωταγωνίστρια. — Μα μου στοίχισε τόσα λεπτά και είναι ή τελευταία λέξις της μόδας, απάντησε αυτή. Γιατί να τ' αλλάξω; — Γιατί, όταν παίζεται ή σοβαρή αυτή σκηνή, όπου ο σύζυγός σας σάς λέει: «γυναίκα, κάτι μου κρύβεις», ο κόσμος γελάει. Δεν μπορεί να καταλάβη τί θέλει να πη.

Δυο φίλοι φοβερά ταγκούνηδες αποφάσισαν να ταξιδέψουν. Πήραν το καράβι και έφυγαν. Κατά κακή τους τύχη όμως τους έπιασε φοβερή τρικυμία. Το καράβι δεν τα έβγαλε πέρα και σε λίγο οι δυο φίλοι θρέθηκαν στη θάλασσα. Τρομοκρατημένος ο ένας άρχισε ταξίματα. — Άς βρισκότανε κάποιος να με σώση και θα του έδινα όλη μου τη συλλογή με τα γραμματόσημα... — Άς βρισκόταν κάποιος, Θεέ μου, και θα του χάριζα το αυτοκίνητό μου... Θά του χάριζα όλη μου την περι... — Πάψε, του φωνάζει ο άλλος. Πάψε και φάνηκε στερία.

Ενας Άμερικανός γεροισιαστής ήταν πάντα το πνεύμα της αντιλογίας. «Όλοι τον ήθεραν. Ένας φίλος του, που τον είδε μια μέρα να περνά έφιππος, έκανε τη σκέψη: — 'Ο καυμένος, ο Μπήλ, θά είναι πολύ δυστυχής που είναι αναγκασμένος να πηγαίνη όπου τον πάει το αλόγο του.» Constellation

Κλασσικό είναι κάτι που όλοι θα ήθελαν να το έχουν διαβάσει, μα που κανείς δεν θέλει να το διαβάση.

ΓΙΑ ΝΑ ΠΕΡΝΑ Η ΩΡΑ

Ολοχίας κάνει θεωρία στους νεοσυλλέκτους. Το θέμα είναι ποιός λέγεται ανυπότακτος και ποιός λιποτάκτης.

Λέγει λοιπόν ο ολοχίας: «Όταν κληθῆ ἡ κλάσις σου νὰ ὑπηρετήσῃ καὶ δὲν παρουσιάσῃς, τότε λέγεσαι ἀνυπότακτος. Ἄν ὅμως ἔχεις παρουσιάσῃς κι' ἔχεις ντυθῆ καὶ φύγεις χωρὶς ἄδεια, εἴτε γιὰ νὰ πῆς κρασί ἢ γιὰ νὰ δῆς τὴν ἀρραβωνιστικιά σου, καὶ δὲν γυρίσεις στὸ λόχο σου, τότε λέγεσαι λιποτάκτης».

Ἄφου ἐπανέλαβε τὴ θεωρία δυὸ - τρεῖς φορές, ὁ ολοχίας θέλησε νὰ ἐξακριβώσῃ ἂν μῆψαν στὸ νόημα οἱ στρατιῶτες. Γυρίζει λοιπόν σ' ἕνα νεοσύλλεκτο καὶ τὸν ρωτᾷ:

— Ἄν κληθῆ ἡ κλάσις σου καὶ δὲν παρουσιάσῃς, πῶς θὰ λέγεσαι;

Ἄν νεοσύλλεκτος σηκώνεται, χαιρετᾷ στρατιωτικᾷ καὶ ἀπαντᾷ:

— Κιούσης Σταύρος τοῦ Νικολάου, κύριε ολοχία.

Π. Π.

Ενας κύριος μπαίνει σ' ἕνα μεγάλο κοσμηματοπωλεῖο καὶ ζητᾷ τὸν ἰδιοκτήτη. Μόλις ἔρχεται ὁ καταστηματοῦχος, βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη του ἕνα θαυμάσιο κολλιέ ἀπὸ σμαράγδια καὶ τοῦ λέει:

— Πρὸ ἐτῶν ἀγόρασα ἀπὸ σᾶς αὐτὸ τὸ κολλιέ. Ἄλλὰ δὲν ἀρέσει πιά στὴ γυναίκα μου. Μπορεῖτε νὰ τοῦ ἀλλάξετε τὸ δέσιμο;

Ἄν κοσμηματοπώλης κυττάζει προσεκτικᾷ τὴν παλιά του ἐργασία καὶ ἀπαντᾷ:

— Λυπάμαι, κύριε. Ἡ ἐργασία αὐτὴ εἶναι τελεία. Δὲν σᾶς μένει παρὰ νὰ ἀλλάξετε γυναίκα.

Ὑρ.

Μία πολὺ πλούσια Ἀμερικανίδα γεροντοκόρη ποὺ παραθέριζε στὴν Ἑλβετία, πέθανε ξαφνικά. Οἱ συγγενεῖς τῆς φροντίσανε νὰ ἀποσταλῆ τὸ σῶμα τῆς στὴν Ἀμερική. Ὄταν τὸ φέρετρο ἔφθασε, βρῆκαν μέσα τὸ σῶμα ἐνὸς Βρεταννοῦ Στρατηγού, ποὺ ἐκ συμπτώσεως εἶχε πεθάνει στὸ ἴδιο μέρος, τὴν ἴδια μέρα.

Ἄν ἀνεμίως τῆς μακαρίτισσας Ἀμερικανίδας τηλεγράφησε ἀμέσως στοὺς συγγενεῖς τοῦ Στρατηγού, γιὰ νὰ τοὺς εἰδοποιήσῃ γιὰ τὸ λάθος καὶ γιὰ νὰ τοῦ ποῦν τί νὰ κάνῃ.

Σὲ λίγες ἡμέρες ἔλαβε τὴν ἀκόλουθη ἀπάντησι:

«Ἐνταφιάσατε ἡσυχῶς Στρατηγόν. Στόπ. Θεῖα σας ἐνεταφιάσθη χθὲς μετὰς δεοῦσας στρατιωτικὰς τιμὰς».

Tatler

Μία μικρὴ πῆλινη πινακίδα ποὺ βρέθηκε στὸ Ἰράκ περιγράφει ἕνα

Ἔγκλημα

ὡρὶν ἀπὸ 4.000 χρόνια

Ἄπὸ τὸ «American Weekly»

Στὸ ἐδάωλιο τοῦ κατηγορουμένου κάθεται μιὰ γυναίκα τῆς ἀρχαίας Νιππούρ. Κατηγορεῖται ὡς συνεργὸς στὸ φόνο τοῦ συζύγου τῆς.

Ἐξω ἀπὸ τὴν αἴθουσα τοῦ δικαστηρίου ἄντρες καὶ γυναῖκες, ποὺ γνωρίζουν τὴν κατηγορουμένη, συζητοῦν χωρισμένοι σὲ μικρὰς ομάδες. Μερικοὶ εἶναι τῆς γνώμης ὅτι ἡ σιωπὴ τῆς χήρας εἶναι ἐνδείξεις ὅτι εἶχε ἀναμνηστὴ στὸ φόνο. Ἄλλοι ὑποστηρίζουν ὅτι εἶναι ἀθῶα καὶ ὅτι ἡ ἀθῶότης τῆς θὰ ἀποδειχθῆ στὸ δικαστήριο.

Τὴν ἀναπαράστασι τῆς σκηνῆς αὐτῆς τὴν χρωστοῦμε στοὺς ἀρχαιολόγους, οἱ ὅποιοι βρῆκαν τὸ παλαιότερο γνωστὸ πρακτικὸ δίκης ἐπὶ φόνο. Ἡ δίκη αὐτὴ ἐγένετο πρὶν ἀπὸ 4.000 χρόνια στὴν κοιλάδα τοῦ Εὐφράτη, σὲ μιὰ περὶ τοῦ σημεῖρα ἀνήκει στὸ κράτος τοῦ Ἰράκ. Ἡ Νιππούρ, ἡ πόλις ὅπου ἐγενε ἡ δίκη, ἦταν κτισμένη κοντὰ στὴ Βιθλικὴ Οὐρ τῶν Χαλδαίων — τὴν πατρίδα τοῦ Πατριάρχου Ἀβραάμ.

Τὸ νομικὸ αὐτὸ ντοκουμέντο

βρέθηκε μαζί με ἑκατοντάδες ἄλλες πινακίδες. Τὸ κείμενο εἶναι στὴν ἀρχαία Σουμερικὴ γλῶσσα. Ἡ γραφὴ του εἶναι σφραγισμένη.

Ὁ καθηγητὴς Θόρκλιντ Τζάκομπσον τοῦ Ἰνστιτούτου Ἀνατολικῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Σικάγου, μετέφρασε τὸ κείμενο τῆς πινακίδος.

Τὸ κείμενο λέει:

«Ὁ Ναννασίγκ (γιὸς τοῦ Λουζίνα), ὁ Κουενίλλα (γιὸς τοῦ Κουάννα, τοῦ κουρέα) καὶ ὁ Ἐνλιεννάμ (δοῦλος τοῦ Ἀντακάλλα τοῦ περιβολάρη) σκότωσαν τὸν Λουϊνάννα, ἀξιωματοῦχο τοῦ Ναοῦ.

Μετὰ τὸ φόνο τοῦ Λουϊνάννα μερικοὶ ἄνθρωποι εἶπαν στὴ γυναίκα του τὴν Νιντάντα (κόρη Λουινούρτα) ὅτι ὁ ἄντρας τῆς δολοφονήθηκε.

Ἡ Νιντάντα δὲν ἀνοίξε τὸ στόμα τῆς. Τὰ χεῖλη τῆς ἔμειναν σφραγισμένα».

Ἡ ὑποτιτὴ αὐτὴ σιωπὴ ἔκανε φυσικὰ τοὺς ἀξιωματοῦχοις τοῦ Βασιλείου νὰ ἀμφιβάλλουν γιὰ τὴν ἀθῶότητά τῆς χήρας. Τί ἦταν ἔ-

κείνο πού ήξερε και δέν ήθελε νά τὸ πῆ; Γιατὶ νά ἀρνῆται νά κατηγορήσῃ τὸ πρόσωπο ἢ τὰ πρόσωπα πού ήξερε πὼς ἦταν ἔνοχοι, ἂν ἡ ἴδια δέν ἦταν ἀνακατεμένη; Ἴσως νά εἶχε λόγους νά ἦταν εὐχαριστημένη πού ὁ ἄντρας της ἔλειψε ἀπὸ τῆ μέση. Εἶναι πολὺ πιθανὸν οἱ ἀρχές νά ἔκαναν αὐτὲς τὶς σκέψεις, παρ' ὅλο πού κανεὶς δέν ξέρει ἀκριβῶς ποῖο δρόμο ἀκολούθησε ἡ σκέψις τῶν ἀνακριτῶν, ὥστε νά διατάξουν τὴ σύλληψη τῆς Νιντάντα μαζί μὲ τοὺς τρεῖς ἄλλους πού ἀναφέραμε πρὶν. Πάντως φαίνεται ὅτι τοὺς τρεῖς ἄλλους τοὺς συνέλαβαν χωρὶς τὴ βοήθεια τῆς χήρας.

«Ἡ ὑπόθεσι πῆγε στὸ Βασιλιά στὴν (πρωτεύουσα) Ἰζίν. Ὁ Βασιλιάς Οὐρνινούρτα διέταξε νά πάη ἡ ὑπόθεσι στὸ δικαστήριον, στὴν συνέλευσι τῆς Νιππούρ».

«Ὅταν ἡ συνέλευσι τῶν πολιτῶν (κάτι παρόμοιο μὲ τὰ ὄρκωτά δικαστήρια τῆς ἐποχῆς μας) πραγματοποιήθηκε, οἱ ἑννέα ἄντρες πού ἀντιπροσώπευαν τὴν κατηγορία σηκώθηκαν ὄρθιοι καὶ ἀνέπτυξαν τὸ κατηγορητήριον.

«Ὁ Οὐργκούλα (γιὸς τοῦ Λουγκαλιμπίλα), ὁ Νταντού, αὐτὸς πού πιάνει τὰ πουλιά, ὁ Ἀλιελάττι, ὁ πελάτης, ὁ Πουζού (γιὸς τοῦ Λουζίνα), ὁ Ἐλουτί (γιὸς τοῦ ΕΑ), ὁ Σεσκάλλα, ὁ ἀχθοφόρος, ὁ Λουγκαλακάμ, ὁ περιβολάρης, ὁ Λουγκαλαζίντα (γιὸς τοῦ Σιναντούλ) καὶ ὁ Σεσκούλλα (γιὸς τοῦ Σάχρα) σηκώθηκαν καὶ εἶπαν:

»Δεδομένου ὅτι ὁ καθένας χωριστὰ καὶ ὅλοι μαζί ἐσκότωσαν, δέν εἶναι ἄνθρωποι πού ἔχουν δικαίωμα νά ζοῦνε. Οἱ τρεῖς ἄντρες καὶ ἡ γυναίκα αὐτὴ πρέπει νά ἐκτελεσθοῦν μπροστὰ στὴν ἔ-

δρα τοῦ Λουινάνα, τοῦ ἀξιωματοῦχοῦ τοῦ Ναοῦ».

Τὸν λόγο πῆρε μετὰ ἡ ὑπεράσπισι, τὴν ὁποία ἀποτελοῦσαν δυὸ ἄνθρωποι.

«Ὁ Σου - Χιλούμ, ὁ ἐριγκάλυκάλ (φρουρός) τοῦ Θεοῦ Νινούρτα καὶ ὁ Οὐαρμπαρσίνα, ὁ περιβολάρης, ἑστράφηκαν στὴ συνέλευσι καὶ εἶπαν: Ὁ ἄντρας τῆς Νιντάντα μπορεῖ νά σκοτώθηκε, ἀλλὰ τί ἔκανε ἡ γυναίκα αὐτὴ, ὥστε νά πρέπει νά σκοτωθῆ;»

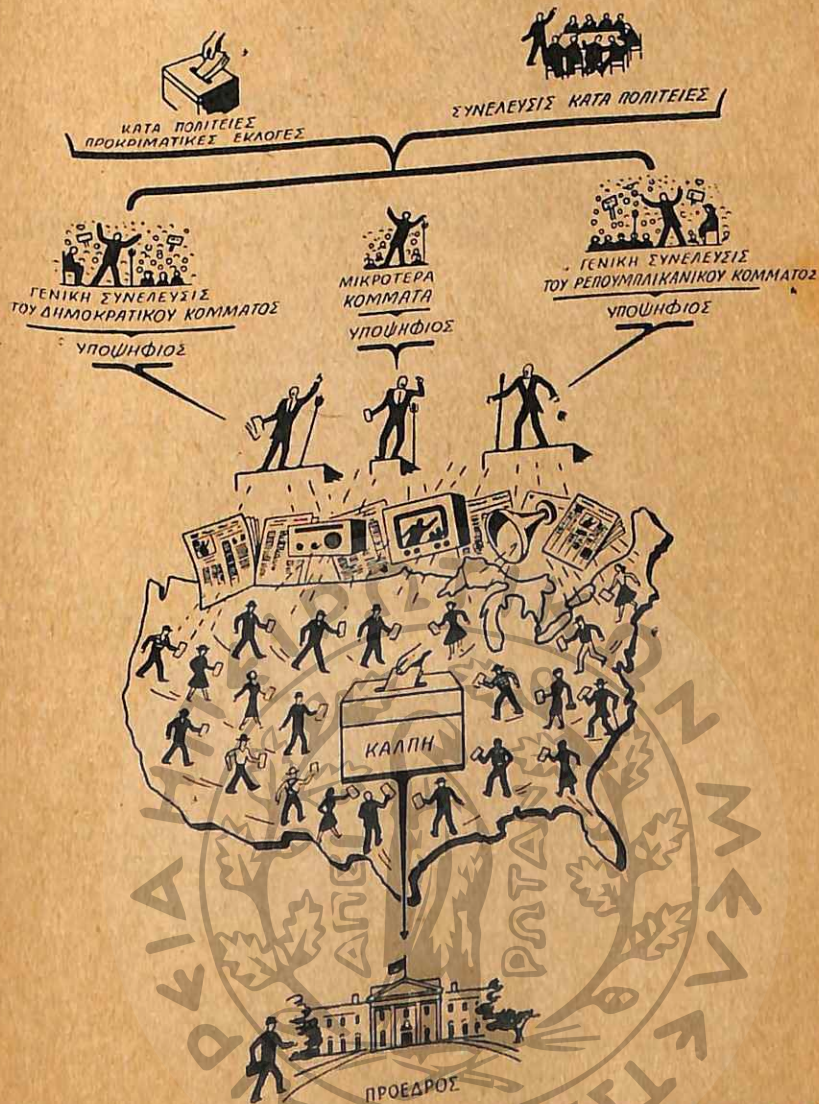
Δέν ὑπῆρχε ἀπόδειξι ὅτι ἡ Νιντάντα εἶχε κάνει τίποτε τὸ παράνομο. Κανεὶς δέν τὴν τοποθετοῦσε στὴ σκηνὴ τοῦ ἐγκλήματος, οὔτε καὶ ὑποστήριξε ὅτι εἶχε κανένα κίνητρο πού νά τὴν ἐσπρωξε στὸ φόνο. Ἡ ἀπόφασι τοῦ δικαστηρίου βγήκε χωρὶς ἀργοπορία.

«Στὴ συνέλευσι τῆς Νιππούρ (τὰ μέλη τῆς συνελεύσεως) εἶπαν:

»Μιά γυναίκα πού δέν νοιάζεται καὶ πολὺ γιὰ τὸν ἄντρα της— ἂν δεχθοῦμε ὅτι ξέρει τὸν ἐχθρό του, καὶ ἂν ἐπίσης δεχθοῦμε ὅτι ὁ ἐχθρὸς αὐτὸς σκότωσε τὸν ἄντρα της καὶ ὅτι αὐτὴ ἔμαθε ὅτι ὁ ἄντρας της σκοτώθηκε— γιὰ τὴ νά μὴ κρατήσῃ σιωπὴ (ἀπὸ φόβο) πρὸς αὐτὸν (δηλαδὴ τὸν ἐχθρό); Ἐσκότωσαν τὸν ἄντρα της. Ἡ τιμωρία αὐτῶν— ἀφοῦ αὐτοὶ σκότωσαν τὸν ἄνθρωπον— εἶναι ἀρκετὴ».

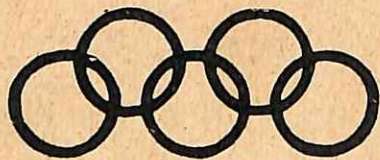
Ἡ Νιντάντα ἀφέθηκε ἐλεύθερη. Στὴν ὑπόθεσί της, πού δικάσθηκε προτοῦ ἰσχύσῃ ὁ Κῶδικ τοῦ Χαμουραμί (1792 - 1750 π.Χ.), ἡ λογικὴ καὶ ἡ ἀμεροληψία χρησιμοποιοῦνται στὴν ὀρθὴ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου κατὰ τρόπο ὑποδειγματικὸ καὶ γιὰ μιὰ σύγχρονη κοινωνία.

ΓΙΑ ΝΑ ΕΚΛΕΓῆ Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ

Τὸ σχεδιάγραμμα αὐτὸ δίνει μιὰ παραστατικὴ εἰκόνα τῆς διαδικασίας πού ἀκολουθεῖται γιὰ τὴν ἐκλογὴ τοῦ Προέδρου τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Οι φίλαθλοι του κόσμου ίδρυσαν στο Έλσίνκι τον δικόν τους ΟΗΕ

ΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΕΛΣΙΝΚΙ

Του
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΣΕΜΠΟΥ

«Η «Εκλογή» εις την XV Ὀλυμπιάδα

Ενα ἐρώτημα ἀπασχολεί τὸν ἐπισκέπτη αὐτῆς τῆς σύγχρονης Βαβέλ πού λέγεται Ἐλσίνκι: Τί ζητάει ὅλος αὐτός ὁ κόσμος πού μαζεύτηκε ἐδῶ πάνω; Οἱ μαῦροι καὶ οἱ λευκοὶ καὶ οἱ ξανθοὶ καὶ οἱ κίτρινοι, πού ἄφησαν τὶς σκορπισμένες σ' ὅλα τὰ γεωγραφικὰ πλάτη πατρίδες τους κι' ἤρθαν ἐδῶ ἐπάνω στὴν παραμυθένια πολιτεία τοῦ βορρᾶ, πού κυκλοφοροῦν σὰν πολυχρωμα μυρμηγκία μὲ τὰ φράγκικα, τὰ κιμονό, τὰ σόρτς, τὰ σαρίκια καὶ τὶς κελεμπίες, οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὴν Ἀνατολή, ἀπὸ τὴν Δύσι κι' ἀπὸ τὸν Νότο, γιατί ἄφησαν τὶς φαμίλιες τους, τὶς δουλειές τους, τὴν ἄνεσί τους καὶ ἔφθασαν μέσα ἀπὸ πελάγη, ἀπὸ βουνά, ἀπὸ ὠκεανούς, καταπονημένοι, σ' αὐτὴν τὴν σχεδὸν ἄγνωστη χώρα, πού δὲν εἶχε ἀπασχολήσει κανένα, παρά μόνον στὴν περίοδο πού

τὰ παιδιά της μάχονταν γιὰ νὰ σώσουν τὴν ἀνεξαρτησία τους;

Ἡ ἀπάντησις ὅτι μόνον τὸ ἀθλητικὸ θέαμα καὶ ἡ ἐπιδίωξις τῆς νίκης προεκάλεσε αὐτὸν τὸν παγκοσμίου χαρακτήρος συναγεργμὸ δὲν ἀρκεῖ. Θὰ ἦταν πιὸ σωστὸ νὰ ποῦμε πὼς τὸ κοινὸ κίνητρο γι' αὐτὸ τὸ ὀμαδικὸ ξεσῆκωμα ἦταν κυρίως ἄλλο: Ὁ φλογερὸς πόθος πὺν φωλιάζει στὶς καρδιές ὄλων τῶν ἀνθρώπων, ὅπουδήποτε καὶ ὑπὸ ὀποιοδήποτε καθεστῶς κι' ἂν ζοῦν, νὰ χαροῦν τὴν χαρὰ τῆς μεγάλης αὐτῆς συναδελφώσεως, νὰ ἐκδηλώσουν πανηγυρικὰ τὴ λατρεία τους πρὸς τὸ ἀνεκτίμητο ἀγαθὸ τῆς Εἰρήνης καὶ νὰ βοηθήσουν ὅσο πιὸ πολὺ ἢμπορεῖ ὁ καθένας γιὰ νὰ ἐπικρατήσῃ πέρα ὡς πέρα, σ' ὅλη τὴν γῆ, ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸ δικαίωμα τοῦ ἄλλου νὰ ζήσει εἰρηνικὰ καὶ νὰ βελτιώσῃ τὶς συνθήκες τῆς

ζωῆς του καὶ τῆς ζωῆς τῶν παιδιῶν του. Σ' αὐτὸ τὸ συμπέρασμα καταλήγουμε ὅλοι ἐμεῖς πού, ἀπρόσκλητοι, ἐφθάσαμε στὸν ἄπώτερο εὐρωπαϊκὸ βορρᾶ καὶ συγκροτήσαμε χωρὶς πολλὰς κουθέντες καὶ χωρὶς διαφωνίες γιὰ τοὺς ψήφους αὐτὸν τὸν ἰδανικὸ ἀθλητικὸν Ο.Η.Ε., πού ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ ἀποτελέσματος καὶ τοῦ ἠθικοῦ περιεχομένου του εἶναι δυνατώτερος ἀπὸ τὸν ἄλλο, καὶ ἐκείνον πού ἴδρυσαν οἱ πολιτικὸν. Γιατὶ ὁ Ο.Η.Ε. ὁ δικός μας δὲν εἶναι κατασκευάσμα σκοπιμοτήτων πολιτικῶν, ἀλλὰ αὐθόρμητα δημιουργημένη ὀργανωσις ἀνθρώπων ἀπ' ὅλον τὸν κόσμον, πού ἀντιπροσωπεύουν γνῆσια καὶ ὄχι πλαστογραφημένα τὴν ψυχὴ καὶ τὰ ὄνειρα καὶ τοὺς καύμους τῶν λαῶν τους καὶ πού πιστεύουν εὐλικρινὰ στὴν ἰσότητά, στὴν συναδέλφωσι, στὴν κοινὴ προσπάθεια γιὰ τὴν ἀληθινὴ πρόοδο, στὴν ἀληθινή, τὴν αἰώνια, τὴν ἀδιάσάλευτη Εἰρήνη.

Αὐτὸ εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς XV Ὀλυμπιάδος πού ἄρχισε στὶς 19 Ἰουλίου, ὅταν ἔφθασεν ὁ τελευταῖος λαμπαδηδρόμος μὲ τὸ Ὀλυμπιακὸ φῶς ἀπὸ τὴν Ἰερὰν Ἄλτιν καὶ θὰ τελειώσῃ στὶς 3 Αὐγούστου μὲ τὴν τελετὴ τῆς λήξεως, πού θὰ εἶναι μιὰ ἀκόμη ἀποθέωσις τοῦ πνεύματος τῆς αἰωνίας Ἑλλάδος. Θὰ πρέπει νὰ ὀμολογήσῃ ὅτι καλύτερο κλίμα ἀπὸ αὐτὸ πού προσέφεραν μὲ τὴν ἐγκαρδιότητα οἱ Σκανδιναυοὶ γιὰ τὴν διεθνή γιορτὴ τῆς Εἰρήνης, δὲν ἤμπορουσε νὰ ὑπάρξῃ. Αὐτὸ τὸ ἀντιλαμβάνεται εὐκόλως κανεὶς εἴτε θρῖσκειται στὸ «Domus Academica», ὅπου διαμένουν οἱ δημοσιογράφοι, εἴτε παρακολουθεῖ τοὺς ἀγῶνες πού διεξάγονται ἀπὸ τὸ πρῶν ὡς τὴν νύκτα στὰ διάφορα ὀλυμπιακὰ στάδια (ἡ νύκτα

κατὰ τὴν ὁποία κανονικῶς ἔχοντων τῶν πραγμάτων, ἔπρεπε νὰ κοιμώμαστε, εἶναι φωτεινὴ, ἀρχίζει ἐδῶ αὐτὴ τὴν ἐποχὴ στὶς ἔνδεκα καὶ τελειώνει πρὶν ἀπὸ τὶς δύο!), εἴτε ἐπισκέπτεται τὰ κέντρα διαμονῆς τῶν ἄλλοεθνῶν ἀθλητῶν καὶ ἀθλητριῶν, εἴτε, ἀκόμη, περιδιαβάσει στοὺς δρόμους τῆς ὄνειρευτῆς αὐτῆς χώρας.

Ἀσφαλῶς ἡ Σκανδιναυία ἦταν ὁ καλύτερος τόπος γι' αὐτὴν τὴν μεγάλη γιορτὴ, τὸ καλύτερο καταφύγιον γιὰ τὸ καταδιωκόμενον Ὀλυμπιακὸ πνεῦμα...

Οἱ Φινλανδοὶ, λαὸς ἀθλητικὸς μὲ ἱστορία ζηλευτῶν ἀθλητικῶν θριάμβων, τὴν ὁποία ἔγραφαν οἱ ὀγδόντα σύγχρονοι Ὀλυμπιονίκες τους καὶ ἀποδίδουν τεραστία σημασία στὴν ἀθλητικὴ διαπαιδαγώγησι τῆς νεολαίας τους, ἀπεδείχθησαν χάρις στὴν φιλοξενία, τὴν ἀγάπη τους πρὸς τὴν ἀθλῆσι καὶ τὴν Εἰρήνην καὶ χάρις στὴν κοπιαστικὴ, δαπανηρὴ καὶ σύντονη προπαρασκευὴ τους, οἱ καταλληλότεροι νὰ διευκολύνουν τὴν πανηγυρικὴ ἐξωτερικέουσι τῆς ἐπιθυμίας ὄλων τῶν ἀνθρώπων νὰ ἐξασφαλίσουν, γιὰ τὰ παιδιά τους, ἀμιλλώμενοι μεταξὺ τους εὐγενικά, ἡμέρες καλύτερες ἀπὸ ἐκεῖνες πού ἐπέρασαν αὐτοὶ καὶ οἱ πρόγονοὶ τους.

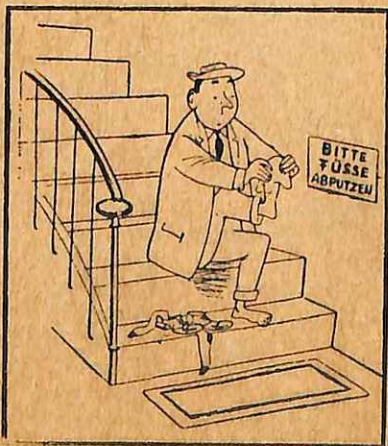
Διατηρῶ ζωηρὰ στὸ μυαλό μου τρεῖς εἰκόνες: Ἡ πρώτη ἦταν στὸ «φέρι-μπὸτ», πού μᾶς μετέφερε ἀπὸ τὴν ἠπειρωτικὴν Δανία στὸ νησί στὸ ὄποιο ἔχει κτισθῆ ἡ Κοπεγχάγη, καθὼς ἑκατοντάδες γλάροι πετοῦσαν ἐπάνω ἀπὸ τὸ κατάστρωμα καὶ ἔπαρναν, κἀνοντίας μεγάλης βουτιῆς, ἀπὸ τὰ χέρια τῶν παιδιῶν καὶ τῶν κοριτσιῶν τὴν τροφή πού τοὺς προσέφερεν.

Οἱ ξένοι ταξιδιώτες ἐμέναμε κατάπληκτοὶ μπροστὰ στὸ θέαμα

της γνωριμίας και της τόσης εμπιστοσύνης των πουλιών προς τους ανθρώπους.

Η δεύτερη στο φινλανδικό πλυίο «BOPE», που μας μετέφερε από την Στοκχόλμη στο Έλσίνκι ανάμεσα από αναρίθμητα πυκνόφυτα γραφικά νησάκια του Βοθνικού κόλπου, όταν Φινλανδοί, αντιληφθέντες την παρουσία Έλλήνων στο σαλόνι, μās έπολιόρκησαν με έκδηλη χαρά και έζήτησαν να παιχθῆ ὁ ἔθνικός ἑλληνικός ὕμνος, ἔνω γύρω μας φίλαθλοι και ἄθληται ἄλλων ἔθνικοτήτων παρακολουθοῦσαν ὄρθιαι την ὠραία σκηνή. Και ἡ τρίτη στο Ὀλυμπιακό Στάδιο τοῦ Ἐλ-

σίνκι, όταν ἔφθανε ὁ τελευταῖος δρομεὺς με τὴν ὀλυμπιακή φλόγα. Τὸ πολὺχρωμο και ποικιλόμορφο πλῆθος, ὀλόκληρος ὁ Ο. Η.Ε., ἀποθέωνε με ἑκδηλώσεις ἱερῆς ἄλλοφροσύνης τὸ ἄθνατο πνεῦμα τῆς μακρινῆς Πατρίδος μας. Οἱ Ἕλληνες ἑκλαίγαμε ἀπὸ χαρὰ και ὑπερηφάνεια. Και ὁ πλαινός μου Φινλανδὸς συνάδελφος, ἕνας λεβεντόκορμος ἡλικιωμένος, με φωτισμένη τὴ μορφή ἀπὸ τὸ μεγαλεῖο τῆς στιγμῆς, μοῦ ἔλεγε δυνατὰ, προσπαθώντας να ἀκουσθῆ μέσα στὸν ὀρυμαγδὸ: «Πρέπει οἱ Ἕλληνες να εἰσθε ὑπερήφανοι. Ἐδώσατε στὸν κόσμο τὸ φῶς τῆς αἰώνιας Ἀλήθειας!»

Σκουπίζετε τὰ πόδια σας.

Τὸ ὠραιότερο παραμῦθι

Ἔπεσε ὁ Ἴκαρος στὴν Εὐβοία;

Μία νέα θεωρία

Ἴσως ἡ ἱστορία γιὰ τὸν Δαίδαλο και τὸν Ἴκαρο να ἄρχισαν ὄνειρο ἕνος ποιητῆ, σὰν παραμῦθι ποῦ μεγαλοποιῶσε τὴν ἀνθρώπινη ἑφευρετικότητα. Ὡστόσο, τὸ παραμῦθι αὐτὸ γιὰ τὸν πρῶτο ἄνθρωπο ποῦ κατάρθωσε να πετάξῃ θεμελιώνεται ἀπὸ ὠρισμένα γεγονότα ποῦ τοῦ ἀφαιροῦν πολλὰ ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ μύθου και τὸ μετατοπίζουν πρὸς τὴν ἱστορική ἀλήθεια. Ἐγινε στὰ πολὺ-πολὺ παλιὰ χρόνια κι' αὐτὸ ἔκανε τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο να τὸ θεωρῆ παραμῦθι. Οἱ συγγραφεῖς, ὁμως τῆς ἀρχαιότητος μιλοῦνε γι' αὐτὸ σὰν γιὰ κάτι πραγματικό. Ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης και ὁ Παιουσανίας μιλοῦνε γιὰ τὰ «φτερά» τοῦ γέροντα Δαιδάλου. Ὁ Ὀβίδιος στὶς «Μεταμορφώσεις» του ἀφηγεῖται με μεγάλη ἀκρίβεια τὸν τρόπο με τὸν ὁποῖο πατέρας και γιὸς συναρμολόγησαν τὰ φτερά ἀπὸ τοὺς κοκκό-

ρους, πῶς τὰ ἔδεσαν τὸ ἕνα με τὸ ἄλλο με λινάρι και τὰ συγκόλλησαν με κερὶ ἔπάνω σ' ἑλαφρά ξύλινα πλάσια με σχοινιά ἀπὸ καννάβι στὶς ἄκρες.

Ἐπάρχουν πολλοὶ λόγοι ποῦ μās κάνουν να λέμε ὅτι ἡ ἰδέα αὐτῆ γεννήθηκε και στὴν ἀρχαία Αἴγυπτο, ὅπου ὁ Δαίδαλος διδάχθηκε τὴν ἐπιστῆμη τῶν ἀστρων και στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, ὅπου κατὰ τὸ μῦθο, πραγματοποιήσε τὴν πτῆσι του. Οἱ φτερωτῆς νίκες τῆς προ-ἑλληνιστικῆς περιόδου ἀποτελοῦν μιὰ λαμπρὴ μαρτυρία γιὰ τὴν πρόοδο ποῦ εἶχε σημειωθῆ στὸν τομεῖα αὐτόν. Οἱ μελέτες τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων σχετικὰ με τὸ φτερωτὸ βέλος γεννοῦν τὴ σκέψι μήπως τὸ «χρυσὸ βέλος» δὲν ἦταν τίποτε ἄλλο παρὰ ἕνα ἀνεμόπτερο. Ἡ ἰνδικὴ παράδοσι ἀναφέρει ὅτι ὁ

άνεμος πραγματικά συκρατοῦσε τις συσκευές με τις οποίες οί ἀρχαίοι Ἑλληνες ἤξεραν νὰ πετοῦν. Ὁ ἑλληνικός οὐρανός ὑπῆρξε ἡ ἀρχαία ὁδὸς πού ἀκολουθοῦσαν τὰ μεταναστευτικά κύματα τῶν ἀποδημητικῶν πελαργῶν καὶ γερανῶν, ὅταν πῆγαιναν σὲ θερμότερα κλίματα γιὰ ν' ἀποφύγουν τὸ κρύο τοῦ Βορρᾶ.

☆

Ἡ ὑπόθεσις ὅτι ὁ Δαίδαλος ἐπέταξε ὑποστηρίζεται ἀπὸ γραπτὰ κείμενα καὶ γλυπτὰ μνημεῖα. Ἐνα ἀνάγλυφο τῆς Πομπηίας παριστάνει τὸν ἥρωά μας με πλάτειά φτερά νὰ πετᾷ. Μάλιστα τὰ φτερά καὶ ἡ στάσις γενικὰ εἶναι σὲ γωνία ἐπάνω ἀπὸ τὴν ὀριζοντία, πού εὐνοεῖ ἀπόλυτα τὸ «ζύγισμα» στὸν ἀέρα. Ὁ Αἰσχύλος, ὁ Εὐριπίδης καὶ ὁ Βιργίλιος συμφωνοῦν με τὸν Ὀβίδιο στὸ ὅτι ὁ Δαίδαλος ἤξερε νὰ πετᾷ. Οἱ συγγραφεῖς αὐτοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ γνώσι αὐτῆ τοῦ Δαίδαλου ἦταν δῶρο τοῦ Βορέου, τοῦ πατέρα τῶν Ἑτησίων ἀνέμων. Ὑπάρχουν ἱερά τοῦ Βορέου στὴν Εὐβοία καὶ τὴν Ἀττική. Ἡ λατρεία τοῦ Βορέου ἦταν ἡ ἀπάντησις πού ἔδιναν οἱ ἀρχαίοι Ἑλληνες σὲ ὅ,τι ἀφοροῦσε τὴ μετεωρολογία. Οἱ ἀρχαίοι Ἑλληνες, λαὸς θαλασσινός, ἤξεραν ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἱστορικῆς ζωῆς τους τοὺς 24 ἀνέμους τοῦ ἀνεμολογίου. Οἱ Κυκλάδες θρῖσκονταν στὴν περιοχὴ τῆς ναυτικῆς κυριαρχίας τῶν Κρητῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Καὶ οἱ Ἑλληνες ἦταν ἐξοικειωμένοι με τοὺς Βορειοδυτικούς ἀνέμους πού ἐπικρατοῦν στὴν περιοχὴ. Ἡ ἀπόστασι ἀπὸ τὸ Λαβύρινθο τῆς Κρήτης ὡς τὴ Χαλκίδα, στὴν Εὐβοία, εἶναι 330

χιλιόμετρα σὲ εὐθεία γραμμῆ. Καὶ τὸ περίεργο εἶναι ὅτι ἕνα ἀνεμόπτερο σήμερα μπορεῖ νὰ καλύψῃ τὴν ἀπόστασι αὐτὴ με τὴ βοήθεια τῶν ἀνέμων πού ἡ κατεύθυνσι καὶ ἡ ἔντασι τους ἦταν γνώστες ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Δαίδαλου. Καὶ τὸ σύγχρονο ἀνεμόπτερο θὰ ἀκολουθήσῃ ἀκριβῶς τὴ διαδρομὴ πού, κατὰ τὸ μῦθο, ἀκολούθησε ὁ Δαίδαλος.

Οἱ πολύπλοκοι νόμοι πού ἀκολουθοῦν στὴν πορεία τους τὰ ρεύματα δὲν ὑπάρχει ἀμφισβησία ὅτι ἀποτελοῦσαν κίνδυνο γιὰ τὸ νέο Ἴκαρο. Ἀλλὰ αὐτός, πού ἤξερε καλὰ πῶς πετᾶνε τὰ θαλασσοπούλια με τὰ μακρὰ φτερά, ἀνακάλυψε καὶ ἐκμεταλλεύτηκε τὰ μυστικά τους.

☆

Ἄς προσπαθήσουμε τώρα νὰ παρακολουθήσουμε τὸν Δαίδαλο καὶ τὸν Ἴκαρο στὸ ταξίδι τους: Ξεκινώντας ἀπὸ τις κορυφές τοῦ Ψηλορείτη, οἱ δύο ἥρωες ταξίδεψαν συκρατούμενοι ψηλὰ ἀπὸ τὰ ἀνοδικὰ ρεύματα. Συκρατούμενοι ἀπὸ τοὺς ὀριζόντιους θαλασσινοὺς ἀνέμους, πέταξαν ἀπὸ νησί σὲ νησί, τὴ Νιό, τὴ Νάξο, τὴν Πάρο, πού τοὺς χρησίμευαν σάν σημάδια γιὰ τὴν πορεία τους. Ἀνάμεσα στὴν Ἀττική καὶ τὴν Εὐβοία τὰ πράγματα ἀρχίζουν νὰ γίνωνται δύσκολα γιὰτὶ ἐκεῖ ἐπικρατοῦν περιτρεφόμενα ρεύματα πού κατεβαίνουν ἀπὸ τις κορυφές τοῦ Ἑλικῶνα. Ἐδῶ, σύμφωνα με τὴν παράδοσι, χάθηκε ὁ Ἴκαρος, γιὰτὶ ἐδῶ ἀναγκάζεται κανεὶς νὰ πετάξῃ σὲ μεγαλύτερο ὕψος γιὰ ἀσφάλεια. Ἡ παράδοσι ὅτι πέταξε πολὺ κοντὰ στὸν ἥλιο καὶ ὅτι γιὰ αὐτὸ ἔλυσε τὸ κερί τῶν φτερῶν του ἀναποκρίνεται πο-

λύ στὴν προειδοποίησι τοῦ Δαίδαλου νὰ κρατηθῆ ἀρκετὰ χαμηλά, ὥστε νὰ ἀκολουθῆ τὰ ὀριζόντια ρεύματα.

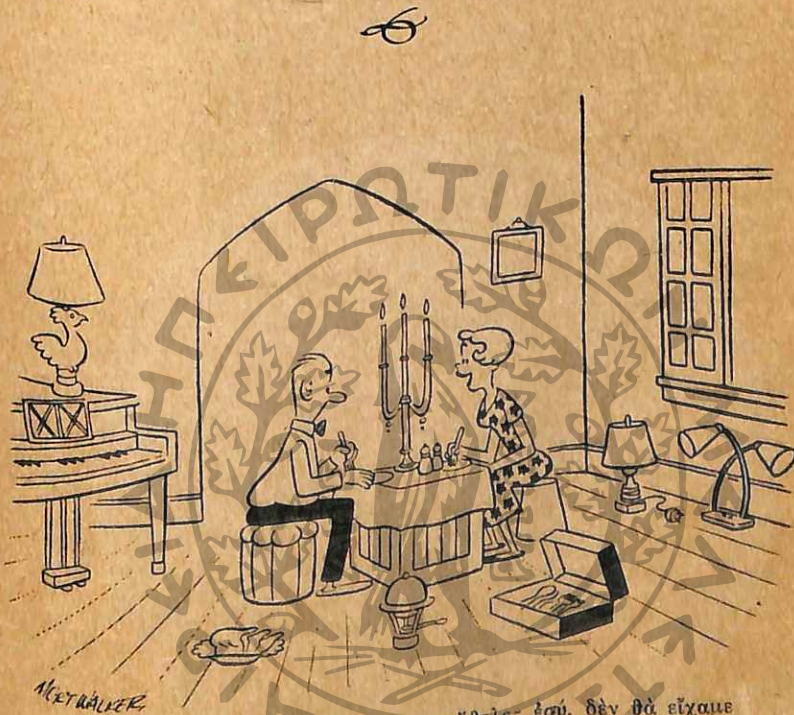
☆

Ὅσο γιὰ τὰ τεχνικὰ προβλήματα εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ παραδεχτοῦμε ὅτι με εὐχέρεια μποροῦσε νὰ τὰ λύσῃ ἡ ἰδιοφυΐα τοῦ Δαίδαλου. Ἀκόμη πιὸ παράξενο θὰ φανῆ τὸ γεγονός ὅτι τὰ φτερά ἔμοιαζαν παρὰ πολὺ με τὰ φτερά τῶν σημερινῶν ἀνεμοπτέρων. Ἡ παράδοσι παριστάνει τοὺς ἥρωες μας ντυμένους με χλαμύδες πού κυματίζουν πίσω τους καὶ κρατοῦν τὴν ἰσορροπία κατὰ τὴν πτήσι. Τὰ

ἀνάγλυφα τῆς Πομπηίας μᾶς τὸ μαρτυροῦν. Ἀργότερα οἱ ἀεροπόροι ἀγωνίστηκαν χρόνια γιὰ νὰ καταλήξουν στὰ συμπεράσματα τοῦ Δαίδαλου.

☆

Ἀσφαλῶς ποτὲ δὲν πρόκειται νὰ βεβαιωθοῦμε ἀν ὁ Δαίδαλος καὶ ὁ Ἴκαρος πέταξαν πραγματικά. Τίποτε ὅμως ἀπὸ τὴν ἱστορία αὐτὴ δὲν ἔρχεται σὲ ἀντίθεσι με τὸ κατορθωτό. Γιὰ αὐτὸ δὲν βλέπουμε τὸ λόγο γιὰτὶ νὰ μὴν πάρῃ τὸ ἔνδοξο αὐτὸ παραμῦθι τὴ σωτήρι του θέσι στὴν ἡρωικὴ ἱστορικὴ παράδοσι τῆς κατακτήσεως τοῦ ἀέρος.

— Ἄν κάναμε κλειστὸ γάμο, ὅπως ἤθελες, ἐσύ, δὲν θὰ εἴχαμε παρὰ τοὺς τέσσερις τοίχους!

προσελκύονται κατ' επιλογήν από το μηλικόν όξύ.

"Ας προσθέσουμε έδω ότι ώρισμένα πειράματα, ανάμεσα σε άλλα τὰ πειράματα του Μετανικώφ, τείνουν να αποδείξουν ότι ώρισμένα έγχυματικά είναι προικισμένα με μνήμη και ίκανά να μάθουν ώρισμένα πράγματα. "Ετσι μπορούμε να τὰ κάνουμε να αποκτήσουν τή συνήθεια να μὴν τρῶνε ώρισμένους σπόρους που τὰ βλάπτουν.

Βέβαια είναι δυνατόν να μὴν υπάρχει σε όλα αυτά ούτε σκιά πραγματικής ευαισθησίας και να πρόκειται για άπλές φυσικοχημικές αντιδράσεις, χωρίς κανένα ψυχικό αντίκτυπο. Μά όλα αυτά γίνονται ὡσάν οί μικροσκοπικοί αυτοί οργανισμοί να ἐπιζητούσαν ἢ να ἀπέφευγαν ώρισμένα αντικείμενα, ώρισμένες καταστάσεις. Φυσικά, προσπαθούμε να μεταφράσουμε τή διαγωγή τους στη γλώσσα τής ἀρεσκείας και τής ἀπαρεσκείας, και θά δεχόμεσταν πρόθυμα ότι ἡ συγκεκριμένη αὐτή ευαισθησία του κυττάρου συνδέεται με ἀναριθμητά διάμεσα με τήν καθαρὴ και λογισμένη σκέψη του ἀνθρώπου.

"Ο μεγάλος φυσιολόγος Κλώντ Μπερνάρ δὲν ἔλεγε τίποτε διαφορετικό όταν, ἀποκαλύπτοντας με τήν ἐπίδρασι του αἰθέρος τήν «ευαισθησία» τῶν κυττάρων τῆς μαγιάς, κατέληξε μ' αὐτὰ τὰ λόγια: «Ἡ ευαισθησία είναι κατὰ κάποιον τρόπο τὸ σημεῖον ἀφετηρίας τῆς ζωῆς. Είναι τὸ μεγάλο πρωταρχικό φαινόμενο ἀπὸ ὅπου ἀπορρέουν ὅλα τὰ ἄλλα, τόσο στη φυσιολογική ὡσο και στη διανοητική και ἠθική σφαῖρα.»

Πρέπει ἔξ ἄλλου να σημειωθῆ ότι τὸ πρόβλημα τῆς συνειδήσεως τῶν κυττάρων δὲν ἔχει καμμιά σχέση με τὸ πρόβλημα τῆς φύσεως

τῆς συνειδήσεως, γιατί ἀποφεύγουμε ἔδω ν' ἀναρωτηθούμε ἂν ἡ συνείδησι είναι ἕνα πραγματικό φαινόμενο, ἱκανὸ να ἀσκῆσι αἰτιώδη ἐπίδρασι πάνω στα ὄλικά φαινόμενα, ἢ ἂν δὲν είναι παρὰ μιὰ ἀπλῆ ἀντανάκλασι, μιὰ ἀπλῆ μετάφρασι αὐτῶν ἔδω, με μιὰ λέξι ἕνα ἐπιφαινόμενο.

'Η συνείδησι, δλοκλήρωσι τῶν «μικροσυνειδήσεων»

Τὸ πρόβλημα τῆς κυτταρικής συνειδήσεως τὸ ἔφερε στήν ἡμερησία διάταξι ἢ δημοσιεῖσι δύο σημαντικῶν ὑπομνημάτων του καθηγητοῦ Λ. Λαπικ, ἐπιφανοῦς φυσιολόγου, στὸν ὁποῖο ὀφείλουμε πολλὰ σχετικά με τήν κατανοήσι τῆς νευρικής λειτουργίας, και ὁ ὁποῖος εἰσήγαγε στήν ἐπιστήμη τήν σημαντικὴ ἔννοια τῆς χρονάξις.

"Ο Λαπικ μᾶς ὑπενθυμίζει ότι κάθε κύτταρο είναι ἕνας ὀργανισμὸς καθ' ἑαυτὸν, που ἔχει τή δική του περιοχὴ, μιὰ ὀρισμένη ἔκτασι, μιὰ ζωὴ που ξεχωρίζει καλά ἀπὸ τή ζωὴ τῶν γειτονικῶν κυττάρων. Ἐπὶ πλέον είναι ευερέθιστο, ἀντιδρᾶ με τρόπο συστηματικὸ σε κάθε ἔξωτερικὸ ἐρεθισμὸ. "Ο παραμικρὸς τραυματισμὸς προκαλεῖ στήν ἐπιφάνειά του μείωσι του θετικῆς ἠλεκτρικῆς δυναμικῆς και ἀμαύρωσι του πρωτοπλάσματος που, ἀνάλογα με τήν περίπτωσι, ὑποχωρεῖ ἢ ἐξελίσσεται πρὸς τήν σῆψι, δηλαδή πρὸς τὸ θάνατο. Κατὰ τὸ μέτρο που οί πειραματικὲς αὐτὲς διαπιστώσεις τείνουν να μεταβάλλουν τὸ κύτταρο σε «πρόσωπο», κάνουν τόπο, κατὰ τὸν Λαπικ, σε μιὰ ὑπόθεσι που θά ἀπέδιδε σε κάθε κυτταρική ζωὴ, ὡπως στήν ἴδια τήν ζωὴ μας, μιὰ ὄλική και μιὰ ψυχική δ-

ψι, ὑπόθεσι που ἔρχεται να ση-ρίξη ἢ ἄμεση παρατήρησι ὀρισμένων ζωικῶν κυττάρων, λ. χ. τῶν λευκῶν αἰμοσφαιρίων, όταν ὁ κινηματογραφικὸς φακὸς τὰ συλλαμβάνει ἐν πλήρει δράσει (φίλμ του δόκτορος Κομαντού): «Κάθε φορὰ που προβάλλω αὐτὸ τὸ φίλμ ὁ θεατῆς σαστίζει βλέποντας τὰ ἀτίθασα αὐτὰ τέρατα να σκοντάφτουν και να πέφτουν πάνω στα ἔρυθρὰ αἰμοσφαῖρια για να ἀνοίξουν δρόμο πρὸς τήν κατεύθυνσι που φαίνονται να ἔχουν χαράξει.»

"Αν δεχτούμε ότι τὰ κύτταρα κατέχουν μιὰ ὑποτυπώδη συνείδησι, γίνεται πολὺ εὐλογο και μάλιστα ἐπιτακτικὸ να ὑποθέσουμε ότι διὰ μέσου μιᾶς ἀλληλοαντιδράσεως τῶν νευροκυττάρων δημιουργεῖται μέσα στὸν ἀνθρώπινο ὀργανισμὸ μιὰ πραγματικὴ «νοητικὴ ἐνότης». Ἡ ἀτομικὴ συνείδησι θά προέκυπτε ἔτσι ἀπὸ τήν ὀλοκλήρωσι τῶν στοιχειακῶν συνειδήσεων. τῶν «ἀτόμων τῆς συνειδήσεως» τῶν νευροκυττάρων.

Γιὰ τὸν Λαπικ δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία ὅτι τὸ κυτταρικό ψυχολογικὸ γεγονός ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικά ἀπὸ τήν κατάστασι ἢ τήν δραστηριότητα του κυττάρου. "Ετσι ὁ θάνατος του ἀτόμου πρέπει να ἐπιφέρῃ τήν καταστροφή τῶν στοιχειακῶν ψυχισμῶν και, ἀκόμη περισσότερο, τῶν ὀμάδων ψυχισμῶν που συνθέτουν τή συνείδησι του ἀτόμου. «Ἡ ψυχὴ λοιπόν, λέει ὁ Λαπικ, μᾶς φαίνεται ἄυλη, ὄχι ὅμως και ἀθάνατη.»

Ἡ ἰδέα τῆς κυτταρικής συνειδήσεως δὲν συνδέεται καθόλου με μιὰ ὄλιστικὴ ἀντίληψι τῶν φαινομένων τῆς ζωῆς. Τὴν βρίσκουμε σε πνεύματα που ἀπὸ τίς φιλοσοφικὲς τους τάσεις ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὸ να συμφωνοῦν με τὸν Λα-

πικ. "Ετσι ὁ «ψυχοβιολόγος» Ρ. Ρυγιέ γράφει: «Τὸ ζωντανὸ κύτταρο στερεῖται βέβαια ἀπὸ δευτερῆ συνείδησι που είναι ἀπαραίτητη προϋπόθεσι για τή δρῶσα συνείδησι... Τίποτα ὅμως δὲν μᾶς δίνει τὸ δικαίωμα να πιστέψουμε ότι τὸ κύτταρο αὐτὸ δὲν ἔχει ὑποκειμενικότητα και αὐτοαγωγή... Ἡ ὑποκειμενικότητά του πιθανὸν να στρέφεται πρὸς τή διατήρησι τῆς ἴδιας του τῆς ζωῆς, ἐναντίον τῶν φορέων τῆς καταστροφῆς...»

'Η συνείδησι τῆς ὕλης

Αν ἀποδίδουμε συνείδησι στὸ ζωντανὸ κύτταρο γιατί θά πρέπει να σταματήσουμε ἔδω; Γιατί ν' ἀρνηθούμε τήν ὑπαρξὴ συνειδήσεως ἀκόμη και σκοτεινῆς και πῶ ἀκαθόριστης βέβαια, στοὺς λούς, οί ὁποῖοι παρὰ τήν ἀπλότητα τῆς δομῆς των και τή χημικὴν ὀμοιογένειάν τους (ὀρισμένοι ἀπ' αὐτοὺς, ὅπως ὁ ἴδς του μωσαϊκοῦ του καπνοῦ, δὲν φαίνονται να είναι παρὰ μεγάλα μῦρια ἀπὸ πυρηνοπρωτεΐνες) κατέχουν τή χαρακτηριστικὴ ἰδιότητα τῆς ζωῆς, τήν ἀφομοιωτικὴ και αὐτοαναπαραγωγικὴ ἱκανότητα;

Και ἂν ἐπεκτείνουμε ὡς τοὺς λούς τὸ πεδίο τῆς συνειδήσεως γιατί να μὴν προχωρήσουμε ἀκόμη πῶ πέρα, ὡς τὰ καθ' αὐτὸ μῦρια, τὰ «ἀδρανῆ» μῦρια τῆς χημείας και τέλος ὡς τὰ ἄτομα και ἀκόμη ὡς τὰ ἠλεκτρόνια;

Ἐπὶ τῶν πραγματικῶν δύο τρόποι να ἐξετάσουμε τήν ἰδιότητα τῆς συνειδήσεως: Ἡ θά τήν θεωρήσουμε ὡς κάτι που προκύπτει ἀπὸ τήν περίπλοκη δομὴ τῶν ζωντανῶν πραγμάτων και, στήν περίπτωσι αὐτή, θά σκεφθούμε πῶς δὲν προϋπάρχει καθόλου, ἔστω και σε ἐλάχιστο βαθμὸ, στα

ύλικά στοιχεία που την απαρτίζουν, ή μπορούμε να δεχθούμε ότι προϋπάρχει, σε στοιχειώδη βαθμό, στα ίδια αυτά υλικά στοιχεία.

Συμφωνώντας με την τελευταία τούτη θεωρία, που θεωρεί το πνεύμα σαν μια καθολική ιδιότητα της ύλης, ο Φελίξ Λέ Νταντέκ απέδιδε στα άτομα ένα είδος «διαλειπούσης συνειδήσεως».

Ο Ρυγιέ, τέλος, όσο κι' αν είναι οπαδός μιας μεταφυσικής έρμηνείας της ζωής, δεν δυσκολεύεται καθόλου να παραχωρήσει στο άτομο μια υποκειμενικότητα, μια συνείδηση, αφού το υλικό αυτό στοιχείο είναι έφωδιασμένο με μια μορφή τυπική και είναι ικανό να αναπτύξει δική του ξεχωριστή δράση.

Η συμφωνία αυτή ανάμεσα σε πνεύματα με φιλοσοφικές αντιλήψεις τόσο διαφορετικές για το σπάσιμο του φράγματος ανάμεσα στη ζωή και στην ύλη τη λεγό-

μενη άδρανή, λέει πολλά πράγματα. Και πώς να μην θυμηθούμε, βλέποντας ν' αναγεννιέται από παντού ένα είδος παμπυχίας, τη θαυμάσια σελίδα όπου ο Σοπενάουερ αναλαμβάνει την υπεράσπιση της παραγνωρισμένης ύλης: «Έδω που τὰ λέμε, ξέρετε τάχα τούτη τη σκόνη; Γνωρίζετε τη φύση της; Γνωρίστε την πρώτα και ύστερα την περιφρονείτε, αν θέλετε. Η ύλη αυτή που τη βλέπετε τούτη τη στιγμή στάχτη και σκόνη σκορπισμένη πάνω στη γή, δεν θ' άργήσει, σαν διαλυθή μέσα στο νερό, να γίνει κρύσταλλος. Θ' άστράψει σαν μέταλλο, ύστερα θα θγάλη ηλεκτρικούς σπινθήρες... Θά μεταμορφωθεί από μόνη της σε φυτό και σε ζωο και από τους μυστηριώδεις κόλπους της θα πηδήση ή ζωή εκείνη που ή άπώλειά της ταράζει τόσο το περιορισμένο μυαλό μας.»

Ο ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ Μ

Της
KATHRTN FORBES

Το Σάββατο το βράδυ, ή μαμά καθόταν στο πεντακάθαρο τραπέζι της κουζίνας και με θαυμάσιες ζάρες στο γαλήνιο συνήθως μέτωπό της, λογάριζε τα λεπτά που της είχε φέρει ο πατέρας μέσα στο μικρό φάκελλο.

Τὰ χώριζε σε πολλές στίβες.
— Για τὸ νοῖκι, ἔλεγε. Ένας σωρός.

— Για τὸν μπακάλη. (Άλλος σωρός).

— Για τις μύτες και τὰ τακούνια τῶν παπουτσιῶν τοῦ Κάρεν.

— Ὑστερα περνοῦσε στὰ ψιλὰ: «Θά χρειαστῶ ένα σημειωματάριο αὐτὴ τὴ βδομάδα, ἀκουτόν ή φωνὴ τοῦ Ντάγκμαρ, τῆς Κρίστιν, τοῦ Νέλς ή ή δική μου.

— Η μαμά ἔπαιρνε τότε ένα νομισμα και τὸ ἔβαζε στὴν ἀκρη.

— Η στήλη με τὰ νομίσματα μί- κραινε. Τέλος, ἔμπαινε στὴ μέση

ὁ μπαμπάς:

— Τελείωσες;

Κι' ὅταν ή μαμά ἔκανε ναι μετὸ κεφάλι, ἔμεις ἀνασαίναμε θαυμάσια. Παίρναμε τὰ βιβλία και τὰ τετράδιά μας ἡσυχῶν. Η μαμά χαμογελοῦσε.

— Ὡραία, μουρμούριζε, δὲν ἔχουμε ἀνάγκη νὰ καταφύγουμε στὴν τράπεζα.

Αὐτὸς ὁ λογαριασμός τῆς μαμάς στὴν τράπεζα ἦταν κάτι τὸ θαυμαστό. Ἡμαστέ ὅλοι μας τόσο περήφανοι γι' αὐτόν! Μὰς ἔ-

δινε σιγουριά και αὐτοπεποίθησι. Ἐνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους που γνωρίζαμε, κανεὶς δὲν εἶχε λογαριασμό στὴν τράπεζα.

Θυμάμαι τὴν ἡμέρα που οἱ Γιένσεν, που ἔμειναν παρακάτω, στὸν ἴδιο δρόμο, θρέθηκαν στὸ δρόμο γιατί δὲν μπορούσαν νὰ πληρώσουν τὸ νοῖκι τους. Ἐμεῖς, τὰ ἄλλα παιδιά τῆς γειτονιάς, κυττάζαμε τοὺς ψηλοὺς ἀγνωστούς χαμάληδες που μεταφέρανε τὰ ἔπιπλα και με κρυφὲς ματιές βλέπαμε τὰ δάκρυα τῆς ντροπῆς που ἔχυνε ή φτωχιά κυρία Γιένσεν. Ένας ξαφνικὸς φόβος μοῦ ἔσφιξε τὸ λαιμό. Αὐτὸ λοιπὸν συνέβαινε στοὺς ἀνθρώπους που δὲν εἶχαν μιὰ στίβα νομίσματα προωρισμένα «για τὸ νοῖκι». Ἦταν, ἀλήθεια, δυνατό νὰ πάθουμε κι' ἔμεῖς τέτοιο ρεζίλι και μιὰ μέρα;

Τὸ μικρὸ ζεστὸ χέρι τοῦ Ντάγκμαρ ἔσφιξε τὸ δικό μου, τὴ στιγμή ἐκείνη.

— Ἐμεῖς ἔχουμε λεπτά στὴν τράπεζα, μοῦ εἶπε ψιθυριστὰ, και ἔνοιωσα νὰ ἀναπνέω και πάλι.

☆

«Ὅταν ὁ Νέλς θγήκε ἀπὸ τὸ γυμνάσιο μετὸ δίπλωμα στὸ χέρι, θέλησε νὰ πάη σε μιὰ ἐμπορικὴ σχολή.

— Πολὺ καλά, εἶπε ή μαμά, και

τρεξα
ο πορτά
π

ύλικά στοιχεία που την άπαρτίζουν, ή μπορούμε να δεχθούμε ότι προϋπάρχει, σε στοιχειώδη βαθμό, στα ίδια αυτά ύλικά στοιχεία.

Συμφωνώντας με την τελευταία τούτη θεωρία, που θεωρεί το πνεύμα σαν μια καθολική ιδιότητα της ύλης, ο Φελίξ Λέ Νταντέκ απέδιδε στα άτομα ένα είδος «διαλειπούσης συνειδήσεως».

Ο Ρυγιέ, τέλος, όσο κι' αν είναι όπαδός μιας μεταφυσικής έρμηνείας της ζωής, δεν δυσκολεύεται καθόλου να παραχωρήσει στο άτομο μια ύποκειμενικότητα, μια συνείδηση, αφού το ύλικό αυτό στοιχείο είναι έφωδιασμένο με μια μορφή τυπική και είναι ικανό να άναπτύξει δική του ξεχωριστή δράση.

Η συμφωνία αυτή άνάμεσα σε πνεύματα με φιλοσοφικές άντιλήψεις τόσο διαφορετικές για το σπάσιμο του φράγματος άνάμεσα στη ζωή και στην ύλη τη λεγό-

μενη άδρανή, λέει πολλά πράγματα. Και πώς να μην θυμηθούμε, βλέποντας ν' άναγεννιέται από παντού ένα είδος παμψυχίας, τη θαυμάσια σελίδα όπου ο Σοπενάουερ άναλαμβάνει την υπέρσπισι της παραγνωρισμένης ύλης: «Έδώ που τ'ά λέμε, ξέρετε τάχα τούτη τη σκόνη; Γνωρίζετε τη φύσι της; Γνωρίστε την πρώτα και ύστερα την περιφρονείτε, αν θέλετε. Η ύλη αυτή που τη βλέπετε τούτη τη στιγμή στάχτη και σκόνη σκορπισμένη πάνω στη γή, δεν θ' άργήσει, σαν διαλυθή μέσα στο νερό, να γίνη κρύσταλλος. Θ' άστράψει σαν μέταλλο, ύστερα θα βγάλη ήλεκτρικούς σπινθήρες... Θ'ά μεταμορφωθεί από μόνη της σε φυτό και σε ζώο και από τους μυστηριώδεις κόλπους της θα πηδήσει ή ζωή έκείνη που ή άπώλειά της ταράζει τόσο το περιωρισμένο μυαλό μας.»

Ο ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΜΑΜΑΣ

Της

KATHRTN FORBES

Το Σάββατο το θράδυ, ή μαμά καθόταν στο πεντακάθαρο τραπέζι της κουζίνας και με βαθείς ζάρες στο γαλήνιο συνήθως μέτωπό της, λογάριζε τ'ά λεπτά που της είχε φέρι ο πάτερας μέσα στο μικρό φάκελλο.

Τ'ά χώριζε σε πολλές στίβες.

— Για τ'ό νοίκι, έλεγε. Ένας σωρός.

— Για τ'όν μπακάλη. (Άλλος σωρός).

— Για τις μύτες και τ'ά τακούνια τ'ων παπουτσιών του Κάρεν.

— Υστερα περνούσε στα ψιλ'ά: «Θ'ά χρειαστώ ένα σημειωματάριο αυτή τη βδομάδα, άκου-γόταν ή φωνή του Ντάγκμαρ, της Κρίστιν, του Νέλς ή ή δική μου.

«Η μαμά έπαιρνε τότε ένα νόμισμα και τ'ό έβαζε στην άκρη.

«Η στήλη με τ'ά νομίσματα μίκραινε. Τέλος, έμπαινε στη μέση ο μπαμπ'άς:

— Τελειώσες;

Κι' όταν ή μαμά έκανε ναι με τ'ό κεφάλι, έμεις άνασάιναμε βαθεία. Πάιρναμε τ'ά βιβλία και τ'ά τετράδιά μας ήσυχοι. Η μαμά χαμογελούσε.

— Ωραία, μουρμούριζε, δεν έχετε ανάγκη να καταφύγουμε στην τράπεζα.

Αυτός ο λογαριασμός της μαμάς στην τράπεζα ήταν κάτι τ'ό θαυμαστό. «Ημαστε όλοι μας τόσο περήφανοι γι' αυτόν! Μ'ας έ-

δινε σιγουριά και άυτοπεποίθησι. Άνάμεσα στους ανθρώπους που γνωρίζαμε, κανείς δεν είχε λογαριασμό στην τράπεζα.

Θυμάμαι την ήμέρα που οι Γιένσεν, που έμεναν παρακάτω, στ'όν ίδιο δρόμο, βρέθηκαν στο δρόμο γιατί δεν μπορούσαν να πληρώσουν τ'ό νοίκι τους. Έμεις, τ'ά άλλα παιδιά της γειτονιάς, τ'ά άλλα παιδιά της γειτονιάς, κутτάζαμε τ'ους ψηλούς άγνωστους χαμάληδες που μεταφέρανε τ'ά έπιπλα και με κρυφές ματιές βλέπαμε τ'ά δάκρυα της ντροπής που έχουν ή φτωχιά κυρία Γιένσεν. Ένας ξαφνικός φόβος μου έσφιξε τ'ό λαιμό. Αυτό λοιπόν συνέβαινε στους ανθρώπους που δεν είχαν μια στίβα νομίσματα προωρισμένα «για τ'ό νοίκι».

«Ηταν, άλήθεια, δυνατό να πάθουμε κι' έμεις τέτοιο ρεζιλίκι καμμιά μέρα;

Το μικρό ζεστό χέρι του Ντάγκμαρ έσφιξε τ'ό δικό μου, τη στιγμή εκείνη.

— Έμεις έχουμε λεπτά στην τράπεζα, μ'ό είπε ψιθυριστά, και ένοιωσα να άναπνέω και πάλι.

☆

«Όταν ο Νέλς βγήκε από τ'ό γυμνάσιο με τ'ό δίπλωμα στο χέρι, θέλησε να πάη σε μια έμπορική σχολή.

— Πολύ καλά, είπε ή μαμά, και

41

ο πατέρας έπιδοκίμασε τὰ λόγια της.

Βιαστικά, πήραμε καρέκλες και καθήσαμε γύρω στο τραπέζι. Πήγα κι' έφερα τὸ άνοιχτό-χρωμο κουτί, πού μᾶς είχε στείλει μιὰ χρονιά, ή θεία Σίγκριντ, για τὰ Χριστούγεννα, και τὸ έβαλα με έπισημότητα μπροστά στη μαμά.

Τὸ κουτί αυτό ήταν ή «μικρὴ τράπεζα». Μή την μπερδέψετε με τὴ μεγάλη Τράπεζα πού είναι στην πόλι. Ἡ μικρὴ τράπεζα ήταν για μιὰ έπείγουσα ανάγκη. Είχε χρησιμεύσει τὴν ήμέρα πού είχε σπάσει ή Κρίστιν τὸ χέρι της και χρειάστηκε νὰ τὴν πᾶμε στο γιατρό, ή όταν ὁ Ντάγκμαρ έπαθε διφθερίτιδα και θέλαμε γιατρικά.

Ὁ Νέλς έγραψε με μεγάλη προσοχή. Τόσα για τὸ σχολεῖο, τόσα για τὰ βιβλία. Ἡ μαμά κύτταζε τούς καλογραμμένους αριθμούς. Ὑστερα, μέτρησε τὰ λεπτά τῆς μικρῆς τράπεζας. Δέν έφταναν.

— Δέν θέλουμε, θέβαια, νὰ καταφύγουμε στην τράπεζα, δέν εἶν' έτσι; εἶπε ήρεμα.

Συμφωνήσαμε ὅλοι πὼς ὄχι.

— Θα δουλέψω στίς διακοπές, εἶπε ὁ Νέλς.

Ἡ μαμά τοῦ χάρισε ἕνα φωτεινὸ χαμόγελο, ὕστερα έγραψε με κόπο μερικούς αριθμούς, πρόσθεσε, άφάιρεσε. Ὁ μπαμπᾶς έκανε τὸν ἴδιο λογαριασμὸ με τὸ νοῦ του. Ὁταν πολὺ δυνατὸς στην άριθμητική.

— Δέν φτάνουν, έκανε.

Ἔβγαλε τὴν πίπα του ἀπὸ τὸ στόμα του και τὴν κύτταξε πολλή ὥρα.

— Θα κόψω τὸ κάπνισμα, εἶπε.

Ἡ μαμά άπλωσε τὸ χέρι της πάνω άπ' τὸ τραπέζι και τοῦ χάιδεψε ἑλαφρὰ τὸ χέρι. Δέν εἶπε

τίποτα. Πρόσθεσε μόνο ἕναν ἄλλο αριθμὸ.

— Θα φυλάω τὰ παιδιὰ τῶν Ζόντερμαν κάθε Παρασκευή θρά-δου, εἶπα ἐγώ.

Ὑστερα κύτταξε στὰ μάτια τὰ μικρά και πρόσθεσε :

— Ἡ Κρίστιν, ὁ Ντάγκμαρ και ὁ Κάρεν θα με βοηθήσουν.

— Πάει καλά, εἶπε ή μαμά.

Νοιώθαμε ὅλοι μας πολὺ περήφανοι. Εἶχαμε προσπεράσει μιὰ ἀκόμα δυσκολία, χωρὶς ν' αναγκασθοῦμε νὰ τραθῆξουμε λειπτά ἀπὸ τὸ λογαριασμὸ τῆς μαμάς. Ἡ μικρὴ τράπεζα άρκοῦσε για τὴν ὥρα.

☆

Πόσα πράγματα, θυμάμαι, πληρώθηκαν μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἐκείνη τὴ χρονιά! Τὸ κοστοῦμι τοῦ Κάρεν ἦναι τίς γιορτές τοῦ σχολεῖου, ή ἐγχείρησι τῶν άμυγδαλῶν τοῦ Ντάγκμαρ... Καὶ πάντα εἶχαμε στο ὑποσυνείδητό μας τὴν παρηγορητικὴ θεβαιότητα ὅτι, ἀν ὀι προσπάθειές μας ἀποτύχαιναν, μπορούσαμε νὰ καταφύγουμε και στη μεγάλη τράπεζα.

Ἀκόμα κι' ὅταν ἔγινε άπεργία, ή μαμά δέν θέλησε νὰ στεναχωρηθοῦμε πολὺ. Ἀλλά και πάλι ὅλοι μαζί άποφασίσαμε νὰ μὴ καταφύγουμε στην τράπεζα.

Δέν διαμαρτυρηθήκαμε καν, ὅταν χρειάστηκε νὰ μεταφέρουμε τὸ γραφεῖο στην κουζίνα, για νὰ νοικιάσουμε τὴ μπροστινὴ κάμαρα. σὲ δυὸ οικότροφους.

Τὴν ἴδια ἐποχὴ ή μαμά έδωσε ἕνα «χέρι» στὸν Κροῦπερ, τὸν φούρναρη τῆς γειτονιάς, και για ἀντάλλαγμα πήραμε ἕνα μεγάλο σακκὶ ψωμιά, ὄχι και πολὺ μαγιατικά. Ἐξ ἄλλου, ὅπως έλεγε ή μαμά, τὸ φρέσκο ψωμὶ δέν εἶναι και τόσο ὕγιενὸ κι' ἀν ξεναφουρνίσῃς λίγο τὸ ξερὸ εἶναι

τὸ ἴδιο, σχεδὸν σάν τὸ φρέσκο.

Τὴν ήμέρα πού ἔληξε ή άπεργία κι' ὁ μπαμπᾶς ξανάπιασε τὴ δουλειά του, εἶδα ὅτι ή μαμά ἀνασηκώθηκε λίγο, σάν για νὰ ἰσιώσῃ τὴν καμποῦρα της.

— Πάει καλά, εἶπε χαμογελώντας. Εἶδατε, δέν ἀναγκασθήκαμε νὰ καταφύγουμε στην τράπεζα.

☆

Και μιὰ ὥραία μέρα, ὅλα τὰ παιδιὰ ἔγιναν πιά μεγάλα και κέρδιζαν μόνα τους τὴ ζωὴ τους. Ὁ ἕνας ὕστερ' άπ' τὸν ἄλλο φύγαμε άπ' τὸ σπίτι. Ὁ μπαμπᾶς φαινόταν τῶρα πὶο μικρὸς και τὰ μαλλιά τῆς μαμάς έπαιρναν μιὰ ἀργυρὴ ἀνταῦγια.

Τὸ ἀντρόγυνο δέν δούλευε πιά και ὁ μπαμπᾶς εἶχε άρχίσει νὰ παίρνῃ τὴ σύνταξί του.

Τὴν περασμένη χρονιά πούλησα τὴν πρώτη νουβέλλα μου. Ὁ-

ταν ἔλαβα τὴν ἐπιταγή, ἔτρεξα στὴ μαμά και έβαλα στὰ γόνατά της τὸ ρὸς χαρτί.

— Αὐτὸ εἶναι για σένα, τῆς εἶπα, για νὰ τὸ προσθέσῃς στο λογαριασμὸ σου.

Τὸ χάιδεψε μιὰ στιγμὴ :

— Μπράβο, εἶπε και τὰ μάτια της ἔλαμπαν ἀπὸ περηφάνια.

— Αὔριο, μαμά, πρέπει νὰ τὰ πᾶς στην τράπεζα.

— Θάρθῃς μαζί μου, Κάθρην; — Δέν χρειάζεται. Κύτταξε, τὸ ἔγραψα στ' ὄνομά σου. Δέν θα ἔχῃς παρὰ νὰ τὸ παραδώσῃς στὸν ταμια, πού θα τὸ γράψῃ στο λογαριασμὸ σου.

Ἐνα ἑλαφρὸ χαμόγελο ἦρθε στὰ χεῖλι τῆς μαμάς, ἐνῶ με κύτταξε.

— Δέν ὑπάρχει λογαριασμὸς, εἶπε. Στὴ ζωὴ μου ὀλόκληρη δέν πάτησα τὸ πόδι μου σὲ τράπεζα...

— Δέν μπορῶ νὰ καταλάβω, γιατί μου. Κάθε φορὰ πού παίρνω αὐτὴ τὴ στάσι, αἰσθάνομαι ἐδῶ ἕναν πόνο.

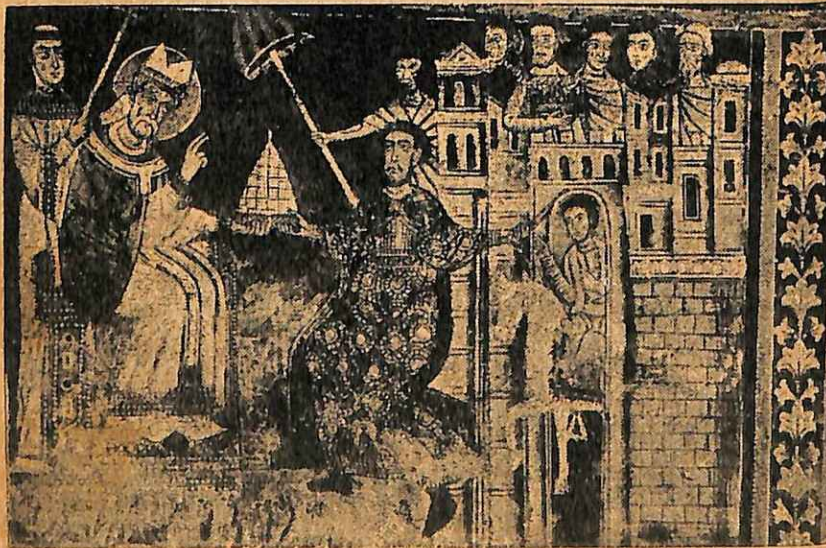

ρη αντίδρασι. "Όπως στο άλεξήλιο έτσι και σ' αυτήν τὸ θάρος, στάθηκε εμπόδιο. "Αν χρησιμοποιόταν μετάξι, κί' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ εἶναι βαρὺ καὶ περασμένο ἀπὸ λάδι. Καὶ πάλι, ὅμως, οἱ ἄντρες ποὺ τὴν κρατοῦσαν κινδύνευαν νὰ παρεξηγηθοῦν. Γρηγορώτερα καθιερώθηκε στὴ Γαλλία παρὰ στὴν Ἄγγλια, ἀλλὰ ἡ σεβαστὴ κοινωνία δὲν ἔπαυε νὰ τὴν βλέπει μὲ κάποια δυσπιστία.

Τριάντα χρόνια πρὶν οἱ Ἄγγλοι παραδεχτοῦν τὴν ὀμπρέλλα, κάποιος Μακντόναλντ, στὸν ὁποῖο ἀνῆκε καὶ ἡ τιμὴ τῆς ἐκλαϊκείσεως τῆς ὀμπρέλλας, ἕνας πολυταξιδευμένος ἀριστοκράτης ποὺ ἐγκαταστάθηκε στὸ Λονδίνο στὰ 1778, ἄφησε μερικὲς σημειώσεις σχετικὰ μὲ τὸν τρόπο ποὺ φοροῦσε τὴν ὀμπρέλλα του. Ὁ Μακντόναλντ ξεσήκωσε τὴ λαϊκὴ ἀγανάκτησι καὶ ἰδιαίτερα τῶν ἀμαξιάδων ποὺ πιθανῶς στὴν ὀμπρέλ-

λα ἔβλεπαν μιὰ ἀπειλὴ κατὰ τοῦ ἐπαγγέλματός τους. Ὡστόσο ἐκεῖνος ἐπέμενε καὶ δὲν ἄργησαν νὰ τὸν μιμηθοῦν πολλοί, προπαντὸς ξένοι, διακινδυνεύοντας ἐξόδους μὲ ὀμπρέλλα! "Ἔτσι λίγο-λίγο, ἀπρόθυμα στὴν ἀρχή, τὸν ἀκολούθησαν καὶ ἄλλοι καὶ μέσα σὲ πέντε χρόνια ἔγινε πιά κοινὴ ὑπόθεσι.

Ἀπὸ τότε ἡ ὀμπρέλλα ἄρχισε νὰ κερδίζει σὲ δημοτικότητα. Ἡ παραγωγή της ἄρχισε νὰ γίνεται σὲ μεγάλο ἀριθμὸ καὶ τὰ διπλώματα εὐρεσιτεχνίας νὰ πολλαπλασιάζονται. Ἀπὸ τὸ 1806 ὡς τὰ 1826, τὸ θάρος τοῦ σκελετοῦ κυμαίνονταν ἀπὸ μιάμιση ὡς δέκα λίτρες. Τὸ πυκνὸ μεταξωτὸ ὕφασμα τὸ ἀντικατέστησε ἐλαφρότερο μεταξωτὸ καὶ κατόπι ἀλπακάς. Τὸ μέταλλο τὸ ἀντικατέστησαν οἱ μπανέλες καὶ ἀργότερα ἡ ἀτσάλινη μπανέλλα μὲ τὴν αὐλάκωσι ποὺ συν-

Ὁ Βυζαντινὸς Αὐτοκράτωρ δίνει στὸν Πάπα τὰ Αὐτοκρατορικὰ διάσημα ἀνάμεσα σ' αὐτὰ καὶ μιὰ ὀμπρέλλα.

δυάζει μεγάλη στερεότητα καὶ ἐλάχιστο θάρος. Ἡ ἐπινοήσι χάρισε στὸν Ἄγγλο Φόξ 300.000 χιλιάδες λίρες.

☆

Ἡ σύγχρονη μυθολογία τῆς ὀμπρέλλας ἦταν καὶ εἶναι ἀσαφής. Τὴν εἶπαν διάδοχο τοῦ ξίφους. Χαριτωμένος τίτλος βέβαια, ἀλλ' ὄχι καὶ τόσο ταιριαστός. Γιατὶ ἡ ὀμπρέλλα μοιράζεται τὴν τιμὴ τοῦ ἀπλοῦ μπαστουνοῦ ἢ ἀν θέλετε τὸ ἀντικαθιστᾷ. Τὸ σπαθὶ ἀπὸ ὄπλο κατάντησε στολίδι. Ὁ Μακντόναλντ κρατοῦσε ξίφος καὶ ὀμπρέλλα. Ἀλλὰ τὸ μπαστούνη πολὺ συνηθίζαν οἱ ἀριστοκράτες πρὶν ἐμφανιστῆ ἡ ὀμπρέλλα. Αὐτὴ ἡ μέθοδος ἐξοπλισμοῦ ἦταν συνηθισμένη στὸν 17ο αἰῶνα, τουλάχιστον. Βέβαια παρουσιάστηκαν διάφορα σχέδια ὀμπρέλλες, καὶ διάφορα σχέδια ὀμπρέλλας, ἢ ὀμπρέλλα—βαλίτσα, ἢ ὀμπρέλλα—γράφειο, ἢ ὀμπρέλλα—ἀλεξικέραυνο, ἀλλὰ ποτὲ ὀμπρέλλα—ξίφος μ' ὄλο ποὺ θὰ ἦταν κατάλληλη γιὰ μονομαχίες ὑπὸ βροχὴν. Πάντως μέχρι τὴν ἄρα δὲν ὑπάρχει κανένα σοβαρὸ στοιχεῖο ποὺ νὰ δικαιολογῆ τὸν τίτλο τῆς ὡς διαδόχου τοῦ ξίφους.

☆

Καθένας ξέρει ὅτι τὸ ἀνοιγμα τῆς ὀμπρέλλας μέσα στὸ σπίτι φέρνει γρουσουζιά. Ὑπάρχουν ἀκόμα πολλές ἄλλες δεισιδαιμονίες. Σὲ μερικὰ μέρη πιστεύουν ὅτι καὶ τὸ ἀπλὸ πέσιμο τῆς ὀμπρέλλας φέρνει ἀτυχία ἄλλοῦ καὶ τὸ νὰ βάλῃς τὴν ὀμπρέλλα πάνω στὸ τραπέζι θεωρεῖται κακό, ἐνῶ στὴ Σικελία δὲν εἶναι πρὸς τιμὴν μιᾶς γυναίκας νὰ κρατᾷ ὀμπρέλλα.

Σὲ μερικὰ ἄτομα, ἡ ὀμπρέλλα, ἐνέπνευσε παθολογικὴ στοργή. Ἡ Μις Ἄλις Μέρσυ Κόξ ἄφησε ἐντολὴ νὰ τὴν θάψουν μαζί μὲ τὴν

ὀμπρέλλα της. Ἄλλες ἀπόκτησαν ἱστορία χάρι στοὺς κυρίους τους. Ὁ Βασιλιάς Λουδοβίκος—Φίλιππος ἦταν ἀφωσιωμένος στὴν ὀμπρέλλα του καὶ ἡ φρουρά του, μαζί μὲ τὰ τουφέκια, κρατοῦσε καὶ ὀμπρέλλες.

Ἡ λογοτεχνία ἔχει ἀπαθανάτισει ἀρκετές. Οἱ καλλιτέχνες δὲν τὴν παραμέλησαν, μ' ὄλο ποὺ ἴσως μιὰ καὶ μόνη φορὰ πήρε τὶς σωστὲς στάσεις της ἀπὸ τὸν Ρενουάρ, σ' ἕνα μεγάλο πίνακα «Οἱ Ὀμπρέλλες» ὁ ὁποῖος θρίσκεται στὴν Ἐθνικὴ Πινακοθήκη τῆς Ἄγγλιας.

Ὅλα αὐτὰ, ὅμως, δὲν ἀρκοῦν γιὰ τὴν διάδοχο τοῦ ξίφους. Διάφοροι ἱστορικοὶ τῆς ὀμπρέλλας θέλοντας νὰ αὐξήσουν τὴν αἴγλη τῆς τὴν παραλλήλισαν μὲ τὸ ἀλεξίπτωτο. Ἀλλὰ μεταξύ τους δὲν ὑπάρχει παρὰ καθαρὰ σχηματικὴ συγγένεια. Ὁ στρατηγὸς Μπερνούβιλ τὰ μπερδέψανε ὅταν ἐπιχείρησε νὰ δραπετεύσει ἀπὸ τὸ φρούριο Ὀλμουτς, τὸ 1793: χρησιμοποίησε τὴν ὀμπρέλλα γιὰ ἀλεξίπτωτο πηδώντας ἀπὸ ἕνα ψηλὸ παράθυρο. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ὅτι ἔσπασε καὶ τὰ δύο τοῦ πόδια.

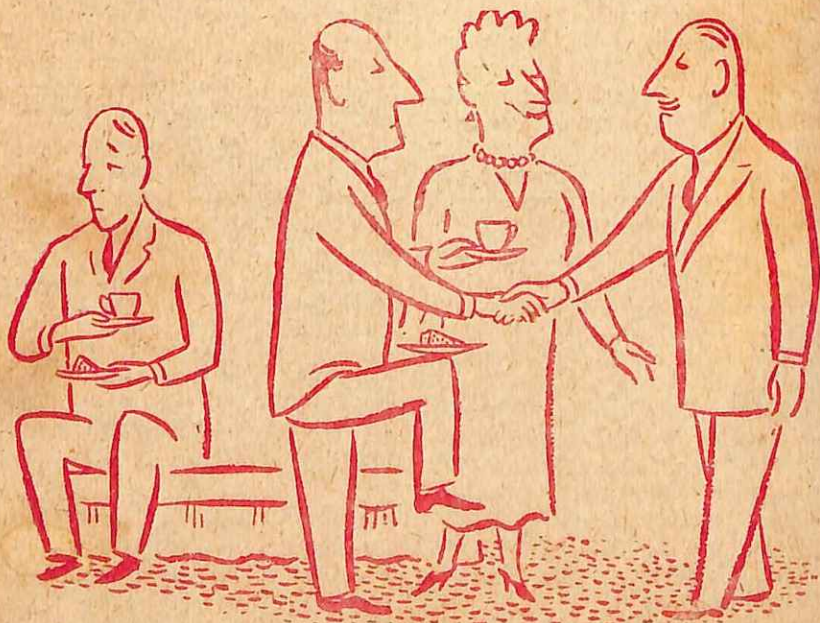
Πράγματι ἡ ἱστορία τῆς ὀμπρέλλας τοῦ Τζέντελμαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἑκατὸ χρόνια, εἶναι πένθιμη καὶ βαρειά. Ὁ Γουλιέλμος Σάνγκερ, ὁ πρῶτος τῆς Βρεταννικῆς ἱστορικός, περιέγραφε τὰ ἀφθρωποὶ αὐτοὶ, λέει, ἐννοώντας τοὺς ὀμπρελλοφόρους, οἱ ἀφθρωποὶ αὐτοὶ μὲ τὴν πρώτη ματιὰ σοῦ δίνουν τὴ βεβαιότητα ὅτι πρόκειται γιὰ νοικοκυραίους ποὺ βρίσκονται μακριὰ ἀπὸ τὸ δρόμο τῆς ἀπολείας καὶ τῆς διαφθορᾶς. Ἡ ὀμπρέλλα, στὴν πιὸ γνήσια καὶ αὐστηρὴ τῆς ὀμορφιά (συνοδευόμενη ἀπὸ κάπελλο μεταξω-

τό) έγινε το έμβλημα του καθώς πρέπει άστου.

Και έδω υπάρχει ένας κίνδυνος: ή κλειστή όμπρέλλα γίνεται τόσο άτροφική όσο ένα ξίφος αλλικό, ένα άπλο κόσμημα. Μπορείται να δητε συχνά άνθρώπους να κυκλοφορουν στους δρόμους, μέσα στη βροχή, με την όμπρέλλα κλειστή. Αυτό γίνεται ή έπειδή όταν άνοιχτή είναι δύσκολο να την ξανακλείσης ήτσι που να μοιάζει σαν μπαστούνι, ή έπειδή άπλωσ δεν άνοίγει, γιατί είναι ένα μπαστούνι τυλιγμένο με μαύρο μεταξωτό πανί.

Όποιαδήποτε και άν είναι ή

άπάντησι, νομίζω ότι αυτό είναι ή άπαρχή της παρακμής της. Πάει καιρός τώρα που οί άνθρωποι δεν θυμούνται τη βασιλική καταγωγή της όμπρέλλας τους. Τώρα κυκλοφορουν πένθιμα και, όταν βρέχει, προχωρουν σαν ένα πιό σκοτεινό σύννεφο μέσα στα σύννεφα. Άκόμα και ή γυναικεία όμπρέλλα είναι τόσο ήσυχη και διακριτική! Οί όμπρέλλες της Άνατολής όμως! Αυτές διατηρουν όλα τα χρώματα του ουράνιου τόξου και το Λονδίνο θά ήταν πιό φωτεινό και πιό όμορφο άν σε κάθε νεροποντή ξεφύτρωναν μερικά γυναικεία όμπρελλάκια.

JITAKOR

Ή εγγένεια... τέχνας κατεργάζεται.

ΤΑ ΛΑΘΗ ΜΑΣ

ολόν λεγευλαίο παγκόσμιο πόλεμο

Του
HANSON W. BALDWIN

Τα λάθη μας στις διαπραγματεύσεις με τον Στάλιν δημιούργησαν παγκόσμια προβλήματα που αντιμετωπίζουμε σήμερα.

Τα πολιτικά και στρατηγικά λάθη της Άμερικής κατά τον πόλεμο πιθανόν να τον παρέτειναν, άσφαλώς έκαναν δυσκολότερη τη διεξαγωγή του και κατά μέγα μέρος άποτελουν την αίτία των δυσκολιών και κρίσεων άπό τις όποιες περνούμε άκόμη σήμερα.

Φυσικά είναι εύκολο να κάνη κανείς τον σοφό κρίνοντας έκ των ύστερων. Τα λάθη ήταν άναπότρεπτα γιατί τους πολέμους τους κάνουν οί άνθρωποι και οί άνθρωποι κάνουν σφάλματα. Άν όμως τα λάθη μας πρόκειται να μας χρησιμεύσουν για μαθήματα, πρέπει πρώτα άπ' όλα να τα ξεχωρίσουμε.

Τα κύρια Άμερικανικά λάθη της, έποχής του πολέμου είναι όλα άποτελέσματα της έλλειψως πολιτικής ώριμότητας. Πολεμήσαμε για να νικήσουμε. Λημονήσαμε ότι οί πόλεμοι δεν είναι παρά επέκτασις της πολιτικής διαμάχης και συνέχισις της με άλλα μέσα, ότι οί πόλεμοι έχουν επιδιώξεις, ότι πόλεμοι χωρίς συγκεκριμένες επιδιώξεις δεν είναι

παρά άσκοπες αίματοχυσίες και ότι γενική επιδίωξις του πολέμου είναι ή έξασφάλισις μιας πιό σταθερής ειρήνης.

Τα πολεμικά σφάλματά μας προέρχονται άπό τέσσερεις μεγάλες και λαθασμένες ύποθέσεις:

1. Ότι το Πολιτμπυρό έγκατέλειψε την πολιτική του της παγκόσμιας κομμουνιστικής επαναστάσεως και ότι ενδιαφερόταν ειλικρινά για τη διατήρησι φιλικών σχέσεων με τα καπιταλιστικά κράτη.
2. Ότι ο «Τζό» Στάλιν ήταν ένας καλός άνθρωπος και ότι θα καταρθώναμε να «νυνενοηθούμε μαζί του». Αυτό ήταν κυρίως προσωπική πολιτική του Ρούζβελτ.
3. Ότι ή Ρωσία ίσως να υπέγραφε χωριστή συνθήκη ειρήνης με τη Γερμανία. Ό φόβος αυτός κυριαρχούσε στις σκέψεις των πολιτικο-στρατηγικών ήγετων μας καθ' όλη τη διάρκεια των πρώτων φάσεων του πολέμου, μερικοί μάλιστα προέβλεπαν μία τέτοια πιθανότητα άκόμη και μετά

την απόβασί μας στη Νορμανδία.

4. "Οτι ή είσοδος της Ρωσίας στον πόλεμο κατά της Ιαπωνίας ήταν ή απαραίτητη για τη νίκη ή αναγκαία για τη σωτηρία της ζωής χιλιάδων Αμερικανών.

"Ολες αυτές οι βασικά σφαλερές υποθέσεις, έκτος από τη δεύτερη, είχαν ένα κοινό χαρακτηριστικό: έλλειψη κατανόησης της ισχύος της Ρωσίας, των σκοπών της και των κινήτρων της. Η δεύτερη έσφαλμένη προϋπόθεση ήταν αναπόφευκτη, όσα κι αν ξέραμε. Το γραφείο του Προέδρου με την εύρύτατη δικαιοδοσία του, ιδίως σε καιρό πολέμου, μπορεί να διαμορφώσει προσωπική έξωτερική πολιτική. Ο Πρόεδρος Ρούζβελτ ήταν πεπεισμένος ότι ή έκτίμησι που είχε κάνει του Στάλιν, ήταν σωστή. Ο Ούιλλιαμ Μπούλιτ αναφέρει επί λέξει τα εξής λόγια του Ρούζβελτ: «Είμαι βέβαιος ότι ο Στάλιν... δεν ζητάει παρά την ασφάλεια της χώρας του και έχω την ιδέα πώς, αν του δώσω ό,τι μπορώ χωρίς να ζητήσω τίποτε απ' αυτόν για αντάλλαγμα, δεν θα επιχειρήση να προσαρτήση τίποτε και θα συνεργασθή μαζί μου για έναν δημοκρατικό και ειρηνικό κόσμο.»

Οι άλλες λανθασμένες προϋποθέσεις στις οποίες βασίσαμε την πολιτική μας άπεναντι στη Ρωσία κατά τον πόλεμο, μπορούσαν να είχαν αποφευχθή. Γίναμε θύματα της ίδιας μιας προπαγάνδας: Οι Ρωσικές επιδιώξεις ήταν καλές και ευγενικές, ο κομμουνισμός άλλαξε τις γραμμές του. Μιά μελέτη της Μαρξιστικής φιλολογίας συνδυασμένη με τις γνώσεις πολλών Αμερικανών ειδικών θα έπρεπε να είχε πείσει κάθε άπροκατάληπτο μυαλό ότι ο λύκος απλώς είχε δαιτιστή το πετόι του άρνιου. Αν το είχαμε αναγνωρί-

σει αυτό, ή συμμαχία μας με τη Ρωσία κατά τον πόλεμο θα είχε πάρει τη μορφή που ήταν φανερό πώς έπρεπε να πάρη: Θα ήταν ένας προσωρινός δεσμός ανάγκης. Με τον ίδιο τρόπο, μία προσεκτική μελέτη των στρατηγικών δεδομένων και των στρατιωτικών πληροφοριών που είχαμε στη διάθεσί μας θα παρούσαζε σαφέστατα την αδυναμία, από ρωσικής απόψεως, μιάς χωριστής ειρήνης με τη Γερμανία.

Η Ρωσία είχε περιπλεκή σ' έναν άγωνα άπελπίσας στο έδαφος της και σε μιά θανάσιμη πάλη με τη Γερμανία. Είχε άπόλυτη ανάγκη από τη βοήθειά μας. Έμεις δεν είχαμε στον ίδιο βαθμό ανάγκη από τη δική της βοήθεια. Κατά τον πόλεμο, έπρεπε να πάρουμε θέσι συναλλαγής άπέναντι στη Ρωσία. Αντί γι' αυτό, ανάλαβame το ρόλο του φοβισμένου συμμάχου που ίκέτευε και ζητούσε έλεημοσύνη, που δεν φρόντιζε παρά πώς να κάνη με κάθε θυσία τη Ρωσία να συνεχίση τον πόλεμο. Έκ των ύστερων, τόσο ήλίθιοι ήμαστε τότε! "Όταν ένας άνθρωπος στραγγαλίζεται, άγώνίζεται με όλες του τις δυνάμεις. Η Ρωσία δεν μπορούσε να εγκαταλείψη τον άγωνα.

Κατά τον ίδιο τρόπο, αντί να πούμε ότι ή Ρωσία έπρεπε να λάβη μέρος στον πόλεμο του Ειρηνικού για να έξυπηρετήση τα συμφέροντά της, την «ωροδοκίσαμε» για να το κάνη. Έπαιτούσαμε και παρακαλούσαμε παρ' όλο που έμεις είμαστε οι Ισχυρότεροι και όχι ή Ρωσία. Έπρεπε να προσπαθήσουμε να κρατήσουμε τη Ρωσία έξω από τον πόλεμο με την Ιαπωνία αντί να την προσκαλούμε να μετάσχη. Το λάθος αυτό πήρε πολύ μεγάλες διαστάσεις από το γεγονός ότι τον και-

ρό της διασκέψεως της Γιάλας ή Ιαπωνία είχε ήδη νικηθή.

Δεν παραθέτω εδώ κατάλογο των σφαλμάτων μας. Δίνω απλώς μόνο δύο απ' αυτά που έπηρεασαν την εξέλιξη του πολέμου ή την ειρήνη.

Παράδοσις άνευ όρων — Καζαμπλάνκα

Η έπιμονή στην παράδοσι άνευ όρων ήταν ίσως το μεγαλύτερο πολιτικό λάθος του πολέμου. Στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο ο Ούιλσον φρόντισε να διακρίνη μεταξύ του Κάιζερ και των Γιουνκερς και του Γερμανικού λαού. Στο Δεύτερο, ο Στάλιν τράβηξε μιά φανερή διαχωριστική γραμμή μεταξύ του Χίτλερ και των Ναζιστών και του Γερμανικού λαού και άκόμη και του γερμανικού στρατού. Η διάκρισι αυτή μεταξύ άρχόντων και άρχομένων, που τόσο φανερά έκμεταλλεύτηκαν ο Ούιλσον και ο Στάλιν, παραμείσθη από τον Τσάρτσιλ και τον Ρούζβελτ. Η άνευ όρων υποταγή δεν ήταν παρά άνοικτή πρόσκλησι για αντίστασι άνευ όρων. Απεθάρρυνε την αντίστασι στον Χίτλερ, ίσως παρέτεινε τον πόλεμο, στοίχισε τη ζωή πολλών στρατιωτών μας και βοήθησε να φθάσουμε στη σημερινή έκτρωματική ειρήνη.

Άξιζει να σημειωθή ότι ο Στάλιν ποτέ δεν συμφώνησε στο να διαμορφωθή σε δόγμα ή «άνευ όρων παράδοσις». Δεν δέχθηκε την πρόσκλησι να παρευρεθή στη διάσκεψι της Καζαμπλάνκας και άργότερα κατέκρινε το δόγμα αυτό. Ο Στάλιν καταλάβαινε πολύ καλά τα πολιτικά πλεονεκτήματα που προσέφερε ή ένίσχυσι της αντιχιτλερικής αντίστασεως στη Γερμανία. Σ' ένα διάγγελμά του (6 Νοεμβρίου 1942) έφθασε με-

χρι του σημείου να υποσχεθή ότι ή ήττα της Γερμανίας δεν θα έσημαινε και το τέλος «της γερμανικής στρατιωτικής δυνάμεως».

«Άνευ όρων παράδοσις» έσημαινε, όπως έτόνιζε και ο Λιντελ Χάρτ, «τέλεια έξαφάνισι της Ευρωπαϊκής Ισορροπίας». Πόλεμος μέχρι έσχάτων ήταν μοιραίο να κάνη τη Ρωσία «άφεντικό» στην Εύρώπη, να άφήση τα κράτη της Δυτικής Εύρώπης σοβαρά έξασθημένα και να έξαφανίση κάθε άνταγωνιστή.»

Εισβολή στη Δυτική Εύρώπη — Απώλεια της Ανατολικής Εύρώπης

Η μακρά ιστορία των διαφωνιών στρατηγικής φύσεως μεταξύ Άγγλων—Αμερικής άρχισε εϋθύς μετά το Πέρλ—Χάρμπορ. Η Αμερική έυνοούσε πάντα με έπιμονή μιά εισβολή στη Δυτική Εύρώπη ενώ οι Βρεταννοί έπρότειναν έπιμονα εισβολή στο «υπογάστριο» της Εύρώπης.

Το μόνο στο όποιο απέβλεπαν οι Αμερικανοί ήταν ή όσο το δυνατόν γρηγορότερη στρατιωτική νίκη. Οι Βρεταννοί έβλεπαν προς την ειρήνη. Για τους, νίκη που θα την συνάδευαν άπώλειες στον πολιτικό τόμεα, δεν είχε μεγάλη σημασία. Οι Άγγλοι έβλεπαν καμιασία. Οι Αγγλοι έβλεπαν την θανάτην της πολιτικής σημασίας της Νοτίου Εύρώπης και πίστευαν ότι μιά εισβολή εκεί έξασφάλιζε τον τομέα αυτό—κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, με στρατιωτικές δυνάμεις εγκαταστημένες εκεί—από τις Ρωσικές βλέψεις. Ακόμη περισσότερο θα έξασφάλιζε την Βρεταννική «ζωτική όδο» της Μεσογείου. Οι Άγγλοι πίστευαν ότι μιά εισβολή στο «μαλακό υπογάστριο» της Εύρώπης θα άπειλούσε τα ντότα του γερμανικού στρατού, θα ένισχυόταν ά-

πό άντρες τῶν κατεχομένων χωρῶν καὶ μέσῳ τοῦ Δουνάβεως θὰ ἀνοίγε πλατεῖα λεωφόρο πρὸς τὸ ἔσωτερικὸ τῆς Γερμανίας.

Λίγο μετὰ τὴν εἰσοδὸ μᾶς στὸν πόλεμο, οἱ Βρεταννοὶ ἐπρότειναν τὴν «Ἐπιχείρησι Γυμναστής» — εἰσβολὴ στὴ Βόρειο Ἀφρική, Ντακάρ, Καζαμπλάνκα, Καίρη Βέρντ καὶ Ὀράν. Ἀρχικῶς ὡς χρόνος τῆς εἰσβολῆς ὀρίσθηκε ὁ Μάρτιος 1942. Στὶς 2 Ἰανουαρίου 1942, ὅταν ὁ Στρατηγὸς Τζόζεφ Στίλουελ ἔλαβε μέρος στὶς πρῶτες συσκέψεις τῆς Οὐάσιγκτων ὡς ἀρχηγὸς τῆς «ἐπιχειρήσεως Γυμναστής» οἱ γραμμὲς εἶχαν χαραχθῆ. «Οἱ στρατηγὸι Γκερόου, Σόμερβελ, Ἄρνολντ, Κλάρκ, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου Μάρσαλ καὶ ἐγώ, ὅλοι εἴμασθε ἐναντίον τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῆς.»

Οἱ συζητήσεις ἐξακολουθοῦσαν ἐντακτικά, οἱ διαφωνίες δὲν ἔπαυαν. Οἱ Βρεταννοὶ κέρδισαν τὸν πρῶτο γύρο: Τὴν εἰσβολὴ στὴ Βόρειο Ἀφρική, ὑστερα τῆ Σικελία καὶ τὴν Ἰταλία. Ἐχασαν ὅμως στὸ τέλος. Ἡ ἀυξανόμενη στρατιωτικὴ δύναμις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ ἡ αὐτοπεποίθησις τῶν στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν μᾶς —στρατιωτικῶς λογικὴ, ἀλλὰ πολιτικῶς χαλαρὴ— τοὺς ἀνέτρεψε.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού μπήκαμε στὸν πόλεμο, ἀκόμη καὶ πρὶν μποῦμε, οἱ ἐπιτελικοὶ μᾶς —Ἀϊζενχάουερ, Οὐέντμειγιερ, Μάρσαλ καὶ ἰδιαιτέρως ὁ Στίμσον— συνηγοροῦσαν στὴν καταστροφὴ τῆς Γερμανίας μὲ εἰσβολὴ στὴ Δυτικὴ Γαλλία. Ἡ εἰσβολὴ αὐτὴ καθωρίσθηκε γιὰ τὸ 1943. Ἄν ἀνέκυπτε ἀνάγκη σωτηρίας τοῦ ρωσικοῦ μειώπου ἀπὸ ἀπότομη κατάρρευσι, θὰ γινόταν μίᾳ μικρῇ παραπλανητικῇ εἰσβολῇ στὴ Γαλλία τὸ 1942. Οἱ Ἄγγλοι ὑποδέ-

χθηκαν μὲ κατάφανη ψυχρότητα τὸ σχέδιο: Τὸν Τσῶρτσιλ τὸν τρόμαξε ἰδιαίτερα ἡ ἰδέα τῆς πιθανῆς ἀποβάσεως «αὐτοκτονίας» τοῦ 1942 καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπεστήριξε τὴν εἰσβολὴ στὴ Βόρειο Ἀφρική. Τὸν Ἰούνιο 1942, στὴν περίφημη συνάντησι τοῦ Λευκοῦ Ὄικου, ὁ Τσῶρτσιλ ἀνέπτυξε μὲ ρητορικὴ δεινότητα τὰ πλεονεκτήματα τῆς «εἰσβολῆς ἀπὸ τὴ Μεσόγειο καὶ τῆς προελάσεως κατὰ μῆκος τοῦ ἱστορικοῦ ἄξονος Βελιγραδίου — Βαρσοβίας». Ὁ στρατηγὸς Οὐέντμειγιερ ὑπεστήριξε λογικὰ τὴν ἐπιχείρησι τοῦ 1943 μέσῳ τοῦ στενοῦ τῆς Μάγχης. Κατὰ τὸν Μάρτιν Σῶμμερς, «ὁ Τσῶρτσιλ χάρις στὴν ἐπιρροή του στὸν Ροῦζβελτ κέρδισε τὴ μάχη του: Ἡ ἐπιχείρησις ἀπὸ τὸ στενὸ τῆς Μάγχης τὸ 1943 εἶχε ἀποφευχθῆ. Ἐχασε ὅμως στὴν προσπάθειά του νὰ ἐπιβάλῃ μίᾳ ἐπιθεσί μὲσῳ Βελιγραδίου πρὸς τὴ Βαρσοβία. Ὡς ἔνα σημεῖο ἡ ἀποτυχία ὀφείλεται στὸ ὅτι οἱ Ρῶσοι ὅταν ἄκουσαν γιὰ τὸ σχέδιο αὐτὸ ξεσήκωσαν θύελλα ἀντιρρήσεων.»

Ὁ Πρόεδρος, παρακινούμενος ἐν μέρει ἀπὸ τὴν ἀνυπομονησίᾳ του γιὰ δρᾶσι καὶ ἐν μέρει ἀπὸ ἔσωτερικὰ πολιτικὰ κίνητρα, ἐπέμενε στὴν ἀνάληψι κάποιας ἀμερικανικῆς ἐπιχειρήσεως τὸ 1942 στὸ εὐρωπαϊκὸ —βορειοαφρικανικὸ πολεμικὸ θέατρο.

Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1943 στὴν Καζαμπλάνκα, μετὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς ἀποβάσεως στὴ Βόρειο Ἀφρική, οἱ Βρεταννοὶ ἐπέμεναν —καὶ οἱ δικοὶ μᾶς ἐπιτελικοὶ δὲν μποροῦσαν νὰ κρύψουν τὴν ὀργὴν τους γι' αὐτὸ— ὅτι ἡ ἐπιχείρησι ἀπὸ τὸ στενὸ τῆς Μάγχης πού εἶχε σχεδιασθῆ γιὰ τὴν ἀνοί-

ξι τοῦ 1943, δὲν μπορούσε ν' ἀναληφθῆ πρὶν ἀπὸ τὸ φθινόπωρο καὶ ζήτημα ἦταν ἂν καὶ τότε θὰ ἦταν δυνατὴ.

Τώρα εἶναι φανερό ὅτι ἡ ἰδέα μᾶς νὰ εἰσβάλωμε στὴν Εὐρώπη τὸ 1942 ἦταν φαντασιοπληξία. Οἱ ἐλλείψεις μᾶς στὴ Βόρειο Ἀφρική, πού ὑπῆρξε σχολεῖο γιὰ τὰ στρατεύματά μᾶς, τὸ ἀπέδειξαν. Καὶ ἡ ἀντίρρησι τῶν Ἄγγλων γιὰ τὴν ἐπιχείρησι ἀπὸ τὸ στενὸ τῆς Μάγχης, τὸ 1943, ἦταν ἐπίσης θάσιμη ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως: Ἐκείνη τὴ χρονιά δὲν εἶχαμε οὔτε τίς ἐκγυμνασμέθας μεραρχίες, οὔτε ὕλκιο, οὔτε τὰ ἀεροπλάνα, οὔτε τὴν πείρα, οὔτε (ἰδιαίτερα αὐτὸ) τὰ ἀπαραιτήτα ἀποβατικά σκάφη.

Ἡ εἰσβολὴ στὴν Ἰταλία ἦταν μίᾳ ἐπιχείρησι πού στὴν ἀρχὴ τὴν βλέπαμε νὰ φθάσῃ ὡς τὸ τακούνη τοῦ παπουτιοῦ τῆς ἰταλικῆς χερτοῦ ἀποστολῆς ἀποσκοποῦσόνῃ. Ἀργότερα ἀποσκοποῦσε στὴν κατάληψι τῶν ἀεροπορικῶν βάσεων τῆς Φότζια, στὴν γρήγορη κατάληψι τῆς Ρώμης καὶ στὴ δημιουργία ψυχολογικο-πολιτικῶν πλεονεκτημάτων. Ὁ Τσῶρτσιλ ἔβλεπε τὴν Ἰταλία καὶ τὴ Σικελία ὡς βάσεις γιὰ ἓνα πῆδημα πρὸς Ἀνατολάς, στὰ Βαλδῆμα, καὶ ἐξακολουθοῦσε νὰ προωθῆ τὸ σχέδιο αὐτό.

Ἡδὴ ὅμως ἡ ἀμερικανικὴ δύναμις εἶχε κινητοποιηθῆ, ὁ Ροῦζβελτ ἐπέμενε σταθερὰ γιὰ τὴν ἐπιχείρησι Ὁυερλорντ, τὴν εἰσβολὴ τῆς Νορμανδίας. Οἱ Ἄγγλοι ὑποχρεώθηκαν νὰ συμφωνήσουν στὸ Κεμπέκ τὸν Αὐγουστο τοῦ 1943 ὅτι ἡ ἐπιχείρησις Ὁυερλорντ ἔπρεπε νὰ προτιμανῶ τὰ σχέδια καὶ οἱ προετοιμασίες γιὰ τὴν ἐπιχείρησι ἀπὸ τὸ στενὸ τῆς Μάγχης στὸ τέλος τῆς ἀνοιξέως τοῦ 1944 τελείωναν, ὁ ἀκούραστος «Πρωθυπουργός»

προσπαθοῦσε μὲ ἐπιμονὴ καὶ μὲ διάφορους τρόπους ὥστε νὰ τροποποιηθῆ ἢ νὰ ἀναβληθῆ ἢ ἐπιχειρηθῆ Ὁυερλорντ, ἢ τοῦλάχιστον, παράλληλα νὰ γίνῃ μίᾳ εἰσβολὴ στὰ Βαλκάνια. Ὁ Τσῶρτσιλ ἐπανέφερε τὸ ζήτημα στὴ Διάσκεψι τῆς Μόσχας τὸν Ὀκτώβριον. Καὶ στὶς 24 Νοεμβρίου ἀνέπτυξε στὸ Κάιρο μὲ πολλὴ πειστικότητά πρὸς τὸ ἀμερικανικὸ καὶ τὸ ἀγγλικὸ ἐπιτελεῖο καὶ τὸν Ροῦζβελτ τὰ πλεονεκτήματα πού θὰ εἶχε μίᾳ ἐπιχείρησι στὸ Αἰγαῖο καὶ στὴ Ρόδο.

Στὴν Τεχεράνη, στὸ τέλος τοῦ 1943, οἱ Ἄγγλοι συνηγόρησαν καὶ πάλι ὑπὲρ τῆς εἰσβολῆς στὰ Βαλκάνια, ἀλλὰ ὁ Ροῦζβελτ τολίζοντας τὰ γεωγραφικὰ πλεονεκτήματα μίᾳς ἐφόδου ἀπὸ τὸ στενὸ τῆς Μάγχης καὶ τίς ἐδαφικὲς δυσκολίες πού θὰ συναντοῦσε ἡ ἐπιχείρησι τῶν Βαλκανίων, ἐδήλωσε ὅτι μόνον μίᾳ εἰσβολῇ στὴ Δυτικὴ Γαλλία θὰ μπορούσε, ἀπὸ ρωσικῆς ἀπόψεως, νὰ θεωρηθῆ «δεύτερο μέτωπο». Φυσικὰ ὁ Στάλιν πῆρε τὸ μέρος τοῦ Ροῦζβελτ. Πραγματικὰ οἱ δύο τοὺς «συνεννοοῦντο» ὄχι μόνον στὴν Τεχεράνη ἀλλὰ καὶ στὴ Γιάλτα. Ἡ προσωπικότης τοῦ ἐνὸς εἴλκυε τὸν ἄλλο. Τὸ ἐμπόδιο τῆς γλώσσας μᾶλλον βοηθοῦσε παρὰ ἐμπόδιζε. Ὁ Ροῦζβελτ καταλάβαινε τίς κολακείες, ἀλλὰ ὄχι καὶ τίς ἐντεχνες ταχυδακτυλογργίες τοῦ Στάλιν. Ἐτοί, στὶς 30 Νοεμβρίου 1943, ἀποφασίσθηκε τελικὰ στὴν Τεχεράνη ἡ εἰσβολὴ στὴ Νορμανδία καὶ ὁ Στάλιν ὑποστήριξε ἀποφασιστικὰ τὴν εἰσβολὴ στὴ Νότιο Γαλλία. Ἦταν ἀντίθετος μὲ τὴν ἐπιχείρησι στὴν Ἀδριατικὴ καὶ στὰ Βαλκάνια, τὴν ὁποία ἀνέφερε ὁ Ροῦζβελτ καὶ ὑποστήριξε θερμὰ ὁ Τσῶρτσιλ.

‘Ο υποστράτηγος Τζών Ντην στο βιβλίο του «Η Παράξενη Συμμαχία» αναφέρει τα εξής για την Τεχεράνη: ‘Ο Στάλιν φαινόταν να ξέρη ακριβώς τι ήθελε στη Διάσκεψη. Τό ίδιο συνέβαινε και με τον Τσώρτσιλ, όμως και με τον Ρούζβελτ. Αυτό δεν λέγεται για να θιγῆ ὁ Πρόεδρος μας, ἀλλὰ ἡ φανερὴ ἀναποφασιστικότης του ἦταν ἀσφαλῶς τὸ ἄμεσο ἀποτέλεσμα τῆς θολωμένης ἐξωτερικῆς πολιτικῆς μας. Ὁ Πρόεδρος Ρούζβελτ σκεπτόταν νὰ κερδίσῃ τὸν πόλεμο: Οἱ ἄλλοι σκέπτονταν ποιά θὰ ἦταν ἡ θέσις τους ὅταν ὁ πόλεμος θὰ εἶχε κερδηθῆ. Ὁ Στάλιν ἤθελε τὶς ἀγγλο-αμερικανικὲς δυνάμεις στὴ Δυτικὴ καὶ ὀχι στὴ Νότιο Εὐρώπῃ. Ὁ Τσώρτσιλ πίστευε ὅτι καὶ ἡ μεταπολεμικὴ μας θέσι θὰ καλυτέρευε καὶ τὰ βρετανικὰ συμφέροντα θὰ ἐξυπηρετοῦντο καλύτερα, ἀν καὶ οἱ Ρῶσοι, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἄγγλο-Ἀμερικανοὶ μετεἶχαν στὴν κατοχὴ τῶν Βαλκανίων».

Ἀκόμη καὶ μετὰ τὶς ὀριστικὲς ἀποφάσεις τῆς Τεχεράνης, ὁ Τσώρτσιλ δὲν ἔννοοῦσε νὰ παραδοθῆ. Ὅταν κατελήφθη ἡ Ρώμη, τὸ καλοκαίρι τοῦ 1944, κατέβαλε τὶς τελευταῖες του προσπάθειες γιὰ νὰ ἐπηρεάσῃ τὴ μελλοντικὴ μοῖρα τοῦ κόσμου. Οἱ Βρεταννοὶ δοκίμασαν ἐπανεπιλημμένα νὰ χρησιμοποιοῦν γιὰ μιὰ ἐπιχειρησὶ στὴν Ἀδριατικὴ τὶς δυνάμεις ποὺ ἦταν ἐτοιμὲς γιὰ τὴν εἰσβολὴ στὴ Νότιο Γαλλία. Ἀντικειμενικὸς σκοπὸς μιᾶς τέτοιας ἐπιχειρήσεως ἦταν ἡ ἀπόβαισι στὴν περιοχή Τεργέστης — Φιούμε, με σκοπὸ νὰ ὑπερκερασοῦν οἱ γερμανικὲς δυνάμεις τῆς Ἰταλίας, νὰ ἐκβιασθῆ μιὰ διόδος ἀπὸ τὸ στενὸ τῆς

Λουμπλιάνας πρὸς τὴν Αὐστρία καὶ νὰ ἀναπτυχθοῦν οἱ δυνάμεις αὐτὲς στὴν αὐστρο-οὐγγρική πεδιάδα μετὰ τὶς ἰδεώδεις θέσεις τῆς γιὰ τὴν ἰδρυσι ἀεροπορικῶν θάσεων.

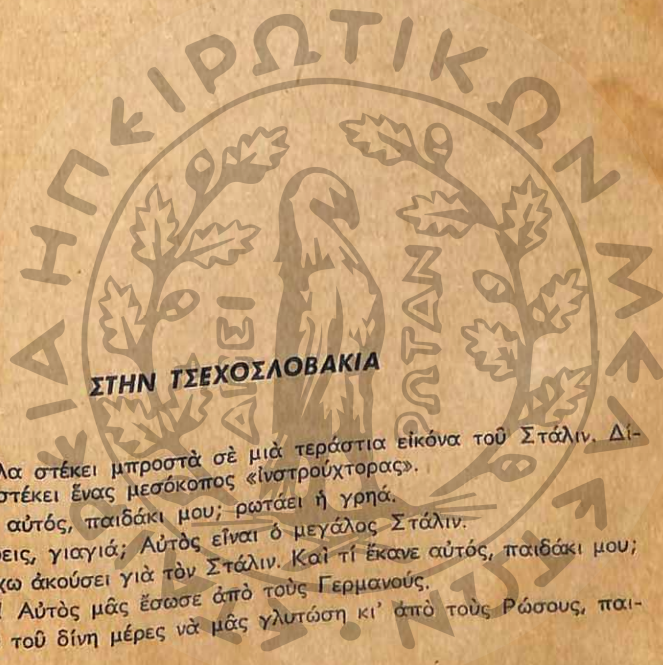
Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ὁ Τσώρτσιλ ὅπως ἀπεκάλυψε μετὰ τὸν πόλεμο σὲ ἰδιωτικὲς συνομιλίες του, δὲν ἔτρεφε πιά καμμιά ψευδαίσθησι ὅτι τὰ Βαλκάνια μποροῦσαν νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὴν ρωσικὴ κυριαρχία. Ἦλπιζε ὅμως ὅτι ἡ Κεντρικὴ Εὐρώπῃ θὰ μποροῦσε ν’ ἀπελευθερωθῆ ἀπὸ τοὺς Δυτικούς Συμμάχους. Παρ’ ὄλη τὴ ρητορικὴ του δεινότητά ὅμως καὶ τὴ σοβαρὴ λογικὴ ἐπιχειρηματολογία τοῦ ἐπιτελείου του, οἱ Ἄγγλοι ἀπέτυχαν. Ἡ ἀμερικανικὴ στρατηγικὴ — ποὺ τὴν ὑποστήριξαν ὀλόψυχα οἱ Ρῶσοι — ἐπεκράτησε.

Ἡ στρατηγικὴ αὐτὴ ἦταν θέβαια ἐπιτυχής, γιὰ τὴν βασιζόταν σ’ ἓνα ὀρθολογιστικὸ στρατιωτικὸ σχέδιο καὶ κατέληξε στὴν ἀνευ ὄρων παράδοσι. Κατέληξε ὅμως καὶ στὴν κυριαρχία τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπῃς ἀπὸ τοὺς Ρῶσους καὶ στὴ μεταπολεμικὴ διαταραχὴ τῆς ἐυρωπαϊκῆς ἰσορροπίας ποὺ ἀπὸ τότε εἶναι τόσο φανερὴ. Ἡ ἐγκατάστασις τῶν Ρῶσων στὸ λεκανοπέδιο τοῦ Δουνάβεως τοὺς ἐξασφάλισε τὸν ἔλεγχο ἑνὸς ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους ὕδατινοὺς δρόμους τῆς Εὐρώπῃς· τοὺς ἐξασφάλισε ἀκόμη τὸν ἔλεγχο τῶν σιτοβολῶνων καὶ τῶν μεγάλων ἀστικῶν κέντρων τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπῃς καὶ μιὰ παντοδύναμη στρατηγικὴ θέσι στὸ κέντρο τῆς ἡπείρου.

Ὅλα αὐτὰ τὰ εἶχε προβλέψει ὁ Τσώρτσιλ καὶ οἱ Ἄγγλοι. Τούλάχιστον ἀπὸ ὅ,τι ἀποδεικνύουν τὰ στοιχεῖα ποὺ ἔχομε ὑπ’ ὄψιν

μας, κανένα δὲν εἶχαμε προβλέψει ἡμεῖς οἱ Ἀμερικανοί. Ἦταν τόσο μεγάλη ἡ φυσικὴ δύναμις μας, ὥστε ὁ στρατιωτικὸς δεοντολογισμὸς ἐπικράτησε ἀπόλυτα, ἐκτοπίζοντας κάθε πρόβλεψι. Σήμερα οἱ κύριοι οἰκοδόμοι τῆς πολιτικῆς μας καταλαβαίνουν τὰ σφάλματά τους. Πολλὲς ἀπὸ τὶς μεγάλες στρατιωτικὲς φυσιογνωμίες τοῦ πολέμου παραδέχονται ὅτι οἱ Ἄγγλοι εἶχαν δίκην καὶ

ὅτι ἡμεῖς εἶχαμε ἄδικο. Εἶχαμε ἄδικο γιὰ τὴν λησμονήσαμε ὅτι ὀλοι οἱ πόλεμοι ἔχουν ἀντικειμενικὸς σκοπὸς καὶ ὀλες οἱ νίκες ὀρους. Λησμονήσαμε ὅτι τὸ νὰ κερδίσουμε τὴν εἰρήνη δὲν εἶχε μικρότερη σημασία ἀπὸ τὸ νὰ κερδίσουμε τὸν πόλεμο. Λησμονήσαμε ὅτι ἡ λέξι πολιτικοστρατιωτικὰ εἶναι λέξι σὺνθετη.

Μιὰ γρηούλα στέκει μπροστὰ σὲ μιὰ τεράστια εἰκόνα τοῦ Στάλιν. Δίπλα τῆς στέκει ἓνας μεσόκοπος «ἰνστρούχτορας».

- Ποῖός εἶναι αὐτός, παιδάκι μου; ρωτᾶει ἡ γρηά.
- Δὲν τὸν ξέρεις, γιαιγιά; Αὐτὸς εἶναι ὁ μεγάλος Στάλιν.
- Ἄ! Κάτι ἔχω ἀκούσει γιὰ τὸν Στάλιν. Καὶ τί ἔκανε αὐτός, παιδάκι μου;
- Αὐτός! Χμ! Αὐτὸς μᾶς ἔσωσε ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς.
- Ὁ Θεὸς νὰ τοῦ δῆνὲς μέρες νὰ μᾶς γλυτώσῃ κι' ἀπὸ τοὺς Ρῶσους, παιδάκι μου.

Μία ιστορία έτοιμότητος και πο-
νηρίας που διηγείτο συχνά ο
παππούς μου :

‘Από τον άμβωνα ο ιεροκήρυξ μπερ-
δεύοντας την ευαγγελική φράσι, λέει :

— ‘Ετσι ο Κύριος έχόρτασε 5 άν-
θρώπους με 5.000 άρτους!

‘Από τὸ έκκλησίασμα κάποιος τὸν
διακόπτει :

— Αυτό μπορώ να τὸ κάμω κι' ἐ-
γώ.

Ο ιεροκήρυξ τὸ κράτησε καὶ τὸν
έρχόμενο χρόνο, ἀφου ἀνέφερε σωστά
τὴν ευαγγελική φράσι, πρόσθεσε γυρ-
νώντας πρὸς τὸν ἐνορίτη πὸν εἶ-
χε κάποτε διακόψει :

— Λοιπόν; Μπορεῖς καὶ σὺ με τὸυς
5 άρτους καὶ τὸυς 2 ἰχθῦς νὰ χορτά-
της 5.000 ανθρώπους;

— Βέβαια, ἀπάντησε ἐκεῖνος. Μ'
αὐτὰ πὸυ μὸυ περίσσεψαν ἀπὸ πέ-
ρσι...

A. M.

Τὸ αὐτοκίνητο εἶχε κτυπήσει —εὐ-
τυχῶς ἐλαφρά— τὸν πεζὸ καὶ ὁ
καυγᾶς εἶχε ἀνάψει ἄγριος :

— ‘Ακου νὰ δῆς, ρέ! Εἴκοσι χρό-
νια ὁδηγῶ με δίπλωμα καὶ ἔχω τὰ
μάτια μου δεκατέσσερα! ‘Εσὺ ν' ἀ-
νοίξης τὰ στραβά σου!

— ‘Γατί, ἀδελφέ μου; Σάμπως ἐ-
γὼ δὲν ἔχω δίπλωμα πεζοῦ, πὸυ περ-
πατῶ πενήντα χρόνια;

Βασίλης Φωτόπουλος

Ηπριμαντόνα ἦταν τῆς κακίας ὡ-
ρας, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν τὴν ἐμπόδι-
ζε νὰ ἔχη ὕφος τούλάχιστον ‘Αδελί-
νας Πάττι, ὅταν ἀποτεινομένη εἰς τὸν

Διονυσίακη Λαυράγκα τὸυ ζητοῦσε ἐ-
πιτακτικά :

— Μαέστρο! Γρήγορα! Δώσε μου
ένα «Λά!»

Καὶ ὁ μαέστρος κτυπώντας τὴν νό-
τα με εἰρωνεία :

— Νὰ στὸ δώσω, κυρά μου! Νά,
πάρτο! Καὶ νὰ δοῦμε τώρα τί θὰ τὸ
κάνης...

T. X.

Πρὶν ἀπὸ δυὸ χρόνια πέρασε ἀπὸ
τὰς ‘Αθήνας ὁ Χάτζεμπεργκ, ὁ φυ-
σικός, ὁ ὁποῖος διετύπωσε τὴν περί-
φημη ἀρχὴ τῆς ἀβεβαιότητος καὶ κέρ-
δισε καὶ τὸ βραβεῖο Νόμπελ. ‘Υστερα
ἀπὸ τὴν ὀμιλία του, στὸ ἀμφιθέατρο
τοῦ Πανεπιστημίου, ἐπήγχε με μερι-
κοὺς ἄλλους ἐπιστήμονας στὸ Ζαχα-
ροπλαστεῖο Ζαβορίτη γιὰ νὰ πάρη
να καφέ. Τότε ὁ Καθηγητῆς Δ. Χόν-
δρος τὸν ρώτησε πόσα παιδιά ἔχει καὶ
πρόλαβε νὰ ἀπαντήση ἕνας παλιὸς
φίλος τοῦ Χάτζεμπεργκ, ὁ δικός μας
Καθηγητῆς τοῦ Πολυτεχνείου Πετρό-
πουλος.

— Περίπου... πέντε, ἀκολουθώντας
τὴν θεωρία τοῦ ξένου.

X. X. X.

Οὶ πίκρες καὶ τὰ βάσανα τῆς κα-
τοχῆς δὲν στερέψανε τὸ χιούμορ
τῶν ‘Ελλήνων. Καὶ ἔτσι ἕνα πρωὶ οἱ
‘Αθηναῖοι διάβασαν γραμμένο σ' ἕνα
τοῖχο :

«Απὸ τότε πὸυ ἦλθαν οἱ Μπόττεν,
ὅλα ἔγιναν φερμπότεν, τὸ φωμί μας
εἶν' μπομπότεν κι' ἐμεῖς γίναμε ρο-
μπότεν... ‘Αχ, ὡς μπότεν;...»

E. K. A.

Πολλοὶ γνώρισαν ἀπὸ κοντὰ στὴν
κατοχὴ τὴν φρίκη τῶν φυλακῶν
τοῦ Χαΐδαριοῦ. ‘Αλλ' ἕνας κατάρβωσε
ὅταν βγήκε νὰ θυμάται καὶ κάτι πὸυ
προβιδεὶ ὅλην τὴν εὐθυμὴ φιλοσοφία
πὸυ χαρακτηρίζει τὸν ‘Ελληνα καὶ ὅ-
ταν θρίσκειται μπροστὰ στὸν χειρότε-
ρο κίνδυνο. Αὐτὸ τὸ κάτι τὸ εἶχε δια-
βάσει, χαραγμένο ἀπὸ ἀνάγνωμο χέρι-
στὸ κελλί του. Καὶ ἔλεγε :

«Τί περιμένεις . Φύρερ μου,

‘Απὸ τὴν χώρα αὐτή,

πὸυ ὁ ἥλιος ἀνατέλλει στὸν Τρελλὸ
καὶ δύει στὸ Δαφί...»

ΟΚριμαϊκὸς πόλεμος τὸ 1854. Με-
γάλο συμβούλιο ἔγινε στὸ παλάτι.
Ο Κανάρης στὴ συζήτησι πὸυ ἔγινε
εἶπε ὅτι τρέμει γιὰ τὸυς κινδύνους
πὸυ βλέπει νὰ περιζώνουν τὸ κράτος.
Τότε ὁ Πρωθυπουργὸς ‘Αντ. Κριε-
ζῆς εἶπε :

— Μοῦ φαίνεται πολὺ παράξενο νὰ
ἀκούω ἀπὸ τὸ γενναῖο Κανάρη πὸς
τρέμει.

— Τρέμω τώρα, εἶπε ὁ Κανάρης
γιὰ νὰ μὴ τρέμω ὕστερα!

Γ. Γ.

Ηκλοπὴ τῆς Τζιοκόντας, τοῦ πε-
ριφήμου πίνακος οὔ Ντὰ Βίν-
ται, ἀπὸ τὸ Μουσεῖο τοῦ Λούβρου, ἦ-
ταν τὸ θέμα συζητήσεως ἐκεῖνο τὸ
βράδυ —τοῦ παλιοῦ καλοῦ καιροῦ—
σ' ἕνα ἀθηναϊκὸ σαλόνι.

Ξαφνικὰ ἡ μητέρα τοῦ οἰκοδεσπό-

τη, μιὰ γρηούλα, πὸυ ὡς ἐκείνη τῆ
στιγμὴ δὲν τὸ εἶχε κουνήσει ἀπὸ τῆ
πολυθρόνα τῆς, ὕψωσε τὴ φωνὴ τῆς
καὶ εἶπε :

— Χαλάσανε τὰ κορίτσια στὴν ἐ-
ποχὴ μας. Γιὰ νὰ τὴν κλέψουν, σί-
γουρα θὰ τὸ ἤθελε κι' αὐτῆ.

A. Γ. Κ.

Τὸ τελευταῖο νυκτερινὸ λεωφορεῖο
ἔφυγε. ‘Ενα ταξὶ παίρνει ἐπιβά-
τας γιὰ τὸ Φάληρο με δέκα χιλιάδες
δραχμὲς τὸ εἰσιτήριο. ‘Ο τελευταῖος
ὅμως πὸυ πρόκειται νὰ συμπληρώση
τις θέσεις προσφέρει μόνον πέντε χι-
λιάδες. ‘Ατάραχος ὁ σωφὲρ τοῦ λέει :

— ‘Οχι, κύριε! Δὲν μπορῶ ν' ἀ-
νακατώσω τὸ ἐμπόρευμα!

A. Γ. Κ.

Σὲ συζήτησι ἐν θὰ ἔπρεπε νὰ τυπω-
θῆ γραμματόσημο με τὴν μορφή ἐ-
νος συγχρόνου πολιτικοῦ, ὁ εὐφύεστα-
τος ‘Ελλην δημοσιογράφος τῆς τε-
λευταίας τριακονταετίας, εἶπε :

— ‘Αν γίνῃ αὐτό, δὲν θὰ ξέρη κα-
νεὶς ἀπὸ ποῖα μεριά τοῦ γραμματοσή-
μου νὰ φτύση.

A. Γ. Κ.

Γιὰ κάθε ἑλληνικὸ ἀνέκδοτο
πὸυ δημοσιεύεται στὸ «Μωσαϊκὸ
τῆς Ζωῆς» ἢ «Ἐκλογὴ» προσφέ-
ρει δρχ. 25.000, τὶς ὁποῖες ἀπο-
στέλλει ταχυδρομικῶς στοὺς δι-
καιούχους.

ΣΑΛΒΑΝΤΟΡ

ΝΤΑΛΙ

Τρελλός η μεγαλοφυής έρμηνευτής τής εποχής του ;

Ο Γωγράφος αίνιγμα

Του JAMES THRALL-SOBY

Ο Σαλβαντόρ Ντάλι γεννήθηκε στις 11 Μαΐου του 1904 στο Φιγκουέρας, μιά μικρή πόλι κοντά στην Βαρκελώνη, όπου ο πατέρας του ήταν συμβολαιογράφος. Ο Ντάλι σπούδασε πρώτα σέ δημόσιο σχολείο και ύστερα σέ ένα ιδιωτικό λύκειο του Φιγκουέρας που τό διηύθυναν μοναχοί του Τάγματος των Μαριστών. Όπως λέει ο ίδιος, στά παιδικά του χρόνια ήταν πολύ βίαιος και οί ύστερικές και μανιακές έκδηλώσεις του είχαν γιά στόχο τήν οικογένεια και τούς συμμαθητές του. Η μεγαλομανία του, που τήν θεωρεί τώρα σάν ένα από τά βασικά δημιουργικά του προσόντα, ήταν έκδηλη από τά νεανικά του χρόνια.

Πολλές φορές ρίχτηκε από τήν πέτρινη σκάλα του σχολείου του γιά τά άπολαύση τόν τρόπο και τίς φροντίδες των συμμαθητών

του. Η φαντασία του ήταν ύπερτροφική και ή ύπερευαισθησία του τήν έκανε άκόμη πιο έντονη. Και όμως, όπως τόσοι άλλοι καλλιτέχνες του αιώνα μας, είναι και αυτός έρωτευμένος με τά παιδικά του χρόνια. Οί τρόμοι που δοκίμαζε και οί σύντομες μά έντονες χαρές τής μακρυνής εκείνης εποχής ζούνε ξανά και ξανά στά έργα των ώριμων χρόνων του. Ποτέ δέν έπαψε σάν ζωγράφος να προβάλλη τήν καταγωγή του και τόν περιβάλλον όπου μεγάλωσε. Η ένταση τής ισπανικής συναισθηματικότητας με τήν Ιεροεξεταστική κληρονομιά τής σκληρότητας και του πόνου, ή καταλανική αγάπη γιά τό φανταστικό και ή καθαγίασι του ένστικτου και θρεφτιζονται άναμφίβολα στά έργα του. Άλλωστε τά περισσότερα έργα του είναι βαλμένα σέ ισπανικό τοπίο, στην επίπεδη λαμ-

περή πεδιάδα που άπλώνεται κοντά στην Βαρκελώνη, στην παραλία του Ρόζας ή στους βράχους τής όρεινης Καταλανίας.

Σέ αντίθεσι με τό διάσημο συμπατριώτη του τόν Πικασσό, ο Ντάλι δέν ήταν ένα πρώιμο ταλέντο, με τήν έννοια δηλαδή ότι έδωσε από νωρίς μιά σταθερή και ώριμη τεχνική. Στά είκοσιδύο του χρόνια, μιά ηλικία όπου ο Πικασσό είχε ήδη έγκαταλείψει τήν δεξιοτεχνία τής «Γαλάζιας εποχής» του, ο Ντάλι σπούδαζε άκόμη στή Σχολή Καλών Τεχνών τής Μαδρίτης και δέν έχει άποφασίσει ποιά κατεύθυνση θά ακολουθήσει. Και όμως από καιρό είχε άφοσιωθή σοβαρά στή ζωγραφική και είχε περάσει από καταπληκτικές φάσεις. Πριν γίνη 10 χρόνων είχε τελειώσει δύο έλαιογραφίες. «Ο Ίωσήφ ύποδέχεται τούς άδελφούς του» και τό «Πορτραίτο τής Έλένης τής Τροίας» που τό θέμα τους και μόνο δείχνει πολλή φιλοδοξία γιά ένα παιδί.

Στά έφηβικά του χρόνια ο Ντάλι άκολούθησε τόν Ιμπρεσιονισμό και τόν Πουαντιλλισμό, έπηρασμένος από μιά έκθεση Γαλλικών έργων ζωγραφικής του τέλους του 19ου αιώνα που έγινε στην Βαρκελώνη. Ο Ιμπρεσιονισμός και τά παρακλάδια του συγκέντρωσαν τό ένδιαφέρον του γιά μικρό σχετικά χρονικό διάστημα και όταν τό 1921 μπήκε στή Σχολή Καλών Τεχνών τής Μαδρίτης, ή αντίδρασί του γιά τόν προηγούμενο ένθουσιασμό του ήταν πλήρης και χαρακτηριστικά βίαη.

☆

Μιά φορά, όταν τούς είπαν στή Σχολή να κοιτάξουν τό άγαλμα μιάς Παναγίας Γοτθικής τέχνης και να ζωγραφίσουν άκριβώς ό-

Τά μοστάκια του Σαλβαντόρ Ντάλι —βαμμένα γάλατε πούσινα— είναι οί άντένες με τίς όποιες, όπως λέει ο ίδιος, συλλαμβάνει τίς καινούργιες ιδέες.

Τι έβλεπαν, ο Ντάλι έφτιαξε έναν πίνακα που εικόνιζε δύο σκάλες.

Ο καθηγητής θύμωσε αλλά ο Ντάλι είπε: «Μπορεί έσείς να βλέπετε σαν τους άλλους την Παναγιά. Έγώ βλέπω δυο σκάλες». Δύο χαρακτηριστικά των νεανικών του χρόνων στάθηκαν κατά μεγάλο μέρος αίτια της φήμης που απέκτησε η τέχνη του: η τεχνική του δεξιοτεχνία και η επιμονή του να ζωγραφίζει την άναποδη ύψη των πραγμάτων, αυτήν που του υπέβαλαν οι «παραινικές» σκέψεις του, όπως τις ονομάζει τώρα.

Γύρω στα 1920 οι γονείς του Ντάλι γυρίζοντας από ένα ταξίδι στο Παρίσι του έφεραν ένα κατάλογο και ένα μανιφέστο της Ιταλικής Φουτουριστικής τέχνης. Το ενδιαφέρον του Ντάλι μετά τον φουτουρισμό στράφηκε από το 1923 ως το 1926 στη «Μεταφυσική Σχολή» που είχε ιδρύσει το 1915-1916 ο Τζιόρτζιο ντι Κίρικο και ο Κάρλο Κάρρα στην Φερράρα. Η σχέση του Ντάλι με την τέχνη της «σκουόλα μεταφυσικά» είχε βαθύτερη σημασία, για τα πρώτα χρόνια της καριέρας του. Οι θεωρίες της σχολής αυτής τον απέσπασαν από την αφηρημένη θεώρησι της Κυβιστικής-Φουτουριστικής παραδόσεως και τον έστρεψαν προς την Σουρρεαλιστική κίνησι που ασχολείται με την ψυχολογία του ανθρώπου.

Το 1924 ο Ντάλι απέβλήθη από τη Σχολή Καλών Τεχνών της Μαδρίτης για ένα χρόνο γιατί υποκινούσε τους σπουδαστές σε εξέγερσι εναντίον των αρχών της Σχολής. Στο διάστημα του χρόνου αυτού φυλακίστηκε για λίγο στο Φιγκουέρας και στην Γκερόνα για πολιτική δράσι εναντίον της κυβερνήσεως. Ξαναγύρισε στη Σχολή για λίγο καιρο, αλλά τον Οκτώβριο του 1926 απέβλήθη όριστικά εξαιτίας φαί-

νεται της έκκεντρικής διαγωγής του. Συγχρόνως όμως είχε αρχίσει να αποκτά τοπική φήμη σαν ένας από τους καλύτερους ζωγράφους της νεώτερης γενιάς. Την ίδια εποχή (1926-1927) ο Ντάλι δούλεψε έναλλάξ σε δύο στυλ: ρεαλιστικό και αφηρημένο, και αντικειμενικό και «κυβιστικό». Τον ίδιο καιρό ωστόσο στράφηκε και σε μια άλλη κατεύθυνσι, έπηρεασμένος από την Κυβιστική επανάστασι του αιώνα μας, όπως φαίνεται από τον «Άρλεκίνο» του 1925-1926.

Το 1928 ο Ντάλι πήγε για λίγο στο Παρίσι και συναντήθηκε με τον Πικασσό. Κεντρισμένος από την έλλειψι σεβασμού του μεγάλου συμπατριώτη του για τα πατροπαράδοτα μέσα της τέχνης γύρισε στον τόπο του και ζωγράφισε κάτι πελώριους αφηρημένους πίνακες. Σε μια άλλη έπισκεψι του στο Παρίσι γνωρίστηκε με τον Πώλ Έλυάρ και την ομάδα των Σουρρεαλιστών και ανέλαβε να έτοιμάση μια έκθεσι για την Γκαλλερί Γκεμάνς. Γύρισε στην Ίσπανία και για πολλούς μήνες δούλεψε σε αφηρημένους πίνακες. Αυτή ήταν η τελευταία φάσι του ενδιαφέροντος του Ντάλι για την αφηρημένη τέχνη. Γρήγορα άντέδρασε βίαια και πάλι σ' αυτή την τεχνοτροπία.

★

Η ιστορία της τέχνης δεν έπαψε ποτέ σχεδόν να μάς δίνη παραδείγματα καλλιτεχνών που, σαν τον Ντάλι, εκδηλώνουν μια λατρεία για την παραφροσύνη. Το πιο πρόσφατα παράδειγμα είναι των Ρωμαντικών καλλιτεχνών του 19ου αιώνα που περιβάλλανε με ιδιαίτερη αίγλη τους παράφρονες. Στην περίπτωσι όμως αυτή υπάρχει μια βασική δι-

αφορά γιατί ο Ντάλι θεωρούσε την παραφροσύνη σαν μια ιδανική κατάστασι που έπρεπε να την επιδιώξη ο καλλιτέχνης για τον ίδιο τον έαυτο του.

Τά έργα του Ντάλι, εμπνεόμενα είτε από όνειρα, είτε από πραγματικά παρανοϊκούς συλλογισμούς, συντέλεσαν στην έπιναφορά του «έπεισοδίου» στην τέχνη και βοήθησαν να αναβιώση η αντίληψι της ζωγραφικής σαν εικονογραφικού μέσου, κάτι που οι Κυβιστές το είχαν καταπολεμήσει με πάθος. Η μορφή που έπαιρνε το «έπεισόδιο» στα έργα του ήταν βέβαια Φρούδική, εκφραζότανη δηλαδή με συμβολικές παραστάσεις που πρόβαλαν από την θολή και σχετικα άνεξερεύνητη περιοχή του ύπνουσηθητου. Με τον Ντάλι ήρθε το τέλος της, έστω και προσωρινά, ή αντίδρασι εναντίον της ζωγραφικής ως φωτογραφικού μέσου που είχε φουντώσει στο τέλος του 19ου και κυρίως στις αρχές του 20ου αιώνα.

Στην καμπή αυτή της καριέρας του ο Ντάλι δήλωσε πως άνδιαφορούσε τελείως για τις αισθητικές αξίες του χρώματος και της γραμμής κι' έτσι πήρε μια θέση μέσα στον άντι-καλλιτεχνικό κύκλο, που με τόση βιασιότητα τον είχαν χαράξει οι Ντανταϊστές. Ίσχυριζόταν ότι δεν άνδιαφερόταν καθόλου για τις πλούσιες άνποχρώσει ή το κομψό χρησιμοποιήμα. Άρκετά συχνά χρησιμοποιούσε συνδυασμούς χρωμάτων που ένοχλούσαν το μάτι ή δούλευε με τά άνουσία, πεζά χρώματα που χρησιμοποιούσαν οι λαϊκοί καλλιτέχνες στις άπομιμήσεις τους. Η πρώτη από τις πολλές θεαματικές έμμενες ιδέες που η «παραινοϊκο-κριτική μέθοδος» τον παρώτρυνε να την δουλέψη είχε

σχέσι με τον θρύλο του Γουλιέλμου Τέλλου. Σύμφωνα με τις άρχές της μεθόδου του ο θρύλος αυτός άναθεωρήθηκε ριζικά και έγινε όχι ένας θρύλος μιαιρού άκρωτηριασμού. Ο Ντάλι χρησιμοποίησε την έρμηνεία του αυτή και για το λιμπρέττο ενός μπαλλέτου. Από το 1930 ως το 1934 ο θρύλος του Γουλιέλμου Τέλλου του έδωσε τά θέματα για μερικά από τά σημαντικώτερα έργα του. Άνάμεσά τους είναι «Η γεροντική ήλικία του Γουλιέλμου Τέλλου», ένα από τά ώραιότερα έργα του Ντάλι. Στους πίνακες αυτούς το θέμα του άκρωτηριασμού το χειρίζεται μεταμορφωμένο κατά διάφορους τρόπους.

Στο μεταξύ η τέχνη του δεχόταν καθαρώτερες αισθητικές έπιδράσεις. Έντύπωσι του έκαναν μερικές ποιητικές μορφές του Μάξ Έρνστ και το 1930 πλησίασε τον νεαρό Γάλλο σουρρεαλιστή Γβό Τανγκύ. Την έπιδρασι του Τανγκύ την διαδέχτηκε η έπιδρασι της «νέας τέχνης» στην άρχιτεκτονική και διακοσμητική. Άφου είχε εκδηλώσει την άνέχθειά του για την αφηρημένη τέχνη, ο Ντάλι άπέριψε και το μοντέρνο άρχιτεκτονικό στυλ που είχε έμφανιστή στα τέλη του 19ου αιώνα. Ο Ντάλι δεν ήταν βέβαια μόνος του. Οι νεώτεροι Σουρρεαλιστές και οι νεορομαντικοί καλλιτέχνες συμμερίζονταν τά αισθήματά του. Ο Πικασσό, ο Ματίς και άλλοι μαίτρ της παλαιότερης γενεάς έμεναν άπαθείς, άνκόμη και μπροστά των μεγαλύτερων έπιτεύγματα των μοντέρνων άρχιτεκτόνων. Ωστόσο ο Ντάλι ήταν πιο άπόλυτος από όλους στις άντιλήψεις του και ίσως ο μόνος που μπορούσε να πη: «Για ένα πράγμα είμαι ά-

πόλυτα σίγουρος, ότι αντιπαθώ την απλότητα σε όλες της τις μορφές».

Από την αρχή της καριέρας του ο Ντάλι απέφυγε τις έρωτήσεις που σχετιζόνταν με το νόημα των έργων του, λέγοντας πώς και ο ίδιος δεν το ήξερε. «Εγώ περισσότερο από κάθε άλλον, μένω έκπληκτος από τις εικόνες που εμφανίζονται στον μουσαμά. Μά όταν τις έχω τελειώσει, αισθάνομαι πώς και η ευθύνη μου απέναντί τους σταματάει».

Πάντα έβρεσε στον Ντάλι να ζωγραφίζει όσα Κυρίως στα χρόνια 1933 και 1934 ζωγράφισε μια σειρά από πίνακες που παρουσιάζουν με μεγάλες λεπτομέρειες όλα τα είδη των παραμορφώσεων των όστων, κυρίως του κεφαλιού. «Ίσως η εμπνευσί αυτή να οφείλεται στην ανάμνησι ενός ύδροκέφαλου ανθρώπου που τον έβλεπε όταν ήταν παιδί. Δεν είναι ίσως απλή σύμπτωση το γεγονός ότι από το 1933, για αρκετά χρόνια, και ο Πικασσό ασχολήθηκε με τα σχήματα και τις παραμορφώσεις των όστων και ότι από τον καιρό που ο Ντάλι ήρθε στο Παρίσι μεγάλωσε ο σεβασμός του για τον συμπατριώτη του.

Η περιφρόνησι του Ντάλι για τις καθαρές αισθητικές αξίες στη ζωγραφική είχε αρχίσει να εξασθενή από το τέλος του 1933. Το «Αμάξι φάντασμα» του 1933 το διαδέχτηκαν τα τρία επόμενα χρόνια μια σειρά σκηνών από την ακροθαλασσιά, όπως η «Παρανοική αστρική εικόνα» και το «Μεσημέρι». Και τα τρία παραπάνω έργα έχουν σημασία για τον καινούργιο και ήθελήμενο λυρισμό τους. Ωστόσο η μεταβολή που αντιπροσωπεύουν δεν αναφέρεται μόνο στην τεχνική. Κι

αυτό όμως ήταν προσωρινό, γιατί το 1936 ζωγράφισε το «Soft Construction with boiled beans; premonition of civil war», το πιο άγριο και ψυχοπαθητικό του έργο. «Αν και τα κοστούμια που φορούν οι άνθρωποι στα παραπάνω έργα είναι μάλλον του 1905-1910, ή εμπνευσί τους ανήκει στον 19ο αιώνα. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφέρωμε τον αυξανόμενο σεβασμό του Ντάλι για όρισμένες ύψεις του ρωμαντισμού του 19ου αιώνα. Φυσικό συμπλήρωμα της όλο και πιο πλατιάς περιοχής της τέχνης του Ντάλι ήταν ο θαυμασμός του για ζωγράφους που άλλοτε δεν είχαν κινήσει το ενδιαφέρον του.

Από το 1929 ακόμη ο Ντάλι είχε αρχίσει να δουλεύει τον «Άσφαλο άνθρωπο», ένα μεγάλο έργο που τελείωσε το 1933. Ο πίνακας αυτός είναι μια απόδειξι που την ενισχύουν και τα γραπτά του καλλιτέχνη, ότι από την αρχή της επαφής του με τον Σουρρεαλισμό τον είχε συναρπάσει ένα οπτικό φαινόμενο που ξπαιξε σημαντικό ρόλο στα έργα του. Πρόκειται για το φαινόμενο της διπλής εικόνας, δηλαδή της εικόνας που υποβάλλει ή μεταβάλλεται σε μια δεύτερη εικόνα, είτε με την πρώτη ματιά, είτε αν την κυτάξει κανείς έντατικά. Παράλληλα με την ανάπτυξι της πολλαπλής εικόνας ο Ντάλι υιοθέτησε ένα άλλο σχετικό οπτικό φαινόμενο, το φαινόμενο του αντικειμένου που, όταν το δει κανείς μια φορά, ξανάρχεται στη φαντασία του ξανά και ξανά, πικίλλοντας σε ταυτότητα και κλίμακα, αλλά μένοντας πάντα το ίδιο στη γενική γραμμή. Μια και δεν υπάρχει καλύτερος όρος, μπορούμε να ονομάσουμε το φαινόμενο «επαναληπτική μορφή».

Πριν από την έκρηξι του τελευταίου πολέμου ο Ντάλι έκανε τρία μεγάλα ταξίδια στην Ιταλία, που η επίδρασί τους στην τέχνη του φάνηκε ολοκάθαρα. Η στενή επαφή με την μεγάλη ιταλική παράδοσι μετρήσε ακόμη περισσότερο την περιφρόνησι του για τις καθιερωμένες αισθητικές αρχές και συγχρόως μετέβαλε και πλούτισε τα τεχνικά του μέσα. Στους καλλιτέχνες που θαυμάζει προσθέτονται τώρα τα ονόματα του Μποπιτσέλλι, του Ραφαήλ, του Ουτσέλλο και άλλων τεχνιτών της Αναγέννησης. Τα σημάδια της συγγενείας του με τους Νεορωμαντικούς καλλιτέχνες αναπτύσσονταν από καιρό.

Με τον πίνακα «Οικογένεια κενταύρων» ή εξέλιξι της ιδεολογίας του Ντάλι φάνηκε ότι συμπλήρωσε τον κύκλο της. Γιατί με το έργο αυτό εκδηλώθηκε σε μεγάλο βαθμό η απόφασί του σε μεγάλο βαθμό η απόφασί του καλλιτέχνη να γίνη κλασικός, όπως είχε αναγγείλει με μεγάλα γράμματα στο πρόγραμμα της εκθέσεώς του του 1931, να ζωγραφίση «πίνακες αφιερωμένους αποκλειστικά στην Αναγέννησι και στις Ειδικές Έκθεσεις». Η σύνθεσι του έργου βασίζεται αυστηρά σε δυο διαγώνιες που χωρίζουν τον πίνακα σε τέσσερα ισοσκελή τρίγωνα. Η τοποθέτησι των μορφών έχει γίνη με ύπολοισμό και σιγουριά. Ούτε μια κίνησι, ούτε μια γραμμή δεν σπάζει τον συνδυασμό. Το έργο αυτό αποτελεί αντίδρασι στα προηγούμενα έργα του, στα οποία η σύνθεσι ήταν φανερά ύπολοισμένη από την ύποσυνείδητη εμπνευσί και βασισμένη στους ασύμμετρους νόμους του τυχαίου. Η καινούργια αυτή τάξι ήταν μια ένδειξι ότι ολοκληρώ το πρόγραμμα του Ντάλι χρει

αζόταν ριζική ανάθεώρησι. Η αλλαγή της κατευθύνσεως, αν και ποτέ άλλοτε δεν είχε τόσο έντονα εκδηλωθή, δεν ήρθε χωρίς προειδοποίησι. «Όποιος γνώρισε προεπιστώντας την δράσι των Σουρρεακάπως την δράσι των Σουρρεαλιστών στα 1935-1941 ήταν εύκολο να διαπιστώση ότι οι δεσμοί ανάμεσα στον Ντάλι και στην σουρρεαλιστική κίνησι είχαν αρχίσει να χαλαρώνουν.

☆

Η εμφάνισι και η επιβολή του Ντάλι στο ευρύ κοινό δημιουργεί ένα πρόβλημα που αξίζει κάποια προσοχή. Πρόκειται άραγε για ένα μεμονωμένο φαινόμενο που αποκτά φήμη από μια πρωτότυπη τεχνική, μια εξημμένη φαντασία και το αίσθημα της διαφημίσεως, ή μήπως είναι ένα φαινόμενο που εκδηλώνει, σε ύπερβολική ίσως μορφή, την ψυχολογία της εποχής του; Είναι μόνο εκκεντρικός ή ως ένα σημείο προφήτης; Παρ' όλο που συχνά οι χαρακτηρισμοί για έναν καλλιτέχνη όταν γίνονται από έναν σύγχρονό του, έχουν αμφίβολη αξία, υπάρχουν ωστόσο μερικά σημεία στην περίπτωση του Ντάλι που έχουν τουλάχιστο το θάρρος της εικασίας.

Ακόμη και ο πιο σίγουρος Ναρκισσιστής δεν μπορεί να απομονώση την εικόνα του μέσα στο νερό και η λιμνούλα μέσα στην οποία κύτταξε ο Ντάλι καθρέφτιζε και εικόνες από το περιβάλλον του που όσο και αν ταράζόταν το νερό, δεν μπορούσαν να σβήσουν. Η ταύτισί του με τον Σουρρεαλισμό, που πολλοί κάποτε την είδαν σαν μια παιδιαστική φυγή από την πραγματικότητα, μπορεί τώρα να έρμηνευθή σαν ένας ένας γεμάτος πάθος δεσμός με την αντιπραγματικό-

τήτα, στην οποία στηρίζονταν με τόση βεβαιότητα ολόκληρη η Γαλλία και η πολιτισμένη Ευρώπη.

Λίγοι είναι εκείνοι που θα αρνηθούν ότι η φήμη του Ντάλι έδρανώθηκε σε ένα κύκλο νευρωτικό, σε ένα κύκλο ανθρώπων με εξημμένο συναισθηματισμό, με άνησυχίες και φοβίες, που έπηρέασαν πολύ καλλιτέχνες με φυσική και τόσο έντονη ευαισθησία. Στην Αμερική, όπου η φήμη του Ντάλι κέρδισε έδαφος, υπάρχουν πάρα πολλοί άνθρωποι που επιζητούν κάθε βίαιο συναίσθημα. Το ραδιόφωνο, ο κινηματογράφος, τα ύπνωτικά χάπια, τροφодότησαν σοφά το γούστο του κοινού και δημιούργησαν σε πολλούς τη δίψα του μακάθριου, που μόνο η φρίκη του πολέμου μπόρεσε να περιορίσει. Και προβάλλει το έρώτημα: Μήπως δίνοντας προσοχή στον Ντάλι ή εποχή μας θέλησε να δώσει προσοχή στον εαυτό της;

Αν παραμερίσουμε το ζήτημα

της ουσιαστικής αξίας, μπορούμε να ποούμε ότι η φήμη τίμησε συχνά καλλιτέχνες για λόγους που δεν μπόρεσε να ερμηνεύσει η ιστορία.

Ωστόσο σχετικά με τη θέσι του Ντάλι στη σύγχρονη τέχνη, ένα είναι αδιαμφισβήτητο: "Ότι πρόκειται για έναν από τους πιο φημισμένους νεώτερους ζωγράφους και ότι η επίδρασί του, θετική ή αρνητική, είναι πάντως αισθητή. Με τον Ντάλι κορυφώθηκε ή επαναστάσι έναντιόν του άφηρημένου που είχε αρχίσει στο Παρίσι με μερικούς νέους καλλιτέχνες και έχει την αρχή της στον Giorgio de Chirico. Στην Αμερική ο Ντάλι συνετέλεσε στην άποκατάστασι της παραστατικής ζωγραφικής γενικά και της αντικειμενικής ακρίβειας ειδικότερα. Η νίκη ίσως να μη είναι πλήρης, με την έννοια ότι το κίνημα υπέρ του άφηρημένου εξακολουθεί να ζή. Ωστόσο η αντίδρασι πέτυχε, τουλάχιστον, να κερδίσει έδαφος στη σύγχρονη αισθητική.

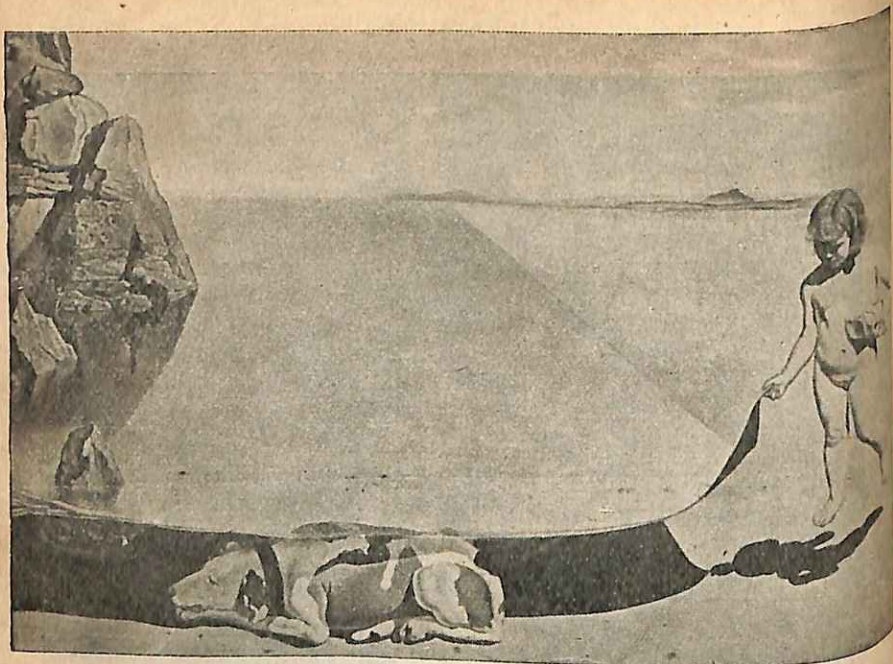
Όπως λέει ο ίδιος ο Ντάλι, 10 χρόνια χρειάστηκε για να κάνει αυτόν τον αυγ-κριτικό πίνακα.

	Craftsmanship	Inspiration	Color	Design	Genius	Composition	Originality	Mystery	Authenticity
Leonardo da Vinci	17	18	15	19	20	18	19	20	20
Ingres	15	12	11	15	0	6	6	10	20
Velasquez	20	19	20	19	20	20	20	15	20
Dali	12	17	10	17	19	18	17	19	19
Picasso	9	19	9	18	20	16	7	2	7
Raphael	19	19	18	20	20	20	20	20	20
Manet	3	1	6	4	0	4	5	0	14
Wormer de Delft	20	20	20	20	20	20	19	20	20

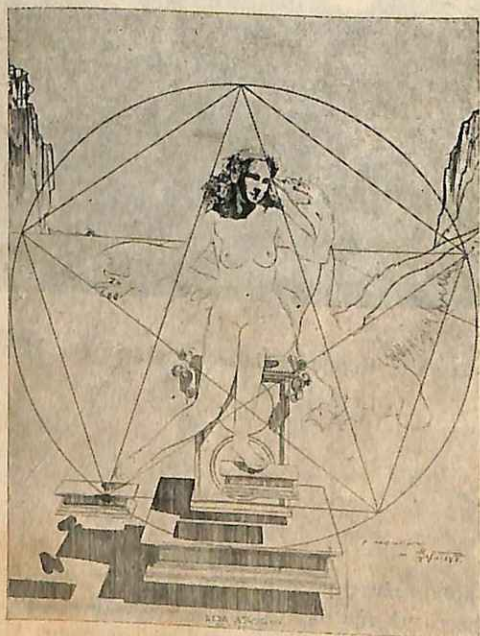

Πορτοαίτο της Κομμούσας Μασοντιάτιεν της Μπουσας.
Έργο του 1940.

Μυστικιστής, προικισμένος με φαντασία που δεν γνωρίζει όρια, ο Ντάλι ζωγραφίζει συχνά με την ακρίβεια των φλαμανδών ζωγράφων του 17ου αιώνας. Δίνουμε μερικά από τα έργα του που δείχνουν τις διάφορες και τόσο διαφορετικές μορφές του.

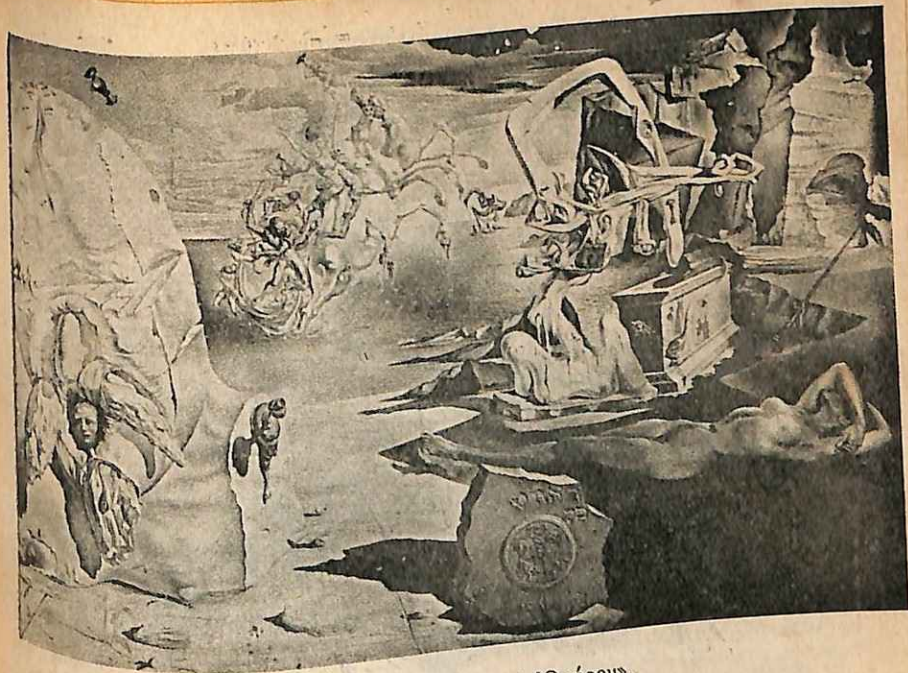

«Ο Ντάλι, σὲ ἡλικία ἕξι ἐτῶν, ἀνασηκώνει τὴν κρούστα τῆς θάλασσας γιὰ νὰ κάμῃ σιὰ.»

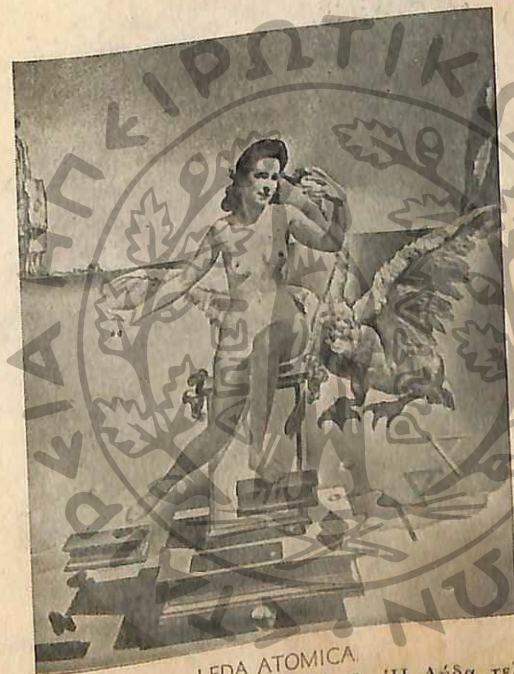

LEDA ATOMICA.

1947.—1. Ἡ Λήδα, χαρακτηριστικὴ μορφή τοῦ ἔργου τοῦ Ντάλι,

«Ἡ ἀποθέσις τοῦ Ὀμήρου».
Ἔργο τῆς περιόδου 1944 — 1945.

LEDA ATOMICA.

πρωτοῦ πάσῃ τὴν τελικὴ τῆς μορφῆς. 2. Ἡ Λήδα τελειωμένη.

«Πάνω απ' όλα τα μυστικά, όταν κάθεται να ζωγραφίσει, μὴν ξεχνᾷς δὲ
τὸ χέρι σου θὰ τὸ ὀδηγήσῃ κάποιος ἄγγελος.»
Dali

Ἔτσι εἶναι οἱ γυναῖκ¹⁰

Τοῦ
CORET FORD

Στὸ τραῖνο, προχθές, ἕνας τόπος διηγόταν ὅτι ἡ γυναῖκα του εἶχε τὴ μανία νὰ μαζεύη τοὺς σπάγγους!

— Φαντάζομαι πὼς θάχη μαζέψει καμμιά πενηνταριά χιλιόμετρα σπάγγο, μᾶς θεβαίωνε. Κάθε φορά πού θ' ἀνοίξη ἕνα πακέτο, χάνει μιὰ ὥρα γιὰ νὰ λύση πρῶτα ὅλους τοὺς κόμπους. Ὑστερα τυλίγει τὸ σπάγγο καὶ τὸν θάζει στὴν ἄκρη, μέσα σ' ἕνα συρτάρι τοῦ γραφείου. Λέει πὼς ἕνα κομμάτι σπάγγος μπορεῖ πάντα νὰ χρειαστῇ.

— Ἡ δική μου ἡ γυναῖκα φυλάει τὰ κουτιά, πετάχτηκε ἕνας ἄλλος συνταξιδιώτης πού καθόταν στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ βαγονιοῦ. Κουτιά ἀπὸ γλυκά, κουτιά ἀπὸ μπιζοῦ, καπελλιέρες, κούτες, κουτιά ἀπὸ τσιγάρα. Φυλάει καὶ τὰ μεγάλα κουτιά, γιὰ νὰ θάζη μέσα τὰ μικρά! Λέει πὼς τῆς σχίζεται ἡ καρδιά ὅταν πετάη ἕνα κουτί.

— Ἡ δική μου θάζει στὴν ἄκρη τὰ χαρτιά τοῦ περιτυλίγματος. εἶπε ὁ ἐλεγκτής. Τὰ διπλώνει προσεχτικὰ καὶ τὰ ταχτοποιεῖ σὲ εἰδικὸ μέρος.

Ἐνῶ μιλοῦσε, ὁ ἐλεγκτής ἔσκυψε, μαζέψε μιὰ καρφίτσα καὶ τὴν κάρφωσε στὸ πέτο του.

— Δὲν παύει νὰ λῆ, συνέχισε, ὅτι τὰ χαρτιά χρειάζονται πάντα γιὰ νὰ τυλιχθῇ κάτι.

— Γιὰ πέστε μου, τὸν ρώτησα, γιατί καρφώνετε αὐτὴ τὴν καρφίτσα στὸ πέτο σας;

— Μιὰ καρφίτσα μπορεῖ πάντα νὰ χρειαστῇ, μοῦ ἀπάντησε.

★

Ἄλλες οἱ γυναῖκες ἔχουν τὴ λύξα νὰ φυλάνε κάτι. Καὶ οἱ ἄνδρες τὸ ἴδιο, ἀλλὰ αὐτοί, τοῦλάχιστον, δὲν φυλάνε παρά μόνο πράγματα χρήσιμα: Τὰ παλιὰ λάστιχα τοῦ ποδηλάτου τους, παλιὸς κάλυκας ἀπὸ σφαίρες ἢ τὸ κλειδί πού ἀνοίγει τὴν παλιὰ κλειδαριά τῆς πόρτας...

Καθὼς κατάλαβα, οἱ γυναῖκες ἔχουν τὴ μανία νὰ φυλάνε τὰ παλιοπράγματα, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ μὴ τὰ πετάξουν. Ἡ γυναῖκα μου, παραδείγματος χάριν, φυλάει μέσα στὸ ψυγεῖο συλλογὴ ὀλόκληρη ἀπὸ... ἀποφάγια. Τὴν τελευταία φορά πού ἔχωσα τὴ μύτη μου στὸ ψυγεῖο, θρῆκα ἐκεῖ μέσα ἐπὶ φασόλια μέσα σ' ἕνα πιάτο, μιὰ κουταλιά πουρέ, τὴ σαλάτα πού εἶχα ἀφήσει τὸ προηγούμενο βράδυ καὶ λίγο ζουμί ἀπὸ κοτόπουλο, πού εἶχαμε μαγειρέψει πρὶν ἀπὸ δεκαπέντε μέρες. Ἐχεῖ ἐπίσης μέσα στὸ ντουλαπάκι τοῦ φαρμακείου: Ἐνα βαζάκι χωρὶς ἐτικέττα, (μήπως εἶναι ἄρσενο ἢ αλοϊφι πού μοῦ εἶχε δώσει ὁ γιατρός πέρουσι γιὰ τὴ φα-

«Πάνω απ' όλα τα μυστικά, όταν κάθεται να ζωγραφίσει, μην ξεχνάς ότι το χέρι σου θα το οδηγήσει κάποιος άγγελος.»

Dali

Έτσι είναι οι γυναίκες

Τού
CORET FORD

Στό τραίνο, προχθές, ένας τύπος διηγόταν ότι η γυναίκα του είχε τη μανία να μαζεύει τους σπάγγους!

— Φαντάζομαι πώς θά'χη μαζέψει καμμιά πενηνταριά χιλιάμετρα σπάγγο, μάς βεβαίωνε. Κάθε φορά που θ' άνοιξη ένα πακέτο, χάνει μιιά ώρα για να λύση πρώτα όλους τους κόμπους. Ύστερα τυλίγει το σπάγγο και τον θάζει στην άκρη, μέσα σ' ένα συρτάρι του γραφείου. Λέει πως ένα κομμάτι σπάγγος μπορεί πάντα να χρειαστή.

— 'Η δική μου ή γυναίκα φυλάει τα κουτιά, πετάχτηκε ένας άλλος συνταξιούχης που καθόταν στην άλλη άκρη του βαγονιού. Κουτιά από γλυκά, κουτιά από μπιζού, καπελλιέρες, κούτες, κουτιά από τσιγάρα. Φυλάει και τα μεγάλα κουτιά, για να θάζη μέσα τα μικρά! Λέει πως της σχίζεται ή καρδιά όταν πετάη ένα κουτί.

— 'Η δική μου θάζει στην άκρη τα χαρτιά του περιτυλίγματος, είπε ο έλεγκτής. Τα διπλώνει προσεχτικά και τα ταχτοποιεί σε ειδικό μέρος.

Ένω μιλούσε, ο έλεγκτής έσκυψε, μάζεψε μιιά καρφίτσα και την κάρφωσε στο πέτο του.

— Δεν παύει να λήη, συνέχισε, ότι τα χαρτιά χρειάζονται πάντα για να τυλιξησ κάτι.

— Για πέστε μου, τόν ρώτησα, γιατί καρφώνετε αυτή την καρφίτσα στο πέτο σας;

— Μιιά καρφίτσα μπορεί πάντα να χρειαστή, μου άπάντησε.

★

Όλες οι γυναίκες έχουν τη λύρα να φυλάνε κάτι. Και οι άνδρες το ίδιο, αλλά αυτοί, τουλάχιστον, δεν φυλάνε παρά μόνο πράγματα χρήσιμα: Τα παλιά λάστιχα του ποδηλάτου τους, παλιούς κάλυκες από σφαίρες ή το κλειδί που άνοιγε την παλιά κλειδαριά της πόρτας...

Καθώς κατάλαβα, οι γυναίκες έχουν τη μανία να φυλάνε τα παλιοπράγματα, μόνο και μόνο για να μη τα πετάξουν. 'Η γυναίκα μου, παραδείγματος χάριν, φυλάει μέσα στο ψυγείο συλλογή δλόκληρη από... άποφάγια. Την τελευταία φορά που έχωσα τη μύτη μου στο ψυγείο, θρήκα εκεί μέσα έπτά φασόλια μέσα σ' ένα πιάτο, μιιά κουταλιά πουρέ, τη σαλάτα που είχα αφήσει το προηγούμενο θράδυ και λίγο ζουμί από κοτόπουλο, που είχαμε μαγειρέψει πριν από δεκαπέντε μέρες. Έχει έπίσης μιιά άραιότατη συλλογή μέσα στο ντουλαπάκι του φαρμακείου: Ένα βαζάκι χωρίς έτικέττα, (μήπως είναι άραγε ή αλοιφή που μου είχε δώσει ο γιατρός πέρυσι για τη φα-

λάκρα μου;), ένα κουτάκι με μερικά άσπρα χάπια (κανείς δεν ξέρει πιά σ'ε τί χρειάζονται!) και ολόκληρη σειρά από μπουκαλάκια με μιά ακαθόριστη καφετιά ουσία κολλημένη στον πάτο.

‘Αλλά και ή γυναίκα μου δεν καταλαβαίνει γιατί φυλάω κι' εγώ άρισμένα πράγματα — τὸ παλιό μου καπέλλο πὸν φοροῦσα στὸ ψάρεμα.

— Είναι σὲ κακό χάλι· ή φόδρα ἔχει φύγει καὶ βρωμάει ψαρίλα, μὸν λέει καὶ μὸν ξαναλέει. Κι' αὐτὸ τὸ ζευγάρι τὰ παλιοπάπουτσα, πὸν δὲν ἔχουν πιά σόλα; Κι' ὄλες αὐτὲς οἱ σπασμένες πίπες; Γεμίζουν μονάχα τὸν τόπο καὶ τίποτ' ἄλλο. Καὶ χρειάζομαι τὴν ἀποθήκη γιὰ τὸ δέμα πὸν περιμένω αὔριο.

— Τί; Θὰ τὰ θάλῃ στή σοφίτα;

— ‘Όχι, ἀλλὰ πρέπει νὰ φυλάξω τὸ κασόνι του, γιὰτὶ μὸν πορεῖ νὰ χρειαστῇ καμμιά φορὰ.

☆

‘Εκανα μιά πλήρη ἀπογραφή τοῦ σπιτιοῦ μας καὶ χώρισα τὰ πράγματα πὸν φυλάμε στίς ἐξῆς κατηγορίες:

1. Πράγματα πὸν μπαίνουν ἄπάνω σὲ ἄλλα πράγματα, ὅπως τὰ καπάκια ἀπὸ τὰ θάξα τῆς μουστάρδας, οἱ φελλοὶ τῶν μπουκαλιῶν.

2. Πράγματα πὸν προέρχονται ἀπὸ ἄλλα πράγματα, ὅπως κουμπιά, φιούμπες, μεντρεσέδες, βίδες ξεβιδωμένες ἀπὸ τὸν ἀνεμιστήρα καὶ — Θεέ μου! — τὸ παξιμάδι τῆς βίδας πὸν μάζεψα τὸ πρωὶ κάτω ἀπὸ τ' αὐτοκίνητο.

3. Πράγματα πὸν περιέχουν ἄλλα πράγματα, ὅπως χαρτοσακκούλες, στρογγυλά τενεκεδένια κουτιά — κανέναν ἄνθρωπο δὲν μὸν πορεῖ ν' ἀντισταθῇ στὸν πειρασμὸ νὰ φυ-

λάξῃ ἓνα καθαρὸ, γυαλιστερό, τενεκεδένιο κουτὶ — καὶ κάθε εἶδος ἀδειανὰ δοχεῖα.

4. Πράγματα πὸν θὰ ἦταν κριμα νὰ πεταχτοῦν, ὅπως μιά τράπουλα, πὸν τῆς λείπουν μόνο 3—4 χαρτάκια, τὸ ἔπάνω μῖας πυτζάμας κατάλληλο ἴσως γιὰ ξεσκονόπανο, κι' ἓνα γάντι γούνινο γιὰ τὸ ἄριστερό χέρι — πὸν ξέρεις; Μὸν πορεῖ νὰ βρεθῇ κάποτε τὸ ταῖρι του.

5. Πράγματα γιὰ τὴν ἀποθήκη, καμμιά τριανταριά γλάστρες γιὰ λουλούδια, ὅπου σκοντάφτω κάθε φορὰ πὸν κατεβαίνω τὴ σκάλα τοῦ ὑπογείου, τὸ χεροῦλι ἐνὸς θάξου τοῦ γλυκοῦ καὶ μιά στίβα ἀπὸ μικρὲς ντοματιῆς ἀγορασμένες γιὰ φύτεμα καὶ ξεχασμένες σὲ μιά γωνιά με τὶς ρίζες σάπιες μέσα σ' ἓνα μικρὸ τσουβαλάκι με κοπριά.

6. Πράγματα πὸν τὰ φυλάμε γιὰ σουβενίρ, προσκλήσεις σὲ γάμο, ἐνδεικτικὸν τοῦ σχολείου, ἓνα σχολικὸ κασκέττο καὶ τὰ περσινὰ κουτιά ἀπὸ τὰ Χριστουγεννιάτικα δῶρα.

7. Πράγματα πὸν εἶναι πολλὸ ὁμορφα καὶ γι' αὐτὸ μὲνουν ἀμεταχείριστα, τὸ δαντελλωτὸ σκέπασμα τοῦ κρεββατιοῦ, πλεγμένο με τὸ βελονάκι ἀπὸ τὴ θεία Ἀγγελική καὶ μιά μπουκάλα σπάνιο κονιάκ, πὸν τὴ φυλάμε ἀπὸ χρόνια γιὰ μιά ἐξαιρετικὴ ὄρα.

Οἱ ἄνθρωποι πὸν ἔχουν τὴ λύξα τοῦ φυλάγματος ἔχουν ὁ καθένας τὸ δικὸ του σύστημα ἀποθηκεύσεως, σύστημα, πολλές φορὲς, καταπληκτικὸ. Ἄλλὰ πρέπει ν' ἀναγνωρίσουμε ὅτι οἱ γυναῖκες ξέρουν πάντα ἀκριβῶς πὸν ἔχουν θάλει τὰ πράγματα ἀπὸ τὴ στιγμή πὸν τὰ πῆραν στήν κατοχή τους.

Πάρτε τὸ κλειδάκι ἐνὸς ντου-

λαπιού. ‘Ενας ἄνδρας τὸ ρίχνει στήν τσέπη τοῦ παντελονιοῦ του, ὅπου εἶναι πάντα σίγουρος ὅτι θὰ τὸ ξαναβρῇ, ὑπὸ τὸν ὄρο ὅτι δὲν θ' ἀλλάξῃ παντελόνι. Μιά γυναίκα, ἀντίθετα, τὰ τοποθετεῖ ἐκεῖ ὅπου ἐκείνη ξέρει πῶς θὰ τὰ ξαναβρῇ.

— Στὴ σιφονιέρα, στὸ πρῶτο συρτάρι, ἔπάνω, ἄριστερά, κάτω ἀπὸ τὸ κουτὶ με τὶς κλωστές μου, λέει στὸν ἄνδρα τῆς, ἀκριβῶς τὴ στιγμή πὸν ἐκείνος εἶναι ἔτοιμος νὰ φύγῃ γιὰ νὰ προφτάσῃ τὸ τραῖνο τῶν 8 καὶ 20.

‘Ο σύζυγος τρέχει καὶ ἀνασκαλεύει θιαστικά μέσα σ' ἓνα σωρὸ ἀπὸ κάλτσες, σουτιέν, γάντια, ἀδειανὰ μπουκαλάκια ἀπὸ ἀρώματα (οἱ γυναῖκες φυλάει πάντα τὰ ἀδειανὰ μπουκαλάκια ἀπὸ ἀρώματα), μεζούρες, δίχτυα γιὰ τὰ μαλλιά καὶ ἀπλήρωτους λογαριασμούς. Ψάχνει στὰ σίγουρα τὸ περιεχόμενο τοῦ πρώτου συρταριοῦ δεξιά, ρίχνει μιά ματιά σ' ὄλα τ' ἄλλα συρτάρια, ὡς κάτω, προχωρεῖ στὴ ντουλάπα, ἀκόμα καὶ στὴ μπιζουτιέρα τῆς γυναίκας του.

Τελικὰ ξαναγυρίζει καὶ ρωτᾷ:

— Ποῦ μὸν εἶπες πῶς εἶναι, ἀγάπη μου;

Τότε, ἐκείνη ἀνεβαίνει, ψάχνει στὸ ἔπάνω, ἄριστερὰ συρτάρι, κάτω ἀπὸ τὸ κουτὶ με τὶς κλωστές καὶ τὸν πετάει θριαμβευτικὰ τὸ κλειδί. Αὐτὸς εἶναι ἀκριβῶς ὁ λόγος πὸν τόσο σύζυγοι ἔχουν τὸ ὕφος τῆς ὑποταγῆς.

Γιὰ τὴν ταχτοποιῆσι τῶν ρούχων στίς ντουλάπες, οἱ γυναῖκες ἀκολουθοῦν ἓνα πλάνο πὸν θυμίζει ταυτόχρονα τὸ σκίυρο πὸν ἀποθηκεῖ τὰ καρύδια τοῦ γιὰ τὸ χειμῶνα καὶ τὸ σχεδιάγραμμα μεγάλης πόλης. Τὰ ἀντικείμενα πὸν δὲν χρησιμοποιοῦνται παρὰ

μιά φορὰ τὸ χρόνο, ὅπως τὰ στολίδια τοῦ Χριστουγεννιάτικου δέντρου, θρῖσκονται μπροστὰ — μπροστὰ, στήν πιὸ προσιτὴ θέσι, ἐνῶ κάτι πὸν χρειάζεται καθε μέρα εἶναι πάντα στὸ θάθος τῆς ντουλάπας, πίσω ἀπὸ τὰ κουτιά καὶ τὶς στίβες τὰ ρούχα.

Ἄλλὰ ἐκεῖ πὸν ή τέχνη τοῦ φυλάγματος θρῖσκει τὸ πεδίο ἐλεύθερο εἶναι ή κουζίνα. Προχθές, στὸ τραῖνο, κάποιος μᾶς διηγήθηκε ὅτι κάποτε πὸν ή γυναίκα του εἶχε πάει γιὰ λίγες μέρες στὴ μητέρα τῆς, ἀποφάσισε νὰ ετοιμάξῃ μόνος του τὸ φαί του.

— Μὸν εἶχε πῆ ὅτι θὰ εἴδισκα στήν κουζίνα κάθετι πὸν θὰ χρειάζομαι, μᾶς εἶπε.

Τὴν πρώτη θραδυὰ ἦρθε ή ὄρα νὰ ετοιμάσῃ τὸ φαί του. ‘Όταν πῆρε τὸ κουτὶ πὸν ἔγραφε ἄπάνω «ἀλάτι», με ἔκπληξι εἶδε ὅτι ἦταν γεμάτο ζάχαρι. Τὸ κουτὶ τῆς ζάχαρης εἶχε μέσα καφέ καὶ τὸ κουτὶ τοῦ καφέ ρήγανη. Τὸ κουτὶ πὸν ἔγραφε «ἀλεύρι» ἦταν γεμάτο με πατάτες, τὸ κουτὶ γιὰ τὶς πατάτες εἶχε μέσα παρκετίνη. ‘Όσο γιὰ τὴν ψωμίερα, ἦταν παραγεμισμένη με παλιὲς συνταγὲς γιὰ φαγητὰ καὶ γλυκά. Βέβαια πῆγε καὶ ἔφαγε στὸ ἐστιατόριο.

‘Όταν πῆγε στὸ σπίτι του ἀποφάσισε νὰ θάλῃ τάξι στήν κουζίνα. ‘Εβαλε τὴ ζάχαρι καὶ τὸν καφέ στὰ κουτιά τους. Γέμισε τὸ κουτὶ γιὰ τὶς πατάτες με πατάτες καὶ τὸ κουτὶ τοῦ ἀλευριοῦ με ἀλεύρι. ‘Ε, λοιπὸν! ‘Όταν γύρισε ή γυναίκα του, ἔρριξε μιά ματιά στήν κουζίνα καὶ χαμογέλασε συγκαταβατικά.

— ‘Ετσι εἴσατε ὄλοι ἐσεῖς οἱ ἄνδρες, ἀναστένανε. Τώρα χρειάζομαι μιά ὀδομάδα γιὰ νὰ ξαναβάλω τὰ πράγματα στὴ θέσι τους!

Από την
Διάσταση

Του

DEREK RAGGE MORLET

Πάνε 700 χρόνια τώρα από τότε που ο άνθρωπος σκέφτηκε να φύγει από τη γη του και να επισκεφτή έναν άλλο πλανήτη. Σήμερα το ταξίδι αυτό έχει φθάσει στα πρόθυρα της πραγματοποίησής του. Για να κατασκευάσει με επιτυχία ένα αεροσκάφος κατάλληλο για το ταξίδι στο διάστημα, ο άνθρωπος έχει να αντιμετωπίσει τεράστια προβλήματα. Όσο πιο δέν υπάρχει αμφιβολία πως, αν θελήσει πραγματικά να δώσει συγκεκριμένη μορφή σ' αυτή του την επιθυμία, τότε τα διαπλανητικά ταξίδια θα πραγματοποιηθούν ασφαλώς ενόσω θα ζούν ακόμη πολλοί από μας.

Θα χρειαστεί ωστόσο να περάσουν ίσως κάπου πενήντα χρόνια πριν να πραγματοποιηθεί με ασφάλεια ή πτήσεις από τη γη σε έναν άλλο πλανήτη και πίσω πάλι στη γη. Άλλα δέν υπάρχει σχεδόν αμφιβολία ότι τα όνειρα του Ρογήρου Βάκωνα στα 1249 μ.Χ. και του Άλμπερτου Μάγκνουσ τὸ 1280 μ.Χ. δέν ανήκουν πιά στο βασίλειο της χίμαιρας. Γίνονται θέμα πρακτικής μελέτης.

Από τώρα μπορούμε να καθορίσουμε μερικούς βασικούς παράγοντες που θα πρέπει να επικρατήσουν στο σχέδιο ενός διαπλανητικού σκάφους. Με την μεγάλη ανάπτυξη που δόθηκε τον

τελευταίο καιρό στα αεριοωθόμενα και στις ρουκέτες, γίνεται όλο και πιο φανερό ότι δέν χρειάζονται παρά μικρά φτερά, ώσπου να διασχίσει τὸ σκάφος τὴν ατμόσφαιρα τῆς γῆς. Ἀπὸ κει και ὕστερα τὰ φτερά δέν χρειάζονται πιά.

Πῶς θὰ φθάσουμε ὡς ἐκεῖ

Τὸ κυριώτερο πρόβλημα γιὰ μιά τέτοια πτήση, πὺ τὴν δυνειρεύονται οἱ ἐπιστήμονες ὅσο και τὰ παιδιά, εἶναι βέβαια ἡ καύσιμη ὕλη πὺ θὰ κινήσει τὸ αεροσκάφος στὸ ταξίδι του.

Εἶναι ὡστόσο πολὺ πιθανὸ ὅτι ἕνα ἀπὸ τὰ γνωστὰ καύσιμα ὡς τὸ ὑγρὸ φθόριο, θὰ μπορούσε νὰ ἀναπτύξει ταχύτητα σχεδὸν σὰν ἐκείνη πὺ χρειάζεται γιὰ νὰ βγῆ τὸ αεροσκάφος ἀπὸ τὴν ατμόσφαιρα τῆς γῆς. Καὶ τότε, ἐλευθερωμένο ἀπὸ τὴν ἰσχυρὴ ἔλξη τῆς γῆς πὺ ἐπεκτείνεται και ἔξω ἀπὸ τὴ γῆ τὴν ατμόσφαιρα, τὸ αεροσκάφος θὰ θέλη μικρὴ πιά κινητήρια δύναμη γιὰ νὰ φέρη με κάθε ἀσφάλεια τοὺς ἐπιβάτες του στὸν προορισμὸ τους. Γιὰ τὸ ταξίδι αὐτὸ θὰ χρειαστοὺν ταχύτητες πολὺ μεγαλύτερες ἀπὸ 2000 μίλια τὴν ὥρα. Ἄλλη δυσκολία εἶναι ὅτι οἱ ταξιδιώτες θὰ ἀναγκάζονται νὰ μένουν σὲ περιορισμένο χῶρο ἐπὶ μεγάλο χρονικὸ διάστημα.

Τὸ διαπλανητικὸ ταξίδι παρουσιάζει βέβαια πολὺ μεγαλύτερες δυσκολίες ἀπὸ τὸ νὰ φθάσει ὡς ἐκεῖ τὸ αεροσκάφος, και τὸ νὰ ταξιδέψει στὸ διάστημα, ἔξω ἀπὸ τὴν ἰσχυρότερη ἔλξη τῆς γῆς, ὡσπου νὰ ἀρχίσει νὰ δέχεται τὴν ἔλξη τοῦ Ἄρη. Τὸ πρόβλημα τῆς ὁμαλῆς προσγειώ-

σεως στὸν Ἄρη δέν μπορεί νὰ λυθῆ τόσο εὐκολα ὅσο νομίζουν πολλοί. Εἶναι πολὺ ἀπίθανο ὅτι οἱ πρῶτοι ταξιδιώτες τοῦ διαστήματος θὰ προσγειωθοὺν μαλακά - μαλακά χωρὶς καμμιὰ ζημιά εἴτε στὸν ἑαυτὸ τους εἴτε στὸ αεροπλάνο τους. Ἄλλωστε οἱ περισσότεροὶ υποψῆφοι ταξιδιωτές, ὅσο τολμηροὶ και ἂν εἶναι, θὰ θέλουν ἀσφαλῶς νὰ γυρίσουν στὴ γῆ. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὄχι μόνο τὸ αεροσκάφος θὰ πρέπει νὰ προσγειωθῆ στὸν Ἄρη χωρὶς νὰ πάθει σοβαρὲς ζημιές ἀλλὰ και ὅτι τὸ σκάφος θὰ ἔχη μαζί του ἀρκετὴ καύσιμη ὕλη γιὰ τὸ ταξίδι τοῦ γυρισμοῦ και θὰ μπορῆ νὰ ἀπογειωθῆ χωρὶς τὶς διευκολύνσεις ἑνὸς αεροδρομίου.

Θὰ γυρίσουν πίσω;

Ενα αεροσκάφος μπορεί νὰ ἀπογειωθῆ ὁμαλά ἀπὸ ἕνα αεροδρόμιο τῆς γῆς και νὰ ξεκινήσει κανονικὰ γιὰ τὸ διαπλανητικὸ του ταξίδι. Δέν ὑπάρχει ὅμως καμμιὰ ἐγγύηση πὺς τὸ ἴδιο θὰ συμβῆ και στὴν ἐπιστροφή και εἶναι σχεδὸν βέβαιο ὅτι τὰ πρῶτα σκάφη τοῦ διαστήματος γιὰ νὰ ἐπιτύχουν στὸν προορισμὸ τους δέν θὰ μποροὺν νὰ μεταφέρουν πολὺ ἄφῶδια ἀνάμεσα σὲ ἄλλα και ἐκεῖνα πὺ θὰ τὰ βοηθήσουν νὰ πάρουν τὴ σωστὴ θέσι γιὰ τὴν ἀπογείωσι τῆς ἐπιστροφῆς.

Γνωρίζουμε σήμερα ὅτι τὸ ὠφέλιμο φορτίο μιάς ρουκέτας σπάνια ὑπερβαίνει τὸ 10% και εἶναι πολὺ πιθανὸ ὅτι τὸ ὠφέλιμο φορτίο τοῦ διαπλανητικοῦ σκάφους πὺ θὰ πρέπει νὰ ἐπιστρέψῃ και πὺ θὰ χρειάζεται ὄρεκτὰ εἰδικὰ ἐφόδια γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσει τυχὸν βλάβες και νὰ

έξυπηρετήση τούς επιβάτες του. μόλις θά μπορούη νά φθάνη τὰ 5% τοῦ συνολικοῦ του βάρους. Συγχρόνως μπορούμε νά ὑπολογίσουμε μέ ἀρκετὴ ἀκρίβεια τὸ κόστος ἐνὸς διαπλανητικοῦ σκάφους μέ ὄρισμένο φορτίο, γιατί ξέρουμε πόσο κοστίζει περίπου μιὰ συνηθισμένη ρουκέττα, ἀνάλογα μέ τὰ ὑλικά ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι φτιαγμένη καὶ τὴν καύσιμη ὕλη ποῦ χρησιμοποιεῖται.

Πόσο κοστίζει ἓνα διαπλανητικὸ σκάφος

Εἰνα διαπλανητικὸ σκάφος, βάρους 60 τόννων περίπου, θά κοστίζη πάνω-κάτω 30 ἑκατομύρια λίρες. Ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς ἀντιπροσωπεύει τὸ κόστος τοῦ σκάφους, καὶ δὲν περιλαμβάνει τὰ εἰδικὰ ἐφόδια ποῦ θά χρει-

στοῦν. Ὡστόσο καὶ μ' αὐτὸ μόνον τὸν ὑπολογισμὸ τὸ κόστος θά εἶναι πενταπλάσιο ἀπὸ μιᾶς σημερινῆς ρουκέττας μέ τὸ ἴδιο φορτίο.

Πρὶν νά φθάσῃ ὁμως τὸ ζήτημα σ' αὐτὸ τὸ στάδιο θά πρέπει νά λυθοῦν πλήθος ἄλλα προβλήματα. Ἐνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα εἶναι νά βρεθῆ ἓνα μεταλλικὸ μίγμα, ποῦ θά μπορούη νά ἀντέχη στὴ μεγάλη θερμότητα ποῦ θά δημιουργῆ ἡ ἐξάτμισις τῶν κινητῶν.

Γιὰ τὴν ὥρα ὁμως δὲν ξέρουμε οὔτε μέταλλο, οὔτε συνδυασμὸ μετάλλων ἱκανὸ νά ἀντισταθῆ σὲ τόσο ὑψηλὴ θερμοκρασία. Ἄλλο πρόβλημα εἶναι τὶ ἐφόδια θά πρέπει νά ἔχουν οἱ ἐπιβάτες γιὰ νά ζήσουν τὸν καιρὸ ποῦ θά ταξιδεύουν καθὼς καὶ τὸν καιρὸ

Στὸν Ἄρη δὲν ὑπάρχει βλάστησι. Οἱ πρασινωπὲς κηλίδες ποῦ βλέπουμε ἀπὸ τὴ γῆ ὀφείλονται στὴ διάθλασι τοῦ φωτὸς μέσα ἀπὸ τὰ γαλαξοπὰ ἐξωτερικὰ νέφη καὶ τὰ κόκκινα νέφη τοῦ ἐσωτερικοῦ στρώματος.

Γιὰ νά βγῆ τὸ ἀεροσκάφος ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς γῆϊνης ἀτμόσφαιρας πρέπει νά ἀναπτύξη ταχύτητα 5 μίλλια τὸ δευτερόλεπτο. Σὲ ὀρισμένα πειράματα μέ ρουκέττες ἔχει ἐπιτευχθῆ ταχύτης 4 μίλλια τὸ δευτερόλεπτο.

Μὲ τὸ διαπλανητικὸ του σκάφος ὁ ἄνθρωπος δὲν θά μπορούη νά ἐπισκεφθῆ παρὰ ὀρισμένους μόνον πλανῆτες, γιατί ὁ Δίας, ὁ Κρόνος, ὁ Οὐρανὸς καὶ ὁ Ποσειδῶν εἶναι πιθανὸ νά μὴ ἔχουν καθόλου στερεὸ πύρην, ἀλλὰ νά ἀποτελοῦνται ἀπὸ στοιχεῖα ὑγρὰ καὶ ἀέρια.

Ἀπὸ τούς μεγαλύτερους κινδύνους, καὶ κατὰ τὸ ταξίδι, καὶ κατὰ τὴν παραμονὴ τους στοὺς πλανῆτες αὐτοὺς, θά εἶναι, γιὰ τούς ταξιδιώτες τοῦ διαστήματος, ἡ κοσμικὴ ἀκτινοβολία.

Γιὰ νά γίνῃ ἡ καύσις τοῦ ἀνθρακος, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ζῆ ὁ ἄνθρωπος, χρειάζεται οὐδὲν ὄξυγόνο.

Ἡ πίεσις ποῦ θά δεχθῆ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου δὲν πρέπει νά εἶναι οὔτε πολὺ μεγαλύτερη, οὔτε πολὺ μικρότερη ἀπὸ τὴν ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις τῆς γῆς.

Μὲ κανένα ἀπὸ τὰ συνήθη καύσιμα δὲν μπορούμε νά ἔχουμε ταχύτητα 5 μίλλια τὸ δευτερόλεπτο, ποῦ χρειάζεται γιὰ νά βγῆ τὸ σκάφος ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς γῆς.

Ἡ καύσιμη ὕλη ποῦ θά ἀποδώσῃ τὴν ἀπαραίτητη ταχύτητα θά δημιουργῆ τόσο ὑψηλὴ θερμοκρασία, ὥστε θά πρέπει νά βρεθῶν νέα μέταλλα γιὰ τὸ σκάφος.

ποῦ θά μείνουν στὸν Ἄρη, στὸν Ἐρμῆ ἢ σὲ ὁποιοδήποτε ἀπὸ τούς δορυφόρους τοῦ Κρόνου.

Ἡ φυσικὴ ἀντοχὴ

Γιὰ νά ζῆσῃ ὁ ἄνθρωπος χρειάζεται ὀρισμένα πράγματα καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ πιὸ σπουδαῖα δὲν εἶναι καθόλου γνωστά. Ἀκόμη καὶ ὁ πιὸ ἐνημερωμένος γιαιτρός ἢ βιολόγος δὲν θά μπορούσε νά καθορίσῃ μέ βεβαιότητα ποιὰ εἶναι τὰ βασικά στοιχεῖα γιὰ τὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως τὴν ξέρουμε σήμερα. Ὁ ἄνθρωπος χρειάζεται τροφή, ὄξυγόνο, νερὸ καὶ ἀρκετὰ ἄλλα πράγματα. Ὁλος ὁ ὀργανισμὸς τοῦ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν καύσι τοῦ ἀνθρακος. Ἀκόμη, ζεῖ σὲ ὀρισμένη θερμοκρασία καὶ δὲν μπορεῖ νά κρατήσῃ τὴν ἐσωτερικὴ του θερμοκρασία ὅταν ἡ ἐξωτερικὴ ξεπεράσῃ ὀρισμένα ὄρια.

☆

Ἄλλη δυσκολία εἶναι νά διατηρηθῆ ἡ κατάλληλη πίεσις στὴν ἐπιφάνεια τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου, στὸ δέρμα του. Ἄν ἡ πίεσις αὐτὴ χαμηλώσῃ, τότε ὁ ἄνθρωπος πονεῖ καὶ ἔχει ἴσως καὶ σκοτοδίνες, ἐνῶ ἂν αὐξηθῆ πολὺ, τὸ σῶμα του συνθλίβεται. Ὁ ταξιδιώτης τοῦ διαστήματος θά πρέπει νά προστατευθῆ ἀπὸ τὴς κοσμικῆς ἀκτίνες καθὼς καὶ ἀπὸ τὰ ραδιενεργὰ στοιχεῖα ποῦ θά κινήσουν ἴσως τὸ σκάφος του μέσα στὸ διάστημα.

☆

Ἡ ταχύτητα τοῦ σκάφους δὲν θά τὸν ἐπηρεάσῃ γιατί ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά ταξιδέψῃ μέ ταχύτητα 10.000 μίλια τὴν ὥρα χωρὶς νά πάθῃ τίποτα. Θά πρέπει

ὁμως νά περιορισθῆ ἡ δύναμις τῆς ἐπιταχύνσεως κατὰ τὴν ἀπογείωσι.

Ὅταν θά φτάσῃ στοὺς πλανῆτες τοῦ δικοῦ μας ἡλιακοῦ συστήματος ὁ πρῶτος κάτοικος τῆς γῆς, θά καταλάβῃ πὼς τὰ πράγματα εἶναι διαφορετικὰ ἀπ' ὅ,τι τὰ φανταζόταν. Γιατὶ πραγματικὰ δὲν ξέρουμε τίποτε θετικὸ οὔτε γιὰ τὴ σύνθεσι τῶν πλανητῶν αὐτῶν, οὔτε καὶ γιὰ τὴν ἐπιφάνειά τους.

Ὁ Ἄρης εἶναι τελείως γυμνὸς

Πολλοὶ λίγοι ἄνθρωποι ξέρουν ὅτι αὐτὸ ποῦ νομίζαμε θλάστησι στὸν Ἄρη φαίνεται νά εἶδου στρώματα νεφῶν ποῦ τὸν περιβάλλουν. Τὸ ἐξωτερικὸ στρώμα ἀποτελεῖται ἀπὸ μεγάλα πικνὰ χρωματιστὰ σύννεφα, γαλάζια καὶ μενεξεδιὰ, παχειὰ, ἀλλὰ ὄχι συνεχῆ. Ἀπὸ κάτω ὑπάρχει ἓνα στρώμα ἀπὸ μικρότερα κοκκινωπὰ σύννεφα, περίπου ὡς τῆς γῆς. Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, περνώντας λαμπερὸ μέσα ἀπ' αὐτὰ τὰ στρώματα, δημιουργεῖ τὴς πρασινωπὲς κηλίδες τοῦ Ἄρη ποῦ ἐγίναν αἰτία νά ἐπικρατήσῃ γιὰ πολὺ καιρὸ ἡ γνώμη ὅτι ὑπῆρχε κάποια βλάστησι ἐπάνω στὸν πλανῆτη αὐτὸ καὶ ὅτι ἐπομένως θά μπορούσε νά ζῆσῃ κανεὶς ἐκεῖ. Τώρα ξέρουμε ἀκόμη πὼς δὲν ὑπάρχει καθόλου ὑγρασία στὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ Ἄρη καὶ πὼς τὰ κανάλια ποῦ βλέπουμε εἶναι στεγνὲς χαράδρες ποῦ προξένησαν ἴσως καὶ τὴ σκλήρυνσι τῆς ἐπιφανείας του.

Παρ' ὅλες αὐτὲς τὴς γνώσεις δὲν ξέρουμε ἀκόμη ποιὰ ἀκριβῶς θερμοκρασία θά βροῦμε ἐκεῖ, οὔτε τί θά συναντήσουμε στὴς μεγάλες σκοτεινὲς κηλίδες του.

“Αγνωστο τὸ μέλλον

Τὰ ταξίδια στοῦ διάστημα ἀνοίγονται τώρα μπροστά μας, σὰν κάτι πραγματοποιήσιμο. Ὡστόσο, ἀσχετὰ ἀν θέλουμε νὰ ἐπωφεληθοῦμε ἀπὸ τὴν εὐκαιρία νὰ ἐξερευνήσουμε νέους κόσμους εἴτε ὄχι, τὴν πραγματικὴ μορφή τῶν πλανητῶν θὰ τὴν γνωρίσουν μόνο οἱ λίγοι ἐκεῖνοι γενναῖοι ποῦ, ἀφοῦ ἡ ἐπιστὴμη, ἡ φάντασία καὶ ἡ διεθνὴς συνεργασία στὸ οικονομικὸ πεδίο κάνουν τὸ ἔργο τους, θὰ ἔχουν τὸ θάρρος νὰ βάλουν σὲ κίνδυνο τὴ ζωὴ τους γιὰ νὰ κάνουν τὸ ταξίδι.

Τὸ μικρὸ μας ἡλιακὸ σύστημα δὲν εἶναι παρὰ ἓνα κομμάτι τοῦ σύμπαντος, τοῦ «Κόσμου» τῶν ἀρχαίων. “Αν ὅσα ξέρομε γιὰ τὴ γῆ μας εἶναι ἀλήθεια, τότε θὰ ὑπάρχουν στὸ σύμπαν καὶ ἄλλοι πλανῆτες ὅμοιοι μὲ τὴ γῆ, ὅπου θὰ μπορούμε νὰ ζήσουμε χωρὶς δυσκολίες. “Αν ὅμως φθάσουμε ποτὲ σ’ αὐτούς, τίποτα δὲν μᾶς βεβαιώνει πὼς δὲν θὰ θροῦμε ἐκεῖ ἄλλα ὄντα, ἴσως καλύτερα ἐφωδιασμένα ἀπὸ μᾶς γιὰ τὴ ζωὴ, διανοητικά, ἠθικὰ καὶ σωματικά.

“Υπάρχουν στὴ γῆ πολλοὶ ζων-

τανοὶ ὄργανισμοί, ποῦ γιὰ νὰ ζήσουν δὲν χρειάζονται τὶς ἴδιες συνθήκες μὲ τὸν ἄνθρωπο. Πολλὰ βακτηρίδια μποροῦν νὰ ζήσουν χωρὶς ὀξυγόνο καὶ ἄζωτο, τὰ δυὸ κύρια συστατικά τοῦ ἀέρα. “Υπάρχουν μάλιστα βακτηρίδια ποῦ μποροῦν νὰ ζήσουν τρώγοντας μόνο μέταλλο. Εἶναι λοιπὸν πιθανὸ νὰ θροῦμε σ’ ἓνα ἀπὸ τοὺς πλανῆτες ποῦ γυρίζουν γύρω στὸν ἥλιο ζωντανούς ὄργανισμούς. Εἶναι ὅμως πολὺ ἀπίθανο ὅτι οἱ ὄργανισμοὶ αὐτοὶ θὰ εἶναι μεγάλοι ἢ ὀργανωμένοι. “Αν συνέβαινε κάτι τέτοιο, τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὑπάρξεώς του, τοῦλάχιστον στοὺς πιὸ κοντινοὺς πλανῆτες, θὰ ἦταν ἀντιληπτά.

Τὸ ὄνειρο τοῦ Ουέλλς γιὰ τοὺς κατοίκους τοῦ “Αρη ἔσθησε. “Αλλὰ τὸ τί κρύβει ἡ ὁμίχλη τοῦ Δία καὶ τοῦ Κρόνου δὲν θὰ τὸ μάθουμε παρὰ ὅταν θρεθοῦμε ἐκεῖ. Μπορεῖ νὰ ὑπάρχει ζωὴ καὶ ἐκεῖ τόσο ἔντονη καὶ ὀργανωμένη, ὅσο καὶ ἡ δικὴ μας, χωρὶς ὀξυγόνο ἢ στερεὸ ἔδαφος. “Ας μὴ ξεχνᾶμε πὼς ἡ φαντασία μας εἶναι τυφλωμένη καὶ ἐπηρεασμένη ἀπὸ τὰ ὄρια ποῦ θάζουν οἱ αἰσθήσεις μας.

Κάποτε ρώτησαν ἓνα ἀκαδημαϊκὸ, ἀν τὸν ἐνοχλοῦσε ὅταν οἱ ἀκροαταὶ του ἐκύτταζαν τὸ ρολόὶ τους.

— “Ὁχι, ἀσφαλῶς ὄχι, ἀπάντησε ὁ ἀκαδημαϊκός. Μὲ ἐνοχλοῦν μόνον ὅταν τὸ βάζουν στὸ αὐτί τους γιὰ νὰ δοῦν μήπως σταμάτησε.

Constellation

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ

Τοῦ

RENE LERICHE

Ἡ πρόγνωση τοῦ μέλλοντος εἶ-

ναι δύσκολο πρᾶγμα. Καὶ εἶναι δρόμος ἐπικίνδυνος γιὰ τὴ φαντασία. Πολλοὶ προφήτες κατατρόπωθηκαν. Ποίος ἄλλωστε θὰ μπορούσε σήμερα νὰ προφητέψῃ τὴν ἐξέλιξι τῆς θεραπευτικῆς; Τὸ γεγονός εἶναι ὅτι δὲν ξέρομε πιά ποῦ πηγαίνει ἡ ἱατρικὴ, οὔτε καταλαβαίνουμε. Οἱ παλιές μας ἀντιλήψεις γιὰ τὸν ἀνθρώπινο ὀργανισμό καταρρέουν. “Αλλοτε εἶχαμε τὶς κατευθυντήριες γραμμές μας ποῦ τὶς νομίζαμε σωστές καὶ στερεές. Πρέπει νὰ ἀποκτήσουμε κανούργιες, μὰ δὲν τὶς βρήκαμε ἀκόμη. Σήμερα ἔχουμε τὴ βιταμίνη Β 12, ἓνα χημικὸ ὑποπροϊόν, ποῦ σὲ ἐλάχιστες δόσεις ἐξουδετερώνει τὶς ἀναιμίες ποῦ ἀπὸ χρόνια δὲν μπορούσαμε νὰ καταστειλοῦμε καὶ βλέπουμε μέσα σὲ λίγες ὥρες νὰ σηκώνωνται ἀπὸ τὸ κρεβάτι ἀνθρωποὶ καθηλωμένοι ἐκεῖ ἀπὸ χρόνια. “Εχομε τὴν κορτιζόνη, ποῦ μέσα σὲ λιγώτερο ἀπὸ ἑξὶ ὥρες λύνει καὶ ἐλευθερώνει τὶς ἀποξηραμμένες κλειδώσεις, τὰ γόνατα καὶ τοὺς καρπούς τῶν χειρῶν ποῦ πονοῦν καὶ ἐπὶ χρόνια κάμπτονται μὲ δυσκολία. Βλέπουμε ἄνθρωπο μὲ παράλυσι τοῦ προσώπου ἀπὸ κάταγμα νὰ βρίσκεται σὲ κῶμα δεκαοκτῶ ὥρες

Μιλεῖ ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους χειρουργοὺς τοῦ κόσμου

καὶ νὰ συνέρχεται ὀριστικὰ μέσα σὲ ἓνα λεπτὸ μὲ μιὰ ἐνδοφλέβια

ἐνεσι νοβοκαΐνης. Τὴν ἴδια γρήγορη μεταμόρφωσι παρατηροῦμε καὶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις μὲ μιὰ ἐνδοφλέβια ἐνεσι ἀποσταγμένου νεροῦ.

Βάζουμε κάτω ἀπὸ τὸ δέρμα ἓνα κομμάτι ἀμνίου (τοῦ ἐσωτάτου ὕμενου ποῦ περιβάλλει τὸ ἔμβρυο) διατηρημένο σὲ χαμηλὴ θερμοκρασία καὶ βλέπουμε τοὺς ἔντονους πόνους νὰ ὑποχωροῦν καὶ τὰ τραύματα νὰ ἐπουλώνωνται. “Ας δοῦμε καὶ μιὰ περίπτωσι καθαρὰ χειρουργικὴ. “Αν ἀφαιρέσουμε λίγα ἑκατοστὰ ἀπὸ τὴν κοίλη φλέβα ποῦ ἔπαθε θρόμβωσι, προκαλοῦμε τὴν ἀπορρόφωσι μεγάλων οἰδημάτων τῶν κατωτέρων ἄκρων καὶ τῆς κοιλιακῆς χώρας. Σὲ μιὰ τέτοια περίπτωσι ὕστερα ἀπὸ δυὸ χρόνια τὰ πόδια μᾶς ἀρρώστης θρίσκονταν σὲ ἀπόλυτα φυσιολογικὴ κατάστασι χωρὶς νὰ διακρίνεται καμμιὰ φλεβικὴ ἀνωμαλία.

Τὸ ἐπαναλαμβάνω, ἔχομε πάψει νὰ καταλαβαίνουμε. Ζοῦμε σὲ ἐποχὴ θαυματουργῆ. Ἡ λογικὴ μας δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ τί συμβαίνει. Ἡ φυσιολογία καὶ ἡ παθολογία μας ἔχουν ξεπεραστῆ καὶ δὲν ξέρομε ποῦ νὰ ἀποδώσουμε τὶς ἐπιτυχίες μας.

Αφού λοιπόν τὰ πράγματα εἶναι ἔτσι, πῶς μπορούμε νὰ προβλέψουμε τί θὰ γίνῃ μὲ τὴ χειρουργική; Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἔχω ἀπόλυτη συνείδησι τῆς σημασίας πού μπορεί νὰ ἔχουν αὐτὰ πού θὰ πῶ. Εἶναι πολὺ πιθανὸ ἢ ἐξέλξει νὰ εὐνοήσῃ ἄλλα σημεῖα ἀπὸ ἐκεῖνα πού θὰ φαντασθῶ ἐγώ. Ἴσως ὅμως οἱ χειρουργοὶ τοῦ μέλλοντος θὰ εἶναι μιὰ μέρα περίεργοι νὰ μάθουν τί σκέπτονταν οἱ γιατροὶ τῶν μέσων τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα γιὰ τὸ μέλλον τῆς χειρουργικῆς.

Ὁ τρόπος πού γίνονται οἱ ἐγχειρήσεις φαίνεται πῶς δὲν πρόκειται νὰ ἀλλάξῃ. Εἶναι τρόπος φυσιολογικὸς καὶ ἡ φυσιολογία δὲν ἀλλάζει: Ἀκρίβεια, λεπτότητα, προσοχὴ στὶς λεπτομέρειες καὶ φροντίδα γιὰ νὰ ἀποφευχθῇ ἢ ἀπώλεια αἵματος μὲ αἰμοστατικά μέσα τελειότερα βέβαια ἀπὸ τὰ δικά μας. Ἴσως νὰ συστηματοποιηθῇ ὁ τρόπος διανοίξεως τῶν τραυμάτων καὶ νὰ ἀποφεύγονται ἔτσι ὀρισμένες δυσκολίες στὴν ἐπούλωσί τους. Θὰ μποροῦν πιθανώτατα νὰ ἀποφεύγονται οἱ συμφύσεις τοῦ περιτοναίου πού τις προκαλεῖ ἡ διαταραχὴ τῆς κυκλοφορίας τοῦ ὀρώδους ὑγροῦ καὶ τοῦ ἐπιπλόου στὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα. Θὰ προλαμβάνεται ἡ θρόμβωσι τῶν φλεβῶν καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ἐμβολῆς θὰ πάψῃ νὰ προκαλῆ τὴν ἀγωνία πού προκαλεῖ σήμερα.

Ἀπὸ μιὰ ἄλλη ἀποψὶ οἱ χειρουργοὶ θὰ φωτίσουν ὀρισμένες παραδοξότητες τῆς δουλειᾶς μας. Καὶ φέρνω ἕνα παράδειγμα: Στὴ σημερινὴ χειρουργικὴ ἔχουμε παράξενες διαφορῆς στὸν τρόπο πού χειρίζομαστε τοὺς ἰστούς γιὰ τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα. Πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια, σύμφωνα μὲ τὴ σχολὴ Καρρέλ, πιστεύαμε πῶς γιὰ νὰ

ράψουμε μιὰ ἀρτηρία ἔπρεπε νὰ δουλέψουμε μὲ ἐξαιρετικὴ λεπτολογία καὶ νὰ κάνουμε πλήρη ἐπαφή. Σήμερα ὅμως ἔξερουμε πῶς ἡ ραφή αὐτῆ, ἀκόμη καὶ ἂν πρόκειται γιὰ τὴν ἄρτη, χρειάζεται λιγώτερη ἀκρίβεια καὶ λεπτολογία ἀπὸ μιὰ ραφή ἐντέρων. Ἄν ἡ ραφή μιᾶς ἀρτηρίας παρουσιάζῃ κάποιον κενό, ἀρκεῖ μιὰ μικρὴ πίεσι ἢ λίγη ἐνίσχυσι γιὰ νὰ πᾶνε ὅλα καλά. Στὰ ἔντερα ὅμως τὰ πράγματα δὲν εἶναι τόσο ἀπλά. Μήπως δὲν βλέπουμε πόσες βίαιες κινήσεις δέχονται τὰ ὄστα χωρὶς νὰ πάθουν τίποτε, ἐνῶ ἂν γίνῃ τὸ ἴδιο στὶς κλειδώσεις, θὰ ἔχουμε ἄλλα ἀποτελέσματα;

☆

Πιὸ θὰ εἶναι ἄραγε τὸ μέλλον τῆς ἀναισθησιολογίας; Ὁ κλάδος αὐτὸς τῆς ἱατρικῆς παρουσιάζει σήμερα ποικιλία μέσων πού πρὶν ἀπὸ εἰκοσιπέντε χρόνια οὔτε θὰ τολμούσαμε νὰ τὰ φαντασθοῦμε. Ἢδη στρεφόμεστε πρὸς τὴν γενικὴ ἀναισθησία μὲ νοβοκαΐνη ἢ μὲ ὀρμόνες. Ἢ χημεία δημιουργεῖ τόσες καινούργιες καὶ διαφορετικὲς οὐσίες, ὥστε ὅλα μπορούμε νὰ τὰ περιμένουμε. Ἴσως νὰ ξαναγορίσουμε στὴ θαυμάσια τοπικὴ ἀναισθησία πού ἀνταμείβει γιὰ τὰ ἐλάχιστα μειονεκτήματά της μὲ τόσα ἄλλα πλεονεκτήματα, κυρίως μὲ τὴν ἀποφυγὴ τῶν μετεγχειρητικῶν διαταραχῶν.

☆

Ἢ καταπολέμησι τῶν μολύνσεων μὲ χειρουργικὲς ἐπεμβάσεις θὰ λειψῇ ἀσφαλῶς. Τὸ ἔργο αὐτὸ θὰ τὸ ἀναλάβουν τὰ παλιά ἢ τὰ καινούργια ἀντιβιοτικά καὶ τὰ ὑποκατάστατά τους. Ἢ ἱστορία τῶν μυκήτων πού καταπολεμοῦν τὰ μικρόβια εἶναι τόσο παράξενη, ὥστε τίποτα δὲν πρέπει νὰ

μᾶς ἐκπλήξῃ. Τὰ μικρόβια πού προκαλοῦν τὴ μόλυνσι θὰ καθορίζονται πολὺ γρήγορα καὶ θὰ παρέχεται ἀμέσως τὸ κατάλληλο ἀντιβιοτικό. Μέσα σὲ λίγες ὥρες ἢ μόλυνσι θὰ ἔχῃ ὑποχωρήσει. Μὲ τίς συνθήκες αὐτὲς ἡ χειρουργικὴ δὲν θὰ παίζῃ κανένα ρόλο στὴ θεραπεία τῶν μολύνσεων. Θὰ ὑπάρχουν βέβαια πάντα γαγγραινοειδεῖς σκωληκοειδίτιδες, πού μὲ τὴν ταχεία τους ἐξέλιξι παίρνουν ἐπικίνδυνη μορφή. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως νὰ μπορούμε στὸ μέλλον νὰ θέτουμε φραγμὸ στὴν ἐξέλιξί τους.

Καὶ θὰ ἀπομείνῃ ἴσως στὴ χειρουργικὴ νὰ ἀσχολῆται μὲ τὰ ὑπολείμματα τῶν μολύνσεων, μὲ τὸν καθαρισμὸ τῶν τραυμάτων ἀπὸ τίς συνέπειες τῆς πρωτεϊνολύσεως ἢ τῆς ἰσχαιμικῆς νεκρώσεως, ὅπως ἀναγκαστικά γίνεται στὴν ὄστεομυελίτιδα.

☆

Εἶναι πολὺ πιθανὸ ὅτι ἡ χειρουργικὴ τοῦ καρκίνου, ἔτσι ὅπως τὴν ξέρουμε σήμερα τοῦλάχιστον, δὲν θὰ ὑπάρχῃ στὸ μέλλον. Δὲν βλέπουμε ἀκόμη τί θὰ εἶναι ἐκεῖνο πού θὰ τὴν ἀντικαταστήσῃ, ἀλλὰ ἔχω τὴν ἐντύπωσι ὅτι ἡ ποθητὴ ἀνακάλυψι μιᾶς οὐσίας πού θὰ σταματᾷ τὸν πολλαπλασιασμὸ τῶν κυττάρων δὲν θὰ ἀργήσῃ. Τὸ φάρμακο αὐτὸ θὰ εἶναι ἀποτελεσματικὸ γιὰ ὅλους τοὺς ὄγκους; Γιὰ τίς ἀδενοπάθειες; Γιὰ τίς μεταστάσεις; Εἶναι πιθανὸ ὅτι γιὰ ἕνα διάστημα τοῦλάχιστον καὶ σὲ περιορισμένο πεδίο, ἡ χειρουργικὴ ἀφαιρεῖ τῶν ὄγκων δὲν θὰ ἐγκαταλειφθῇ τελείως. Ἴσως ἡ ἐπέμβασι νὰ εἶναι χρήσιμη σὲ κύστεις πού ἀπομονώνονται ἀπὸ τὴν περιφερειακὴ τους μεμβράνη. Ἴσως θὰ χρειάζεται πάντα ἐπέμβασι σὲ

ὀργανικὲς διαταραχὲς τοῦ τύπου τῶν στενώσεων. Ἢ ἐξαφάνισι τοῦ ὄγκου θὰ ἀφίνῃ κάποιον τραυματικὸ πυρήνα στους στενοὺς ἀγωγούς τοῦ ὀργανισμού; Πολὺ πιθανόν. Θεραπευτικὲς δυσκολίες παρουσιάζονται χωρὶς ἄλλο ὑστερα ἀπὸ μολύνσεις ἢ ἄλλες καταστάσεις πού δημιουργοῦνται ἀπὸ ὀρισμένους ὄγκους (πού ἄλλωστε δὲν εἶναι κακοήθεις), ὅπως στους πνευμονικοὺς ἰστούς ὑστερα ἀπὸ βρογχικὴ ἀπόφραξι. Ἄν βρεθοῦμε στὴν ἀνάγκη νὰ ἐγκαταλείψουμε τὴ χειρουργικὴ τοῦ καρκίνου, δὲν θὰ πρέπει νὰ ἐξοχάσουμε πῶς αὐτὴ στάθηκε αἰτία νὰ τελειοποιηθῇ τόσο ἡ τεχνικὴ μας καὶ χάρι σ' αὐτὴν ἔγινε ἡ πιὸ σημαντικὴ πρόοδος.

Μερικοὶ κακοήθεις ὄγκοι θὰ ὑπόκεινται στὸ μέλλον ἴσως σὲ ὀρμονοθεραπεία, γενικὰ ὅμως οἱ καλοήθεις ὄγκοι δὲν θὰ μποροῦν νὰ θεραπεύωνται εὐκολα μὲ φάρμακο, ἐξ αἰτίας τῆς μεμβράνης πού τοὺς περιβάλλει. Δὲν ἀποκλείεται νὰ ἀπορροφᾶται καὶ αὐτὴ, μὰ αὐτὸ δὲν φαίνεται πιθανόν. Ἢ βρογχοκήλη θὰ χρειάζεται πάντα ἐγχειρήσι.

☆

Ηἐπανορθωτικὴ χειρουργικὴ ὀλο καὶ θὰ προσδεῖ. Στὸν τομέα αὐτὸ ἴσως θὰ ἐπιτευχθῇ τὸ μεγάλο ἔργο τῆς χειρουργικῆς. Οἱ ἐπεμβάσεις γιὰ τίς συγγενεῖς παραμορφώσεις (τίς ἐκ γενετῆς), θὰ γίνονται μᾶλλον ὅπως καὶ σήμερα. Σὲ περιπτώσεις παραμορφώσεων τῶν ἄκρων θὰ γίνονται πιθανώτατα, ὅπως καὶ σήμερα, μεταμοσχεύσεις. Σὲ ἀνωμαλίες ἀναπτύξεως τῶν ἄκρων θὰ καταφεύγουμε ἴσως στὴν χειρουργικὴ ἐπέμβασι γιὰ νὰ μεταβάλλουμε τίς ἀγγειακὲς συνθήκες μὲ τὴν προσωρινὴ δημιουργία ἐνὸς ἀρ-

τηριοφλεβικού συριγγίου.

Ἡ θεωρία τῶν ἀγγειακῶν παρामορφώσεων, τῶν ἐκ γενετῆς φλεβικῶν συριγγίων, θὰ εἶναι τόσο δύσκολη, νομίζω, ὅσο καὶ σήμερα. Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι ἡ ἀρτηριογραφικὴ μελέτη τῶν πρώτων σταδίων τῆς ἀρρώστειας θὰ δείχνῃ τί πρέπει νὰ γίνῃ, προτοῦ μεταβληθῇ ριζικὰ ἡ λειτουργία σὲ δλόκληρο τὸ μέλος ἢ σὲ ἓνα τμήμα του.

Μεγάλη πρόοδο στὰ τελευταῖα χρόνια σημείωσε ἡ ἐπανόρθωσις τῶν καταγμάτων. Τῇ μεγαλύτερῃ πρόδοτὸν τὴν ὀφείλουμε, νομίζω, στὸν Ντανί, πού ἀπέδειξε ὅτι ἡ ἐπανασύνδεσις τῶν ὀστέων μπορεῖ νὰ γίνῃ μετὰ τὴν πρώτη ἐπαφή, ὅταν ἡ ἐπέμβασις γίνεται μετὰ σταθερότητα καὶ διατηρῆται ἡ ἀξονικὴ πίεσις. Ἡ τεχνικὴ αὐτὴ δὲν παρουσιάζει παρὰ μιὰ δυσκολία: Ἀπαιτεῖ μεγάλη χειρουργικὴ δεξιότητά. Παράλληλα ὁ χειρουργὸς πρέπει νὰ ξέρῃ πολὺ καλά τὴ μηχανικὴ τοῦ ὀργανισμοῦ.

Ἡ χειρουργικὴ τῶν ἀρτηριῶν θὰ γίνῃ ἀσφαλῶς πολὺ μονότονη. Γιὰ τοὺς κακοὺς σχηματισμοὺς τῶν μεγάλων ἀγγείων πού ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν καρδιά, ὅπως φαίνεται, μόνο οἱ λεπτομέρειες θὰ μεταβληθοῦν. Οἱ ἀναστομώσεις τοῦ Μπλάλοκ καὶ τοῦ Πῶτ θὰ γίνονται ὅπως σήμερα ἀλλὰ θὰ εἶναι βέβαια γνωστὸ τί ἀποτελέσματα θὰ ἔχουν. Ἡ στένωσις τῆς ἀορτῆς θὰ θεραπεύεται μᾶλλον ὅπως καὶ σήμερα, σὲ περίπτωσι ὅμως πού δὲν θὰ μπορῇ νὰ γίνῃ ἄμεση σύνδεσις τῶν ἄκρων τῆς θὰ διαδοθῇ πολὺ ἡ μέθοδος τῆς μεταμοσχεύσεως διατηρημένης ἀρτηρίας σύμφωνα μετὰ τὴν τεχνικὴ τοῦ Γκρός.

Ἄραγε οἱ χειρουργικὲς ἐπεμβάσεις στὰ νεῦρα θὰ μεταβλη-

θοῦν; Ἴσως νὰ βρεθῇ τρόπος νὰ ἀναχαιτισθῇ τὸ πλεόνασμα τῆς νευρογλοίας πού προκαλεῖ κυρίως τὴν ἀποτυχία τῶν τραυματικῶν ραφῶν. Ἴσως ὀριστερὲς παρατηρήσεις καὶ τὰ ἀποτελέσματα νευρικῶν μεταμοσχεύσεων σὲ περιπτώσεις παραλύσεως τοῦ προσώπου νὰ δείξουν ὅτι ἡ ἀναβίωσις τῶν ἰσθῶν γίνεται καλύτερα χωρὶς ραφή ἀλλὰ μετὰ συνεχῆ ἐπαφή τῶν μερῶν.

Τέλος μποροῦμε νὰ ἐλπίσουμε πὼς τὸ μεγάλο ζήτημα τῆς μετεμφυτεύσεως ὀργάνων θὰ μῆναι στὸ δρόμο τῆς κανονικῆς ἐφαρμογῆς. Τὸ τεχνικὸ πρόβλημα τὸ ἔχει λύσει ἀπὸ καιρὸ ὁ Καρρέλ. Τὸ βιολογικὸ πρόβλημα μένει ἄλυτο καὶ ἀσφαλῶς θὰ γίνῃ ἀντικείμενο ἔρευνας. Πόσες ὁμως περιπλοκαὶ! Ποιὸς θὰ προμηθεύῃ τὸ ὄργανο; Τί προεργασία χρειάζεται; Αἵνιγμα.

Ἡ μεταμόσχευσις ζώντων ἀδένων σὲ ἐνδοκρινικὲς ἀνεπάρκειες ἀπέτυχε. Μήπως ὁμως θὰ ἔχῃ κάτι νὰ ἀποδώσῃ ἡ χειρουργικὴ ἐπέμβασις στοὺς ἐνδοκρινεῖς; Τὸ πρόβλημα εἶναι ἐνδιαφέρον καὶ βασίζεται σὲ ἀρχὲς τῆς φυσιολογίας. Οἱ λύσεις πού προτείνονται ἔδωσαν ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα: νευροεκτομὴ γιὰ τὴν τόνωσις τῆς λειτουργίας τῶν ἐπινεφριδίων, διμερῆς τομὴ τῶν μέσων γαγγλίων γιὰ τὴν τόνωσις τῶν παραθυρεοειδῶν, διαρροὴ τῆς χολῆς γιὰ τὴν τόνωσις τοῦ παγκρέατος. Ὁ Ζένκ ἐπέτυχε ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα γιὰ τὸ πάγκρεας εἰσάγοντας νοβοκαϊνὴν στὴ χοληδόχο κύστι.

Ἐπὶ τῶν χειρουργικῶν ἐπεμβάσεων ὅτι πολὺ θὰ ἐξελιχθῇ ἡ χειρουργικὴ τῆς καρδιάς. Ἡδὴ ἔ-

χουν γίνῃ πολλὲς δοκιμὲς βαλβιδοτομῆς. Τὸ μέλλον θὰ δείξῃ ἂν μ' αὐτὸν τὸν τρόπο μπορεῖ νὰ ἐπανορθωθῇ ἡ στένωσις ἢ ὄχι, ἂν ἡ ἀνεπάρκεια θὰ ἐξακολουθῇ νὰ ὑπάρχῃ ἢ ὄχι. Πιθανὸν ἡ μέθοδος αὐτὴ νὰ μὴν εἶναι ἀσφαλῆς παρὰ μόνο ὅταν θὰ μπορούμε νὰ χειρουργήσουμε στὴς καρδιακὲς κοιλότητες κατ' εὐθείαν μετὰ τὴ βοήθεια τῆς τεχνητῆς καρδιάς. Αὐτὸ εἶναι τὸ μεγάλο ζήτημα πού γρήγορα θὰ λυθῇ στὰ ζῶα καὶ θὰ μείνῃ νὰ δοκιμασθῇ στὸν ἄνθρωπο. Δὲν θὰ εἶναι ἀπλὸ οὔτε εὐκόλο. Μὰ πρέπει νὰ ἔχουμε ἐμπιστοσύνη στὴν ἐπινοητικότητα τῶν ἐπιστημῶν πού κάνουν τὰ πειράματα.

Θὰ συνηθισθῇ πολὺ ἡ χειρουργικὴ θεραπεία τῆς σπηθάγχης καὶ τῶν τραυμάτων τῆς στεφανιαίας ἀρτηρίας. Οἱ μέθοδοι πού χρησιμοποιοῦνται σήμερα θὰ συντομισθοῦν καὶ θὰ τελειοποιηθοῦν.

Ἡ πνευμονικὴ χειρουργικὴ ἔχει φθάσει σὲ μεγάλη τελειότητα καὶ δὲν βλέπω τί θὰ μπορούσε νὰ μεταβληθῇ ἐκτὸς ἀπὸ δευτερεύουσες λεπτομέρειες. Μέσα σὲ δεκαπέντε χρόνια συμπλήρωσε σχεδὸν τὴν πορεία τῆς. Θὰ περιοριστοῦν ἀσφαλῶς οἱ περιπτώσεις στὴς ὁποῖες ἐνδείκνυται. Εἶναι βέβαιον πὼς ἡ φυματίωσις τῶν πνευμόνων θὰ πάψῃ νὰ ἀποτελῇ θέμα χειρουργικῆς, εἴτε γιὰ τὴν περιοριστὴ ἢ δρᾶσι τοῦ μικροβίου, εἴτε γιὰ τὴν θὰ συστηματοποίηθῃ ἡ χρησιμοποίησις ὀρισμένων φαρμάκων. Μποροῦμε νὰ ἐλπίζουμε ὅτι σὲ λίγα χρόνια θὰ ἐξαφανιστοῦν οἱ θωρακοπλαστικές, οἱ πνευμοθώρακες καὶ οἱ ἐπεμβάσεις στὸ κοίλωμα τοῦ πνευμόνου. Ἄν ἐξελιχθῇ ἡ θεραπευτικὴ τοῦ καρκίνου, ὅπως εἶναι πολὺ πιθα-

νό, ἡ πνευμοεκτομὴ δὲν θὰ χρειάζεται πιὰ γιὰ τοὺς ὄγκους. Τὰ ἀποστήματα θὰ θεραπεύονται ὅλο καὶ πιὸ ἀποτελεσματικὰ μετὰ ἀντιβιοτικά. Ἀπὸ τὴς περιπτώσεις πού ἀπαιτοῦν σήμερα λοβεκτομὲς ἢ πνευμοεκτομὲς δὲν θὰ ἀπομείνουν Ἴσως παρὰ οἱ διαστολῆς τῶν βρόγχων καὶ τὰ παλιὰ χρόνια ἀποστήματα, ἂν ὑπάρχουν χρόνια ἀποστήματα.

Ἀντίθετα ἡ χειρουργικὴ τοῦ μεσοθώρακος θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ χρησιμοποιεῖται ὅπως καὶ σήμερα περίπου.

Ἐνα ἄλλο ἐρώτημα εἶναι κατὰ πόσον θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ χειρουργοῦν τὸ ἔλκος τοῦ στομάχου. Αὐτὸ δὲν εἶναι βέβαιον. Ὅσο γιὰ τὴς ἐμφράξεις τῶν ἐντέρων καὶ τὴς ἀσθένειες πού διαταράσσουν τὴ μηχανικὴ λειτουργία τῶν ἐντερικῶν ἀγωγῶν θὰ θεραπεύονται ἀσφαλῶς ὅπως καὶ σήμερα.

Ἐν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὼς ἡ γυναικολογία θὰ ταυτίζεται ὅλο καὶ πιὸ πολὺ μετὰ τὴν ἐνδοκρινολογία. Οἱ σαλπινγίτιδες δὲν θὰ ἔχουν πιὰ σχέση μετὰ τὴ χειρουργικὴ οὔτε καὶ τὰ περισσότερα ἰνομυώματα. Ὁ καρκίνος τῆς μήτρας θὰ θεραπεύεται ἐμμέσως.

Τὸ πιὸ ἐνδιαφέρον ὁμως ζήτημα σχετικὰ μετὰ τὸ θέμα μας εἶναι ἡ ἐξέλιξις τῆς νευροχειρουργικῆς, ὄχι σὲ σχέση μετὰ τὴν θεραπεία τῶν ὄγκων ἀλλὰ σὲ σχέση μετὰ τὴν χειρουργικὴ τοῦ πόνου καὶ τὴν ψυχχειρουργικὴ. Ὁ πειρασμὸς εἶναι μεγάλος νὰ πῇ κανεὶς μερικὰ προγνωστικὰ γιὰ τὸ μέλλον ἀλλὰ εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ σχηματίσῃ ἀκριβῆ ἰδέα γιὰ τὰ ἀ-

ποτελέσματα τόσων δοκιμῶν καὶ πτώματα μὲ θάσι τῆ νευρική ὑπερέντασι, ταραχή, ἐπιθετικὴ διάθεσι ἀνάγονται σ' αὐτὸ τὸν τομέα περισσώτερο ἀπὸ τῆς καθωρισμένης ψυχικῆς ἀσθενείας. Οἱ δυσκολίες τῶν ἐνδείξεων ἀπαιτοῦν ὑπομονητικὴν ἀνάλυσι. Ἡ ψυχοχειρουργικὴ μᾶς δίνει μεγάλας ὑποσχέσεις πού ζητοῦν συγκέντρωσι καὶ ἔρευνα.

Στὴ θεραπευτικὴ τοῦ πόνου δὲν ξέρομε ἀκόμη πιά θὰ εἶναι ἡ θέσι τῆς λοβοτομῆς. Τὰ ἀποτελέσματά της στὴν ἀρχὴ εἶναι λαμπρά, συνήθως ὅμως παρουσιάζεται ὑποτροπὴ. Τὸ ἴδιο συμβαίνει μὲ τὴν τοπεκτομὴ καὶ τὴ θάλαμοτομή. Γιὰ νὰ ἐκτιμήσουμε σωστά τὴν χειρουργικὴ γιὰ τὴν ἐξάλειψι τοῦ πόνου μᾶς χρειάζεται μιὰ ἀπότασι πού δὲν τὴν ἔχουμε. Τὴν ἴδια παρατήρησι μποροῦμε νὰ κάνουμε γιὰ ὅλους τοὺς τομεῖς τῶν αἰσθήσεων. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὑπάρχουν

ἐνδείξεις ἀκριβεῖς καὶ σίγουρες, μὰ φαίνεται πὼς δὲν κερδίζουμε τίποτα ἂν τῆς πολλαπλασιάσουμε, ἐνῶ ἔχουμε ἀποτελέσματα μὲ ἀπλούστερα μέσα. Πραγματικὰ ἡ θεραπευτικὴ τοῦ πόνου θὰ εἶναι ἀξιόλογη μόνο ὅταν μάθουμε τῆς φυσιολογικῆς καὶ παθολογικῆς συνθήκης πού τὸν προκαλοῦν. Αὐτὸ εἶναι τὸ βασικὸ ζήτημα καὶ ὅταν περιοριζόμεστε στὸ νὰ ἀποκόπτουμε τοὺς ἀγωγούς τῶν αἰσθήσεων ἀπομακρυνόμεστε ἀπὸ τὸν πυρῆνα τοῦ προβλήματος. Τὰ πορίσματα τῆς συμπαθητικῆς χειρουργικῆς καὶ τῆς ἐνδοκρινικῆς μεθόδου μᾶς δείχνουν τὸν δρόμο.

☆

Τὸ μέλλον, ὅπως μποροῦμε νὰ τὸ διακρίνουμε ἀπὸ σήμερα, θὰ σημεῖωση χωρὶς ἄλλο προόδους πού τῆς προβλέπομε ἀπὸ τώρα. Ἡ μιὰ ἐνέργεια θὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν ἄλλη, ἀλλὰ ἡ γενικὴ μέθοδος θὰ μείνῃ ἡ ἴδια.

ΟΣΑ ΔΕΝ ΠΑΙΡΝΕΙ Ο ΑΝΕΜΟΣ

Κάποια κυρία, πού εἶχε ἐπισκευάσει πολλὰς φορὲς τὸ ἴδιο φόρεμα, συνάντησε κάπου μιὰ φίλη της. Γιὰ νὰ τῆς τὸ περάσῃ γιὰ καινούργιο, τῆς λέει :

— Πὼς σοῦ φαίνεται τὸ φορεματάκι μου, χρυσὴ μου; Μὰ ἡ φίλη της, πού δὲν ἦταν ἀπὸ ἐκείνες πού χαρίζουν κάστανα, τῆς ἀπαντᾷ :

— Πρὸ παντὸς, μεγάλης ἀντοχῆς.

☆

Ὁ Παγιάς, ξακουστὸς ἐστιάτωρ στὸ Παρίσι, κατὰ τὰ τέλη τοῦ περασμένου αἰῶνος, παρουσιάσε στὸν γραμματέα τοῦ Μεγάλου Δουκὸς Ἀλεξίου ἕνα πολὺ ἐξωγκωμένο λογαριασμὸ :

— Μὰ οἱ φράουλες, αὐτὴ τὴν ἐποχὴ, δὲν εἶναι σπάνιες, γιὰ νὰ ἔχουν τόσο ἀκριβά, ὅσο τῆς λογαριάζετε ἐδῶ, παρατήρησε ὁ γραμματέας.

— Μάλιστα, κύριε, ἀλλὰ οἱ Μεγάλοι Δούκες εἶναι σπάνιοι.

Λ. Χ.

Κουίζ

ΟΙ 12 ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

Μπορεῖτε νὰ βρῆτε 12 γνωστότατες ἑλληνικὲς παροιμίες ἀπὸ τῆς παρακάτω, σὲ ἀλφαβητικὴ σειρὰ ἀναφερόμενες 51 λέξεις;

Μπορεῖτε νὰ μεταχειρισθῆτε ὅποιαδήποτε λέξι, ὅσες φορὲς θέλετε!

Εἶναι διασκεδαστικώτατο, συνάμα καὶ ἐγκυκλοπαιδικό!

Οἱ ἐντὸς παρενθέσεων ἀναφερόμενοι ἀριθμοὶ θὰ σᾶς διευκολύνουν σημαντικά. Δείχνουν τὸ πῶσες φορὲς ἐπαναλαμβάνεται κάθε λέξι στὶς 12 αὐτὲς παροιμίες.

* Ἄν τώρα βρῆτε καὶ τῆς 12, σᾶς βαθμολογοῦμε μὲ 10!

* Ἄν βρῆτε μέχρι ἐπτά, σᾶς βαθμολογοῦμε μὲ 8!

* Ἄν βρῆτε μέχρι πέντε, σᾶς βαθμολογοῦμε μὲ 6!

Δοκιμάστε τώρα νὰ βαθμολογήστε τὸν ἑαυτὸ σας!

* Ἴδου καὶ οἱ 51 λέξεις, σὲ ἀλφαβητικὴ σειρὰ :

Αἰσθημάτων — Ἀλεπού (2) — Ἀγριο — Βαζης — Γείτονα (2) — Γείτονηςσας — Για — Δεν (5) — Δίκος — ἐπιθῶμαι — Ζεστή (3) — θελεῖ — και (2) — κηπο — κοιμάται (3) — Κυλλαι — λιγα (2) — λογια — μη — μουχλα — να — ξενο (3) — ξεραθη — ο — ολα (2) — οποιος (3) — ορνιθες — οταν — πεινα — πετρα — πιανεῖ (4) — πολλα (2) — ποτιζε — που (2) — πως — ρουχο — σε — σημερα — σου — τα (3) — τῆς — τον — ὑπαρχει — φαίνεται — χανει (2) — χωραφι (2) — χωρισ — ψαρια.

ΤΟ ΑΥΓΟ ΤΟΥ ΚΟΛΟΜΒΟΥ...

Μιὰ νοικοκυρὰ σὲ ἐπίμονες ἐρωτήσεις τῶν προσκεκλημένων της τοῦ πὼς κατεσκεύασε τὸ προσφερθὲν ἐξαιρετικὸ κέικ, ἀπάντησε :

— Τὸ πᾶν εἶναι ὑπόθεσις αὐγοῦ!

— Καλὰ καὶ πόσα αὐγά χρειάζονται; τὴν ρώτησαν.

Αὐτὴ ἀπάντησε κάπως περίεργα:

— Ἐὰν εἶχα μεταχειρισθῆ τρεῖς φορὲς τόσα αὐγά, ὅσα μεταχειρίσθηκα στ' ἀληθινά, θὰ εἶχα μεταχειρισθῆ τόσα περισσότερα ἀπὸ μιὰ ντουζίνα, ὅσα στ' ἀληθινὰ μεταχειρίσθηκα κάτω ἀπὸ μιὰ ντουζίνα.

Πόσα αὐγά χρησιμοποίησε ἡ κυρία;

Σωστὸ αὐγὸ τοῦ Κολόμβου!

(Λύσεις στὴ σελίδα 131)

ΟΙ ΧΕΛΩΝΕΣ

Ἰά «τάνκς» γῆς φύσεως

Τῆς
DORIS COCHRAN

Μιά ζεστή μέρα κάνετε ἕνα περίπατο κοντά σ' ἕνα στενό ρυάκι. Κοντά στὴν ὄχθη βρίσκειται ἕνας μισοβουλιαγμένος κορμός κι' ἀπάνω του εἶναι σκορπισμένοι κάτι σκοτεινιασμένοι στρογγυλοὶ ρόζοι. Καθὼς πλησιάζετε οἱ ρόζοι ξεκολλᾶνε μόνοι τους ἀπὸ τὸ ξύλο, γλυστρᾶνε στὸ νερὸ καὶ φεύγουνε κολυμπώντας. Ἔχετε ἐνοχλήσει τὶς νεροχελώνες ποὺ κοιμόνταν στὸν ἥλιο.

Μιά ἄλλη μέρα ξεριζώνετε τ' ἀγριόχορτα ποὺ φυτρώνουν γύρω στὶς ντοματιές σας, ὕστερ' ἀπὸ μιὰ καλοκαιριάτικη βροχὴ — καὶ ξαφνικά ἕνας βῶλος χῶμα ἀνασηκώνεται κι' ἀρχίζει νὰ περπατᾷ. Μέσα στὸ βῶλο διακρίνετε τὸ μαυροκίτρινο ὄστρακο μιᾶς χελώνας. Βλέπετε τὸ ζωηρὸ χαντρένιο μάτι της νὰ σᾶς κυττάζει καλὰ - καλὰ, πρὶν ἐξαφανιστῆ κάτω ἀπὸ τὰ μαρούλια σας.

Νὰ πάλι, ποὺ κόβετε τριαντάφυλλα πρῶτῃ - πρῶτῃ, στὸν κήπο σας, ὅταν παρατηρήτε μιὰ ἀναταραχὴ στὸ λασπωμένο χῶμα, κοντὰ στὶς ρίζες τῆς τριανταφυλλιᾶς. Στὴν ἀρχὴ ἕνα μικρὸ χέρι μὲ χοντρὰ νύχια, ὕστερα ἕνα ἄλλο ἀγωνίζεται νὰ βγῆ ἀπὸ τὸ λασπερὸ χῶμα. Μιά μικρὴ - μικρὴ χελώνα ξεφυτρώνει ἀπὸ τὴ

γῆ, σταματᾷε μιὰ στιγμή γιὰ νὰ ρίξει μιὰ πρώτη ματιὰ στὸν κόσμο ὅπου ἦρθε καὶ ὕστερα, σὰν ἀπὸ ἐνστικτο, ἀρχίζει νὰ γυρεύη κρυψώνα κάτω ἀπ' τὸ πλησιέστερο φύλλο.

Στὸν κόσμο τῆς χελώνας

Τὸ πρωῒνὸ ἦτανε κρύο, γιὰτὶ ὁ Ἰούνιος δὲν ἔχει προχωρήσει. Κάτω ἀπὸ τὰ φύλλα μιᾶς θαλαμιδιᾶς, ὅπου χώθηκε τὴν προηγούμενη νύχτα, μιὰ θηλυκὴ χελώνα νοιώθει ὡς μέσα στὸ μεδούλι της τὴ χλιαρὴ ζέστη τοῦ πρωῒνου ἡλίου. Καὶ θιάζεται νὰ τινάξει τὰ φύλλα ἀπὸ πάνω της καὶ νὰ πάη στὸν ἥλιο.

Τὸ κρύο παραλύει τὶς χελώνες. Ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος τῶν «ψυχροαίμων» αὐτῶν ὄντων ποικίλλει ἀνάλογα μὲ τὴ θερμοκρασία τοῦ περιβάλλοντος. Ἄν πιᾶσετε μιὰ χελώνα πολὺ πρῶτῃ, ὅταν ἀκόμη ὁ ἀέρας εἶναι δροσερός, θὰ εἶναι κρύα καὶ οἱ κινήσεις της θὰ εἶναι ἀργές καὶ κοιμισμένες.

Ἄφοῦ ζεσταθῆ λιγάκι στὸν ἥλιο, ἡ Κυρὰ - Χελώνα, ἀρχίζει νὰ σκέφτεται γιὰ τὸ πρωῒνὸ της. Βρίσκει λίγα μανιτάρια. Δὲν ἔχει δόντια καὶ δὲν μπορεῖ νὰ μασ-

σήση. Ἄλλὰ οἱ ἄκρες τῶν σαγονιῶν της εἶναι κοφτερές, ὀπλισμένες μὲ σκληρὸ, κεράτινο ἰστό. Τὸ κάτω σαγόνι μπαίνει καὶ ἐφαρμόζει μέσα στὸ ἐπάνω. Μὲ τὸ κλείσιμό τους, οἱ δύο σιαγόνες, ξεσκίζουν ἕνα κομμάτι φύλλο ἢ ἄλλο φαί, ποὺ ἡ χελώνα τὸ καταπίνει ὀλόκληρο.

Ἄλλὰ ἡ χελώνα μας προχωρεῖ κι' ἀνοίγει δρόμο ἀνάμεσα στὰ φύλλα. Βλέπει μερικὰ σκουλήκια καὶ τὰ καταβροχθίζει μὲ λαίμαργία. Σὲ μιὰ πηγὴ, σκύθει καὶ πίνει. Εἶναι πολὺ διψασμένη. Ἄφοῦ πιῆ μερικὲς γουλιές, φεύγει ἀπ' τὸ νερὸ. Σὲ μερικὰ κύτταρα τοῦ ἀργοκίνητου μυαλοῦ της, μιὰ θολὴ θύμησι τοῦ περσινοῦ ἔρωτά της παραμονεύει.

Μιὰ μεγάλη κίτρινη ἀρσενικὴ χελώνα μὲ γυαλιστερά κόκκινα μάτια τὴν εἶχε συναντήσει ὅταν ἔτρωγε σὲ μιὰ χλοερὴ πλαγιά. Στὴν ἀρχὴ, τὴν εἶχε ἀκολουθήσει ἀργὰ ἀνάμεσα στὰ χόρτα. Ἔστερα εἶχε ἀρχίσει νὰ τὴ δαγκώνη ἐλαφρὰ στὸ σβέρκο καὶ στὰ πόδια γιὰ νὰ τὴν κάνη νὰ σταματήσει.

Ἐνώθησαν καὶ χωρίστηκαν μὲ ἀπόλυτη ἀδιαφορία. Τὸ σύντομο ρομάντζο τους τελείωσε καὶ ἐκείνη ξανάρχισε τὸ φαγοπότι.

Τὸ ξύπνημα μὲ τὴν ἀνοιξί

Ολο τὸ χειμῶνα, ἡ Κυρὰ - Χελώνα τὸν πέρασε μέσα στὴ γῆ, κάτω ἀπὸ ἕνα δέντρο, ὅπου θάφτηκε μόνη της, σὲ βάθος ἀρκετῶν ἑκατοστῶν, μέσα στὰ μαλακὰ μοιχλιασμένα φύλλα, πολὺ πὶο κάτω ἀπ' τὴν παγωμένη ἐπιφάνεια. Ἡ ἀναπνοή της σχεδὸν σταμάτησε. Ὁ ὀργανισμὸς της λειτουργοῦσε ἀργὰ - ἀργὰ καὶ γιὰ ἕξι μῆνες, κι' ἐνῶ τὸ χιόνι καὶ ἡ παγωνιὰ σκέπαζαν τὴ γῆ,

ἐκείνη οὔτε ἔτρωγε, οὔτε κουνιόταν.

Οἱ ζεστὲς ἀπριλιάτικες βροχὲς σουρώσανε μέσ' ἀπὸ τὸ χῶμα ὡς τὸ κρεββάτι της καὶ μιὰ μέρα ποῦ ὁ ἥλιος εἶχε παραζεστάει τὸ σκέπασμά της, ἡ χελώνα ἀνασηκώθηκε καὶ βγῆκε στὸ φῶς.

Σ' αὐτὸ τὸ διάστημα τὰ αὐγὰ ποῦ κρατοῦσε μέσα της εἶχαν σχεδὸν πάψει νὰ μεγαλώνουν. Ἄλλὰ καθὼς ἔπεσε μὲ ὄρεξι στὸ φαί μὲ τὶς πρῶτες ζέστες τῆς ἀνοιξῆς, ἀρχισαν κι' αὐτὰ νὰ παίρνουν ἀπάνω τους. Καὶ τώρα νοιώθει τὴν ἀνάγκη ν' ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὸ φορτίο της.

Ἔστερα ἀπὸ ἐναγώνια ἀναζήτησι, διαλέγει, ἐπ' τέλους, μιὰ περριοχὴ ἀνάμεσα στὶς μακρυὲς ρίζες μιᾶς μηλιάς, ὅπου μπορεῖ εὐκόλα νὰ σκάψη.

Μὲ τὰ πσιινὰ της πόδια ἀρχίζει νὰ σκάβη τὴ γῆ. Εἶναι δύσκολη δουλειὰ. Ὄσπου νὰ γίνη ἡ φωλιὰ τόσο βαθειὰ ὅσο μποροῦν νὰ φτάσουν τὰ πσιινὰ της πόδια, κάπου 0,05 μ., θραδουάζει.

Ὁ τοκετὸς

Αρχίζουν νὰ βγαίνουν τ' αὐγὰ. Ἐνα - ἕνα πέφτουν μέσα στὸ κοιλῶμα. Ἄφοῦ πέσουν ὄλα, ἡ χελώνα μὲ τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ πσιινὰ της πόδια τὰ σπρώχνει βαθειὰ στὴν τρύπα γιὰ νὰ τὰ φυλάξη ἀσφαλισμένα.

Ὅταν ἀποτεθοῦν ὄλα — εἶναι ἑπτὰ, γιὰτὶ ἡ χελώνα μας εἶναι μεγάλη καὶ γερὴ καὶ δίνει τὰ περισσότερα αὐγὰ ποῦ γίνονται — σκεπάζει τὴ φωλιὰ μὲ χῶμα.

Ὅλα αὐτὰ ἔγιναν μόνο μὲ τὴν ἀφῆ, γιὰτὶ ἡ χελώνα δὲν γύρισε νὰ κυττάξῃ οὔτε τὴ φωλιὰ, οὔτε τ' αὐγὰ. Τώρα, ὅμως, ἀνασηκώνεται γιὰ νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὸ ἔρ-

γο της. Πατᾶ ἐπάνω στή φωλιά, πηγαινοέρχεται ἀρκετές φορές ὥστε νὰ ἐξαφανίσῃ τὰ ἴχνη της. Ὑστερα φεύγει ἀδιάφορα. Τὰ μητρικά της καθήκοντα ἔχουν τελειώσει.

Τὰ αὐγά θρῖσκονται στὸ ἔλεος τοῦ καθενός. Τὰ ζῶα ξέρουν τὴν ὑπαρξί τους, τὰ ξεθάφτουν καὶ τὰ τρῶνε.

Ἄν ἡ μητέρα ἀποθέσῃ τ' αὐγά της στὸ τέλος τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ δὲν σκάψῃ ἀρκετὰ βαθειά, ἢ χειμωνιάτικη παγωνιά μπορεῖ νὰ σκοτώσῃ τὰ μωρὰ πάνω στὴν ἀνάπτυξί τους. Ἄλλὰ μιά καὶ τὰ παράδοξα αὐτὰ αὐγά γεννήθηκαν τὴν ἀνοιξι, οἱ νεαρές χελῶνες πρέπει νὰ ξεπεταχτοῦν ἀπ' αὐτὰ πρὶν ἀρχίσουν τὰ κρύα.

Συνήθως, τ' αὐγά πού γεννιόονται στὶς ἀρχὲς τοῦ Ἰουνίου σκάζουν στὰ μέσα Σεπτεμβρίου, ἂν ὁ καιρὸς ἐξακολουθῇ νὰ εἶναι ζεστός. Ἄλλ' ἂν ἡ ἀνοιξι ἔρθῃ ἀργά ἢ τὸ φθινόπωρο νωρίς, μπορεῖ τ' αὐγά νὰ μὴ βροῦνε ἀρκετὲς ζεστὲς μέρες γιὰ νὰ ἐτοιμαστοῦν. Τότε, μένουν μέσα στὴ γῆ περιμένοντας τὶς πρώτες ζεστὲς τῆς ἐπόμενης ἀνοιξης.

Τὸ αὐγὸ τῆς συνηθισμένης λασποχελῶνας εἶναι ἑλλειψοειδές, ἄσπρο, μήκους κάπου 0,03X0,02 μ. μ' ἓνα σκληρό, σὰν τσόφλι δέρμα, ἀλλὰ δὲν σχίζεται εὐκόλα. Ὅσο προχωρεῖ ἡ ἐπώασις, τὸ αὐγὸ γρήγορα-γρήγορα ἀπορροφᾷ νερό. Ἔτσι, τὸ τσόφλι τεντώνεται καὶ στὸ τέλος σπάζει μὲ τὴ βοήθεια καὶ τῆς μικρῆς χελῶνας πού κλωτσάει ἀπὸ μέσα. Δυναμωμένη ἀπ' τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴ γέννησί της, ἡ μικρὴ χελῶνα χρησιμοποιεῖ τὰ μυτερὰ νύχια τῶν μπροστινῶν ποδιῶν της, γιὰ νὰ πλατύνῃ τὴν τρύπα στὸν τοῖχο τῆς φυλακῆς της.

Καὶ τώρα ἔρχεται ὁ πιὸ δύσκο-

λος ἀγῶνας. Τὸ μικροσκοπικὸ αὐτὸ ζωάκι, πού μόλις θγῆκε ἀπὸ τ' αὐγὸ καὶ ζυγίζει μόλις λίγα γραμμάρια, πρέπει ν' ἀνοιξῇ δρόμο πρὸς τ' ἀπάνω, ἀνάμεσα ἀπὸ ἀρκετὰ ἑκατοστὰ σφιχτοπατημένο χῶμα καὶ στιβαγμένα φύλλα.

Ἄς ποῦμε πὼς τὰ καταφέρνει. Ἐνα ὄμορφο χελωνάκι, ἴσαμε ξὺν παλιὸ ἀσημένιὸ δίφραγκο, μὲ ματάκια σὰν χάντρες ξεφυτρώνει μέσα ἀπὸ τὰ φύλλα. Ἀνοίγει ἐπιδέξια τὸ δρόμο ὧσπου νὰ φθάσῃ σὲ μιά ἴσυχη κρυψώνα, κάτω ἀπὸ μιά φλούδα δέντρου, ὅπου θὰ προσπαθῆσῃ νὰ συνηθίσῃ στὸ μεγάλο καινούργιο κόσμο του. Ἐκεῖ θὰ μείνῃ ἀρκετὲς μέρες, ὡσότου οἱ θρεπτικὲς οὐσίες πού θρῖσκονται ἀποθηκευμένες μέσα στὸ μικρὸ του σῶμα ἐξαντληθοῦν καὶ ἡ μαλακὴ ἔνωσι στὸ κάτω του «καύκαλο», ἀπ' ὅπου ὁ κρόκος τοῦ αὐγοῦ τὸ ἔτρεφε, σκληρυνθῇ.

Ἡ πρώτη τροφή της θὰ εἶναι ἴσως μικρὰ σκουληκάκια. Καθὼς μεγαλώνουν, τὰ μικρὰ μπορεῖ νὰ δοκιμάσουν κανένα πεσμένο μούρο, κανένα σαλιγκαράκι, πράσινο τριφύλλι, κανένα μανιτάρι ἢ καὶ κομμάτι ἀπὸ ψόφιο ποντικὸ, γιὰτὶ οἱ λασποχελῶνες εἶναι ζῶα «παμφάγα».

Τὸ ἐνστικτο λέει στὶς νεαρὲς χελῶνες ὅτι κι' αὐτὲς μὲ τὴ σειρά τους εἶναι καλὸς μεζές. Γι' αὐτὸ, κρύβονται καλά.

Ὅταν κλείσῃ τὰ πέντε της χρόνια, ἡ λασποχελῶνα εἶναι ὠριμὴ γιὰ ἀναπαραγωγή. Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ἔχει γίνῃ πιὰ ἄφοβη, γιὰτὶ τὴν προσστατεῖ τὸ σκληρὸ ὄστρακο της.

Τὸ ὄστρακο τῆς λασποχελῶνας καὶ μερικῶν ἄλλων εἰδῶν τῶν εὐκράτων ζωνῶν δείχνει καὶ τὴν

ἡλικία της, τοῦλάχιστον στὰ πρῶτα χρόνια. Ὅταν θγαίνουν ἀπ' τὸ αὐγὸ οἱ λασποχελῶνες, ἔχει καθεμιά τους 13 τετραγωνικὲς πλάκες τοποθετημένες σὲ τρεῖς σειρὲς στὸ ἐπάνω ὄστρακο, τὸν «ραχιαῖο θυρεὸ» καὶ 25 μικρότερες στὶς ἄκρες τοῦ θυρεοῦ. Ἡ ἀΰξισι τοῦ ὄστράκου γίνεται γύρω σ' αὐτὲς τὶς τελευταῖες πλάκες.

Ἡ διακοπὴ τῆς αὐξήσεως σημειώνεται γύρω ἀπὸ κάθε πλάκα μὲ ἓνα κυκλικὸ αὐλάκι. Μετρώντας τὰ αὐλάκια ἀπὸ τὸ κέντρο πρὸς τὴν περιφέρεια κάθε πλάκας, θρῖσκουμε τὴν ἡλικία τῆς χελῶνας.

Καμμιά φορὰ ὅταν τὸ καλοκαίρι τύχῃ πολὺ ξερὸ, οἱ χελῶνες πέφτουν σὲ «θερινὴ νάρκη», μέσα στὴ λάσπη, στὸν πάτο ἐνὸς νερόλακκου, ὧσπου νὰ ξαναρχίσουν οἱ βροχές. Ἄν ἡ ξηρασία κρατῆσῃ πολὺ, ἡ χελῶνα νηστεύει, ἢ ἀνάπτυξί της σταματᾷ καὶ ἕνας νέος δακτύλιος σχηματίζεται στὶς πλάκες τοῦ ὄστράκου της. Ὁ καλοκαιριὸς δακτύλιος σπάνια εἶναι τόσο θαθὺς, ὅσο οἱ χειμωνιάτικοι.

Οἱ χελῶνες μεγαλώνουν καὶ ἄφοῦ φτάσουν σὲ ὠριμὴ ἡλικία, ἀλλὰ μὲ ἀργότερο ρυθμὸ.

Στό... «ρεστωρᾶν»

Οἱ αἰχμάλωτες λασποχελῶνες ὀμαθαίνουν γρήγορα στὸ ὀμαδικὸ φαγητό. Εἶχα κάποτε κλεισμένες μικρὲς χελῶνες σὲ μιά αὐλὴ τοῦ Ἑθνικοῦ Μουσείου τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, στὴν Οὐάσιγκτων. Τὶς ἔτρεφα μὲ φρούτα, ντομάτες καὶ ψωμί κάθε μεσημέρι. Σὲ λίγο καιρὸ, ἔμαθαν νὰ περιμένουν κάθε μεσημέρι τὸ τακτικὸ τους φαγητό.

Ἄν πῆγαινα νὰ τὶς ταῖσω λίγο πρὶν ἀπ' τὴν ὠρισμένη ὥρα,

τὶς ἔβλεπα νὰ ἔρχωνται στὸ «ρεστωρᾶν» τους ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κήπου, προχωρώντας θιαστικά ἀνάμεσα στὰ χορτάρια.

Οἱ λασποχελῶνες ξέρουν νὰ σκαρφαλώνουν σὲ ἀπότομο ἔδαφος καὶ σὲ βάθος χωρὶς νὰ γκρεμίζονται. Ἄν τοποθετήσετε μιά ἀπ' αὐτὲς πάνω σ' ἓνα τραπέζι, θὰ περπατήσῃ ὡς τὴν ἄκρη, ἀλλὰ δὲν θὰ προχωρήσῃ πέρα ἀπ' αὐτή.

Οἱ χελῶνες δὲν ἔχουν ἐξωτερικὰ αὐτιά, ἀλλὰ «ἀκοῦνε» καὶ αἰσθάνονται καὶ τὶς πιὸ ἐλαφρὲς παλμικὲς δονήσεις. Τὰ μάτια τους εἶναι πολὺ δυνατὰ καὶ εἶναι δύσκολο νὰ τὶς πλησιάσῃ κανεὶς, χωρὶς νὰ τὸν καταλάβουν.

Μιά σταγόνα μουρουνόλαδο στὸ φαῖ της ἢ ἀπ' εὐθείας μέσα στὸ στόμα της, βοηθᾷ τὴ νεροχελῶνα ν' ἀποφύγῃ τὴν ἀδιταμίνωσι πού παθαίνει συχνὰ τὸ χειμῶνα. Γιὰ νὰ θεραπεύσουμε τὴ χελῶνα ἀπ' τὴν ἀρρώστεια αὐτή, τὴν κρατᾷμε τὸν περισσότερο καιρὸ σὲ ξερὸ ἔδαφος καὶ τὴν ἀφίνομε λίγη ὥρα κάθε μέρα νὰ κολυμπᾷ. Ἐπίσης τῆς κάνουμε ἡλιοθεραπεία, ἀλλὰ μὲ προφύλαξι γιὰ νὰ μὴ πάθῃ ἡλίασι.

Στὶς Ἑνωμένες Πολιτεῖες, καὶ ἰδίως στὶς ἀκτές πού ἀπλώνονται ἀπ' τὴ Μασσαχουσέττῃ ὡς τὸ Τέξας, λειτουργοῦν εἰδικὰ «χελωνοτροφεία». Τὸ εἶδος τῆς χελῶνας τὸ πιὸ περιζήτητο στὰ ἀμερικανικὰ ἐστιατόρια εἶναι τὸ γένος Μαλακοχελῶνη, γνωστὸ μὲ τὸ ὄνομα «διαμαντένια χελῶνα», πού ὀφείλεται στὶς γωνιώδεις—σὰν διαμάντια—πλάκες τοῦ ὄστράκου της.

☆

Τὶς χελῶνες τὶς τρῶνε ὅλοι οἱ λαοί, σὲ ὅλο σχεδὸν τὸν κόσμο. Μόνον στοὺς Μωαμεθανοὺς ἀπαγορεύεται τὸ κρέας τῆς χελῶνας.

Και στην Ελλάδα δεν υπάρχει ασφαλώς άνθρωπος που θα δεχτή να φάει κρέας ή σουπα χελώνας.

Οι θαλασσινές χελώνες ζουν και μεγαλώνουν στα τροπικά νερά, αν και κάπου - κάπου, ανεβαίνουν ως τις βόρειες θάλασσες, όπου μουδιάζουν από τη χαμηλή θερμοκρασία και ψοφούν.

Η θηλυκή θαλασσοχελώνα γεννά 90 έως 150 αυγά μαζεμένα, τέσσερις φορές το χρόνο. Έπειδή τ' αυγά της χελώνας περιέχουν ένα φινό λάδι, κατάλληλο για τα ρολόγια και άλλα όργανα ακριβείας, κι' επειδή θεωρούνται και για εξαιρετικούς μεζές, οί Ιθαγενείς των τροπικών παραθαλασσιών χωρών τα κυνηγούν μέσα στην άμμο, όπου είναι κρυμμένα.

Το γένος Έρετμόχελυς ή κεραμωτή, γνωστή με την κοινή ονομασία Γερακομύτα, δίνει το πολύτιμο υλικό της ταρταρούγας, από το οποίο γίνονται χτένες, κουτιά κ.λ.π.

Παλιά οικογένεια

Οί χελώνες είναι έρπετά παλιά και τιμημένες γενιάς. Οί άπολιθωμένοι πρόγονοί τους βρέθηκαν μέσα σε στρώματα ηλικίας τουλάχιστον 175.000.000 χρόνων.

Μιά άπ' τις μεγαλύτερες άπολιθωμένες χερσαίες χελώνες βρέθηκε στις Βόρειες Ίνδιες. Είχε μήκος 2 μέτρα και ύψος 90 εκατοστά.

Τά άπολιθώματα μάς δείχνουν ότι στον αιώνα των Έρπετών — τον Μεσοζωικό — οί χελώνες ήταν άφθονες σ' όλο τον κόσμο, εκτός άπ' τις παγωμένες εκτάσεις. Το κρύο φαίνεται πως ήταν ο μόνος τους έχθρός. Οί άπόγονοί τους θρίσκονται σήμερα σε κάθε ήπειρο και σε κάθε περιοχή, που δεν έχει αιώσιο χειμώνα.

Κρόταλα χορού άπό ξεραμένα όστρακα χελώνας, γεμάτα με λιθάρια, φιγουράρουν στους «χορούς της βροχής» των Ίνδιων.

Άκακα ζωά και χρήσιμα για τό κρέας, τό όστρακο και τό λίπος τους, οί χελώνες διατηρούν πάντα τη δημοτικότητά τους.

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ο ύπνος — μέσον μακροζωίας

Ο κανονικός ύπνος είναι, άσφαλώς, ή βασικότερη προϋπόθεση της μακροζωίας. Καί Ίδου τά σχετικά συμπεράσματα, στα όποια κατέληξε ο δόκτωρ Τζόνσον, διευθυντής του Ίνστιτούτου Μακροζωίας της Νέας Υόρκης. Ο δόκτωρ Τζόνσον διεξήγαγε τις έρευνές του σε ανθρώπους άπό 70 ως 90 χρόνων

— Άλλοι έπιναν, άλλοι όχι,

άλλοι κάπνιζαν, άλλοι δεν κάπνιζαν, άλλοι δούλευαν σκληρά και άλλοι είχαν τις άνέσεις τους.

»Άλλά όλοι, σε όλη τους τη ζωή, φρόντιζαν πάντα να κοιμούνται άρκετά και τακτικά τις όκτώ πατροπαράδοτες ώρες.

»Είναι πολύ πιθανό, ότι αυτή ή τάξη στον ύπνο και στην άνάπαυσι, όταν ήταν πιο νέοι, έπαιξε σημαντικό ρόλο».

Τά λύτρα της όρδοστασίας

Η τολμηρή πρωτοβουλία που ήπηρε ο άνθρωπος, πριν άπό ένα εκατομμύριο χρόνια, όταν έγκατέλειψε τό περιπάτημα με τά τέσσερα για να γίνη δίποδο, δεν είχε μόνο ευχάριστα άποτελέσματα, δηλώνει ο δόκτωρ Λέντραμ, της Ίατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου του Ίλλινόις.

Πρέπει να σημειωθή ότι αν και ή όρθια στάσι άπελευθέρωσε τά χέρια και βοήθησε στην πρόοδο του πολιτισμού, προεκάλεσε

όμως και ώρισμένες άρρώστειες. Ο άνθρωπος μοιάζει μ' έναν ουρανόξοστη που άναπαύεται στη μία του πλευρά, ώσπου σηκώνεται άπότομα στο άκουσμα του ξυπνητηριού του.

«Αν τότε συμβή και ή παραμικρότερη άταξία στον πολύπλοκο μηχανισμό της προσαρμογής στις άπότομες αλλαγές, ο έγκέφαλος (τό τελευταίο πάτωμα του ύποτιθεμένου ουρανόξοστη μας) παθαίνει άναιμία, με άποτέλεσμα

μιά... συγκοπή, λέγει ο δόκτωρ Λέντραμ.

— Το ότι οι συγκοπές αυτές δεν είναι τόσο συχνές, είναι, πραγματικά, έκπληκτικό, συνεχίζει ο Άμερικανός γιατρός, μιά και υπάρχουν θαλάσσιες στις κυριώτερες άρτηριές του λαιμού, για να εμποδίζουν την παλινδρόμησι του αίματος.

Άλλά και το άλλο άκρο του κυκλοφοριακού συστήματος είναι κι' αυτό κακά προσαρμοσμένο στην όρθια στάσι. Πολλές φορές σχηματίζονται κίρσοι, γιατί οι θαλάσσιες και τα τοιχώματα των φλεβών, στις κνήμες, δεν μπορούν να αντέξουν στην πίεσι της κατακόρυφης στήλης του αίματος.

Τά έντερα μας ήταν προωρισμένα, αναμφίβολα, για τετράποδα. Στά τετράποδα πραγματικά, κρέμονται σαν ένα σακκούλι στο πίσω μέρος της κοιλότητος του σώματος. Άλλά όταν περπατάμε με τά δυο πόδια, τά έντερα στηρίζονται πολύ λίγο και μπορεί να πάθουμε έντεροκήλη.

Ο δόκτωρ Λέντραμ αποδίδει μερικούς δύσκολους τοκετούς στις παραμορφώσεις της πυέλου

τις προκαλούμενες από το στρέβλωμα που ύφιστανται τά όστα από το βάρος του σώματος.

Άναριθμητοι είναι οι πόνοι των νεφρών, που όφειλονται συνήθως στην άσταθεια της σπονδυλικής στήλης. Άκόμα και τά ιγμόρεια άντρα, κοντά στη μύτη, δεν βοηθούν, στην όρθη στάσι, για την κανονική αποβολή του περιεχομένου τους. Σε περίπτωσηι μολύνσεως, βρίσκονται συχνά έκτεθειμένα.

Υπάρχουν κι' άλλες άρρώστειες, από την ήμικρανία ως την πλατυποδία, που μπορούν ν' αποδοθούν στην ανθρώπινη συνήθεια να ισορροπούμε πρώιμα στά πόδια μας.

Άλλά ο δόκτωρ Λέντραμ μάς θυμίζει ότι τό εκατομμύριο τά χρόνια που ο άνθρωπος περπατάει όρθιος, δεν αντιπροσωπεύουν στο κάτω - κάτω παρά ένα ελάχιστο τμήμα της εξέλιξής του. Περπάτησε με τά τέσσερα κατά τά 99,9% της ύπαρξής του και χρειάζεται καιρό, για να προσαρμοσθή φυσιολογικά και ανατομικά.

Ήχητικά κύματα και όγκοι του έγκεφάλου

Ο δόκτωρ Γουάλ, του Πανεπιστημίου του Σικάγου, ανακοίνωσε ότι κατώρθωσε με κύματα εξαιρετικά μεγάλης συχνότητος να καταστρέψη ώρισμένες ζώνες του έγκεφάλου πειραματοζώων.

Τό πλεονέκτημα που παρουσιάζουν τά ύψισυχα αυτά ήχητικά κύματα είναι ή ακρίβεια με την οποία μπορεί κανείς να τά συγκεντρώσει σ' ένα ώρισμένο σημείο, όπως γίνεται με τό φως,

και χάρις στην όποια κατορθώνεται ή καταστροφή του σημείου αυτού, χωρίς να πειραχθούν καθόλου οι γειτονικοί ιστοί.

Τά κύματα αυτά δεν ανήκουν στη σειρά των ήχητικών κυμάτων που διακρίνονται από τό άνθρωπο αυτή. Ο δόκτωρ Γουάλ έ χρησιμοποίησε ήχητικά κύματα που είχαν συχνότητα ενός εκατομμυρίου κύκλων στο δευτερόλεπτο, ενώ τό άνθρωπο αυτή δεν μπορεί να ξεχωρίσει κύματα με

συχνότητα μεγαλύτερη από τους 15.000 κύκλους τό δευτερόλεπτο. Ο Άμερικανός γιατρός τονίζει στην ανακοίνωσή του ότι τά

ύψισυχα αυτά ήχητικά κύματα μπορεί να χρησιμοποιηθούν μιά μέρα για την καταστροφή όγκων του έγκεφάλου.

Τά μάλλινα προκαλούν δερματίτιδες

Τό έκζεμα, ο τόσο δυσάρεστος αυτός δερματικός έρεθισμός, δεν θεωρείται εποχική άρρώστεια. Οι δερματολόγοι γιατροί, έν τούτοις, έχουν κάνει την παρατήρησι ότι πολλά παιδιά υποφέρουν από έκζεμα τόν χειμώνα.

Σχετικά μ' αυτό, ο δόκτωρ Χιλ, του Νοσοκομείου Παιδίων της Βοστώνης, πιστεύει ότι τό μαλλι και τά μάλλινα ρούχα παίζουν μεγάλο ρόλο στην εμφάνισι του εκζέματος. Στην «Ίατρική Ήπιθεώρησι τής Νέας Άγγλίας», ο

Άμερικανός γιατρός διατυπώνει την παρατήρησι ότι τά μικρά παιδιά πνίγονται σχεδόν τό χειμώνα από τά πολλά μάλλινα που τους φορούν οι μητέρες τους: Μάλλινες φανέλλες, μάλλινα ρούχα, μάλλινα καπέλλα, μάλλινες κάλτσες, μάλλινα κασκόλ, πολλές φορές και παπούτσια φοδραρισμένα με μάλλινη τσόχα. Τό σώμα τους έρχεται σε συνεχή έπαφή μ' αυτό τό μαλλι, πράγμα που προκαλεί φαγούρα και άδιάκοπο ξύσιμο.

— Δεν μού άρέσει να επαναλαμβάνω ένα κουτσομπολιό, αλλά και τί άλλο μπορεί κανείς να τό κάνει;

Τί ἀκριβῶς ἐννοεῖτε ὅταν γέλε:

Δὲν εἶναι πάντα εὐκολο νὰ γνῶρίζουμε κατὰ βάθος τὴ σημασία τῶν λέξεων ποὺ μεταχειρίζομαστε στὴν καθημερινή μας ὀμιλία ἢ διαβάζουμε σὲ βιβλία κι' ἐφημερίδες. Συνεννοοῦμαστε βέβαια καλὰ μετὰξὺ μας καὶ καταλαβαίνουμε τὸ περιεχόμενο τῶν ἐντύπων, μὰς ξεφεύγει ὅμως ἡ κυριολεξία. Πολλές φορές μάλιστα ἀνάλογα με τὸ βαθμὸ τῆς μόρφωσής μας συμβαίνει νὰ χρησιμοποιοῦμε ἄλλη ἀντ' ἄλλης. Στὴν σελίδα αὐτὴ ἡ μάθησις συνδυάζεται με τὸ παιχνίδι.

Γιὰ κάθε μιά ἀπὸ τίς παρακάτω λέξεις διαλέξτε ἀνάμεσα στοὺς 4 ὀρισμοὺς ἐκεῖνον ποὺ νομίζετε ὅτι ἀποδίδει τὴν ἀκριβῆ σημασία τῆς. Τίς ἀπαντήσεις μας θὰ τίς βρῆτε στὴ σελίδα 132.

1) ΑΛΟΥΡΓΙΣ — Α: Βασιλικὸ σκῆπτρο. Β: Στέμμα. Γ: Βασιλικὸ ἔνδυμα. Δ: Πουλί.

2) ΕΡΜΙΝΑ — Α: Γυναίκεο ὄνομα. Β: Παλτὸ πολυτελείας. Γ: Γουναρικὸ. Δ: Εἶδος ζώου.

3) ΘΥΡΕΟΣ — Α: Θυρωρὸς. Β: Σῆμα ἐργοστασίου. Γ: Διακριτικὸ εὐγενείας. Δ: Πύλη.

4) ΚΩΘΩΝΙ — Α: Νεοσύλλεκτος. Β: Βλάκας. Γ: Κακοντυμένος. Δ: Κωμικός.

5) ΛΙΜΟΥΖΙΝΑ — Α: Αὐτοκίνητο κλειστό. Β: Αὐτοκίνητο ἀεροδυναμικὸ. Γ: Κάτοικος γαλλικῆς πόλεως. Δ: Ἄμαξι με ἀτμὸ.

6) ΛΙΜΠΡΕΤΤΟ — Α: Μελόδραμα. Β: Πρόγραμμα θεάτρου. Γ: Κείμενο μουσικοῦ ἔργου. Δ: Σημειωματάριο.

7) ΟΛΚΗ — Α: Κατεργαριά. Β: Ἄξια. Γ: Εὐγενὴς καταγωγή. Δ: Ταλέντο.

8) ΟΥΤΟΠΙΑ — Α: Ὄνειρο ἀπραγματοποίητο. Β: Νησί τοῦ Εἰρηνικοῦ. Γ: Ψεύτικη ὑπόσχεσι. Δ: Ὄνομα περίφημης ψεύτρας τῆς ἀρχαιότητος.

9) ΠΑΡΩΔΙΑ — Α: Κωμωδία. Β: Κακοφωνία. Γ: Ἀστεία ἀπομίμησι. Δ: Διασκευὴ τραγουδιοῦ.

10) ΦΑΝΦΑΡΟΝΟΣ — Α: Σαλπικτής. Β: Ἰταλὸς. Γ: Φωνακλᾶς. Δ: Καυχησιάρης.

11) ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΙ — Α: Γυναικεῖα ψῆφος. Β: Ἀπαλλαγὴ ἀπὸ πατρικῆ ἐξουσία. Γ: Ἐκκίνησι. Δ: Φεμινισμός.

12) ΨΗΓΜΑ — Α: Κατεψυγμένο κρέας. Β: Λεπτὸ τεμάχιο μετάλλου. Γ: Καράτι. Δ: Κατακάθι.

(*Απαντήσεις στὴ σελίδα 131)

ΣΚΩΤΣΕΖΙΚΑ

Θὰ μπορέσης νὰ μοὺ ἐπιστρέψης τὴν ὀμπρέλλα ποὺ σοῦ δάνεισα, Μάκ; — Δυστυχῶς τὴν δάνεισα σὲ κάποιον γνωστὸ μου. Τὴν χρειάζεσαι ἀμέσως; — Ἐγὼ ὄχι. Ἄλλὰ αὐτὸς ποὺ μοὺ τὴν εἶχε δανείσει μοὺ εἶπε πὼς τὴν γύρεψε ὁ ἰδιοκτῆτης τῆς.

☆

Καὶ ἡ τελευταία ἐλπίς σωτηρίας εἶχε χαθῆ. Τὴν στιγμή ποὺ ὁ πλοίαρχος ἔδωσε τὸ σύνθημα νὰ ἐπιβιβάσθουν ὅλοι στὶς βάρκες, ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ Μάκ Γκύν: — Δόξα τῷ Θεῷ! — Ἐδῶ πιγίνομαστε καὶ σὺ λὲς Δόξα τῷ Θεῷ; τοῦ εἶπε ὁ πλαιῖός του. — Δόξα τῷ Θεῷ ποὺ δὲν εἶχα βγάλει εἰσιτήριο με ἐπιστροφή.

☆

Ὅτὸν ἔτρεχε με τὰ πέδιλα ἐπάνω σὲ μιὰ παγωμένη λίμνη τῆς Σκωτίας. Ξαφνικὰ ἔσπασε σὲ ἕνα σημεῖο ὁ πάγος καὶ ὁ Τὸμ ἄρχισε νὰ βουλιάζει. Τὴν ἴδια στιγμή ἔτρεξε ὁ Μάκ καὶ με ὀλοφάνερο κίνδυνο τῆς ζωῆς του κατάρθρωσε νὰ γλυτώσῃ τὸν Τὸμ. Ὅλοι τὸν θαύμαζαν καὶ ἐπαινοῦσαν τὴν αὐτοθυσία του. — Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω πὼς βρήκες τόσο κουράγιο, νεαρέ μου, τοῦ εἶπε ἕνας ἠλικιωμένος κύριος. — Τὰ παγοπέδιλα ποὺ φοροῦσε ὁ Τὸμ ἦταν δικά μου, ἀπάντησε ὁ Μάκ.

Ἐνας Ἀγγλὸς καθηγητὴς ἀγόρασε ἀπὸ ἕνα φαρμακεῖο τοῦ Ἀμπερντν διὰ ὀσπρίνες. Ἐδωσε ἕνα σελλινὶ καὶ, ἀρηρημένος, ἔχευσε νὰ πάσῃ τὰ ρέστα. — Κύριε, κύριε, εἶπε ἀπὸ μέσα τοῦ ὀφθαλμοποιῆς, ἔχευσατε τὰ ρέστα σας. Καὶ χτύπησε τὸ τζάμι με... ἕνα σφουγγάρι.

Τί είναι ἡ ἐξυπνάδα;

Τοῦ

TREVOR OWEN

Χιλιάδες παιδιά κάθε χρόνο διαγωνίζονται σὰ διάφορα σχολεῖα. Ἄναμεσα σὰ ἄλλα δοκιμάζεται καί ἡ ἐξυπνάδα τους. Ποιός ὅμως εἶναι σέ θέσι νά μᾶς πῆ τί εἶναι ἐξυπνάδα;

Τί θά πῆ ἐξυπνάδα; Ὁ δάσκαλος λέει:

«Ὁ Γιαννάκης εἶναι πολὺ ἐξυπνο παιδί. Θυμᾶται ὅ,τι τοῦ πᾶ». Αὐτό εἶναι ἐξυπνάδα ἢ σημαίνει ἀπλῶς ὅτι ὁ Γιαννάκης ἔχει καλὸ μνημονικό;

Μιά νοικοκυρὰ λέει στὸν ἄντρα της. «Δεῖξε λίγη ἐξυπνάδα. Πῶς θέλεις μὲ τὸ μισθὸ πού παίρνεις νά κρατήσω τὸ σπιτικό». Ἐννοεῖ ἐξυπνάδα, ἢ ἀπλῶς κοινὴ λογική; Καί τί διαφορὰ ὑπάρχει ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὰ δύο;

Μπορεῖτε νά ψάξετε σὲ ὅσα βιβλία θέλετε γιὰ τὸν ὄρισμό τῆς ἐξυπνάδας. Πουθενὰ δὲν θά βρῆτε μιὰ ἱκανοποιητικὴ ἀπάντησι. Ἐνας συγγραφέας μᾶς λέει: «Ἐξυπνάδα εἶναι ἡ ἐνέργεια πού θρίσκειται πίσω ἀπὸ κάθε διανοητικὴ ἐκδήλωσι». Ἐνας ἄλλος: «Σὲ κάθε διανοητικὴ ἐκδήλωσι ὑπάρχει ἐξυπνάδα». Εἶναι ὅμως ἔτσι τὰ πράγματα; Τὸ περίεργο εἶναι ὅτι ὁ καθένας ἔχει καί μιὰ γνώμη γιὰ τὸ τί εἶναι ἡ ἐξυπνάδα, χωρὶς κανεὶς νά δίνη ἕνα σαφὴ ὄρισμό.

Ἄν ὅμως σκεφτοῦμε καλύτερα θά παρατηρήσουμε ὅτι κανεὶς ὡς τώρα δὲν ἔδωσε ὄρισμό τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Κάτι ξέρομε φυσικὰ γιὰ τὸν ἠλεκτρισμὸ πού μᾶς βοηθεῖ νά τὰ βγάλουμε πέρα. Μποροῦμε νά τὸν χρησιμοποιοῦμε καί

νά τὸν μετράμε. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καί μὲ τὴν ἐξυπνάδα. Οἱ ψυχολόγοι ἔχουν ἐφεύρει διάφορους τρόπους γιὰ νά μετροῦν τὴν ἐξυπνάδα κάθε ἀνθρώπου.

Ἄς κάνουμε τώρα μιὰ μικρὴ ἔρευνα γιὰ νά ἐξακριβώσουμε πότε ὑπάρχει ἐξυπνάδα καί πότε δὲν ὑπάρχει.

Ἄν ρωτήσετε ἕνα μαθητὴ «πότε ἔγινε ἡ μάχη τοῦ Βατερλώ» καί σὰς ἀπαντήσῃ «τὸ 1815» αὐτὸ εἶναι ἐξυπνάδα ἢ ἀπλῶς ζήτημα μνήμης; Ὁ συγγραφεὺς πού εἶπε ὅτι ἡ ἐξυπνάδα ὑπάρχει σὲ κάθε ἐκδήλωσι πνευματικῆς δραστηριότητος κάνει λάθος. Ὁ μαθητὴς εἶχε μιὰ ἐκδήλωσι πνευματικῆς δραστηριότητος, θυμήθηκε. Ἦταν ἐξυπνάδα αὐτό; Ὁχι θέβαια.

Ἄς πάρουμε ἕνα διαφορετικὸ παράδειγμα. Ἐνας σκύλος ἔχει στὸ στόμα του τὸ μπαστοῦνι τοῦ κυρίου του καί φθάνει σὲ μιὰ στενὴ πόρτα. Μὲ τὸ μπαστοῦνι στὸ στόμα δὲν μπορεῖ νά περάσῃ ἀπὸ τὴν πόρτα. Ἀφίνει λοιπὸν τὸ μπαστοῦνι νά πέσῃ, τὸ πιάνει ἀπὸ τὴ μιὰ ἄκρη καί τὸ περνᾷ ἀπὸ τὴν πόρτα. Ἦταν ἐξυπνάδα αὐτό; Ἐγὼ νομίζω ναί. Ἀντιμετώπισε ὁ σκύλος μιὰ δύσκολη κατάστασι χρησιμοποιώντας τὸ μυαλό του. Ἄν ὅμως ἐδοκίμαζε, μὲ τὸ μπαστοῦνι στὸ στόμα, καί κατῶρθωνε μὲ τὸ ζόρι ἢ κατὰ τύχη νά περάσῃ, τότε δὲν θά ἦταν ἐξυπνάδα. Ἐτσι δὲν εἶναι;

Ἐνα ἄλλο παράδειγμα: Ἐνα κοπάδι πρόβατα περνοῦν ἀπὸ μιὰ στενὴ δίοδο. Κάποιος κρατάει ἕνα ξύλο λίγα ἑκατοστὰ πάνω ἀπὸ

τὸ ἔδαφος. Τὸ πρῶτο πρόβατο πηδάει τὸ ξύλο. Ὑστερα ὁ ἄνθρωπος παίρνει τὸ ξύλο. Ὅλα τὰ πρόβατα πού ἀκολουθοῦν ἐξακολουθοῦν νά πηδᾶνε στὸ σημεῖο πού πήδηξε τὸ πρῶτο. Καθάρῃ μίμησι. Ὁχι ἐξυπνάδα· μᾶλλον ἔλλειψι ἐξυπνάδας.

Ποιός μπορεῖ νά μᾶς πῆ πῶς, ἐνα πουλί, χωρὶς νά τὸ διδάξῃ κανεὶς, φτιάχνει τὴ φωλιά του ἀκριβῶς μὲ τὸν ἴδιο τρόπο πού τὴν ἐφτιάσαν οἱ γονεῖς του; Θά πῆτε ὅτι πρόκειται περὶ ἐνστικτοῦ. Τί θά πῆ ἐνστικτο ὅμως; Μπορεῖ κανεὶς νά δώσῃ τὸν ὄρισμό του; Θά παραδεχθῆτε πάντως ὅτι δὲν εἶναι ἐξυπνάδα.

Τὰ ἄλογα, οἱ πίθηκοι, τὰ γαῖδουράκια, οἱ ἀρκουῖδες, οἱ σκύλοι καί ἄλλα ζῶα κάνουν ἐξαιρετικὰ γυμνάσματα σὰ ἵπποδρόμια. Ἐκεῖνοι πού γυμνάζουν ζῶα λένε πῶς εἶναι ζήτημα ἐπαναλήψεως, μὲ μιὰ ἀμοιβή γιὰ κάθε ἐπιτυχία.

Ἐνας ἐπιστήμων ἔκανε τὸ ἐξῆς πείραμα: Σὲ ἕνα δωμάτιο κρέμασε ἀπὸ τὸ ταβάνι ἕνα κλαδί μὲ μπανάνες. Τὸ δωμάτιο δὲν εἶχε ἄλλη ἐπίπλωσι, ἐκτὸς ἀπὸ μερικὰ κιβώτια πεταμένα στὴν τύχη, στίς γωνιές. Μέσα στὸ δωμάτιο αὐτὸ ἔβαλε ἕνα χιμπατζῆ καί τὸν πα-

ρακολουθοῦσε νά δῆ τί θά κάνῃ. Ἀμέσως ὁ χιμπατζῆς πήρε εἰδησι τὶς μπανάνες καί πήδηξε γιὰ νά τὶς πιάσῃ. Μιά, δύο, τρεῖς, δὲν τὰ κατάφερε. Τότε τράθηξε ἕνα ἀπὸ τὰ κιβώτια, τὸ ἔφερε κάτω ἀπὸ τὶς μπανάνες, ἀνέβηκε καί ξαναπήδηξε. Πάλι ὅμως δὲν τὰ κατάφερε.

Πῆρε τότε καί δεῦτερο κιβώτιο, τὸ τοποθέτησε πάνω στὸ πρῶτο. Τὴ φορὰ αὐτῆ, ὅταν πήδησε ἔφτασε τὶς μπανάνες. Τὶ συμπέρασμα μποροῦμε νά βγάλουμε ἀπ' αὐτό; Ὁ χιμπατζῆς χρησιμοποίησε τὸ πνεῦμα του γιὰ νά ἀντιμετώπισῃ μιὰ δύσκολη κατάστασι. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θά σκέφτηκε: «Ἄν βάλω ἐδῶ αὐτὸ τὸ κιβώτιο...» καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Ὅποιοιδήποτε ὄρισμό καί ἂν δώσετε στὴν ἐξυπνάδα, πρέπει νά περιλάβετε καί τὴν ἱκανότητα ἀντιμετώπισεως μιᾶς νέας καταστάσεως.

Χρειάζεται πρωτοβουλία, πρόβλεψι, πρωτοτυπία, δημιουργικότης καί λογική. Μὲ λίγα λόγια κοινὸς νοῦς, αὐτὸ πού ζήτησε ἡ νοικοκυρὰ ἀπὸ τὸν ἄντρα της. Κοινὴ λογική. Αὐτὸ ὅμως εἶναι τὸ σπανιώτερο, τὸ λιγώτερο κοινὸ πρᾶγμα στὸν κόσμo.

Οπαπᾶς τοῦ χωριοῦ συναντᾷ τὸ σιδηρογρῶ τοῦ χωριοῦ τὴν ὥρα πού ἔβγαινε ἀπὸ τὴν ταβέρνα.

— Ὅταν σέ εἶδα τὴν τελευταία φορὰ, τοῦ λέει ὁ παπᾶς, εὐχαριστήθηκα πολὺ πού δὲν ἦσουναι πιωμένος. Ἐνῶ σήμερα...

— Σήμερα, παπά μου, τοῦ ἀπαντᾷ τραυλίζοντας ὁ σιδηρογρῶς, σήμερα εἶναι ἡ σειρά μου νά εἶμαι εὐχαριστημένος.

Οί διαπιστώσεις για την ἀλήθεια τῶν περιγραφῶν τοῦ Ὀμήρου

ΟΙ ΝΕΩΤΕΡΕΣ ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ ΤΗΣ ΤΡΟΙΑΣ

Συνέντευξι με τὸν Διευθυντὴ τῶν τελευταίων ἀνασκαφῶν τῆς Τροίας καὶ Καθηγητὴ τῆς προϊστορικῆς ἀρχαιολογίας στὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Σινσινάτι κ. ΚΑΡΛ ΜΠΛΕΓΚΕΝ.

Οἱ ἀνασκαφές τῆς Τροίας ἀπὸ τὸν Σλήμαν τὸ 1870-1890, τίς ὁποῖες συνέχισε ὁ Νταϊρπελντ ἕως τὸ 1894, εἶχαν ἀποδείξει ὅτι ἡ πόλις αὐτὴ — πού γνώρισε ζωὴ 33 περίπου αἰῶνων καὶ ἔσβησε ὀριστικὰ ὅταν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος μετέφερε στὸ Βυζάντιον τὴν ἔδρα τοῦ Ἀνατολικοῦ Κράτους — εἶχε ἱστορίαν 9 οἰκισμῶν. Ἀπὸ τίς 9 αὐτὲς Τροίεσ, πού εἶχαν κτισθῆ ἢ μιὰ πάνω στὰ ἐρείπια τῆς προηγουμένης, ἢ βῆ θεωρήθηκε ἀπὸ τὸν Νταϊρπελντ ὡς Τροία τοῦ Πριάμου, αὐτὴ πού κυρίευσαν οἱ Ἀχαιοί.

Τὰ πορίσματα ὅμως τῶν γερμανικῶν ἀνασκαφῶν πού εἶχε ἐκδώσει ὁ Νταϊρπελντ τὸ 1902 δὲν μπορούσαν νὰ ἱκανοποιήσουν τοὺς ἀρχαιολόγους ὕστερα ἀπὸ τίς ἀποκαλυπτικὰ ἀνασκαφές τοῦ Ἐβανς στὴν Κρήτη καὶ ἄλλων ἀρχαιολόγων σὲ διάφορα μέρη τοῦ Αἰγαίου, τῆς Βαλκανικῆς καὶ τῶν Ἀνατολικῶν χωρῶν.

Κατὰ τίς ἀνασκαφές τοῦ 1870-1894 εἶχαν προσπεραστῆ πολλά βασικά στοιχεῖα πού προέκυψαν ἐκ τῶν ὑστέρων. Μὲ τὸ πέρασμα τῶν χρόνων παρουσιάζονταν νέες ἀπόψεις, πού δὲν εἶχαν ἐλεγχθῆ στὴν Τροία καὶ τὸ πρόβλημα τῆς χρονολογήσεως τῶν παλαιότερων στρωμάτων τῆς Τροίας ἄρχισε νὰ ἀποκτᾷ μεγαλύτερη σπουδαιότη-

τα. Οἱ ἀρχαιολόγοι, προσπαθώντας νὰ ἐξακριβώσουν τίς χρονολογίες μερικῶν ἐκ τῶν περιόδων τῆς εὐρωπαϊκῆς προϊστορίας, εἶχαν ἀρχίσει νὰ κάνουν διαρκῶς μεγαλύτερη συγκριτικὴ χρῆσι τῶν Τρωικῶν εὐρημάτων.

Καὶ γιὰ πολλοὺς λόγους λοιπὸν προέκυψε ἐπιτακτικὴ ἢ ἀνάγκη νὰ γίνουν νέες ἀνασκαφές στὴν Τροία σύμφωνα με τὰ δεδομένα καὶ τίς νέες μεθόδους τῆς ἀρχαιολογίας. Τίς ἀνασκαφές αὐτὰς ἀνέλαβε τὸ Ἀμερικανικὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Σινσινάτι, στὸ ὁποῖο παρεχώρησαν τὰ εἰδικὰ δικαιώματά των τὸ Γερμανικὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἰνστιτούτον καὶ ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησι. Οἱ ἐργασίαι ἀρχίσαν τὴν ἄνοιξι τοῦ 1932 με τρεῖς κύριους ἀντικειμενικοὺς σκοπούς: 1) Τὴν πλήρη ἐπανεξέτασι τῶν στρωμάτων τοῦ λόφου τοῦ Χισαρλίκ, στὸν ὁποῖο εἶχαν γίνει οἱ ἀνασκαφές τοῦ Σλήμαν καὶ τοῦ Νταϊρπελντ, 1) Τὴν ἀναζήτησι τάφων προκλαστικῆς ἐποχῆς στὰ περίχωρα τῆς Τροίας καὶ 3) Τὴν ἐξερεύνησι τῆς περιοχῆς γιὰ ἄλλους συνοικισμούς, πού θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ ἔχουν σχέσηι με τὴν Τροία.

Πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι καὶ μετὰ τίς ἀνασκαφές τῶν Γερμανῶν μερικὸι ἀρχαιολόγοι εἶχαν ἀμφισβητήσει τὸ ὅτι ὁ λόφος τοῦ Χι-

σαρλίκ ἦταν ἡ Ἀκρόπολι τοῦ Πριάμου.

Τὴ διεύθυνσι τῶν ἀνασκαφῶν εἶχε ἀναλάβει ὁ καθηγητὴς τῆς προϊστορικῆς ἀρχαιολογίας στὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Σινσινάτι κ. Κάρλ Μπλέγκεν με συνεργάτες τὸν σημερινὸ διευθυντὴ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν κ. Τζῶν Κάσκυ, τὴν μίς Μάριον Ρῶσον, τὸν κ. Τζέρημ Σπέρλιγκ καὶ ἄλλους.

Ἐπειδὴ ἐμεσολάβησε ὁ Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος τὰ πορίσματα τῶν νέων ἀνασκαφῶν τῆς Τροίας ἀρχίσαν νὰ ἐκδίδωνται τὸ 1950. Τὸ σχετικὸ σύγγραμμα, με τὸν τίτλον «TROY», τοῦ ὁποῖου κυκλοφορεῖ τώρα ὁ τρίτος τόμος, θὰ εἶναι τετράτομον ἢ πεντάτομον. Κάθε τόμος διαιρεῖται σὲ δυὸ χωριστοὺς ἡμιτόμους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ ἕνας περιλαμβάνει τὸ κείμενον καὶ ὁ ἄλλος τὴν σχετικὴν εἰκονογραφίαν. Ὁ πρῶτος τόμος ἀναφέρεται στὴν 1η καὶ στὴν 2η Τροία, ὁ δεῦτερος στὴν 3η, στὴν 4η καὶ στὴν 5η, ὁ τρίτος μόνον στὴν 6η καὶ ὁ τέταρτος στὴν 7η, στὴν 8η καὶ στὴν 9η. Τὴν γενικὴ ἐπισκόπησι τῆς ἱστορίας τῆς Τροίας, ὅπως προέκυψε ἀπὸ τίς νέες ἀνασκαφές, θὰ κάμη ὁ κ. Μπλέγκεν με τοὺς συνεργάτες του ἢ σὲ ἰδιαιτεροπέμπτον τόμον, ἢ σὲ σειρά μονογραφιῶν.

Ὑστερα ἀπὸ τὸ τέλος τῆς ἐφειτηνῆς διδασκαλίας του στὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Σινσινάτι ὁ κ. Μπλέγκεν ἤρθε πάλι στὴν Ἑλλάδα με σκοπὸ νὰ ἐπισκεφθῆ τὴν Τουρκίαν γιὰ νὰ ξαναδῆ τὰ εὐρήματα τῆς Τροίας, προκειμένου νὰ συμπληρώσῃ ὅσα θὰ γράψῃ σχετικῶς στὸν τέταρτον τόμον τῆς «Troy». Μετὰ τὴν ἐπιστροφή του ἀπὸ τὴν Τουρκίαν ὁ κ. Μπλέγκεν θὰ ἀνασκάψῃ στὴν Πύλον τὸ Ἀ-

νάκτορον τοῦ Νέστορος με συνεργάτες τὸν καθηγητὴ τοῦ Ἀμερικανικοῦ Πανεπιστημίου «Οὐάσιγκτων» κ. Γ. Μυλωνᾶ καὶ τὸν καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθη-

Γιὰ ὄλους ὅσοι ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν ἀρχαιολογίαν ὁ Μπλέγκεν εἶναι γνωστὸς ἐρευνητὴς πού ἔχει συνδέσει τὸ ὄνομα του με τὴν προϊστορικὴ Ἑλλάδα. Γεννήθηκε τὸ 1887, ἐσπούδασε στὰ Πανεπιστήμια τῆς Μινεσότα καὶ τοῦ Γέιλ, ἔγινε μέλος τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν τὸ 1910, ὑποδιευθυντὴς τῆς ἀπὸ τὸ 1920 ἕως τὸ 1926, προσωρινὸς διευθυντὴς τῆς τὸ 1926-1927 καὶ διευθυντὴς τῆς τὸ 1948-1949. Καθηγητὴς τῆς ἀρχαιολογίας στὸ Πανεπιστήμιον Σινσινάτι ἔγινε τὸ 1927.

Ὁ κ. Μπλέγκεν ἀπὸ τὸ 1910 πού ἦλθε στὴν Ἑλλάδα ἐξετέλεσε πολλὰ ἀνασκαφὰς στὴν Πελοπόννησον — Κόρινθον, Νεμέαν, Φλιοῦνταν, Ἀργος, Ἀργαδία, Πύλον — στὸν Ἰμιατό, ὅπου βοήθη ἕνα ἱερὸ τῆς γεωμετρικῆς ἐποχῆς, λίγο στὴν Ἀκρόπολι τῶν Ἀθηνῶν, στὴν Δοξοῖδα καὶ σὲ ἄλλα μέρη. Ἐπίσης συνεργάσθη με τὸν διευθυντὴ τῆς Ἀγγλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς στὴς Μυκηνας. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ κλασικὸν σύγγραμμά του «TROY», τοῦ ὁποῖου ἡ ἐκδοσι συνεχίζεται, ἔχει πολλὰς ἄλλας μελέτας: «Κοσμάζου» (1921), «Ζυγοῦριες» (1928), «Ἀκροκόρινθος» (1930), «Γωνιά» (1930) καὶ «Πρόσγραμμα» (1937, γιὰ τίς ἀνασκαφὰς του στὸ Ἡραῖον τοῦ Ἀργίου). Ἐπίσης ἔχει δημοσιεύσει πολλὰ ἄρθρα σὲ διάφορα περιοδικὰ. Συνεργάτης του σὲ πολλὰς ἐργασίας του εἶναι ἡ σύζυγός του, ἀρχαιολόγος καὶ ζωγράφος κ. Ἐλισάβετ Πίος — Μπλέγκεν.

νῶν κ. Σπ. Μαρινάτο. Στὸ Ἀνάκτορον αὐτὸ εἶχαν θρεθῆ λίγο πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμον πλάκες με ἐπιγραφὰς τῆς Μυκηναϊκῆς ἐποχῆς, πού ἀποτελοῦσαν τὸ βασικὸ ἀρχεῖον καὶ θὰ εἶναι πολὺ

ἀποκαλυπτικές όταν θά διαβαστούν.

Ἐπισκεφθήκαμε τὸν κ. Μπλέγκεν πρὶν νὰ φύγῃ γιὰ τὴν Τουρκία καὶ τὸν παρακαλέσαμε νὰ μᾶς πῆ μερικὰ πράγματα σχετικὰ μὲ τὰ πορίσματα στὰ ὁποῖα ἔχει καταλήξει ὕστερα ἀπὸ τὶς ἀνασκαφές τῆς Τροίας.

Ἡ Τροία τοῦ Πριάμου

Ὑστερα ἀπὸ τὶς ἀνασκαφές τοῦ καθηγητοῦ Μπλέγκεν ἀναμφισβήτητα ἡ Τροία τοῦ Πριάμου δὲν ἦταν ἡ 6η, ὅπως ὑπεστήριξε τὸ 1902 ὁ Νταϊρπελντ, ἀλλὰ ἡ Τροία τῆς πρώτης φάσεως τῆς 7ης (ἡ 7Α).

Μὲ τὶς νέες ἀνασκαφές ἀποδείχθηκε, μᾶς εἶπε ὁ κ. Μπλέγκεν, ὅτι ἡ 6η Τροία καταστράφηκε ἀπὸ πολὺ δυνατὸ σεισμὸ. Ἀποδείξεις ὅτι ἡ 7Α Τροία εἶναι ἡ Τροία ποὺ κυριεύσαν οἱ Ἀχαιοί, ἔχουμε, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ Ἴχνη τῆς πυρκαϊῆς καὶ τρεῖς σκελετοὺς σκοτωμένων ποὺ θρέθηκαν στοὺς δρόμους τῶν σπιτιῶν τῆς ἀκροπόλεως. Ἄλλη ἀπόδειξι εἶναι τὸ πλῆθος τῶν σπιτιῶν ποὺ κτίζονται γιὰ πρώτη φορὰ μέσα στὴν ἀκρόπολι κατὰ τὸν 7ο οἰκισμὸ. Προηγουμένως μέσα στὴν ἀκρόπολι ὑπῆρχαν μόνον λίγα σπιτία καὶ μεγάλα, πράγμα ποὺ ἀποδεικνύει ὅτι προορίζονταν γιὰ τοὺς πρῶτους. Ὅλες οἱ λεπτομέρειες τῶν σπιτιῶν τῆς 7Α Τροίας ἀποδεικνύουν ὅτι εἶχε συγκεντρωθῆ μέσα στὰ τείχη τῆς ἀκροπόλεως πολὺς κόσμος ἕνεκα τῆς πολιορκίας. Σὲ κάθε σπιτί τῆς 7Α Τροίας θρέθηκαν 1—20 πιθάρια γιὰ τρόφιμα, ὕψους 2 μέτρων, χωμένα μέσα στὴν γῆ καὶ σκεπασμένα μὲ τοῦβλα.

Σύμφωνα μὲ τὰ πορίσματα τῶν

νέων ἀνασκαφῶν ὁ Ὅμηρος ἀποδεικνύεται ὅτι εἶχε στηριξεί τὴν ὑπόθεσι τῆς «Ἰλιάδος» σὲ πραγματικὰ γεγονότα, ἀφοῦ διαπιστώνεται ὅτι ἡ 7Α Τροία κατεστράφη ἀπὸ πυρκαϊὰ γύρω στὸ 1200 π.Χ.

Ὁ πρῶτος οἰκισμὸς

Κατὰ τὸν κ. Μπλέγκεν, ἡ 1η Τροία χτίστηκε γύρω στὸ 3000 π. Χ., κατὰ τὴν ἐποχὴ δηλαδὴ τοῦ Χαλκοῦ. Στὸ κατώτερο στρώμα τῶν ἑρειπίων, ποὺ βρίσκονται πάνω στὸν θράχο τῆς ἀκροπόλεως, οἱ Ἀμερικανοὶ ἀρχαιολόγοι θρῆκαν ἕνα ἀγκίστρι καὶ ἄλλα ἐργαλεῖα ἀπὸ καθαρὸ χαλκὸ. Ὁ λόφος λοιπὸν τοῦ Χι-sarlik δὲν φαίνεται νὰ ἦταν κατοικημένος κατὰ τὴν νεολιθικὴ ἐποχὴ, ὅπως εἶχε ὑποστηριχθῆ ἄλλοτε. Οἱ ἀρχαιολόγοι σήμερα ἀναγκάζονται ἀπὸ τὰ νεώτερα δεδομένα τῆς ἐπιστήμης τῶν νὰ εἶναι πολὺ συγκραταβαστικοὶ στὴν χρονολόγησι προϊστορικῶν συνοικισμῶν. Ἔτσι, ἐνῶ ἄλλοτε καθώριζαν γύρω στὸ 5000 π. Χ. τὴν ἀρχὴ διαφόρων συνοικισμῶν τῆς Μεσοποταμίας, τῆς Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου, τελευταῖα ἀναγκάστηκαν νὰ παραδεχθοῦν ὅτι οἱ ἀρχαιότεροι ἀπ' αὐτοὺς πρέπει νὰ χρονολογηθοῦν στὸ 3000 π.Χ.

Στὰ ἐρείπια τῆς 1ης Τροίας, ἡ ὁποία ἔζησε ἀπὸ τὸ 3000—2600 π.Χ., οἱ Ἀμερικανοὶ ἀρχαιολόγοι διέκριναν ὑποδιαιρέσεις, ἄλλα 10 στρώματα, ποὺ ὑποδηλώνουν διαφόρους σταθμοὺς στὴν ἱστορία τῆς πόλεως. Συνολικὰ στὰ ἐρείπια καὶ τῶν 9 Τροϊῶν ξεχωρίστηκαν 46 στρώματα.

Κατὰ τὶς νέες ἀνασκαφές ἀνακαλύφθησαν 3.499 ἐπεξεργασμένα ἀντικείμενα ἀπὸ μέταλλο, πέτρα, ἔλεφαντόδοντο, ὄστᾶ, ὄστρα-

κα, ὑάλινη οὐσία καὶ τερρακότα. Βρέθηκαν ἐπίσης 1.267 ἀγγεῖα ὀλόκληρα ἢ ἀποκαταστάθηντα μὲ ἀγκόλλησι, χιλιᾶδες ἄλλα σπασμένα ἀγγεῖα καὶ πλῆθος ἀπὸ μυλόπετρες, γουδοχέρια καὶ ἄλλα μικρὰ ἀντικείμενα οἰκιακῆς χρήσεως. Ἀπὸ τὴν τελευταία, τὴν 9η Τροία τῶν ἑλληνορωμαϊκῶν χρόνων, ἦρθαν στὸ φῶς ἐνδιαφέρουσες ἐπιγραφές καὶ 1.200 περίπου νομίσματα. Ὅλα αὐτὰ τὰ εὐρήματα βρίσκονται τώρα στὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο τῆς Κωνσταντινουπόλεως ποὺ διευθύνει ὁ κ. Ἀζίζ Ὀγάν.

Χρονολογικὸς πίνακας τῶν οἰκισμῶν τῆς Τροίας κατὰ Μπλέγκεν

1η Τροία	= 3000—2600 π.Χ.
2α Τροία	= 2600—2300 π.Χ.
3η Τροία	= 2300—2200 π.Χ.
4η Τροία	= 2200—2000 π.Χ.
5η Τροία	= 2000—1800 π.Χ.
6η Τροία	= 1800—1300 π.Χ.
7Α Τροία	= 1300—1200 π.Χ.

Μετὰ τὴν καταστροφὴ τῆς 7Α Τροίας ἀπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς ἀκολοθεῖ κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ ἡ δευτέρη φάσι τῆς 7ης Τροίας καὶ ἔπειτα, κατὰ τὴν γεωμετρικὴ καὶ ἀρχαϊκὴ ἐποχὴ, ἡ 8η Τροία. Κατὰ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους ἡ Τροία ἦταν ἀσήμαντο χωριό. Μιὰ σχετικὴ ἀκμὴ ἄρχισε πάλι ἀπὸ τὸ 300 π.Χ. Πότῃ τελείωσε ἡ τελευταία αὐτῆ 9η Τροία δὲν ἔχει ἀκόμα ἐξακριβωθῆ. Θεωρεῖται ὅμως πιθανόν ὅτι, ὅταν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ὤρισε ἔδρα τοῦ Ἀνατολικοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους τὸ Βυζάντιο, οἱ κάτοικοι τῆς 9ης Τροίας ἄρχισαν νὰ τὴν ἐγκαταλείπουν καὶ ἔτσι ἔσθθη μιὰ ἐνδοξη πόλι μὲ ζωὴ 3300 χρόνων περιπίου.

Πορίσματα

Ἀπὸ τὰ μέσα τῆς 1ης ἕως τὰ μέσα τῆς 5ης Τροίας ἀπεδείχθη ὅτι ἡ χώρα εἶχε σχέσεις μὲ τὴν ἡπειρωτικὴ Ἑλλάδα, τὶς Κυκλάδες καὶ τὴν Κύπρο, γιὰ τὶς ἀνακαλύψεις στὰ στρώματα καὶ τῶν πέντε πρώτων πόλεων θρέθηκαν ἀγγεῖα προερχόμενα ἀπὸ τὶς περιοχὲς αὐτές.

Κατὰ τὰ μέσα τῆς 2ης χιλιετηρίδας π. Χ., δηλαδὴ στὴν 6η Τροία, ἀναφαίνεται ἡ ἐπίδρασι καὶ τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς 6ης πόλης (1800—1300 π. Χ.) ἔχουμε στὴν Ἑλλάδα ἀλλαγές. ποὺ δὲν ἐπηρεάζουν τὴν Τροία. Τὴν 6η Τροία τὴ χαρακτηρίζουν μεγάλα τείχη, τμήματα τῶν ὁποίων διασώθηκαν καὶ στὴν 7Α καὶ συνετέλεσαν ἐπομένως στὴν ἀντίστασι τῶν Τρώων κατὰ τὴν πολιορκία τοὺς ἀπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς.

Ὁ λαὸς ποὺ ἐγκαθίσταται στὴν 6η Τροία παρουσιάζεται πολὺ διαφορετικὸς ἀπὸ τὸν λαὸ ποὺ κατοικοῦσε στὶς πέντε πρώτες πόλεις. Οἱ κάτοικοι τῆς 6ης Τροίας χτίζουν μεγαλύτερα τείχη, τὰ ὁποῖα εἶχαν κάνει τὸν Νταϊρπελντ νὰ πιστέψῃ ὅτι ἀνήκαν στὴν Τροία τοῦ Πριάμου καὶ χρησιμοποιοῦν γιὰ πρώτη φορὰ ἄλογα, ὅστᾶ τῶν ὁποίων θρέθηκαν στὰ ἐρείπια τῆς καὶ μελετήθηκαν ἀπὸ τὸν εἰδικὸ Σουηδὸ ζωολόγο Γκέϊβαλ, ὁ ὁποῖος εἶχε παρακολουθήσει τὶς ἀμερικανικὲς ἀνασκαφές.

Τὸ νεκροταφεῖο τῆς 6ης Τροίας θρέθηκε σὲ ἀπόστασι ἐνὸς τετάρτου τοῦ μιλλίου νοτίως τῆς ἀκροπόλεως. Σ' αὐτὸ ἀνακαλύφθηκαν πῆλινα ἀγγεῖα ποὺ περιεῖχαν τὴν σποδὸ καμμένων σωμάτων. Τὰ ἀγγεῖα αὐτὰ ἦταν θάμνα μὲν σὲ μικρὸ βάθος μέσα στὸ ἔδαφος καὶ ἀποδεικνύουν ὅτι τὰ

ἔθιμα τῆς ταφῆς τῶν Τρώων τῆς ἐποχῆς αὐτῆς διέφεραν ριζικά ἀπὸ τὰ νεκρικά ἔθιμα τῶν Μυκηναίων Ἑλλήνων τῆς ἴδιας ἐποχῆς, οἱ ὁποῖοι ἔθαπταν τοὺς νεκροὺς των χωρὶς νὰ τοὺς καΐνε. Παρὰ τὶς ἐπίμονες ἔρευνες τῶν Ἀμερικανῶν ἀρχαιολόγων κανένα ἄλλο κοιμητήριον τῆς ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ δὲν βρέθηκε στὴν Τροία.

Ἐπίμονες ἐξερευνήσεις ἔγιναν ἐπίσης σὲ ἄλλους τοὺς λόφους τῆς Τρωάδος, ἀλλὰ σὲ κανένα ἀπὸ αὐτοὺς δὲν βρέθηκε καμμιά ἐνδειξη, ἢ ὁποῖα νὰ ἐνισχύῃ τὴ θεωρία πὺ ἀμφισβητεῖ ὅτι ἡ Τροία πὺ κυριεύθηκε ἀπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς βρισκόταν στὸ Χισαρλίκ.

Οἰκισμὸς ἀρχαιότερος τῆς Τρωίας

Ἐνδείξεις ἀπὸ τὶς ἀνασκαφές πείθουν ὅτι σὲ ἕξ σημεῖα τῆς Τρωάδος ὑπῆρχαν προϊστορικές κατοικίες. Τὰ πέντε ἀπὸ τὰ ἕξ αὐτὰ σημεῖα ἀνεσκάφησαν καὶ σπουδαιότερο εἶναι τὸ Κοῦμ Τε-

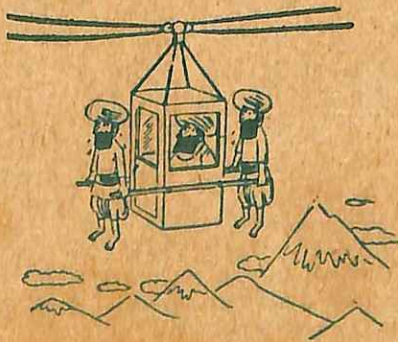
πέ, ὅπου καὶ τὸ ἀρχαιότερο στῶμα φαίνεται παλαιότερο τοῦ πρώτου συνοικισμοῦ τῆς Τρωίας.

Κατὰ τὶς νέες ἀνασκαφές οἱ Ἀμερικανοὶ ἀρχαιολόγοι εἶχαν τὴν τύχη νὰ βροῦν γιὰ πρώτη φορὰ καὶ ἕνα ἄλλο ἀκόμη Ἀνάκτορο, πὺ εἶναι τὸ μεγαλύτερο ἀπὸ τὰ διασωθέντα Ἀνάκτορα τῆς βῆς Τρωίας.

Ὅταν, τὸ 1300 π.Χ., κατεστράφη ἀπὸ δυνατὸ σεισμὸ ἡ βῆ Τροία, χτίσθηκε ἡ 7Α Τροία, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἀναγκάσθηκαν νὰ βάλουν μέσα στὴν ἀκρόπολι τὰ σπῖτια τους καὶ νὰ προμηθευθοῦν πολλὰ μεγάλα πιθάρια γιὰ τὰ τρόφιμά τους. Οἱ ἀποδείξεις ὅτι ἡ 7Α Τροία εἶναι ἡ Τροία γιὰ τὴν ὁποία πολέμησαν οἱ Ἕλληνες, θὰ δημοσιευθοῦν στὸν τέταρτο τόμο τῆς «Τροῦ», πὺ θὰ κυκλοφορήσῃ τὸ 1953.

— Τὸ γενικὸ συμπέρασμα τῶν ἀνασκαφῶν μου, μᾶς ἐτόνισε ὁ καθηγητῆς Μπλέγκεν, εἶναι ὅτι ὁ Ὀμηρος δὲν εἶχε ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια, ὅπως ὑποστηρίχθηκε ἄλλοτε.

226

Ὁ ἐναέριος τοῦ Μαζααγιαῖ.

Ὁ θροῦλος τριγυρίζει μιὰ γυναῖκα πὺ κανεὶς δὲν τὴν ξέρει

Γκρέτα Γκάρμπο

Τοῦ

NATHANIEL BENCHLET

Η Γκρέτα Γκάρμπο, ἡ θρυλικὴ ἠθοποιὸς πὺ δὲν γύρισε καμμιά ταινία ἐδῶ καὶ δέκα χρόνια, θεωρεῖται ἀκόμη ἀπὸ πολλοὺς ἢ πὺ ὁμορφη, ἢ πὺ ἐπιβλητικὴ καὶ ἢ πὺ ἑλκυστικὴ γυναῖκα τοῦ Χόλλυγουντ. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὺ τὸ πάθος τῆς γιὰ τὴ μυστικότητα εἶναι εἰλικρινές. Ὡστόσο τὰ ἀποτελέσματα τοῦ πάθους αὐτοῦ ἦταν ἀκριβῶς αὐτὰ πὺ ὠνευρεῦνταν ἕνας διαφημιστῆς ἢ ἕνας μάντζερ. Ἡ ἐμφάνισί τῆς σὲ ὁποιαδήποτε κοσμικὴ συγκέντρωσι, σ' ἕνα ἐστιατόριον ἢ σ' ἕνα κέντρο εἶναι ἀρκετὴ γιὰ νὰ σταματήσῃ κάθε κουβέντα. Οἱ κινήσεις τῆς, ὅσο ἀσήμαντες καὶ ἂν εἶναι, ἀποτελοῦν σημαντικὴ εἶδησι γιὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸ καὶ γιὰ τὸν Ἀμερικανικὸ τύπο. Οἱ ταινίες τῆς βρίσκονται στὴν πρώτη σειρὰ τῶν «κλασικῶν» φιλμ πὺ προβάλλονται στὸ Μουσεῖο τῆς Σύγχρονης Τέχνης τῆς Νέας Ὑόρκης.

Οἱ πληροφορίες πὺ δημοσιεύονται παρακάτω συγκεντρώθηκαν γιὰ νὰ δείξουν τί εἶναι ἡ Γκάρμπο σάν ἄνθρωπος, τί βρίσκεται πίσω ἀπὸ τὴ θρυλικὴ τῆς δειλία. Ποτὲ βέβαια δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ πάρῃ κανεὶς συνέντευξι μὲ τὴ Γκάρμπο, γι' αὐτὸ οἱ πληροφορίες αὐτὲς δόθηκαν ἀπὸ ἄν-

θρώπους πὺ τὴ γνωρίζουν, πὺ ἔχουν ἔλθει σὲ ἐπαφὴ μαζύ τῆς ἢ πὺ ἀπλῶς τὴν ἔχουν συναντήσει. Ἄς ἀρχίσουμε μὲ ὅσα λέει γιὰ τὴ Γκάρμπο τὸ Βιογραφικὸ Λεξικὸ Οὐέμπστερ:

Γκάρμπο, Γκρέτα. Πραγματικὸ ὄνομα Γκούσταφσον. Ἡθοποιὸς τοῦ κινηματογράφου, γεννήθηκε στὴ Στοκχόλμη τῆς Σουηδίας τὸ 1906. Μετὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς στὸ Σουηδικὸ φιλμ «Γκέστα Μπέρλινγκ» πῆγε στὴν Ἀμερικὴ καὶ πρωταγωνίστησε στὶς ταινίες «Ἄννα Κρίστι», «Μάτα Χάρι», «Καμίλ», «Νιντόσκα» κ.ἄ.

Ὁ Νίλς Ἀστερ, ὁ ἠθοποιὸς πὺ γνώρισε τὴν Γκάρμπο στὴ Σουηδία καὶ ἔπαιξε μαζύ τῆς σὲ ἀρκετὲς ἀπὸ τὶς πρώτες ἀμερικανικὲς ταινίες λέει: «Πάντα ἦταν ντροπαλή.» Ὁ Ἀστερ τὴν θυμᾶται τὸν καιρὸ πὺ σπούδαζε στὴ Δραματικὴ Ἀκαδημία τῆς Στοκχόλμης. Κρυφὸκῦτταζε τοὺς ἐπαγγελματίες ἠθοποιούς ἀπὸ τὸ θεατρίον ἀλλὰ δὲν τολμοῦσε νὰ μῆ μέσα στὸ θέατρο.

Ὁ σκηνοθέτης Μῶριτς Στίλνερ τὴν ἀνακάλυψε στὴν Ἀκαδημία, τὴν βάφτισε Γκάρμπο καὶ τὴν ἔβαλε νὰ παίξῃ στὸν κινηματογράφον. Στὸ θέατρο οἱ κινήσεις

και οι χειρονομίες της φαινονταν αδέξιες και άποτομες αλλά στην όθόνη ήταν έξαισιες.

Ο Στίλλερ την πήρε στις Ηνωμένες Πολιτείες όταν ήταν κάπου 19 χρονών. Η Μέτρο Γκόλντουϊν Μάγερ της έδωσε ένα συμβόλαιο το 1916 αλλά δεν βιαζόταν και πολύ να τη χρησιμοποιήσει. Όταν όμως οι δύο πρώτες της ταινίες πέτυχαν, της έδωσαν το χρίσμα του άστερος.

Όταν πρωτοπήγε στην Αμερική δεν ήξερε καθόλου Αγγλικά. Ο Άστερ πιστεύει πως η σιωπή της ήταν αποτέλεσμα άχμόνη της φυσικής δειλίας της αλλά και της αδυναμίας της να μιλήσει τη γλώσσα του τόπου. Ύστερα η συνήθεια της σιωπής ριζωσε και «έπιασε».

Παράδειγμα της δειλίας της: Μια μέρα η Γκάρμπο και ο Άστερ περνούσαν με αυτοκίνητο από τη λεωφόρο της Δύσεως. Μια κυρία που ώδηγούσε ένα αυτοκίνητο εμπρός τους είδε την Γκάρμπο μέσα από τον καθρέφτη και χαζεύοντας έδεν τάκανε θάλασσα με τις ταχύτητες και το αυτοκίνητο του Άστερ έπεσε επάνω στο δικό της. Η Γκρέτα βγήκε γρήγορα από το αυτοκίνητο και κρύφτηκε πίσω από κάτι δέντρα ώσπου να ήσυχάσουν τα πράγματα.

Στο σπίτι της στο Μπέβερλυ Χίλς, (συνήθιζε ν' αλλάξει συχνά σπίτια κυνηγώντας τη μοναξιά) ζούσε σε ένα δωμάτιο (συνδυασμό κρεββατοκάμαρας και σαλονιού) στη μια άκρη του σπιτιού. Οι κουρτίνες ήταν συνήθως κλειστές για να μην μπαίνει πολύ φως και τα υπόλοιπα δωμάτια ήταν σχεδόν άδεια.

Όταν βρίσκεται σε φιλική συντροφιά είναι πρόσχαρη και

χαρούμενη. Έχει χιούμορ και ξέρει να άκούη όταν της μιλουν. Το γέλιο της είναι εγκάρδιο και την ταράζει ολόκληρη, μά δεν κάνει σχεδόν καθόλου θόρυθο.

Μια φορά φαινόταν σε κακό κέφι και ο Άστερ τη ρώτησε τι είχε. «Τσακώθηκα άσχημα με το Θεό σήμερα το πρωί» του άπάντησε.

Η Μπάρμπαρα Μακλήν είναι ήθοποιός, συγγραφέας, διακοσμήτρια και σχεδιάστρια μόδας. Το 1930 της έδωσαν ένα μικρό ρόλο στο φιλμ «Βασίλισσα Χριστίνα» όπου έπαιζαν ο Τζών Τζιλμπερτ και η Γκάρμπο. Η Μακλήν τάχανε κυριολεκτικά στις πρόβες μπροστά στην όμορφη της Γκάρμπο. Η Γκρέτα όμως της έδωσε θάρρος λέγοντας διάφορες ιστορίες από τη ζωή της. Και να μια απ' αυτές: Μια μέρα η Γκάρμπο μπήκε σ' ένα μαγαζί να αγοράσει ένα ζευγάρι σπόρ παπούτσια. Ο υπάλληλος της έφερε να δοκιμάσει τον αριθμό 38 και 39. Όταν όμως είδε τα πόδια της Γκρέτας να πλέουν μέσα στα παπούτσια άπογοητεύθηκε: «Κι' εγώ νόμιζα πως ήσασταν η Γκρέτα Γκάρμπο!» είπε. Ο μύθος για τα μεγάλα πόδια της Γκάρμπο δημιουργήθηκε γιατί ήταν μια από τις πρώτες γυναίκες που φορέσαν παπούτσια με χαμηλά τακούνια. Όταν στην ταινία «Όπως με ποθείς» χρειάστηκε να βγάλη τα παπούτσια της ο Έρικ φόν Στροχάιμ κύταξε τα πόδια της και είπε: «Δέν είναι τόσο άσχημα όσο τά λένε». Η Γκάρμπο ένθουσιάστηκε με την παρατήρησι και τη θεώρησε μεγάλο κομπλιμέντο.

Η Ντόροθυ Κόλγκαλλεν, άρθρογράφος του «Τζόρναλ — Αμερικαν» της Νέας Υόρκης, λέει πως άνάμεσα στους στενώτερους

φίλους της Γκάρμπο είναι ο Άγγλος φωτογράφος και σκηνογράφος Σέσιλ Μπήτον και ο συγγραφέας Τζών Γκάντερ και η γυναίκα του. Σχετίζεται άκόμη με τον Τζώρτζ Σλή και τη γυναίκα του, τη μοδίστρα Βαλεντίνα που φτιάχνει πολλά φουστάνια της Γκρέτας, τον Άλλέν Πόρτερ, β' γραμματέα του Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης της Νέας Υόρκης, και τον Γκέηλορτ Χάουζερ που έγραψε το «Πώς να φαινεστε νεώτεροι—πως να ζητε περισσότερο».

Η Γκρέτα αγαπά τα άπλά μπλε μαρέν φορεματάκια και τα μεγάλα καπέλλα που δένουν κάτω από το σαγόνι. Είναι λίγο φαντασιόπληκτη και έτοιμη να δοκιμάσει ό,τι και αν της συστήσουν, έναν πνευματιστή, έναν χειρομάντη ή μια μασσέζ. Της άρέσουν πολύ οι άντίκες, μά σπάνια τις αγοράζει. Τα μαλλιά της τά φτιάχνει πάντα μόνη της.

Ο Χόουαρντ Ντήτζ, άντιπρόεδρος της Μέτρο-Γκόλντουϊν, υπεύθυνος για τις διαφημίσεις, λέει: «Όταν μερικές συνεντεύξεις της με τους δημοσιογράφους δέν ήταν εύνοϊκες για την εταιρεία, η Μέτρο Γκόλντουϊν άποφάσισε πως ή έπρεπε να είναι παρών και κάποιος άλλος για να λήη αυτά που πρέπει ή να της άπαγορευθούν οι συνεντεύξεις. Η Γκρέτα προτίμησε το δεύτερο.» Έτσι δέν δίνει πια συνεντεύξεις.

Ο Άρθουρ Χόρνμπλου, ο νεώτερος σκηνοθέτης και φίλος της Γκρέτας, λέει πως οι άνθρωποι και τα πράγματα γύρω της την διασκεδάζουν πολύ, αλλά η ίδια δέν λέει άστεία. Άποφεύγει συστηματικά τους ανθρώπους, όταν όμως της άρέσει κάποιος ή του έχει έμπιστοσύνη, τον έχει τάν ά-

δελφό. Άν συμπάθηση τη μαγειρισά της, μπορεί να κάθεται ώρες στην κουζίνα και να κουβεντιάξη μαζί της.

Ο Κλάρενς Μπράουν ήταν σκηνοθέτης της Γκάρμπο στις 7 από τις 24 ταινίες που γύρισε στο Χόλλυγουντ. Όταν παίξη η Γκρέτα βάζουν γύρω-γύρω, έξω από τα σκηνικά, μεγάλα πανώ για να μην την βλέπουν άλλοι, γιατί αυτό την ταράζει. Άν δη τον ήλεκτρολόγο ή τον μαραγκό να παρακολουθούν το γύρισμα, τά χάνει άμέσως. Όταν γύριζε μια σκηνή του «Γκράντ Ότέλ» ήταν μόνη της με τον φωτογράφο. Σε μια στιγμή ο Τζών Μπάρνμωρ και δύο άλλοι έβρισαν μια ματιά άπο ένα παραθυράκι. Δέν τους έβλεπε, μά το κατάλαβε και σταμάτησε. «Έγώ θα πάω σπίτι», είπε και πήγε. «Δέν την φοβόμουν, ούτε με φοβόταν», λέει ο Μπράουν. Ήταν η καλύτερη και βολικώτερη ήθοποιός του κόσμου. Μου άρεσε να δουλεύω μαζί της.

Ο Ουίλλιαμ Ντάνιελς είναι φωτογράφος και αυτός «πήρε» όλα τα φιλμ της Γκάρμπο στο Χόλλυγουντ. Γι' αυτόν είναι η πιο όμορφη ήθοποιός που φωτογράφησε. Τα μάτια της μεγάλη, κατάλληλα για να τά παίρνης από κοντά. Ο σκελετός της κατάλληλος για φωτισμό, το σώμα της όμορφο για να το παίρνης από μακριά. Περπατά με χάρη σαν ένα όμορφο ζωο.

Τί λένε οι φίλοι, οι σκηνοθέτες, οι παραγωγοί και οι άλλοι;

Όταν η Γκρέτα έγινε στάρ, πολλές φορές διαφώνουσε με τους παραγωγούς για την άξια μιας ταινίας και συνήθως επέβαλλε τη γνώμη της. Τελευταία της

πρόσφεραν πολλά χρήματα για να γυρίσει μια ταινία, αλλά δεν βρίσκει κανένα σενάριο που να της άρεση και θάζει την καλλιτεχνική της αξιοπρέπεια πάνω από το συμφέρον. Σχετικά με την άκεραιότητα του χαρακτήρος της, ο Λουί Μάγιερ έλεγε κάποτε πως θα προτιμούσε να έχει το λόγο της Γκάρμπο παρά τις υπογραφές πολλών άλλων ηθοποιών. Τον καιρό της δόξας της πληρωνόταν 250.000 δολάρια για μια ταινία και περισσότερο ακόμη αν το γύρισμα κρατούσε πιά πολύ άπ' ό,τι είχαν υπολογίσει. Της άρεσε να φοράει τσόχινια παντοφλάκια όποιο και αν ήταν το κοστούμι της. Και προτού αρχίσει το γύρισμα για να θεβαιωθεί ότι δεν φαίνονταν στο φιλμ, ρωτούσε το φωτογράφο :

— Είναι τα πόδια μου μέσα;

Η έρώτησι αυτή ήταν πιά καθερωμένη και οι μηχανικοί και οι φωτογράφοι την περίμεναν και την άγαπούσαν.

Η Γκάρμπο δεν νομίζει πως είναι όμορφη ή μεγάλη ηθοποιός και μόλις τώρα αρχίζει να πιστεύει πως στην ταινία «Καμιλ» πέτυχε κάτι καλό.

Πάντα κάτι κυνηγάει, μα δεν είναι θέβαιη τί είναι αυτό. Μιά φορά, όταν την ρώτησαν τί κάνει στη Νέα Υόρκη, άπάντησε :

— Καμμία φορά θάζω το έπανωφόρι μου και βγαίνω έξω στις 10 το βράδυ. Περπατώ πίσω από τους ανθρώπους. Πηγαίνω όπου πάνε και γυρίζω.

Έτσι βρίσκεται μαζί με άλλους ανθρώπους και δεν είναι μόνη, μα δεν χρειάζεται να κάνει τίποτα. Τώρα τον περισσότερο καιρό ζή στην Νέα Υόρκη ή στο έξωτερικο.

Ο Χάρρυ Έβανς, άρχισυντά-

κτης του περιοδικού «Family Circle», χόρευε μαζί της πέρου στο Σέρρυ Νέδερλαντ. Ήταν η πρώτη φορά ύστερα από 15 χρόνια που χόρευε σε δημόσιο κέντρο. Ο Έβανς λέει πως στην αρχή ήταν λίγο νευρική, μα γρήγορα ήρέμησε και χόρευε πολύ όμορφα. Και ο Έβανς παρατήρησε ότι ξέρεει να άκούη θαυμάσια τον συνομιλητή της. Τα μάτια της τον παρακολουθούν διαρκώς και φαίνεται να είναι ειλικρινής σε ό,τι λέει. Ο Χάρρυ Έβανς έγραψε: «Η φωνή της έχει το τέμπο του βιολοντσέλλου και παίζει με σουρντίνα. Όταν μιλή, τα μάτια της καθρεφτίζουν ό,τι λέει. Και όταν άκούη καθρεφτίζουν τις σκέψεις της... Όταν κατεβάξη τα μακρυά πυκνά της ματόκλαδα, είναι σαν να πέφη μία αύλαία. Τα χέρια της είναι μεγάλα, δυνατά, με όμορφο σχήμα και σαν κάθε άλλο κομμάτι της σπάνιας αυτής γυναικάς φαίνονται σαν να ζούν μία δική τους ζωή...»

Από τί; παραπάνω λεπτομέρειες δυό-τρία στοιχεία προβάλλουν πολύ καθαρά: Γύρω από την Γκάρμπο έχει πλεχτή ένας θρόνος που τον ένισχύει και ή ίδια χωρίς να το θέλη. Δεν της άρέσει να βρίσκεται μόνη, αλλά δεν μπορεί να υποφέρει τους ανθρώπους που είτε θέλοντας να γνωρίσουν μία διασημότητα, είτε από άπλη περιέργεια προσπαθούν να παραβιάσουν την ιδιωτική της ζωή. Η φυσική της δειλία και ή άσυνήθιστη όμορφιά της συνωμότησαν για να την έμποδίσουν να χαρή μία κανονική όμορφη ζωή. Οι φίλοι της χαίρονται που την βλέπουν να έμφανίζεται δημοσίως όλο και πιά συχνά. Έλπίζουν ότι μπορεί να μάθη να δέχεται τον κόσμο.

ΣΤΗ ΜΑΚΡΙΝΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

Στα 1687, ο Βασιλιάς της Γαλλίας έστειλε άπεσταλμένο του στο Σιάμ έναν κούο Ντε λά Λουμπέ, διπλωμάτη και σοφό, ό οποίος όταν γύρισε, έβγαλε ένα βιβλίο. Από τα πιο περίεργα κομμάτια είναι εκείνο που περιγράφει μία διασκεδάσι πολύ συνθησιμένη — την εποχή εκείνη — στην Άλλη του Σιάμ. «Από ένα ψηλό σημείο, ελχονται στο κενό άνθρωποι με άνοιχτες όμπρελλες. Ο άνεμος τους οδηγεί όπου θέλει και ύστερα από ώρα... προσγειώνονται στη γή, σε κορφές δέντρων, σε στέγες σπιτιών, στον ποταμό. Το θέαμα τόσο πολύ ένθουσίασε τον Βασιλιά, ώστε τους έδωσε τίτλους και τους πήρε να ζούνε μαζί του στο παλάτι».

ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΕΣ

Ἡ σημασία καὶ ἡ θέσις τους στὸν σημερινὸ κόσμο

Τοῦ

ERNEST BARKER

Πολλές φορές στην ιστορία ἡ Ἀνατολή συγκρούσθηκε μετὰ τὴ Δύσι. Ὑπάρχουν διανοούμενοι ποὺ τῆ σημερινῆ ἰδεολογικῆ διαίρεσι τοῦ κόσμου δὲν τὴν βλέπουν σὰν κάτι ἄσχετο μετὰ τὸν ἄγωνα ἀνάμεσα στὸν Σταυρὸ καὶ τὴν Ἡμισέληνο κατὰ τὴν τελευταία περίοδο τοῦ Μεσαίωνα. Ὑπάρχουν ὅμως βασικὲς διαφορὲς ὅπως καὶ ὁμοιότητες καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναγνωρίσουμε τὴν ἀληθινὴ φύσι τῶν Σταυροφοριῶν, προτοῦ ζητήσουμε νὰ ἀνακαλύψουμε σ' αὐτὲς τὸ ἀντίστοιχο τῆς ταρινῆς συγκρούσεως.

Ἡ λέξι «Σταυροφορία» σημαίνει στὴν ἀρχὴ τῆ χρῆσι τοῦ Σταυροῦ σὰν σύμβολο τῆς χριστιανικῆς πίστεως γιὰ τὴν ὑπεράσπισι καὶ τῆ διάδοσι τῆς. Στὴν ἱστορικῆ του χρῆσι ὁ ὅρος «Σταυροφορία» σημαίνει μιὰ σειρά ἀπὸ ἐκστρατείες, ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ ἑνδεκάτου ὡς τὸ τέλος τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνα, (ἀπὸ τὸ 1096, ποὺ ἀρ-

χισε ἡ πρώτη Σταυροφορία, ὡς τὸ 1291, ὅποτε οἱ Σταυροφόροι ἔχασαν τὸ τελευταῖο τους ὄχυρό στὴν Παλαιστίνη) ποὺ τὲς ὠργάνωσαν οἱ χριστιανοὶ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης μετὰ σκοπὸ τὴν ἀνάκτησι τῶν Ἁγίων Τόπων ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Μωαμεθανῶν. Οἱ αἰτίες ὅμως ἦταν πολλὲς, ὅπως πολλοὶ ἦταν καὶ οἱ παράγοντες ποὺ γέννησαν καὶ συντήρησαν τὲς ἐκστρατείες αὐτῆς. Γιὰ νὰ καταλάβουμε καλά τι ἦταν οἱ Σταυροφορίες πρέπει νὰ τοὺς λάβουμε ὅλους ὑπ' ὄψι.

Κατὰ πρῶτο λόγο ὑπῆρχεν ἕνα παλιὸ ἔθιμο νὰ προσκυνᾶνε στοὺς Ἁγίους Τόπους, ἕνα ἔθιμο ἀναγόμενον στὸν πέταρτον αἰῶνα μ.Χ., ἀπὸ τότε δηλαδὴ ποὺ ὁ Χριστιανισμὸς ἔγινε ἡ ἐπίσημη θρησκεία τῆς Ρωμαϊκῆς Αυτοκρατορίας. Τὸ ἔθιμο τοῦ προσκυνήματος ἦταν διαδεδομένο ὡς τὴν τελευταία γωνία τῆς γῆς. Ἀκόμα καὶ σήμερα τὸ ἔθιμο αὐτὸ φέρνει

τοὺς Μωαμεθανοὺς τριῶν ἡπείρων στὴ Μέκκα, ὅπως τραβάει Βουδδιστὲς προσκυνητῆς τῆς νότιας καὶ ἀνατολικῆς Ἀσίας στοὺς ἱεροὺς τόπους τοῦ Βουδδισμοῦ. Στὸν 11ο ὁμῶς αἰῶνα, ἡ κίνησι τῶν χριστιανῶν προσκυνητῶν πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τὴν Παλαιστίνην ἀρχισε νὰ ἐμποδίζεται ἀπὸ σοβαρὰ ἐμπόδια.

Ἰδιαίτερα ἡ κατάληψι τῶν Ἱεροσολύμων τὸ 1071 ἀπὸ τοὺς τραχεῖς Σελτζούκους Τούρκους δημιούργησε ἕνα μεγάλο ἐμπόδιο ποὺ ἔγινε πολὺ μεγαλύτερο ὅταν οἱ Σελτζούκοι κατέλαβαν τὴ Μικρὰ Ἀσία καὶ ἀπέλησαν τὴ χριστιανικὴ Ἀνατολικὴ Αυτοκρατορία στὴν ἴδια τὴν πρωτεύουσά τῆς τὴν Κωνσταντινούπολι. Αὐτὴ ἦταν ἡ ἄμεση εὐκαιρία γιὰ τὴν πρώτη Σταυροφορία τοῦ 1096. Ἡ Σταυροφορία ἐκείνη ἦταν μιὰ προσπάθεια γιὰ νὰ ἀνοίξη ὁ δρόμος γιὰ τὸ χριστιανικὸ προσκυνήμα, μετὰ πρόσθετο σκοπὸ τὴν κατάκτησι καὶ διατήρησι τῶν Ἁγίων Τόπων ἔτσι ποὺ νὰ ἐξασφαλιστῆ γιὰ πάντα ἡ ἐλευθέρη μετάβασι σ' αὐτοὺς.

Μὰ οἱ Σταυροφορίες στάθηκαν κάτι περισσότερο ἀπὸ αὐτό. Τὰ περισσότερα ἱστορικὰ κινήματα, μ' ὅλο ποὺ ἀρχίζουν ἀπὸ κάποια εἰδικὴ αἰτία, δὲν ἀργοῦν νὰ φανερώσουν νέα πρόσθετα χαρακτηριστικά. Ἔτσι καὶ οἱ Σταυροφορίες ἀπὸ τὲς πρώτες τοὺς φάσεις ἀπέκτησαν κοινωνικὸ ἢ ὅπως μπορεῖ νὰ ὀνομασθῆ ἕνα οικονομικὸ χαρακτήρα. Ἐγινε μιὰ διέξοδο γιὰ μετανάστευσι καὶ γιὰ τὴν μετακίνησι τοῦ πλεονάζοντος πληθυσμοῦ ἀπὸ τὴ Δυτικὴ Εὐρώπη στὴν Ἀνατολική. Αὐτὴ ἦταν κυρίως μιὰ φεουδαλικὴ μετακίνησι καὶ προπαντὸς γαλλικῆ. Ἦταν ἡ κίνησι τῶν νέων τῆς φεουδαλικῆς εὐγένειας τῆς Γαλλίας πρὸς μιὰ

καινούργια περιοχὴ ὅπου θὰ μπορούσαν νὰ χτίσουν καινούργια κάστρα καὶ νὰ ἐγκαταστήσουν γύρω τῆς καινούργια τιμάρια. Ἔτσι οἱ Σταυροφορίες εἶχαν καὶ τὴν ἀποικιακὴ τους πλευρὰ κι' ἔνα ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματά τους ἦταν ἡ ἴδρυσι τῶν γαλλικῶν ἀποικιῶν τῆς Συρίας. Μὰ δὲν ἀπέκτησαν μόνον ἀποικιακὸ χαρακτήρα ἀπέκτησαν περισσότερο ἀκόμα οικονομικὴ σημασία ποὺ ὡς ἕνα βαθμὸ ἐμπνέονταν ἀπὸ οικονομικὰ κίνητρα.

Οἱ ἔμποροι τῶν ἐμπορικῶν πόλεων τῆς Ἰταλίας—Πίζας, Γένουας καὶ Βενετίας—εἶδαν σ' αὐτῆς μεγάλες ἐμπορικὲς εὐκαιρίες καὶ ἀρχισαν νὰ ἐφοδιάζουν τοὺς Σταυροφόρους, μετὰ πλοία καὶ πολεμικὸ ὕλικό, γιὰ τὰ ὅποια ζητοῦσαν καὶ ἔπαιρναν τὴν ἀνταμοιβή τους. Ὅταν ἡ Παλαιστίνην ἔγινε τὸ Λατινικὸ Βασίλειο τῶν Ἱεροσολύμων, στὲς ἀρχῆς τοῦ 12ου αἰῶνα, Ἰταλικὲς συνοικίες χτίσθηκαν στὲς παραθαλάσσιες πόλεις τοῦ Βασιλείου καὶ οἱ Ἰταλοὶ ἔμποροι τῶν συνοικιῶν αὐτῶν ἀπολάβαιναν προνόμια ἀνάλογα μετὰ τὲς «ἐκχωρήσεις ἐμπορικῶν προνομίων» ποὺ δόθηκαν ἀργότερα στοὺς ἐμπόρους ἄλλων ἀνατολικώτερων πόλεων. Ἀπαλλάσσονταν ἀπὸ διόδια καὶ φόρους καὶ δικάζονταν σὲ δικά τους δικαστήρια.

Μὰ οἱ Σταυροφορίες ἔχουν καὶ μιὰ τρίτη ὄψι, καὶ αὐτὴ εἶναι ἴσως ἡ σπουδαιότερη. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα τῶν δρόμων γιὰ τοὺς χριστιανοὺς προσκυνητῆς, καὶ ἀπὸ τὲς εὐκαιρίες ποὺ δημιούργησε γιὰ τὴ μετανάστευσι καὶ γιὰ τὴν ἀνάπτυσι τοῦ ἐμπορίου ὠδήγησαν καὶ σὲ μιὰ συνοριακὴ σύγκρουσι ἀνάμεσα σὲ διαφορετικοὺς τρόπους ζωῆς καὶ πολιτισμοὺς. Τέτοιες συγκρούσεις μετὰξὺ δύο πο-

λιτισμῶν ἀποτελοῦν ἓνα ἀπὸ τὰ μεγάλα καὶ ἐπαναλαμβανόμενα ἱστορικά θέματα.

☆

Οἱ Σταυροφορίες ἔχουν τὴ θέσι τους ἀνάμεσα στὶς οἰκονομικὲς συγκρούσεις. Σ' αὐτὲς ὁ χριστιανισμὸς συναντήθηκε μὲ τὸ Ἰσλάμ—καὶ ὁ ἓνας εἰσέδουε στὸν ἄλλο—ὡστόσο ὁ ἓνας παραχωροῦσε ἢ κέρδιζε ἕδαφος ἀπὸ τὸν ἄλλο. Ἦταν μιὰ σύγκρουσι πολιτικῆς, θρησκείας, πολιτισμοῦ. Καὶ τὰ ἀποτελέσματά της ὑπῆρξαν καὶ ἀρνητικὰ καὶ θετικὰ. Ἐδρασαν σὰν ἐπιταχυντικὴ δύναμι. Βοήθησαν τοὺς ἄλλους παράγοντες—τὸν περιπλανώμενο προσκυνητή, τὸν ἀπάνθρωπο φεουδάρχη ποὺ ζητοῦσε νὰ ἰδρῦσῃ καινούργια φέουδα—τὸν τυχοδιώκτη ἔμπορο ποὺ ἦταν ἔτοιμος νὰ δοκιμάσῃ τὴν τύχη του εἰς νέες ἀγορὲς στὶς πιὸ μακρυνὲς γωνιὰς τῆς Μεσογείου.

Δύο αἰῶνες ζωντάνια πῆγε ἔτσι ἀπὸ τὸ 1906 ὡς τὸ 1291. Μὰ ἡ ἰδέα τῆς Σταυροφορίας δὲν πέθανε ὅταν ἡ Ἄκρα, τὸ τελευταῖο ὄχυρό τῶν χριστιανῶν στὴν Παλαιστίνη, ἔπεσε ὀριστικὰ τὸ 1291. Ἐζῆσε στὸ νοῦ τῶν ἀνθρώπων δύο τουλάχιστον αἰῶνες ἀκόμα καὶ δὲν εἶχε σθῆσει ὡς τὴν ἐποχὴ τῆς Μεταρρυθμίσεως καὶ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Νέου Κόσμου. Ἡ ἐμφάνισι τῶν Ὀθωμανῶν Τούρκων στὴν Εὐρώπη τὸ 1308 ἔδωσε καινούργια δξύτητα στὶς παλιὲς συνοριακὲς συγκρούσεις. Καὶ ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη μπλέχτηκε σὲ μιὰ Σταυροφορία ἢ μάλλον σὲ ἓνα φάντασμα Σταυροφορίας, ἐναντίον τῆς νέας αὐτῆς ἀπειλῆς. Μικρὸ φαινόνταν τὸ κέρδος ποὺ ἀποκτήθηκε ἀπὸ ὅλες αὐτὲς τὶς προσπάθειαι. Μὰ ἡ ἐπιτυχία ἦρθε ἀπὸ κεῖ ποὺ δὲν τὴν περιέμενε κανεὶς καὶ ἡ Δυτικὴ Εὐ-

ρώπη ἀποκατέστησε τὴν ἰσορροπία ὅταν ἀνακάλυψε ἓνα ὀλόκληρο νέο Δυτικὸ Κόσμο.

Εἶναι περίεργο νὰ σκεφτῆ κανεὶς ὅτι ἡ ἰδέα τῆς Σταυροφορίας ψύχωνε τοὺς θαλασσοπόρους ποὺ ἔκαναν τὴ μεγάλη αὐτὴ ἀνακάλυψι. Ἦξεραν πὼς ἂν τὰ πλοία τους ξανοίγανε πρὸς τὴ Δύσι, ἂν τι νὰ τραβήξουν ὅπως οἱ πρόγονοί τους στ' ἀνατολικά, θὰ φθάνανε στὰ νῶτα τῶν Τούρκων καὶ θὰ ξανάδιναν τὰ Ἱεροσόλυμα στὴν Εὐρώπη.

Ἡ τελευταία προσπάθεια τοῦ σταυροφορικοῦ πνεύματος ἔφερε τὴν Εὐρώπη ἀπὸ τὸ Ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἐλπίδος στὸν μακρυνὸ Εἰρηνικὸ καὶ πρὸς τὴν Νοτιοανατολικὴ Ἀσία.

Μιὰ φράσι ἑνὸς Γάλλου ἱστορικοῦ φωτίζει ἄρκετὰ τὸ σημεῖο αὐτό: «Ὁ Βάσκο ντὲ Γάμα, ὁ Χριστόφορος Κολόμβος, ὁ Ἀλφόνσος ντ' Ἀλμπουκέρκ καὶ πολλοὶ ἄλλοι ὠνειρεύονταν, καὶ ὄχι χωρὶς εἰλικρίνεια, ὅτι δούλευαν γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῶν Ἁγίων Τόπων καὶ εἶχαν τὸ Σταυρὸ στὰ στήθη τους.»

Μὲ τι πρέπει νὰ συγκρίνομε τὶς Σταυροφορίες; Ποιὸ εἶναι τὸ ἀνάλογό τους στὴν ἱστορία; Ἄν τις κρίνομε σὰν συνοριακὲς συγκρούσεις ἀπὸ αὐτὲς ποὺ συμβαίνουν κάθε τόσο στὸ κύλισμα τοῦ χρόνου μπορεῖ νὰ καταλήξομε στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ τωρινὴ διαίρεσι τοῦ κόσμου—ἡ διαίρεσι μεταξύ «δημοκρατικοῦ» καὶ κομμουνιστικοῦ συνασπισμοῦ κρατῶν ποὺ ἀπλώνεται ἀπὸ τὸ κέντρο τῆς Εὐρώπης, ὡς τὰ νερά τῆς Κίτρινης Θάλασσας—παρουσιάζει ἀναλογίαι μὲ τὸν ἀγῶνα μεταξύ Χριστιανισμοῦ καὶ Ἰσλάμ, ἐδῶ καὶ ἑπτὰ ὀκτῶ αἰῶνες. Μὰ ὑπάρχει μιὰ διαφορά ἀνάμεσα στὴν τωρινὴ μας διαίρεσι καὶ στὸν πα-

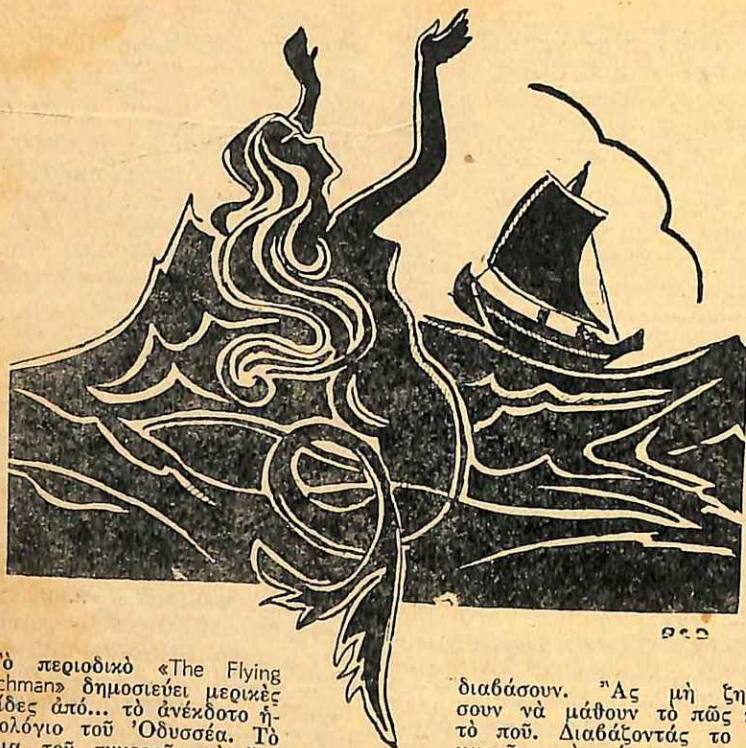
λιὸν ἀγῶνα. Οἱ Σταυροφορίες ἦταν θέβαια μιὰ σύγκρουσι συνόρων, ἦταν ὅμως καὶ μιὰ ἐπαφὴ πολιτισμῶν. Μπορεῖ νὰ ὑπῆρχε μιὰ θαθεῖα θρησκευτικὴ διαίρεσι ἀνάμεσα στοὺς Χριστιανοὺς καὶ τοὺς Μουσουλμάνους, μὰ ὑπῆρχε καὶ ἓνα εἶδος κοινωνικῆς ὁμοιότητος ἀνάμεσα στὸς Φράγκους εὐγενεῖς καὶ τοὺς Ἀραβες φυλάρχους. Τὴ σημερινὴ διαίρεσι τὴν ἀπαλύνει πολὺ λιγώτερο καὶ ἡ ὁμοιότης τῆς κοινωνικῆς διαρθρώσεως καὶ οἱ κοινωνικὲς συνήθειαι. Καὶ ἡ ἐπαφὴ καὶ ἡ ἀλληλεπίδρασι τῶν διαφορετικῶν πολιτισμῶν πολὺ λίγο τοὺς ἀλλάζει, πολὺ λιγώτερο ἀπὸ ὅ,τι τὴν ἐποχὴ ποὺ ὁ Χριστιανισμὸς ἀνταγωνιζόταν μὲ τὸν Μωαμεθανισμὸ, κατὰ τὶς Σταυροφορίες.

☆

Μήπως εἶναι πιὸ θάσιμο νὰ συγκρίνομε τὴν ὑπερπόντια ἐπέκτασι ποὺ ἐπιχείρησε ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη μὲ τὶς Σταυροφορίες, μὲ τὴν παρόμοια ἐπέκτασι ποὺ ἐπιχείρησε, καὶ σὲ μεγάλο βαθμὸ πέτυχε,

τὸν 16ο καὶ 17ο αἰῶνα; Καὶ στὶς δύο αὐτὲς περιόδους ὑπῆρχε ἡ ἴδια ἀλυσίδα κινήτρων καὶ παρωθήσεων—τὸ κίνητρο τῆς θρησκείας ἢ τῆς ἱεραποστολικῆς παρορμήσεως, τὸ κίνητρο τῆς μεταναστεύσεως καὶ τῆς ἐγκαταστάσεως σὲ νέες χώρες καὶ τὸ κίνητρο τῆς συναλλαγῆς καὶ τοῦ ἐμπορίου. Αὐτὴ ἡ ἀλυσίδα τῶν κινήτρων φαίνεται ἴσως πιὸ καθαρὰ στὴν ὑπερπόντια ἐπέκτασι τῆς Ἀγγλίας. Μιὰ ἔκκλησι ποὺ ἐκδόθηκε τὸ 1609 ἀπὸ τὴν Ἐταιρεία τῆς Βιργινίας θὰ μπορούσε σὲ παλιότερους καιροὺς νὰ χρησιμεύσῃ σὰν ἔκκλησι ὑπὲρ τῶν Σταυροφοριῶν. Τὸ πρῶτο προβαλλόμενον κίνητρο εἶναι ἡ διάδοσι τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ δεύτερο εἶναι ἡ ἀποσυμφόρησι τοῦ πλεονάζοντος πληθυσμοῦ. Τὸ τρίτο ἡ ἐξασφάλισι πλοῦτου σὲ ἰδιῶτες ἐπιχειρηματίαι, δηλαδὴ τὰ ἐμπορικὰ κέρδη. Ἡ ἱστορία ἐπαναλαμβάνεται μὲ τὴν ἔννοια ὅτι τὰ ἴδια κίνητρα συνδυάζονται γιὰ νὰ παραγάγουν τὰ ἴδια ἀποτελέσματα σὲ διαφορετικὲς ἐποχές.

Στὰ 1882, ὁ Ὄσκαρ Οὐάιλντ ταξίδεψε στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖαι. Στὴν ἐπιστροφή του διηγήθηκε τὴν ἀκόλουθη ἀληθινὴ ἱστορία: Σὲ μιὰ μικρὴ πόλι τῆς Καλιφόρνιας, ἓνας χρυσοθήρας, ποὺ πλούτισε, ἀγόρασε μιὰ βίλλα. Ἐπειδὴ εἶχε ἀκούσει ὅτι οἱ πλοῦσοι πρέπει νὰ ἐνδιαφέρονται καὶ γιὰ τὴν τέχνη, παρήγγειλε ἓνα γύψινο ἀντίγραφο τῆς «Ἀφροδίτης τῆς Μήλου». Ἐπὶ τέλους, μιὰ μέρα τὸ ἀγαλμα ἐφθασε. Ἀλλὰ ὅταν ὁ χρυσοθήρας ἀντελήφθη ὅτι ἔλειπε τὸ χέρι τῆς Ἀφροδίτης, ἐξεμάνη καὶ ἔκανε ἀγωγή στὴν ἔταιρεία τῶν σιδηροδρόμων, ποὺ κατὰ τὴ γνώμη του, ἦταν ὑπεύθυνη. Τὸ ζήτημα εἶναι ὅτι κέρδισε τὴ δίκην!

Το περιοδικό «The Flying Dutchman» δημοσιεύει μερικές σελίδες από... το ανέκδοτο ημερολόγιο του Όδυσσέα. Το ήνομα του τυχερού που έχαμε την ἀνακάλυψη δὲν ἀναγράφεται πουθενά. Ἄς μὴν ἐκπλαγοῦν ὅσοι τὸ

διαβάσουν. Ἄς μὴ ξητήσουν νὰ μάθουν τὸ πῶς καὶ τὸ πού. Διαβάζοντάς το θὰ χαροῦν μὴ νύστιμη περιπέτεια καὶ θὰ γνωρίσουν ἕναν ἄλλον Όδυσσέα, ἀλλοιώτικο ἀπὸ κείνον πὺν γνώρισαν στὸ σχολεῖο τους.

ΟΣΑ ΔΕΝ ΕΙΠΕ Ο ΟΜΗΡΟΣ

Σ τὸ πέλαγος... (δυσανάγνωστο)

Καὶ σήμερα τὸ θράδι, ὅπως κάθε θράδι ἀπὸ τότε πὺν ξεπυσε ἡ Τροία, κάθομαι σκεπτικὸς κρατώντας στὰ χέρια μου τὸ ημερολόγιο αὐτό. Τώρα ὅμως ἡ καρδιά μου εἶναι γεμάτη ἀπογοήτευσι.

Ὅταν, ὕστερα ἀπὸ μιὰ ἀνήσυχη νύχτα στὰ ἀλμυρὰ νερά, ἡ ρο-

δοδάχτυλη Αὐγὴ ξαναφάνηκε πάλι, προσεγγίσαμε στὴ χώρα τῶν Λωτοφάγων. Ἔστειλα τρεῖς ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου γιὰ νὰ ἐξακριβώσουν τί εἶδους ἀνθρώποι κατοικοῦσαν στὴ χώρα αὐτή. Οἱ Λωτοφάγοι τοὺς πρόσφεραν ἀμέσως λωτούς. Μόλις ὅμως τοὺς φάγανε, οἱ σύντροφοι πέσανε σὲ ἕνα εἶδος νάρκης, καὶ μόνος τους πύ-

θος ἦταν νὰ μείνουν στὸ νησί αὐτό. Ὅμολογῶ ὅτι καὶ ἐμένα κάτμ' ἔσπρωξε νὰ δοκιμάσω ἀπὸ τὸ θεῖο αὐτὸ λουλούδι, ἀλλὰ οἱ σύντροφοί μου, παρ' ὅλες τὶς φωνές καὶ τὶς διαμαρτυρίες μου (πὺν οἱ κατάρες μου νὰ πέσουν στὰ κεφάλια τους), κατώρθωσαν νὰ μὲ τραβήξουν μὲ βία πίσω στὰ γρήγορα πλοῖα μας καὶ κωπηλατώντας γρήγορα ἀπομακρυνθήκαμε ἀπὸ τὶς γοητευτικὲς αὐτὲς ἀκτές.

Οἱ σύντροφοί μου ἐξακολουθοῦνε γρήγορα τὸ κουπὶ ἐλπίζοντας ὅτι σὲ λίγο θὰ φθάσουμε πιά στὴν Ἰθάκη. Τὶ λέει ὅμως ἡ ψυχὴ μου γιὰ τὴν ἐπιστροφή αὐτή; Τὴν ποθεῖ εἰλικρινά; Τὶ ἀλλαγὲς θὰ βρῶ στὸ σπιτικό μου ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια πὺν λείπω; Δὲν θὰ ὑποστῶ τὰ πικρὰ παράπονα καὶ τὴ γκρίνια τῆς Πηνελόπης; Καὶ ἡ γκρίνια τῆς δὲν θὰ εἶναι ἀκόμα χειρότερη ὅταν μάθει πῶς τὰ πλοῖα μου δὲν τῆς ἔφεραν δῶρα; Τὶ λόγια πρέπει νὰ θρῶ γιὰ τὸν γιό μου τὸν Τηλέμαχο, πὺν ἔχω νὰ τὸν δῶ ἀπὸ τότε πὺν ἦταν μωρό;

Ἄν εἶχα φάει ἀπὸ τοὺς λωτούς ἴσως νὰ ἤξερα πῶς ξεχνοῦνε, ἴσως νὰ εἶχα θρῆ τὴ γαλήνη. Ἀχ! Γιατί, γιατί ἀλήθεια νὰ μὴν ἀγωνιστῶ περισσότερο, νὰ ξεφύγω ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου;

Λίγες μέρες ἀργότερα

Αὐτὰ τὰ ἀνήσυχα νερά, αὐτὰ τὰ ἀφροστεφανωμένα κύματα, αὐτὴ ἡ ἔρημη, ἡ ἀτέλειωτη θάλασσα!

Πυκνὴ ὀμίχλη ἀγκαλιάζει τὰ πλοῖα καὶ μ' ἐμποδίζει νὰ κρατήσω πορεία. Οἱ θεοὶ νὰ μᾶς φυλάξουν κὶ ἀπὸ ἄλλα δεινά!

Ἐτοῦτὴ δὰ τὴ στιγμή ἕνας ἀπὸ τοὺς ἄντρες μου ἀνέφερε ὅτι φθάσαμε σὲ κάποια ἀγνωστὴ ἀκτὴ. Πρέπει νὰ διατάξω νὰ μαζέψουν τὰ πανιά καὶ νὰ ξεκουρα-

στοῦν στὴν ἀκτὴ ὥσπου νὰ διαλυθοῦν τὰ σκοτάδια τῆς ὀμίχλης.

Πόσο ἔχω κουραστῆ νὰ δίνω διαταγὲς καὶ νὰ παίρνω ἀποφάσεις! Τόσα χρόνια ἡ ἴδια δουλειά! Μὲ θλίψη ἡ σκέψη μου τρέχει πίσω στὸν παλιὸ καιρὸ ὅταν ἡ Πηνελόπη μὲ ξαλάφρωνε ἀπὸ τὶς εὐθύνες τοῦ σπιτιοῦ, φρόντιζε αὐτὴ γιὰ τὸ νοικοκυριό, ἔδινε διαταγὲς στοὺς σκλάβους καὶ ἔδιωχνε μακριὰ μου κάθε τι ἐνοχλητικό.

Βέβαια, ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς ἡ γαλήνη τοῦ παλιοῦ καιροῦ δὲν ἦταν παρὰ σχετικὴ, γιατί μόλις κλείνανε οἱ πόρτες τοῦ συζυγικοῦ κοιτώνα, ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια, τὸ γεμάτο μέλι χαμόγελο τῆς Πηνελόπης θὰ χανόταν ἀπὸ τὰ χεῖλη τῆς καὶ θὰ ἄρχιζε ἡ ἀφόρητὴ γκρίνια καὶ τὰ παράπονα γιὰ τὸ τίποτε. Νὰ σ' ἔχουν οἱ θεοὶ καλὰ ἐνάρετη Πηνελόπη - ἡ ἀλήθεια πῶς παραείσαι ἐνάρετη. Σ' ἀγαπῶ. Καὶ βέβαια. Περισσότερο μάλιστα σ' ἀγαπῶ ἐτούτῃ τῇ νύχτῃ ἔτσι ὅπως μᾶς χωρίζουν οἱ πλατεῖες θάλασσες. Ὀρισμένες στιγμὲς θυμάμαι τὸ ἀρμονικὸ σου πρόσωπο, μὰ ὁ ἀντίλαλος τῆς γκρίνιας σου μὲ κάνει νὰ ποθῶ τὰ καράβια μου καὶ τὸ ταξίδι γιὰ ὅπουδήποτε ἄλλου, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἰθάκη.

Λίγες μέρες ἀργότερα

Πλέομε πάλι στὴν ἀφρισμένη θάλασσα. Ὁ ρυθμικὸς θόρυθος τῶν κουπιῶν, ἡσυχάζει σιγὰ σιγὰ τὰ κουρασμένα νεῦρα μου. Τὰ πλοῖα εἶναι γεμάτα ἀπὸ ὀλόπαχα ἄρνια πὺν ἔρπάξαμε ἀπὸ τὸν Πολύφημο. Ἐτσι τὸ πρόβλημα τῆς διατροφῆς λύθηκε γιὰ πολλὰς μέρες καὶ γλύτωσα ἀπὸ μιὰ σοβαρὴ ἀγωνία.

Ἡ ψυχὴ μου ὅμως ἐξακολουθεῖ νὰ τρέμει ὅταν ἀναλογίζομαι τὶς

τρεις φρικτές μέρες που περάσαμε στη σπηλιά του Κύκλωπα. Κρύος ιδρωτας με έλωζε απ' την κορφή ως τα νύχια ενώ το μυαλό μου έψαχνε να βρη κάποια πανουργία που θα μās βοηθούσε να δραπετευόμαστε. Η έφευρετικότητα μου μās έσωσε για μιá ακόμη φορά. Μόλις μου ήρθε στο μυαλό ή τρομακτική πράξι, διέταξα τους συντρόφους μου να τραβήξουν κληρο για να άποφασιστή ποιός θα κρατούσε το τεράστιο κοντάρι που είχαμε έτοιμάσει για να το θυθίσουμε στο μάτι του Κύκλωπα. Ο κληρος έλαχε άκριβώς στους τέσσερεις εκείνους που θα διάλεγα κι' εγώ. Αυτοί με διάλεξαν για πέμπτο. Φυσικά ήμουν υποχρεωμένος να δεχτώ. Δέν μπορούσα να κάνω άλλως γιατί μου τó επέβαλλε το άξιωμα μου. Ωστόσο ή ιδέα ότι θα έπαιρνα μέρος σε μιá τέτοια φρικαλέα πράξι άναστάτωνε την ψυχή μου. Πραγματικά, ποτέ μου δέν μ' άρεσε ή αίματοχυσία. Προτιμούσα να μεσολαβώ, να πολεμώ με την εύκνητη και κοφτερή γλώσσα, να βοηθώ τις ώραιες κυρίες και να μοιράζωμαι μαζί τους τις βραδιές. Άποστολές τόσο αντίθετες με τó χαρακτήρα μου ποτέ δέν με διασκέδαζαν.

Άργότερα

Πάνε τρεις μέρες τώρα που φθάσαμε στο νησι Αιαιήν, αλλά μόλις βγήκαμε από τα καράβια μας οι ψυχές μας ήταν τόσο κουρασμένες που μείναμε ξαπλωμένοι δύο μέρες στην παραλία.

Η ροδοδάχτυλη Αύγη μās έφερε τώρα τó μήνυμα του τρίτου πρωϊνού και αισθάνομαι πάλι δυνατός. Σκαρφαλώνοντας στην κορυφή των βράχων, πάνω από την παραλία, διέκρινα μακριά κανό.

Έστειλα μερικούς συντρόφους μου να δοüne ποιός κατοικεί στο νησι αυτό, ενώ ή φρόνησι μου θυμισε να φροντίσω για την έπισκευή των καραβιών και να περιμένω ήσυχα την έπιστροφή των άνδρων.

Την έπομένη

Πώς μπόρεσα να καταραστώ τη χθεσινή μέρα! Καλέ μου Εύρύλοχε; Πόσο είχα άδικο! Σ' αυτήν όφειλώ τη θεία νύχτα που πέρασα στο μπουντουάρ της ώραιότερης, της ευγενικότερης, της γοητευτικότερης γυναίκας!

Όταν, Εύρύλοχε, γύρισες λαχανιασμένος στα μαύρα πλοία μας, μόνος έσύ, χωρίς τους άλλους συντρόφους μας, μου έξιστόρησες πώς οι άλλοι χάθηκαν μέσα στα ώραια δώματα της Κίρκης και με παρακάλεσες να τρέξω να τους βοηθήσω. Η ψυχή μου όμως δίσταζε. Γιατί, σκεπτόμουν, τά μυαλά των συντρόφων μου να είναι τόσο χοντροκομμένα ώστε να πέφτουν σε κάθε είδους παγίδα; Τι είμαι εγώ; Φύλακός τους είμαι για να τους προσέχω; Μήπως άλλωστε αυτοί δέν μ' έμπόδισαν να δοκιμάσω όλες τις άπολαύσεις που συναντήσαμε στο δρόμο μας; Αυτοί δέ μ' άποτράβηξαν από κάθε τι ευχάριστο βιάζοντας να ξαναρχίσω τó ταξίδι για την Ιθάκη; Γιατί λοιπόν να έκτεθώ σε καινούργιους κινδύνους για χατήρι τους;

Οι ίκεσίες των άλλων λύγισαν την αντίστασί μου, καλέ μου, Εύρύλοχε, και δέχτηκα παρ' όλο που σιχαινόμουνά τον έαυτό μου για την άδυναμία που έδειξα.

Τι έκπληξι, όμως, όταν πλησιάζοντας τα ώραια δώματα της Κίρκης, έβριξα τη ματιά μου στην ίδια την Κίρκη, τη θεά με τις πανέμορφες πουόκλες! Η Κίρκη με

προσκάλεσε να μπω και ή ψυχή μου ξαναβρήκε τη γαλήνη της με τó αντίκρουσμα μιās ύπάρξεως τόσο ποθητής. Κάτω από την έπιρροή της γοητείας μου, ή Κίρκη προχώρησε πρώτη οδηγώντας με προς τα διαμερίσματά της. Τι θαύμα!

Άργότερα τη ρώτησα για την τύχη των συντρόφων μου. Όταν μου άφηγήθηκε γελώντας πώς τους μεταμόρφωσε σε χοίρους συμμερίστηκα την ευθυμία της με όλη μου την καρδιά και θαύμασα τó πνεύμα της (σχεδόν τόσο λεπτό όσο και τó δικό μου) που διάλεξε για τους συντρόφους μου τη μορφή άκριβώς που τους πήγαινε καλύτερα. Έν πάση περιπτώσει, την παρακάλεσα να τους έλευθερώση — όχι βέβαια κινούμενος από συναισθηματισμούς αλλά για να μετρήσω την ύποταγή της Κίρκης σε μένα. — Η Κίρκη άμέσως υπάκουσε.

Οι σύντροφοί μου ξαναπήραν την ανθρώπινη μορφή τους μπρός στα μάτια μου. Καθώς όμως δέν είχαν μέσα τους ίχνος πνεύμα, δέν μπόρεσαν να εκτιμήσουν τó άστείο που είχε γίνει εις θάρος τους.

Λίγους μήνες άργότερα

Φοβάμαι ότι παραμελώ τó ήμερολόγιο μου. Τι εύκολα όμως που περνούν αυτές οι άμέριμνες και ειρηνικές μέρες στα δώματα της Κίρκης! Μιά γοητευτική σύντροφος και πολυτελέστατο σπίτι. — Τι άλλο μπορώ να ζητήσω από τους θεούς;

Μήνες και μήνες άργότερα

Μου φαίνεται πώς έφθασε ή ώρα να άποχαιρείσω την Κίρκη, τη θεά με τις όμορφες πουόκλες. Η ευτυχία που γνώρισα στην άγκαλιά της ήταν γλυκειά

και έντονη. Φοβάμαι όμως. Άν μείνω περισσότερο στα καλοκτισμένα δώματά της, ίσως οι ευτυχισμένες ώρες μας να γίνουν συνήθεια. Έκτός αυτού ή Κίρκη, πιστεύοντας πιά ότι είμαι όριστικά άιχμάλωτός της, άρχισε, σαν γυναίκα, να παραμελή τα χίλια δυό εκείνα μικροπράγματα που κρατούνε ζωντανό τó άνδρικό ένδιαφέρον. Δέν δέιλιασε μάλιστα να με κριτηγορήσει ότι είμαι πολύ ευγενικός με την πρώτη καμαριέρα της, που έδώ και τó λάεμε, είναι άρκετά χαριτωμένη και ή άπλοϊκότητά της είναι μιá ευχάριστη άλλαγή από τó λεπτό και καλλιεργημένο πνεύμα της Κίρκης.

Γιατί οι γυναίκες θέλουν πάντα να δένουν τους άντρες με άκατάλυτα δεσμά, και όταν τους δέσουν, τους μεταχειρίζονται τόσο θάναυσα; Παρ' όλα τά χρόνια που πέρασα μακριά από την Πηνελόπη, την θυμάμαι πολύ καλά, τόσο ώστε να μην έχω ψευδαισθήσεις. Μιά σύζυγος είναι ύπερακετή για έναν άντρα. Πώς όμως θα τά καταφέρω τώρα να διακόψω με την Κίρκη χωρίς να γίνω σαματάς;

Λίγες μέρες μετά

Όλα πήγαν καλά. Θα ξαναπούμε στα πλοία μας με τις γαλάζιες πλώρες. Χθές, όταν ο Ήλιος σημείωνε την ώρα που ξεζέβουν τα βώδια, μπήκα στην κάμαρα της Κίρκης, την φίλησα καθώς ήταν έσπλωμένη στο ύπεροχο ανάκλιτρό της και κάνοντας δήθεν πώς τó πάθος μου για αυτήν με τρέλλαινε, — στην πραγματικότητα είχε σθήσει πιά — της ψιθύρισα αυτά τά φτερωτά λόγια:

«Ψ θεά με τις όμορφες πλεξούδες, σ' άγαπώ πολύ και ή καρδιά μου σε ποθει, μά πρέπει

νά σέ παρακαλέσω ταπεινά νά μέ ξαναστείλης στὸν τόπο πού γεννήθηκα. Δῶσε θάρρος στὴν ψυχὴ μου καὶ δύναμι νά λύσω τοὺς δεσμούς πού μᾶς δένουν, γιὰ νά μπορέσω νά κάνω τὸ καθήκον μου ἀπέναντι στοὺς συντρόφους μου. Γιατί μέ φωνάζουν καὶ παραπονιῶνται πού μένουν τόσο καιρὸ μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἰθάκη καὶ τοὺς λυπᾶμαι. Ἐγώ, ὁ ἀρχηγός τους, δὲν πρέπει νά τοὺς ὀδηγήσω στὸν τόπο τους;»

Αὐτὰ εἶπα καὶ ἡ Κίρκη, κατασυκινημένη, μοῦ ἀπήντησε ὅτι κι' αὐτὴ πονοῦσε γιὰ τὸ χωρισμό μας, ἀλλὰ δὲν ἤθελε νά χάσω τὴν φήμῃ μου καὶ γι' αὐτὸ θά μ' ἄφινε νά φύγω. Τὴν ἄκουσα καὶ μέσα μου ἔνοιωθα κατάπληξι, κατάπληξι πού καὶ ἄλλοτε εἶχα νοιώσει γιὰ τὸ πόσο εὐκόλα μπορεῖ ἓνας ἄντρας νά πείσῃ μιὰ γυναίκα νά κάνῃ ἀκριβῶς αὐτὸ πού θέλει αὐτός, ἀρκεῖ νά κρύβῃ τὰ ἀληθινὰ του κίνητρα, καὶ νά μιλάῃ γιὰ καθήκον καὶ μεγαλοψυχία. Ἄν κάποτε ἡ ζωὴ μου ἤρεμήσῃ θά ἤθελα νά γράψω κάτι γιὰ τὴν καρδιά καὶ τὴν ψυχὴ τῆς γυναίκας.

Λίγες ἑβδομάδες ἀργότερα

Χθὲς τὰ κύματα μέ ἔφεραν, γυμνὰ καὶ τσακισμένα, στὴν Ὠκυγία, ὅπου ἡ σεβαστὴ θεά, ἡ Καλυψώ, θυγατέρα τοῦ Ἀτλαντα, μέ παρέλαβε καὶ μέ περιέβαλε μέ ἐκδηλώσεις ἀγάπης.

Εἶμαι ὁ μόνος ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου πού γλύτωσα τὴν κακὴ μοῖρα. Φεύγοντας μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀπαίσια Χάρυβδι καὶ τὴν τερατώδη Σκύλλα πλησιάσαμε τὴν ἀφιλόξενη Νῆσο τοῦ Ἥλιου. Ἐνῶ ἐπλέαμε ἀκόμη στὴν γαλανὴ θάλασσα, ἄκουσα τὰ βῶδια τοῦ Ὑπεριονίδη νά μουγκρίζουν καὶ ἑαφνικὰ θυμῆθηκα τὰ λόγια τῆς

Κίρκης, πού μέ εἶχε συμβουλεύσει ν' ἀποφύγω αὐτὸ τὸ μέρος γιὰτὶ τὰ παχιά του βοσκήματα εἶχαν ἓνα μικρόβιο πολὺ ἐπικίνδυνο γιὰ τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ ἀκόρεστοι σύντροφοί μου ὅμως δὲν ἤθελαν νά μ' ἀκούσουν. Ἡ γνώμη τους ἦταν πῶς δὲν μπορούσε νά κρύβεται ὁ θάνατος μέσα σὲ τόσο παχιά καὶ εὐρώστα ζῶα. Τὴν ὥρα λοιπὸν πού κοιμόμουν, ζύγωσα στὴν παραλία καὶ ἔσφαξαν ἓνα βῶδι, τὸ ψῆσανε καὶ τὸ φάγανε. Ὅταν ζύπνησα τοὺς ἔκανα μεγάλη φασαρία γιὰ τὴν ἀλέγιστη πράξι τους. Μά εἶχαν κιάλας προσβληθῆ ἀπὸ μιὰ ἀνιάτη ἀσθένεια. Ἐξί μέρες μείναμε στὸ νησί καὶ οἱ πόνοι τῶν συντρόφων μου ὄλο καὶ δυνάμωναν.

Ὅταν ξημέρωσε ὁ Δίας τὴν ἑβδομὴ μέρα, σηκώθηκε εὐνοϊκὸς ἄνεμος καὶ κάναμε πανιά. Ἐαφνικὰ ἓνας ἀπότομος Ζέφυρος ἔκοψε τὰ σχοινιά τοῦ καταρτιοῦ καὶ σπάζοντας τὸ κατάρτι τὸ ἔριξε στὴν πλώρη. Ἐξασθενημένοι καθὼς ἦταν οἱ σύντροφοί μου ἀπὸ τοὺς πόρους δὲν μπόρεσαν νά κρατηθοῦν καὶ τὰ κύματα τοὺς σάρωσαν. Ὅσο γιὰ μένα πιάστηκα ἀπὸ τὸ κατάρτι καὶ γρήγορα βρέθηκα παίχνιδο στὴν ὄρμη τῶν ἀνέμων. Ὑστερα ἀπὸ δέκα τρομακτικὰ μερόνυχτα μέσα στὴν ἀγριεμένη θάλασσα, πάτησα στὸ νησί τῆς Καλυψώς.

Ἔτσι γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ βρέθηκα νά περνῶ τὴ ζωὴ μου διπλά σὲ μιὰ κυρία μέ ὁμορφες μποῦκλες. Φυσικὰ λυπᾶμαι γιὰ τὸ χαμὸ τῶν καρσιῶν μου, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἔχω ἀπαλλαγῆ μιὰ καὶ καλὴ ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου, πού θά ἦταν πάντα ἐνοχλητικοὶ μάρτυρες κάθε αἰσθηματικῆς μου περιπέτειας. Γιατί ἂν οἱ θεοὶ τοὺς ἄφιναν νά ξαναγυρίσουν στὴν Ἰθάκη, ἀσφαλῶς

θά ξυπνοῦσαν τὴ ζήλεια τῆς Πηνελόπης, ἐξιστορώντας τῆς τίς διάφορες ἐρωτικές μου περιπέτειες!

Χρόνια καὶ χρόνια ἀργότερα

Νᾶμαι καθισμένος στὴν παραλία, ὄλο γκρίνια. Παρ' ὅλες μου τίς πανουργίες βρίσκομαι φυλακισμένος στὰ δώματα τῆς Καλυψώς καὶ τὸ σαράκι τῆς ἀνίας τρώει τὰ μέσα μου. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὁμορφὴ Καλυψὼ δὲν ὑπάρχει ψυχὴ σ' ὀλόκληρο τὸ νησί πού νά μπορῶ νά πῶ δυὸ κουθέντες ἢ νά τσουγκρίσω ἓνα ποτηράκι γλυκὸ κρασί. Ὅσο γιὰ τὴν Καλυψώ, μ' αὐτὴν ἀπὸ καιρὸ τώρα ἐξαντλήσαμε ὅλα τὰ θέματα ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν καὶ τὸν ἔρωτά μας καὶ φθάνοντας ὡς τίς συνταγές μαγειρικῆς καὶ τὸν καιρὸ. Ποτὴ ἡ μοναξιά μας δὲν προσφέρει τίποτε τὸ καινούργιο γιὰ νά τὸ κουβεντιάσωμε ἢ κανένα θέμα γιὰ κοτσομπολιὸ στὸ τραπέζι. Ὁ πόθος ἔπαψε νά γεμίξῃ τὴν καρδιά μου στὸ πλησίασμα τῆς Καλυψώς. Μὲ πιάνει ναυτία. Πρὶν ἀπὸ λίγες μέρες κατέστρεψα ὅλα τὰ κεφάλαια πού εἶχα γράψῃ ὡς τώρα κι' ἔφτιαχνα βαρκοῦλες μέ τὰ χειρόγραφα μου.

Γιατί ὅσες γυναῖκες κι' ἂν γνώρισα καμμιά δὲν ἤθελε νά μ' ἀφήσῃ νά φύγω; Μὲ ἐνθουσιάζει ἡ ἰδέα μιᾶς καινούργιας θερμῆς φίλης ἀλλὰ τρέμω τὴ σύζυγο. Ἄφησα τὸν ἑαυτὸ μου μιὰ φορὰ νά σκλαβωθῆ στὰ δεσμά τοῦ γάμου. Τέτοιο λάθος δὲν τὸ ξανακάνω.

Πῶς νά πείσω τὴν Καλυψώ νά μοῦ δώσῃ ἓνα πλεούμενο καὶ νά μ' ἀφήσῃ νά ἀρμενίσω στὸ λευκὸ πέλαγος; Νά κάνω ἀπεργία πείνας; Ἴσως νά τὸ χρησιμοποιήσω γιὰ τελευταία διέξοδο κι' αὐτό. Ἐχουν περάσει πολλὰ φεγγάρια

ἀπὸ τότε πού γιὰ τελευταία φορὰ μπῆκα στὸ μπουντουάρ τῆς Καλυψώς, ἀλλὰ τίποτε δὲν τὴν κάνει νά παύσῃ νά μέ παρακολουθῆ καὶ νά μ' ἐμποδίζῃ νά φτιάξω μιὰ βάρκα.

Ἔνα μῆνα ἀργότερα

Επιτέλους ἡ Καλυψώ ἄκουσε τὰ παρακάλια μου καὶ ἔδωσε τὴ συγκατάθεσί της νά φύγω. Ἔτσι ἔκοψα μερικά δέντρα καὶ ἐτοίμασα μαδέρια καὶ πύρους γιὰ τὸ σκάφος μου ἐνῶ ἡ σεβαστὴ Νύμφη συγκέντρωνε τὰ ἀπαραίτητα τρόφιμα καὶ νερὸ γιὰ τὸ ταξίδι καὶ συμμαζέυε τὰ κακόμοιρα τὰ παλιά ρούχα μου. Αὔριο θά ταξιδεύω γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ στὴ θάλασσα.

Μέρες καὶ μέρες ἀργότερα

Σήμερα τὸ βράδυ ξεκουράζομαι στὰ λαμπρὰ δώματα τοῦ σοφῶ Ἀλκίνοου. Ἡ κόρη του ἡ Ναυσικά εἶναι πολὺ χαριτωμένη καὶ ἡ καρδούλα της τὸ θέλει πολὺ νά μείνω διπλά της. Πολλοὶ ὅμως εἶναι οἱ κίνδυνοι πού παραμονεύουν ἐκεῖνον πού ἐνώνει τὴ ζωὴ του μέ μιὰ παρθένο γιὰτὶ μετὰ δὲν ὑπάρχει τρόπος νά φύγῃ καὶ μάλιστα ὅταν ὁ πατέρας της εἶναι πρόσωπο μέ ἐπιρροὴ στὸν τόπο. Καλὰ θά κάνω λοιπὸν νά καθίσω ἡσυχος. Πρέπει ἐν τούτοις νά βρῶ ἔξυπνα καὶ κολακευτικὰ λόγια γιὰ τὸν Ἀλκίνοο ὥστε νά μέ ἐφοδιάσῃ μέ ἓνα σβέλωτο πλοῖο καὶ γεροὺς κωπηλάτες.

Πολὺ καιρὸ περιπλανήθηκα στὰ λευκὰ πέλαγα. Ὅπου πάω οἱ γυναῖκες τρέχουν ἑσπιάσῃ μου καὶ θέλουν νά μείνω κοντὰ τους. Μόλις καταφέρω μέ τὴν εὐστοφὴ ἔξυπνάδα μου νά γλυτώσω ἀπὸ τὴ μιὰ, ἀμέσως μιὰ ἄλλη μέ περιμένει.

Ἄν ἡ μοῖρα μου τὸ ἔχῃ νά εἶ-

μαι σύζυγος, μπορώ κάλλιστα να γυρίσω στα καλοκτισμένα δωμάτια μου και να υποστῶ τὴν Πηνελόπη. Στὸ κάτω κάτω, ἡ Πηνελόπη δὲν εἶναι χειρότερη ἀπ' τὶς ἄλλες.

Ἐπὶ δέκα ὀλόκληρα χρόνια σκίζω τὰ κύματα μετὰ τὰ γρήγορα πλοῖα μου. Ἐπίασα σὲ πολλές

στεριές, πουθενὰ ὅμως δὲν βρήκα τὴν ἐλευθερία. Παντοῦ βρήκα γυναῖκες, γυναῖκες, γυναῖκες...

Μόλις ἀποκτήσω ἕνα γρήγορο πλοῖο, θὰ βάλω πλώρη γιὰ τὸ νησί μου, γιὰ τὸ μεγάλο τζάκι μου καὶ γιὰ τὶς παντοφλες μου.

... (Ἐδῶ σταματᾷ τὸ πολῦτιμο χειρόγραφο)

Ενας δημοσιογράφος ρώτησε τὸν Τοσκάνι νᾶ μιλοῦσε πολλές γλώσσες. — Τέσσερις, ἀπάντησε ὁ μαέστρος. Ὅταν ἀπευθύνομαι σὲ μιὰ ὠραία γυναῖκα, μιῶ γαλλικά. Στὶς δουλειές μου μιῶ ἀγγλικά. Ὅταν θέλω νᾶ φοβερίσω κανένα, χρησιμοποιοῦ τὰ γερμανικά. Ὅταν κοπῶ τὴν ὥρα τοῦ ξυρίσματος, τότε χρησιμοποιοῦ τὴ μητρική μου γλώσσα.

Up.

☆

Ενας ἄρρωστος πηγαίνει νᾶ συμβουλευθῆ τὸ γιατρό. Ἡ κατάστασίς του εἶναι πολὺ σοβαρή.

— Λυπᾶμαι πολὺ, κύριε, τοῦ λέει ὁ γιατρός, ἀλλὰ ἔρχεστε πολὺ ἀργά. Δὲν μπορῶ νᾶ σᾶς κάνω τίποτε. Τὸ πολὺ πού θὰ ζήσετε εἶναι ἕξι μῆνες ἀκόμη.

Ἐξι μῆνες ἀργότερα ὁ γιατρός συναντᾷ τὸν ἄρρωστο στὸ δρόμο :

— Πῶς; τοῦ φωνάζει. Ζήτη ἀκόμα; Ἀσφαλῶς δὲν σᾶς ἐφήρμισαν τὴν κατάλληλη θεραπεία.

Tatler

Ὅσοι φορᾶνε μαῦρα γυαλιὰ ἄς προσέχουν

ΦΟΡΑΤΕ ΓΥΑΛΙΑ;

Ἀπὸ τὴν «Weltwoche»

Ἐδῶ καὶ τριάντα χρόνια τὰ μαῦρα γυαλιὰ ἦταν εἶδος πολυτελείας.

Τὸ περίεργο εἶναι πῶς τίποτε τὸν τελευταῖο καρὸ δὲν δικαιολογεῖ τὴν ξαφνική ἐπιτυχία τους. Ὁ ἥλιος δὲν ἔγινε λαμπρότερος ἀπὸ ὅ,τι ἦταν πρὶν καὶ οἱ συνθήκες τοῦ φωτισμοῦ στὰ σπίτια καὶ στὰ γραφεῖα ἔχουν βελτιωθῆ τόσο πολὺ, ὥστε τὰ μάτια εἶναι πολὺ πιὸ ξεκούραστα καὶ δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ἰδιαιτέρες φροντίδες.

Ἐδῶ καὶ πενήντα ἢ ἑκατὸ χρόνια, ὅταν οἱ ἄνθρωποι δούλευαν μετὰ τὸ κερί ἢ τὸ λυχνάρι θὰ ἦταν πιὸ φυσικὸ νᾶ παίρνουν μεγαλύτερες προφυλάξεις γιὰ τὰ ταλαιπωρούμενα μάτια τους. Καὶ ὅμως, τὰ μαῦρα γυαλιὰ ἦταν τότε ἐντελῶς ἄγνωστα· κανεὶς δὲν εἶχε αἰσθανθῆ τὴν ἀνάγκη τους. Τὸ περίεργο εἶναι ὅτι οἱ ἀγρότες, πού δουλεύουν ὅλη μέρα μέσα στὸν ἥλιο, σπάνια χρησιμοποιοῦν τὰ μαῦρα γυαλιὰ πού οἱ ἄνθρωποι τῶν πόλεων τὰ θεωροῦν σὰν κάτι τὸ ἀπαραίτητο.

Μήπως τὰ μάτια ἔχουν γίνῃ πιὸ εὐαίσθητα; Οἱ εἰδικοί ἀπαντοῦν κατηγορηματικὰ «ὄχι». Οἱ περιπτώσεις ἐκεῖνες πού οἱ ὀφθαλμίατροι συνιστοῦν σὲ ἕνα πᾶσχα να φοράῃ μαῦρα ἢ σκούρα γυαλιὰ εἶναι σπάνιες. Οἱ περισσότεροι μάλιστα συμβουλεύουν τοὺς πελάτες τους νᾶ τὰ ἀποφεύγουν ἢ νᾶ τὰ φοροῦν μόνο ὅταν ἀνα-

καστικὰ μένουν πολλὴ ὥρα σὲ μέρη μετὰ δυνατὴ ἀντηλία. Ἀλλὰ τὸ νᾶ κυκλοφοροῦν συνεχῶς μετὰ μαῦρα γυαλιὰ εἶναι μιὰ κακὴ μόδα πού μπορεῖ νᾶ ἔχη δυσάρεστα ἀποτελέσματα. Οἱ ἄνθρωποι τῶν πόλεων ἔχουν θέβαια τὴ δικαιολογία ὅτι ἡ ἀντανάκλασι τῶν ἄσπρων τοίχων, τῶν πεζοδρομίων καὶ τῆς ἀσφάλτου κάνει τὶς ἡλιακές ἀκτῖνες πιὸ ἐνοχλητικές. Καὶ ἀκόμη μεγαλύτερη δικαιολογία εἶναι ἡ κατάργησι τοῦ καπέλλου πού ὁ ἴσκιος του προστάτευε τὰ μάτια. Ἐταῖ ἐξηγεῖται ἴσως καὶ τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἀγρότες πού, ὅταν δουλεύουν στὸν ἀγρὸ, φοροῦν πλατύγυρα καπέλλα, δὲν αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκη νᾶ φοροῦν μαῦρα γυαλιὰ.

Μερικοὶ λόγοι λοιπὸν δικαιολογοῦν τὴ διάδοσι τῶν μαύρων γυαλιῶν.

Ὡστόσο δὲν πρέπει νᾶ ἀγοράζουμε τὰ σκούρα γυαλιὰ «στὸν βρόντο».

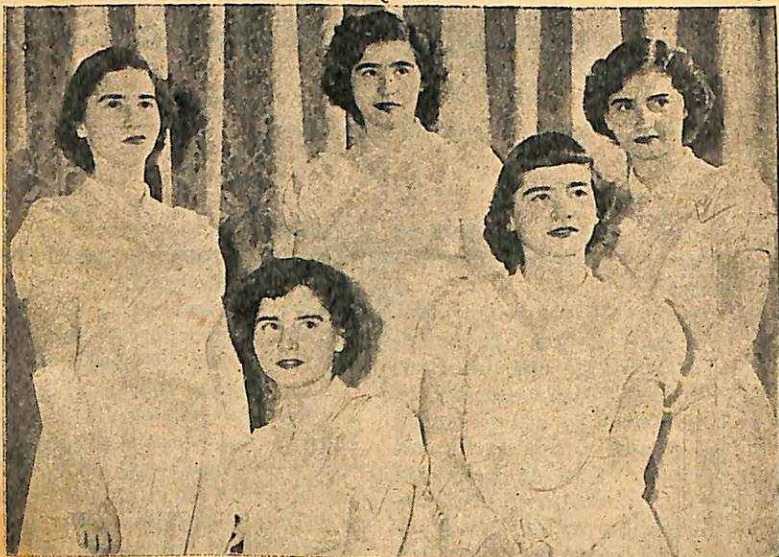
Νᾶ ἐξετάζουμε τὰ γυαλιὰ ὥστε ἡ ἐπιφάνειά τους νᾶ εἶναι καλοδουλεμένη καὶ νᾶ μὴν ἀλλοιωθῇ τὰ ἀντικείμενα.

Νᾶ ἀποφεύγουμε τὰ πολὺ σκούρα γυαλιὰ.

Καὶ τέλος— νᾶ χρησιμοποιοῦμε τὰ σκούρα γυαλιὰ μόνον ὅταν ἡ ἀντηλία εἶναι πραγματικὰ ἐντατικὴ.

Ὅσο λιγώτερο τὰ φοροῦμε τόσο τὸ καλύτερο.

Τὰ πεντάδουμα τοῦ Καναδά

Ἐκφεισαν τὰ 18

Τοῦ

ROBERT McKEOWN

Στὸ Κάλλαντερ τοῦ Ὀντάριο ὑπάρχουν ἀκόμη ἄνθρωποι πού δὲν μποροῦν νὰ πιστέψουν πὼς τὰ πεντάδουμα τοῦ Καναδά μεγάλωσαν κ' ἔγιναν δεσποινίδες. Θυμοῦνται ἀκόμη τὴν ἐποχὴ πού πέντε μαυρομάλλες πιτσιρίκες ἔπαιζαν μὲ τὰ ποδηλατάκια τους στὴν ἀλλή τοῦ Νοσοκομείου Νταφόε ἐνῶ χιλιάδες περίεργοι τὶς κύτταζαν ἀπὸ τὶς τζαμαρίες.

Κάθε πατέρας ἀντιμετωπίζει προβλήματα μὲ τὸ παιδί του. Τὶ ὑποφέρει ὅμως ἕνας πού ἔχει πέντε καὶ μάλιστα πού πλοῦσια ἀπ' αὐτόν;

Στις 28 Μαΐου 1952 οἱ πῖο γνωστὲς ἀδελφές τοῦ κόσμου ἔγιναν 18 ἐτῶν καὶ τὴν ἴδια

μέρα ἀποφοίτησαν ἀπὸ τὸ σχολεῖο. Τώρα εἶναι ἐλεύθερες νὰ ἀποφασίσουν μόνες τους γιὰ τὸ μέλλον τους.

Οἱ ἀστήρικτες φῆμες

Ἡ ἀντίθεσι ἀνάμεσα στὴ σημερινὴ ἡσυχὴ ζωὴ τους καὶ στὰ

προηγούμενα χρόνια, ὅποτε τὰ πεντάδουμα θρίσκονταν διαρκῶς στὶς σπῆλες τῶν ἐφημερίδων, ἔγινε αἰτία νὰ διαδοθοῦν ἕνα σωρὸ φῆμες, ὅτι ἀποφάσισαν καὶ οἱ πέντε νὰ γίνουν καλὸγριες, ὅτι ὁ πατέρας τους τὶς κρατοῦσε στὸ περιθώριο γιὰ νὰ ἐκμεταλλεύεται τὴν περιουσία τους, ὅτι καμμιά τους δὲν ἦταν πολὺ ἔξυπνη! Περιτὸ νὰ πῶ ὅτι ὅλα εἶναι ἀνακρίβειες.

Ὁ Ὀλιβὰ Ντιόν, ἕνας σοβαρὸς καὶ ἔξυπνος ἄνθρωπος, εἶναι διαχειριστὴς μιᾶς περιουσίας ἐνὸς ἑκατομμυρίου δολλαρίων, «σύνδεσμος μὲ τὸ κοινὸ» γιὰ ἕνα περίεργο φαινόμενο, ἐκπαιδευτικὸς σύμβουλος πέντε κοριτσιῶν καὶ πατέρας τους.

Ἡ περιουσία τῶν κοριτσιῶν ὑπολογίζεται σὲ 1.500.000 δολλάρια καὶ θρίσκεται ὑπὸ τὸν ἔλεγχο τῆς διοικήσεως τοῦ Ὀντάριο ὡσπου νὰ γίνουν τὰ κορίτσια 21 ἐτῶν. Ὁ πατέρας τους παίρνει κάθε χρόνο ἕνα ποσὸ γιὰ τὰ ἔξοδά τους, ἀλλὰ τὰ ἄλλα χρήματα ἔχουν ἐπενδυθῆ σὲ κυβερνητικὲς ὁμολογίες.

Ὁ Ὀλιβὰ Ντιόν δὲν συμπαθεῖ πολὺ τοὺς δημοσιογράφους. Τὴν πῖο θαθεῖα πληγὴ τοῦ τὴν ἄφησε ὁ χωρισμὸς τῶν κοριτσιῶν ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπὴ οἰκογένεια γιὰτὶ ἕνας εὐσεβὴς Καθολικὸς Γαλλοκαναδὸς δίνει μεγάλη σημασία στὴν οἰκογένεια. Καὶ τὸ ζεῦγος Ντιόν προσπάθησε πάντα νὰ μὴν ξεχωρίζῃ τὰ παιδιά του στὰ πεντάδουμα καὶ στὰ... ἄλλα.

Ἀπὸ τότε πού ἔληξε ἡ κηδεμονία τοῦ κράτους τὰ πεντάδουμα συνδέθηκαν πῖο πολὺ μὲ τοὺς γονεῖς τους. Ἀλλὰ πῖο δύσκολο ἦταν γιὰ τὰ ἄλλα παιδιά νὰ συνδεθοῦν μὲ τὰ πεντάδουμα ὕστερα ἀπὸ τὸν ἀφύσικο χωρισμὸ. Εὐτυχῶς ὅμως ὁ οἰκογενειακὸς δε-

σμὸς ὅσο περνοῦν τὰ χρόνια γίνετα ἰσχυρότερος.

Οἱ τρεῖς νεώτεροι ἀδελφοὶ τους, ὁ Ὀλιβὰ ὁ νεώτερος 15 ἐτῶν, ὁ Βικτόρ 14 ἐτῶν καὶ ὁ Κλώντ 5 ἐτῶν ζοῦν ἀκόμη στὸ σπίτι. Ἀπὸ τὶς τρεῖς μεγαλύτερες ἀδελφές τους καὶ τοὺς δύο μεγαλύτερους ἀδελφούς ἄλλοι λείπουν στὸ σχολεῖο, ἄλλοι εἶναι παντρεμένοι, δουλεύουν καὶ ζοῦν ἄλλοῦ. Ἀλλὰ μόλις δοθῇ μιὰ εὐκαιρία ὀλόκληρη ἢ οἰκογένεια μαζεύεται στὸ μεγάλο σπίτι τοῦ Κάλλαντερ.

Τὴν ἡμέρα πού ἤμουν ἐκεῖ οἱ πέντε ἀδελφές εἶχαν σηκωθῆ στὶς 6 τὸ πρωῒ, ἔφτιαξαν τὰ κρεβάτια τους, συγύρισαν τὰ δωμάτια τους καὶ στὶς 7 πῆγαν στὴν ἐκκλησία τοῦ κτήματος. Ἡ Ὑβόνη, ἐπειδὴ ἦταν ἡ σειρά της, εἶχε μείνει στὸ σπίτι γιὰ νὰ βοηθήσῃ τὴ μητέρα της νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ πρωῒνὸ. Στις 7,30 ἔφαγαν τὸ πρωῒνὸ τους ὄλοι μαζὺ καὶ στὶς 8,45 εἶχαν ξεκινήσει γιὰ τὸ σχολεῖο ὅπου ἔμειναν ὡς τὶς 5,30 τὸ ἀπόγευμα. Τὸ βράδυ μαζεύτηκαν στὸ σπίτι μαζὺ μὲ τὶς 10 συμμαθήτριάς τους καὶ εἶδαν κινηματογράφο. Στις 10 ὄλες ἦταν στὰ κρεβάτια τους. Τὶς Κυριακὲς πηγαίνουν στὸ κατηχητικὸ.

Ἐκτὸς ἀπὸ δύο-τρία ταξιδάκια, ὅπως τὸ 1950 πού πῆγαν στὴν Νέξ Ὑόρκη, ὁ κινηματογράφος εἶναι ἡ μεγαλύτερή τους διασκέδασι. Ὅταν λείπουν ἀπὸ τὸν τόπο τους περνοῦν ἀπαρατήρητες γιὰτὶ σήμερα πῖο δὲν ντύνονται ὅμοια παρὰ μόνον ὅταν ἐπιμένουν οἱ φωτογράφοι.

Γνώρισα τὶς πεντάδουμες στὴν τάξι τοῦ σχολεῖοῦ τους. Στὴ φωτογραφία ἤξερα νὰ τὶς ξεχωρίζω, μὰ ὅταν τὶς εἶδα δὲν γνώρισα παρὰ μόνον τὴν Μαρί κι' αὐτὸ γιὰτὶ ἤξερα ὅτι μόνον αὐτὴ φο-

ρουσε γυαλιά. "Όταν κουβέντιασα λίγο μαζί τους κατάλαβα πώς ή 'Εμιλί μοιάζει λιγώτερο με τις αδελφές της. 'Η 'Αννέτ όμως και ή 'Υθόν είναι έντελως όμοιες. 'Ο πατέρας τους μου είπε πώς όσο μεγαλώνουν τόσο περισσότερο μοιάζουν μεταξύ τους.

"Ένα άλλο ζήτημα που άπασχολεί τόν πατέρα τών κοριτσιών είναι ή σφάλειά τους. Πάντα φοβόταν μήπως τις άπαγάγουν και γι' αυτό ύπήρχε ειδικός φύλακας στό σπίτι. Καί σήμερα άκόμη δλόκληρο τό κτήμα φωτίζεται τή νύχτα με προβολείς. Γι' αυτόν άκριβώς τό λόγο ό πατέρας τους προτίμησε νά μίν τις στείλη έσωτερικές στό σχολείο για νά μπορη νά τις προσέχη ό ίδιος.

Τό ίσχυρό αίσθημα τής ευθύνης και ό Γαλλικός συντηρητισμός του τόν ώδήγησαν στην άπόφασι νά παρακολουθη άδιάκοπα τις κόρες του, νά φροντίζη για τήν μόρφωσί τους άλλά και νά κρατά μακριά τους... προικωθήρες. Φέτος οι πεντάδυμες τελείωσαν τό σχολείο τών καλογραιών και πήραν τό δίπλωμα τής μέσης εκπαιδεύσεως του 'Οντάριο. 'Η 'Αννέτ είναι πολύ καλή στή μουσική, ή 'Υθόν προτιμά τά έμπορικά θέματα και είναι γραμματέας του πατέρα της, ή Σεσίλ δείχνει κλίσι για τή νοσοκομειακή.

Οί ψυχολόγοι που τις εξέτασαν όταν ήταν παιδιά είπαν πώς είναι καταπληκτικά όμοιες. Καθεμιά θέβαια έχει τά δικά της γούστα και τις δικές της Ικανότητες άλλά στα αισθήματα δέν διαφέρουν. Τελευταία ή καθεμιά χωριστά είπε τις έντυπώσεις της στον πατέρα Ντιόν για έναν επισκέπτη τους με τά ίδια άκριβώς λόγια. "Ήταν σαν νά είχαν σκεφθή με τό ίδιο μυαλό και οι πέντε.

"Ο κοινός τρόπος που σκέπτονται και ή έξάρτησι τής μιάς από τήν άλλη άνησυχούν τις δασκάλες τους. "Έπειτα οι πεντάδυμες είναι πολύ ντροπαλές και έπιφυλακτικές. "Ίσως όμως γι' αυτό νά φταιή ή άποτραβηγμένη ζωή τους. Δέν έχουν άκόμη τήν αυτοπεποίθησι που δίνει ή τριβή με άλλους ανθρώπους.

Τά σχέδια τών κοριτσιών είναι άκόμη άγνωστα, πάντως φαίνονται άποφασισμένες νά χωριστούν άν χρειαστή, όσο κι' άν τους κοστίση αυτό. 'Ο πατέρας τους θά ήθελε νά παρακολουθήσουν μαθήματα οικιακής οικονομίας. "Όποια άπόφασι κι' άν πάρουν ό 'Ολιβά Ντιόν θά φροντίση και πάλι για τά κολλέγια που θά διλέξουν προσπαθώντας νά είναι κοντά στό Κάλαντερ για νά μπορη ή οικογένεια νά συγκεντρώνεται πότε - πότε.

ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΒΡΗ ΤΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ;

"Όπως βλέπετε παρακάτω, πρέπει νά συμπληρωθούν οι άσπερίσκοι από τις έξι λέξεις με γράμματα, έτσι ώστε νά σχηματισθούν έξι άρτιες λέξεις.

Οί πιθανότητες σχηματισμού λέξεων είναι, σέ κάθε λέξι, πολλές. 'Εκείνο που επιδιώκει ή άσκησις αυτή, που είναι συνάμα μία διδακτική διασκέδασις για πολλά άτομα, είναι ό σχηματισμός λέξεων που δίνουν όσο τό δυνατόν περισσότερους βαθμούς.

Βάσι για τή βαθμολογία θά χρησιμοποιήσετε τό άλφάβητό μας, όπως τό βλέπετε παρακάτω. Σε κάθε γράμμα αντίστοιχούν τόσοι βαθμοί, όσοι αναφέρονται στον παρακάτω πίνακα.

Βαθμολογούνται φυσικά μόνο τά γράμματα που λείπουν από τις λέξεις. 'Επιτρέπεται όμως μόνο ή χρησιμοποίησις άρτίων λέξεων, ουσιαστικών, κυρίων ονομάτων, γεωγραφικών και έπιστημονικών όρων κ.λ.π. Πασίγνωστοι λέξεις ξενικών όρων επιτρέπονται έπίσης.

Μετοχές όμως, ρήματα, έπιρρήματα, άντωνυμίες, πληθυντικοί, γενικές, δοτικές κ.λ.π. δέν επιτρέπονται.

Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Ι	Κ	Λ	Μ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

1	7	6	5	2	10	8	10	7	2	6	4
Ν	Ξ	Ο	Π	Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω

8	9	4	3	9	3	5	8	8	9	10	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----

Βαθμολογία :

1.	Κ	Α	*	Α	*	Α	*	*	*	*	=	.....
2.	Π	*	Ο	*	Α	*	Τ	*	*	*	=	.....
3.	*	*	*	Α	*	*	Τ	Ο	Σ	=	.....	
4.	Ε	*	*	*	*	*	Ρ	Ο	Σ	=	.....	
5.	*	*	Μ	Ο	*	*	*	Ο	Σ	=	.....	
6.	*	*	*	*	Ε	*	Τ	Ι	Α	=	.....	

Σύνολο βαθμολογίας :

"Όλες οι λέξεις έχουν έννεα γράμματα ή κάθε μία. Πέντε λείπουν δηλαδή από κάθε λέξι. Π. χ. "Ας πάρουμε τήν πρώτη λέξι για συμπλήρωσι. Πολλές λέξεις σχηματίζονται εδώ. 'Εάν τώρα τοποθετήσετε τά γράμματα Λ—Φ—Τ—Η—Σ, θά σχηματίσετε τή λέξι : ΚΑΛΑΦΑΤΗΣ. Τά γράμματα Λ=6, Φ=8 Τ=5, Η=8, Σ=3, δίνουν σύμφωνα με τους βαθμούς που έχει κάθε γράμμα στον παραπάνω πίνακα : 6+8+5+8+3=30 βαθμούς. 'Εάν όμως τοποθετήσετε τή λέξι ΚΑΤΑΦΑΝΗΣ, έχετε : Τ—Φ—Ν—Η—Σ, 5+8+8+8+3, άμέσως δύο βαθμούς παραπάνω = 32! 'Υπάρχουν όμως λέξεις που υπερβαίνουν τους 39 βαθμούς. Σας θυμίζουμε εδώ όλίγο τόν... Ντοστογιέβσκυ!

"Εάν τώρα βρήτε για σύνολο παραπάνω από 220 βαθμούς, θά έχετε έπιτύχει μία πολύ καλή βαθμολογία.

Στή σελίδα τών λύσεων μας θά βρήτε ένα παράδειγμα με μία έπίσης αξιόλογη βαθμολογία.

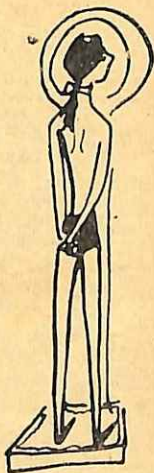
Ι. Χ.

(Λύσις στή σελίδα 130)

Τὸ ἰδεῶδες βάρος τῆς γυναίκας

Κομψότης καὶ ὑγεία

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἀδυναμία, ἡ σιλουέττα, εἶναι ἡ ἀδυναμία τῆς ἐποχῆς μας. Ὅλοι τὴν ἀπαιτοῦν. Παντοῦ. Ὅσοι ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν κομψότητα τῆς ἐμφάνισως, θέλουν τὴν γυναίκα μοντέρνα Ἀρτεμη, λιγνή, ἐλαφριά, εὐκίνητη. Ὅσοι ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν ὑγεία της, τὴν θέλουν καὶ αὐτοὶ χωρὶς περιττὰ βάρη, σχεδὸν ἐξ ἴσου λιγνή. Οἱ παλαιοὶ κανόνες, τὰ «σωστά» ζύγια, ποὺ ἐπέτρεπαν στὴ γυναίκα νὰ ζυγίσῃ τόσα κιλά, ὅσα ἑκατοστὰ ὕψος περνοῦσε τὸ μέτρο, (δηλαδή, ἔχεις ὕψος 1.60, πρέπει νὰ ζυγίσῃς ἐξήντα κιλά) δὲν ἀποτελοῦν πιά παρὰ παρηγοριὰ γιὰ τὶς στρουμπουλές, ποὺ θέλουν νὰ πιστεῦν ὅτι εἶναι ἐν τάξει μετὰ τὴν ζυγαριά. Ἀλλά, ὅς μὴ γελιῶνται. Τὰ ἰδεῶδη βάρη, ἀπὸ ἀπόψεως καὶ ὑγείας καὶ ἐμφάνισως, εἶναι πολὺ πιὸ χαμηλά. Σὰς τὰ δίδομε σήμερα, παρμένα ἀπὸ τοὺς πίνακες τῆς «Μετροπόλιταν», τῆς μεγάλης Ἀσφαλιστικῆς Ἐταιρείας, ποὺ ἐνδιαφέρεται περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον γιὰ τὴν μακροζωία τῶν πελατῶν της.

Ἐκατομμύρια Ἀμερικανοὶ ἔχουν τὴ ζωὴ τους ἀσφαλισμένη καὶ πληρώνουν κάθε μῆνα. «Ἡ «Μετροπόλιταν» τοὺς παρακολουθεῖ με ἀγρυπνὴν προσοχή, τοὺς φροντίζει, τοὺς συμβουλεύει, τοὺς στέλνει γιатρῶς

καὶ τοὺς ἐπαναλαμβάνει: «Προσοχὴ στὸ πάχος! Εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἐχθρὸς!» Δηλαδή, μεταφρασμένο στὴ γυμνὴ γλῶσσα τοῦ συμφέροντος: Προσοχὴ στὸ πάχος! Γιατὶ ἐσὰς κόβει χρόνια ζωῆς, καὶ ἐμὰς χρόνια εἰσοδήματος!

☆

Ὁ παρακάτω πίνακας σὰς βοηθεῖ νὰ καθορίσετε σὲ τί τύπο σώματος ἀνήκετε. Γιατὶ μιὰ λεπτοκόκκαλη γυναίκα ἔχει διαφορετικὴ βάση ἀπὸ μιὰ ποὺ εἶναι φτιαγμένη ἀπὸ τὴν φύσιν μετὰ πιὸ βαρὴ ὀστέα. Ὁ καρπὸς τοῦ χεριοῦ μαρτυρεῖ ἀμέσως τὴν κατηγορία. Μὲ ἓνα μέτρο, ἐλάχιστη ὑπομονή, καὶ λίγη μελέτη αὐτῶν τῶν λίγων ἀριθμῶν ποὺ ἀκολουθοῦν, θὰ ξέρετε ποῦ ἀνήκετε.

Ἡ συνέχεια εἶναι ἀπλή. Τὸ ἰδεῶδες βάρος σας, γυμνή, τὸ πρῶν, εἶναι αὐτὸ ποὺ θὰ βρῆτε στὸν πίνακα ποὺ ἀκολουθεῖ. Ἄν δὲν ἔχετε ζυγαριὰ στὸ σπίτι σας, καὶ ζυγίζετε, ὅπως οἱ περισσότεροί, στὸ γειτονικὸ φαρμακεῖο, προσθέστε ἓνα κιλό τὸ καλοκαίρι καὶ δυὸ τὸ χειμῶνα καὶ θὰ εἴσθε ἐν τάξει.

Αὐτὰ εἶναι τὰ νοῦμερα ποὺ συνδυάζουν κομψότητα καὶ ὑγεία. Μὴ σὰς φαίνονται χαμηλά. Τὰ πάχη δὲν χρειάζονται. Κουράζουν τὸν ὀρ-

γανισμό ποὺ τὰ τρέφει, κουράζουν τὴν καρδιά, εἶναι βάρη περιττὰ καὶ ἀκαλαίσθητα. Ἀλλωστε, «λεπτὴ» δὲν σημαίνει οὔτε στέκα, οὔτε σαβίδα. Λεπτὴ σημαίνει σιλουέττα καλὴ-λίγραμμη, μετὰ καμπύλες ἐκεῖ ποὺ

τὶς ὥρισε ἡ φύσις. Τὸν ἄλλον μὲν, στὴν ἴδια στήλη, θὰ σὰς δώσω τὰ ἰδεῶδη μέτρα. Καὶ λίγες συμβουλές, παρμένες ἀπὸ τὰ συστήματα Χόλλυγουντ γιὰ τὸ πῶς θὰ τὰ ἀποκτήσετε...

ΚΑΡΠΟΣ		ΥΨΟΣ	ΣΚΕΛΕΤΟΣ
Μικρότερος τῶν	0,12 μ.	1,50—1,57½ μ.	Μικρὸς
»	» 0,15 μ.	1,60—1,62½ μ.	
»	» 0,16 μ.	1,65—1,67½ μ.	
Ἀπὸ	0,12—0,14 μ.	1,50—1,57½ μ.	Μέτριος
»	» 0,14—0,16 μ.	1,60—1,62½ μ.	
»	» 0,16—0,17 μ.	1,65—1,80 μ.	
Ἄνω τῶν	0,14 μ.	1,50—1,57½ μ.	Μεγάλος
»	» 0,16 μ.	1,60—1,62½ μ.	
»	» 0,17 μ.	1,65—1,80 μ.	

Ὑψος	ΒΑΡΟΣ ΣΕ ΚΙΛΑ		
	Μικρὸς σκελετὸς	Μέτριος σκελετὸς	Μεγάλος σκελετὸς
1,50 μ.	46,100—49,300	48,800—52,500	53,000—56,600
1,52½ »	46,500—50,200	49,700—53,400	52,900—57,400
1,55 »	47,400—51,100	50,600—54,300	53,800—58,400
1,57½ »	48,800—52,500	52,000—55,700	55,200—60,200
1,60 »	50,200—53,800	53,400—57,000	56,600—61,600
1,62½ »	51,500—55,700	55,200—60,800	58,400—63,400
1,65 »	52,900—57,000	56,600—60,200	59,300—64,800
1,67½ »	54,700—61,800	57,900—62,500	61,600—67,100
1,70 »	56,100—60,700	59,800—63,500	63,400—68,900
1,72½ »	57,500—62,000	61,100—65,700	64,800—70,700
1,75 »	59,300—63,900	62,900—67,500	66,600—72,500
1,77½ »	60,700—63,700	64,800—69,300	68,000—74,300
1,80 »	62,000—67,100	66,100—70,700	69,300—75,700

* ΣΗΜ.— Οἱ ἀριθμοὶ ἔχουν μετατραπῆ ἀπὸ «Pounds» σὲ κιλά μετὰ ἀπόλυτη ἀκρίβεια.

Γράμματα τῶν ἀναγνωστῶν μας

ΝΕΑ ΤΕΧΝΗ

Ἀγαπητὴ «Ἐκλογή»,

Σὰς ἀποστέλλω ἕνα τοπίο τῆς Μυτιλήνης, τὸ ὁποῖο ἐφτίαξα μὲ τὴν γραφομηχανή.

Δὲν ξέρω, βέβαια, ἂν ἔχη καμμιά ἀξία καὶ γι' αὐτὸ ἤθελα τὴ γνώμη σου.

ΚΙΚΗ ΤΖΑΝΝΙΔΟΥ

Τὸ πιστοποιήσαμε μὲ τὸ φακό! Μπράβο ὑπομονή, ἐμπνευσίς καὶ δεξιότηχνία.

Η ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΩΝ

Ἀγαπητὴ «Ἐκλογή»,

Εἶμαι κι' ἐγὼ ἕνας ἀπὸ τοὺς πιστοὺς ἀναγνώστῃς σου καὶ φανατικὸς θαυμαστής σου. Παρακολουθῶ τὴν σταθερὴ ποιοτικὴ βελτίωσι τῆς ἐμφανισέως σου καὶ τῆς ὕλης σου καὶ δὲν μπορῶ παρὰ νὰ διακρίνω σ' αὐτὴν τὴν φιλότιμη προσπάθειά σου καταβάλλεται γιὰ τὸν Ἑλληνα ἀναγνώστη, τὸν τόσο παραμελημένο ἀπὸ τὰ ἄλλα ἑλληνικὰ περιοδικά.

Ἡ ἀνθολογία τῶν ποιημάτων πού δημοσίευσες στὸ τεύχος τοῦ Ἰουνίου μ' ἔκανε νὰ σκεφθῶ κάτι πού μὲ τὸ θάρρος παλιοῦ φίλου στὸ γράφω. Δὲν θὰ μπορούσε ἡ «Ἐκλογή» νὰ δημοσιεύει μίαν σειρά ἀπὸ τὰ καλύτερα ξένα διηγήματα; Εἶναι τόσα πολλὰ καὶ ἐλάχιστα ἀπὸ αὐτὰ ὑπάρχουν σὲ ἑλ-

ληνικὲς ἐπιμελημένες μεταφράσεις, καλαίσθητα τυπωμένες. Μία ἀνθολογία ξένων διηγημάτων, εἶμαι βέβαιος, ὅτι θ' ἀρέσει, ἀλλὰ καὶ θὰ καλύψει ἕνα κενό. Μὲ μίαν μικρὴ θυσία χρηματικῆ, στὴν ὁποία εἴμαστε πρόθυμοι νὰ υποβληθούμε ἡμεῖς οἱ ἀναγνώστῃς σου, θὰ ἐξασφαλίσουμε κάτι καλὸ. Βρίσκεις ἄσχημη τὴν ἰδέα μου;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΡΚΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ
Πάτρα

Ἡ «Ἀνθολογία» ἀρχίζει ἀπὸ αὐτὸ τὸ τεύχος καὶ ἐλπίζει νὰ ἱκανοποιήσει τοὺς πολλοὺς καλοὺς ἀναγνώστῃς πού τὴν ἐζήτησαν. Καὶ χωρὶς νὰ ἀπαιτῆ καμμίαν χρηματικὴν θυσίαν...

ΤΑ ΓΕΝΕΘΛΙΑ...

Ἀγαπητὴ «Ἐκλογή»,

Γιατὶ ἐφέτος δὲν ἐώρτασες τὰ γενέθλιά σου; Δὲν πιστεύω νὰ πέρασες στό... περιθώριο τῆς ζωῆς καὶ θέλεις νὰ κρύβης... τὰ χρόνια σου!!

Μὲ ἀγάπη
ΙΑΚΩΒΟΣ ΜΑΤΣΑΣ
Μαθητῆς

Υ. Γ.

Διὰ νὰ γίνω μέλος τῆς Ε.Φ.Ε., πού πρέπει νὰ ἀποταθῶ; Τί προσόντα πρέπει νὰ διαθέτῃ ἕνα μέλος ἐκτὸς ἀπὸ φωτογραφικὴ μηχανή; Καὶ ὑπὸ ποίας συνθήκας οἱ ἐρασιτέχναι γίνονται δεκτοὶ ὡς μέλη; Παίξει ρόλο ἡ ἡλικία;

Ὁ ἴδιος

Ὅχι, βέβαια, ἀλλ' ὁ χρόνος πέρασε τόσο γρήγορα, πού κι' ἡμεῖς καλὰ-καλὰ δὲν τὸν καταλάβαμε... Ὅσο διὰ τὴν Ε.Φ.Ε., τὴν Ἑλληνικὴ Φωτογραφικὴ Ἐταιρεία θὰ ἔχουμε τὸν ἅλο μῆνα πολλὰ νὰ σὰς ποῦμε.

ΙΔΕΕΣ

Ἀγαπητὴ «Ἐκλογή»,

Ὅπως ξέρεις καὶ στὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουν πολλοὶ χιλιάδες φιλοτελιστῶν. Ἐνα μεγάλο μέρος ἀπ' αὐτοὺς βρίσκεται στὴν ἐπαρχία, ὅπου ἑλλειπέστατα παρακολουθοῦν τὴ φιλοτελικὴ κίνηση.

Γιὰ χάρι αὐτῶν δὲν μπορεῖς νὰ καθιερώσης κατὰ μῆνα μίαν σελίδα πού θὰ ἀναγράφῃ ὅλες τὶς νέες ἐκδόσεις γραμματοσήμων; Δὲν εἶναι δύσκολο, νομίζω, μίαν πού ἐσὺ ὅλες τὶς σχετικὲς πληροφορίες θὰ μπορῆς νὰ τὶς παίρνης ἀπὸ τὰ ξένα φιλοτελικά περιοδικά, πού πιστεύω ὅτι ἔρχονται στὴν Ἀθήνα.

Γιὰ μελέτησέ το. Ἡ σελίδα σου αὐτὴ θὰ εἶναι ἀγαπητὴ σὲ χιλιάδες τῶν ἀναγνωστῶν σου.

Μὲ φιλία
Α. ΝΗΣΙΩΤΗΣ

Ἀγαπητὴ «Ἐκλογή»,

Πρῶτα σὲ συγχαίρω εὐκρινὰ γιὰ τὴν τελευταία γενικὴ σου πρόσοδο.

Θὰ σοῦ ζητήσω ὅμως μίαν διευκρίνησι: Γιὰ ποῖο λόγο στὴ θέτι τοῦ ξένου διηγήματος δὲν βάσεις ἕνα ἑλληνικὸ;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΑΝΕΛΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Τὸ λαμπρὸ ἑλληνικὸ φιλολογικὸ περιοδικὸ «Τὰ Νέα Ἑλληνικά» τῶν Ἡρ. καὶ Ρ. Ἀποστολίδη δημοσιεύει ἀπὸ μὲν ἕνα ἀνθολογία ἀπὸ ἑλληνικὰ διηγήματα. Ἡ «Ἐκλογή» πιστεύει ὅτι δίδοντας καλὲς μεταφράσεις ξένων διηγημάτων προσφέρει εἰς τὸ ἀναγνωστικὸν τῆς κοινῆς καὶ ἐπίσης ἐνδιαφέρον καὶ ἴσως πῶς δυσεύρετο.

ΤΑ ΠΡΩΤΕΙΑ

Ἀγαπητὴ «Ἐκλογή»,

Ὁφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἀπολαμβάνει κανεὶς μίαν ἐξαιρετικὴν πνευματικὴ ἀπόλαυσι διαβάζοντας τὶς σελίδες σου. Τὰ διάχυτο μορφωτικὸ πνεῦμα καὶ ἡ ἀνωτερότης πού ἐπικρατεῖ σ' αὐτὲς μὲ ὤθησαν στὴ σκέψι ὅτι ἀσφαλῶς διεδικεῖς τὰ πρωτεία στὰ περιοδικά πού βγαίνουν στὴν Ἑλλάδα.

Μὲ πολλὴ ἀγάπη
ΤΖΕΛΕΠΗΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ

Μία πού μὰς τὸ λέτε, ἀς τὸ ὁμολογήσωμε... τὰ διεδικοῦμε!

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κον Σπύρον Μπέσην, Poste Restante Πειραιά, Δίδα Μαρία Λάντζα, Poste Restante Χαλκίδα, Κον Ἀνδρέαν Χρονόπουλον, Poste Restante Ἀεροδρόμιον Ἑλληνικοῦ, Κον Μάκην Καντζίκην, Poste Restante Ἀεροδρόμιον Ἑλληνικοῦ:

Κατὰ παράκλησιν τοῦ Ταχυδρομείου, δὲν δυνάμεθα πλέον αἰτήσεις ἀλληλογραφίας ἀπὸ ἀναγνώστῃς πού δίδουν ὡς διευθύνσιν Poste Restante. Διότι ἡ μεγάλῃ ποσότης τῆς ἀλληλογραφίας, ἡ ὁποία συχνὰ μὲνει ἀζήτητη, λόγῳ τοῦ ὄγκου τῆς, προκαλεῖ μεγάλες δυσχέρειες.

ΖΗΤΩ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

... μὲ φίλους καὶ φίλες τῆς «Ἐκλογῆς».

Στρ)ταὶ Χρυσανθόπουλος Χριστόφορος καὶ Καμπάνης Δημήτριος
319 Μονὰς Περισυλλογῆς
Β.Σ.Τ. 901

Στρα)τῆς Λοῖζος Ἰωάννης
11ο Σύν)γμα Ἀναγνωρίσεως
Ἱλη Διοικήσεως — Β.Σ.Τ. 900

...γιὰ τὸν κινηματογράφῳ ἰδίως.

Στρα)τῆς Χάρης Γρημάνης
25ον Σ. Π. 552 Τ. Π.
1ος Λόχος. ΣΤΓ 915α

... μὲ ἀναγνώστῃς τῆς «Ἐκλογῆς» καὶ μὲ σπουδαστῃς τῆς ἀγγλικῆς γλώσσας.

Στρα)τῆς Μυλωνὰς Σωτήριος
Δ. Διαβιβάσεων 124 Ε.Σ.Π.
Β.Σ.Τ. 904

... γιὰ θέματα ἐνθαρρυντικὰ, κοινωνικοῦ περιεχομένου. Εἶμαι τυφλὸς ἀνάπηρος τοῦ Γράμμου.

Ἀνδρέας Γ. Κοῦνας
Βασιλικὴ Ἱεράπετρας — Κρήτη

... μὲ Ἑλληνοπούλα καὶ Ἑλληνοπούλες.

Δεκανεὺς Χαρίτος Στέφανος
Στρα)τῆς Ἀναγνωστῆκος Κων)ντίνος

Στρα)τῆς Καίτσιας Ἰωάννης
508 Τ.Π. Δ. Διαβιβάσεων
Σ.Τ.Γ. 912 γ'

... μὲ Ἑλληνίδες.

Διαδ)στῆς Καλασκάνης Κων)ντίνος
508 Τ.Π. Λόχος Διαβιβάσεως
Σ.Τ.Γ. 912 γ'

... με νέες και νέους τής 'Ελλάδος.
Στρατ. τής 'Αργυρούς Σπυρίδων
508 Τ.Π. Λόχος Δ)σεως
Σ.Τ.Γ. 912 γ'

Μαθ. 'Αθανάσιος Σταυρίδης
Σ.Μ.Υ. 8ος λόχος Σ.Τ.Γ. 925

... με νέες και νέους για κάθε θέμα.
Μόν. Δεκαεὺς Φωτίδης 'Αντώνιος
Σχολή Πεζικού
Τ.Μ.Υ. 2ος λόχος Β.Σ.Τ. 902

Μόνιμος 'Υπαξιωματικός
Κουζέλης Βασίλειος
Σχολή Πεζικού
Τ.Μ.Υ. 2ος λόχος Β.Σ.Τ. 902

Σμηνίας Γ. Γουγουλίδης
Σχολή 'Αεροπορίας Μ.Σ. Β.Σ.Τ. 902
Αικατερίνης Β'
'Ασκληπιείον Βούλας

Στρατ. Μεταξάς 'Απόστολος
513 Τ. Π. Λόχος Διοικήσεως
Σ.Τ.Γ. 914 α'

Στρατ. Χρυσομάλλης 'Ανδρέας
401 Σ. Ν. Θ.Σ. 'Αγ. 'Αναργύρων
Β.Σ.Τ. 902

Δεκ. Κατσιλιέρης Κωνσταντίνος
Τμήμα Μον. 'Υπαξιωματ. Σχ. Πεζικού
2ος λόχος Β.Σ.Τ. 902

Μόνιμος 'Υπαξιωματικός
Χουλιάρης Τάκης
Σχολή Μηχανικού Β.Μ.Υ. Σ.Τ.Γ. 909

Δεκαεὺς Κότσιρας 'Ηλίας
106 Σ.Π.Π. ΙΙ Μοίρα Σ.Τ.Γ. 917

Νίκος Παπαστεφανάκης
Μαθητής Γυμνασίου Φουρνή
Μεραμβέλλου Κρήτης

Ιlias Georgiadis
Beyoglu Feruz aga Maç
Sok No 36
Istanbul - Turkiye

Βασίλης Μπούρας
Φοιτητής, 'Αστυδάμαντος 36
Παγκράτι

Στέφανος Πριόβολος
'Ηρώ Χρυσικοπούλου
Βελισσαρίου 10 — Κέρκυρα

Σμηνίτης Λιόλιος 'Αθανάσιος
Μ.Π.Α. Σ.Α. Β.Σ.Τ. 902

Λοχίας Χελάς 'Αριστείδης
508 Τ.Π. Λόχος Δ)σεως Σ.Τ.Γ. 912γ

Οικονομόπουλος Ευάγγελος
'Ασκληπιείον Βούλας
Περίπτερον Αικατερίνης Β'

Στρατ. Παλαντζάς 'Αρης
245 Τ. Προκαλύψεως Σ.Τ.Γ. 917
Σμηνίτης Κουτσούρης Μιχαήλ
1ον Σμήνος Μ.Ε. Β.Σ.Τ. 902 Σ.Τ.Α.

Στρατ. Εύστρατιάδης Πέτρος
Δ. Διαβιβάσεων
28 Σύν. Πεζικού Σ.Τ.Γ. 917 α'

Νηούρμας 'Ιωάννης
Αικατερίνης Β', 'Ασκληπιείον Βούλας
Στρατ. Παπαϊωάννου Γιαννάκης
616 Τ.Π. 3ος λόχος Σ.Τ.Γ. 920 β'

Σμηνίτης Σκορδίλης 'Ηλίας
Μ. Διοικήσεως Β.Σ.Τ. 902 Α.Β.Φ.

Λοχίας 'Αντωνίου Ζαχαρίας
Σχολή Πεζικού Λ. Δ)σεως Σ.Τ.Γ. 902

Κουμπος Γεώργιος
Μπέκος Λούλης
Σχ. Πεζικού Τ.Μ.Υ. 1ος λόχος
Β.Σ.Τ. 902

Στρατ. Κορδαλής Βασίλειος
219 Τ. Προκ. 3ος λόχος Σ.Τ.Γ. 927

— Σμηνίται
Τσαναξής Εύστράτιος
Χαλοφτής 'Αθανάσιος
Β.Σ.Τ. 902 Σ.Α. Μ.Σ.
Υ.Ε.Α. Μιλτιάδης Μελετόπουλος
Σχολή Πυροβολικού Β.Σ.Τ. 902

Παπαεαγγέλου Παναγιώτης
'Εκκλησιαστική Σχολή Εάνθη

Ζωγράφος Δημήτριος
Συνοικία Χρύσης — Εάνθη

Στρατ. Γεωργαντόπουλος 'Απόστ.
Γραφείον Ε.Α.)Κ.Ε.Τ. Β.Σ.Τ. 902

Σμηνίτης Γκούφας Παναγιώτης
'Υποσμηνίας Κορωνέος Θεόδωρος

Σμηνίται
Δούκας Παναγιώτης
Τσορακλίδης Κωνσταντίνος
Νακόπουλος Κωνσταντίνος
403 Μ.Π.Α. Β.Σ.Τ. 903 Α.Β.Σέβες

Λοχίας Σινέκας 'Αθανάσιος
Κ.Υ. Βερροίας Σ.Τ.Γ. 913

Στρατιώται
Γλάρης Γεώργιος
Καραμανάδης Δημήτριος
Γεωργακόπουλος Λυμπέριος
Δ)σις Τ.Ε.Α. Δυτ. Μακεδονίας
Σ.Τ.Γ. 913

... με νέους και νέες τής 'Ελλάδος.
'Υπαξιωματικός Πέττας Διονύσιος
Σχολή Πεζικού Τ.Μ.Υ. 2ος λόχος
Β.Σ.Τ. 902

Μόν. 'Υπαξιωματ. Κούπενος Δημήτριος
Σχολή Πεζικού Τ.Μ.Υ. 1ος λόχος
Β.Σ.Τ. 902

'Υπαξιωματικός Γαλάζιος Δημήτριος
Σχολή Πεζικού Τ.Μ.Υ. 2ος λόχος
Β.Σ.Τ. 902

'Ανθ)γος 'Ηλιόπουλος Δημήτριος
G.E.F. G.A.P.O. 5800

Στρατιώται
Γαϊτάνης 'Αθανάσιος
Βαρέλης 'Ανέστης
Φραγκιαδάκης Μαν.
Στάμος Κωνσταντίνος
Μπεκουσής Γεώργιος
Λαμπρινός Γεώργιος
G.E.F. G.A.P.O. 5800

Μερίμη Β.Σ.Τ. 902 2ος λόχος
Νικόλαος Ντουμάνης
Κίου 16 — Νέα 'Ιωνία

Σμηνίτης Βουτσινός Δημήτριος
1ον Σμήνος Μοίρα 'Εκπαιδευσεως
Β.Σ.Τ. 902 Σ.Τ.Α.

Τάκης Πάρης
Σχολή Μονίμων 'Υπαξιωματικών
5ος λόχος Σ.Τ.Γ. 923

Βασίλειος Παπαποστόλου
Μαθητής Γυμνασίου Θηβών

Σμηνίτης Ρούσσος Γεώργιος
1ον Σμήνος Μοίρα 'Εκπαιδευσεως
Β.Σ.Τ. 902 Σ.Τ.Α.

Παπαϊωάννου 'Αγγελος
Σχολή Μον. 'Υπαξιωματ. 4ος λόχος
Σ.Τ.Γ. 925

Παπαδόπουλος Εύθυμιος
7ος λόχος Σ.Τ.Γ. 925

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΣΚΑΚΙΟΥ

Κ. Αύδην. Θεσσαλονίκη. Δύο φινά-
λε σας θα δημοσιευθούν εις τὸ 86ον
τεύχος μας. Προσπαθήσετε εἰς τυχόν
νέαν ἀποστολὴν ν' ἀλλάξετε τὰ θέμα-
τά σας.

Α. 'Αργυρίου. 'Η «'Εκλογὴ» εἶναι
μηνιαῖο φύλλο, γι' αὐτὸ ἀποφεύγουμε
τίς εἰδήσεις, οἱ ὁποῖες ὄχι μόνον χά-
νουν τὴν ἐπικαιρότητά τους, ἀλλὰ ἐ-
νίστει, λόγω ἀλλαγῶν, δὲν ἐπιδέχον-
ται διορθώσεις. Γι' αὐτὸ παρακολουθεῖ-
τε τὴν στήλην τῆς «Καθημερινῆς», ἢ
ὅποια ἐπιτρέπει τὴν ἐνημερότητα.

Δρ. Κραβαρτογιάννου. Σὰς διέφυ-
γεν ὅτι ἐγράψαμε (20) Αε3 ('Η προσ-
φορὰ τῆς θυσίας... κ.λ.π.). 'Αρα εἰάν
ἀντὶ Αε3 ΡΧ02 κ.λ.π. δὲν εἶναι δυνα-
τόν, ὅπως ἀναφέρετε Πα1ΧΒ. 'Ο Αε3
θὰ βρῆσκειται ἀκόμη στὸ γ1.

Τὰ γυαλιά για τὰ μάτια σας
καὶ τὴν CRÈME PHYLLIS
για τὸ δερμα σας

'Η CRÈME PHYLLIS εἶνε
γιὰ τὸ δερμα σας κάτι
περισσότερο ἀπὸ ὅ,τι
εἶνε τὰ γυαλιά ἡλίου γιὰ
τὰ μάτια σας. Γιατί, ὄχι μόν-
ον τὸ προφυλάσσει ἀπὸ
τίς καυστικές ἀκτίνες τοῦ
ἡλίου ἢ τὴν ἀλμύρα τῆς
θάλασσας, ἀλλὰ καὶ τὸ
ξανανιώνει, χάρις εἰς τὰ
πολύτιμα καὶ ἀγνά συστα-
τικά της.

Εἶνε ἡ μόνη κρέμα, πού
συνιστοῦν χωρὶς ἐπιφύ-
λαξιν οἱ κορυφαῖοι 'Ελλη-
νες Δερματολόγοι καὶ ὁ
Καθηγητὴς τῆς Δερματο-
λογίας τοῦ Πανεπιστη-
μίου τῶν Παρισίων, ὁ με-
γάλος GOUGEROT.

'Η ἀνωτερότης τῶν ἀπο-
τελεσμάτων ἀπὸ τὴν χρῆ-
σιν τῶν ΚΑΛΛΥΝΤΙΚΩΝ
PHYLLIS εἶνε μία δια-
ρκὴς ἀποκάλυψις.

CRÈME - NEIGE
MOUSSE - PERLE

PHYLLIS

ΛΥΣΕΙΣ

«ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ» από σελίδα 5.

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ :

1. ΕΠΙΜΕΝΙΔΕΙΟΣ. 2. ΛΕΟΝ-ΚΑΒΑΛΛΟ. 3. ΕΡΝΑ (Σάκ). — ΜΑΝΕ. 4. ΗΣ. — ΣΤΑΝ (Λώρελ). — ΝΑΒΑ. 5. ΜΕ. — ΜΙΚΡΑ. 6. ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΟΝ. 7. ΣΟΡΒΟΝ-ΝΗΣ. — ΝΤ. 8. ΥΝΙ. — ΣΕΚ. — ΑΝΤΙ. 9. ΝΗΑΣ. — ΥΑΣ. — ΕΩ. 10. Η «ΣΜΥΡΙΣ». — ΜΥΔΙ. 11. ΒΟΥΣ. — ΒΑΡΗΣ. 12. ΝΟΣΩ. — ΝΑΤΑΣΑ.

ΚΑΘΕΤΩΣ :

1. ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗΝ. 2. ΠΕΡΣΕ-ΦΟΝΗΣ. 3. ΙΟΝ. — ΘΡΙΑΜΒΟ. 4. ΜΝΑΣ. — ΑΒ. — ΣΥΟΣ. 5. ΕΚ. — ΤΕΛΟΣ. — ΡΥΩ. 6. ΝΑ-ΜΑ. — ΜΝΕΥΪΣ. 7. ΙΒΑΝ. — ΙΝΚΑΣ. 8. ΔΑΝ. — ΜΑΗ. — ΒΑ. 9. ΕΛΕΝΙΤΣΑ. — ΜΑΤ. 10. ΙΛ. — ΑΚΡ. — ΝΕΥΡΑ. 11. 0—0. — ΒΡΟΝΤΩΔΗΣ. 12. ΣΑΑΝΤΙ. — Ι-ΣΑ.

«ΣΚΑΚΙ» από σελίδα 124.

*Αρ. 82. 1) Βε1—ζ2, γ6—γ5. 2) Βζ2—ε2, Πδ3—α3. 3) Βε2—ε6, Βθ6Χ ζ4. 4) Βε6—δ5+, Ρα8—δ8. 5) Πθ1Χ θ5+ και τὰ Μαύρα εγκαταλείπουν.

*Αρ. 83. 1) Βα2—γ2! Έξαναγκα-σμός κινήσεως.

*Αρ. 84 (Φινάλε). 1) Αη5—δ8!! ΒΧΑ (Έάν Βθ6, τότε Ιζ7+ και εάν ΒΧθ5, πάλι Ιζ7+, Ρ κατά βούλησιν και Ιζ7—δ6—δ6+! κ.λ.π.). 2) Ιθ8—ζ7+, ΡΧζ5 (ή καλύτερα κινήσις). 3) Ιζ7Χδ8 και τὰ Λευκά πρέπει νὰ κερδί-σουν.

*Αρ. 85. 1) Βη5—α5! Έξαναγκα-σμός κινήσεως.

«ΟΙ 12 ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ» από σελ. 83.

1) Σὲ ξένο χωράφι δρεπάνι μὴ βάζης. 2) Ἡ πέτρα πού κυλάει μού-χλα δὲν πιάνει. 3) Ὅταν πεινᾷ ἡ ἄλεπού φαίνεται πὼς κοιμάται. 4) Πότιζε τὸν ξένο κῆπο γιὰ νὰ ξερα-θῇ ὁ δικός σου. 5) Ἡ ἄλεπού πού κοιμάται ὄρνιθες δὲν πιάνει. 6) Σῆ-

μερα τοῦ γείτονα καὶ αὔριο τῆς γει-τόνιασας. 7) Ὅποιος θέλει τὰ πολ-λὰ χάνει καὶ τὰ λίγα. 8) Πολλὰ λό-για λίγα αἰσθήματα. 9) Ξένο ρούχο ζέστη δὲν πιάνει. 10) Ὅποιος ἐπι-θυμῆ ὅλα τὰ χάνει ὅλα. 11) Ὅποιος κοιμάται ψάρια δὲν πιάνει. 12) Δὲν ὑπάρχει χωράφι χωρὶς γείτονα.

«ΤΟ ΑΥΓΟ ΤΟΥ ΚΟΛΟΜΒΟΥ» ἀ-πό σελίδα 83.

ΛΥΣΙΣ

Ἔξι αὐγά!

«ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΒΡΗ ΤΑ ΠΕΡΙΣΣΟ-ΤΕΡΑ» από σελίδα 121.

1) ΚΑΡΑΜΑΖΟΦ = 41. 2) ΠΡΟ-ΓΑΣΤΩΡ = 37. 3) ΘΩΡΑΚΩΤΟΣ = 41. 4) ΕΥΡΥΧΩΡΟΣ = 44. 5) ΨΟ-ΜΟΦΑΓΟΣ = 35. 6) ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ = 41. = 239.

«ΤΙ ΑΚΡΙΒΩΣ ΕΝΝΟΕΙΤΕ ΟΤΑΝ ΛΕΤΕ :» από σελίδα 92.

ΑΛΟΥΡΓΙΣ : Γ. Ἀρχαία ἑλληνική λέξις ἀπὸ τὸ ἐπίθετο ἀλουργῆς (ἄλς+ἔργον) = κατεργασμένος με θα-λασσινὸ νερά. Σημαίνει τὴ βασιλικὴ πορφύρα, ἔνδυμα κόκκινο, ἀκριθὸ καὶ ἐπίσημο, γιὰ τὰ κογχύλια πορφύ-ρες, με τὰ ὅποια ἐθάφονταν, ἦταν πα-νάκριθες. Ἐφόρεσε τὴ βασι-λικὴ ἀλουργίδα = ἔγινε Βασι-λεύς.

2) ΕΡΜΙΝΑ: Δ. Τὸ θηλαστικὸ ζῶο λευκοϊκτίς (ἀσπρη νυφίτσα) ἢ ἐρμελίνη πού ἡ γούνα του εἶναι πολὺ ἀκριθὴ. Κανονικὰ θάπρεπε νὰ λέμε : φορεῖ μιὰ γούνα ἐρμίνας καὶ ὄχι μιὰ ἐρμίνα.

3) ΘΥΡΕΟΣ : Γ. Στὴν ἀρχὴ ἡ λέ-ξι ἐσήμαινε μεγάλη πέτρα πού τὴν ἔ-θαζαν στὸ ἀνοιγμα σπηλιάς ἀντὶ πόρ-τας (ὅπως π.χ. ὁ Κύκλωπας στὸν Ὀ-μηρο). Κατόπιν, μακρόστενη δερμάτι-νη ἀσπίδα, στὴν ὁποία τοποθετοῦσαν τὰ διακριτικὰ (ὄπλα συνήθως) τῆς δύ-ναμῆς τους οἱ ἄρχοντες, οἱ εὐγενεῖς. Τέλος ἀπομίμησι ἀσπίδας με ζωγραφι-

σμεῖνα ἐπάνω τὰ ἐμβλήματα. Ὁ ἐλ-ληνικὸς βασιλικὸς θυρεὸς π.χ. με τὸ στέμμα καὶ τοὺς Ἡρακλεῖς του.

4) ΚΩΘΩΝΙ : Α. Ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ λέξι κῶθων = πῆλινο ἢ μεταλλينو κύπελλο, με τὸ ὅποιο οἱ ἀρ-χαιοὶ στρατιῶτες (καὶ οἱ ναῦτες σῆ-μερα) ἔπιναν νερὸ ἢ κρασί. Συνεκο-χικὰ, ἔται ἀνομάστηκε ὁ φοβισμένος, ἀκόμμος στὴ στολὴ καὶ ἀδέξιος νεο-σύλλεκτος, ὁ Γιάννης, καὶ μάλιστα ὁ κουτὸς γενικά. Εἶναι ἓνα κῶ-θῶνι (:σάν κωθώνι).

5) ΛΙΜΟΥΖΙΝΑ: Β. Ἡ γαλλικὴ λέ-ξι Limousine, εἶδος κάπας, στὴν ἀρ-χή, τῶν χωρικῶν τῆς περιοχῆς τῆς πό-λεως Limoges. Μεταφορικὰ, τὸ σκεπα-σμένο με μόνιμο ἐπιστάγασμα αὐτοκί-νητο σ' ἀντίθεσι πρὸς τὰ παλαιότερα ἀμάξια με τὸ κινητό.

6) ΛΙΜΠΡΕΤΤΟ : Γ. Ἡ ἰταλικὴ λέ-ξι Libretto = βιβλιαράκι. Εἶναι τὸ χει-ρόγραφο πού περιέχει τὸ κείμενο ποι-ητικοῦ ἢ δραματικοῦ φωνητικοῦ ἔργου, ἰδίως μελοδράματος. Κάτι ἀνάλογο με τὸ σενάριο τοῦ κινηματογράφου.

7) ΟΛΚΗ : Β. Ἀρχικά, ἡ λέξι ἀ-πὸ τὸ ρῆμα ἔλκω (=σύρω, πιέζω πρὸς τὰ κάτω) ἐσήμαινε τὴν πρὸς τὰ κάτω πῆσι τοῦ μέρους τῆς ζυγαριᾶς πού εἶχε τὸ βάρος καί, συνεκοχικὰ, τὸ ἴδιο βάρος. Εἶπαν λοιπὸν : πυρο-βόλα μεγάλης ὀλκῆς (: με θαρρεῖες ὀβίδες καὶ ἐπομένως μεγάλο διαμετρήματος, μεγάλα). Μεταφορικὰ: πολιτικός, συγγραφεύς, ἀ-πατεῶν μεγάλης ὀλκῆς = μεγάλης ἀξίας, σπουδαιότητος.

8) ΟΥΤΟΠΙΑ : Α. Εἶναι τὸ ὄνομα ἐνὸς φανταστικοῦ νησιοῦ (νήσος οὐτο-πία, ἀπὸ τὸ οὐ τόπος = ἀνύπαρκτος τόπος), ὅπου βασιλεύει κοινωνικὴ δι-κααιοσύνη καὶ ἀνθρώπινη εὐτυχία. Τί-τλος ἐνὸς φιλοσοφικοῦ ἔργου τοῦ Τό-

μας Μούρ, πού ἐξεδόθη τὸ 1518. Ὁ τίτλος αὐτὸς κατήντησε νὰ χρησιμοπο-ιῆται κάθε φορὰ πού θέλομε νὰ δηλώ-σωμε πὼς κάποια θεωρία, κάποιο σχέ-διο πού ἐτοιμάζομε νὰ ἐκτελέσωμε ἔ-περνᾷ τὶς ἀνθρώπινες δυνατότητες.

9) ΠΑΡΩΔΙΑ : Γ. Ἀπομίμησι ἢ με-ταποίησι στὸ γελοῖο ποιήματος ἢ λο-γοτεχνήματος γενικά. Οἱ ἀρχαίοι πα-ρωδοῦσαν ποιήματα τοῦ Ὀμήρου κλπ. γιὰ νὰ γελοῦν. Γενικά, κατήντησε νὰ σημαίνει κάθε ἀπομίμησι ἢ πρόσωπο, πρᾶγμα πού εἶναι πολὺ κατώτερο ἀπὸ τὸ πρωτότυπο ἢ τὸ καλῶς νοούμενο. Εἶναι παρωδία πολιτικοῦ ὁ τᾶδε — παρωδία δίκης.

10) ΦΑΝΦΑΡΟΝΟΣ : Δ. Ἡ ἰσπα-νικὴ λέξι fanfarron πού σημαίνει ἐκεῖ-νον πού καυχίεται γιὰ προτερήματα ἢ ἐλαττώματά του ἀνύπαρκτα. Γίνεται ἀ-πὸ τὴ γαλλικὴ λέξι fanfare = εἶδος σάλπιγγας. Κατόπιν, μελωδία πομπῶ-δῃ καὶ πανηγυρικὴ με φανφάρες. Ἀ-πὸ κεῖ, φανφαρόνος ἀνομάστηκε ἐκεῖ-νος πού διακαεῖ, διατυμπανίζει (ἀνάλογη ἔκφρασι) τὰ ψεύτικα χαρί-σματά του.

11) ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΙ : Β. Στὰ πρῶ-τα του θήματα τὸ παιδάκι ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ χειραγώγησι, τὴ βοήθεια ξένων χειρῶν (τῶν γονέων του) γιὰ νὰ περπατήσῃ. Σιγά-σιγά παίρνει τὸ γυ-ρο μόνο του, χωρὶς στήριγμα, χει-ραφετεῖται. Ὅταν μεγαλώσῃ καὶ κερδίζει μόνος του τὸ ψωμί του χειρα-φετεῖται καὶ μεταφορικὰ. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ προοδευτικὴ γυναικα, πού θέλει γὰ ἐνεργῆ αὐτὸβουλα καὶ χωρὶς τὴν κη-δεμονία τοῦ πατέρα, τοῦ ἀδελφοῦ, τοῦ ἀνδρός της.

12) ΨΗΓΜΑ : Β. Ἀπὸ τὸ ρῆμα ψήχω = ξύνω κάτι στερεὸ, ἀφαιρών-τας του μικρὰ κομματάκια, ὅπως π.χ. τὰ ψήγματα χρυσοῦ, πού βρίσκονται μέσα σὲ προσωσιγενῆ στρώματα τῆς γῆς ἢ σὲ πετᾶμα.

Μιά καινούργια αεροσφορά τῆς «Ἐκλογῆς»

Ἄνθολογία Ξένων Διηγημάτων

Με μικρὲς βιογραφίες

Απὸ τὸ τεύχος αὐτὸ ἡ «Ἐκλογὴ» ἀρχίζει μιὰ καινούργια Ἄνθολογία ξένων διηγημάτων. Πολλοὶ ἀναγνώστες μᾶς τὴν εἶχαν ζητήσῃ, ἀλλὰ ὁ περιορισμένος χώρος τοῦ περιοδικοῦ ἦταν μιὰ ἀνυπέρβλητη δυσχέρεια. Ὡς μοναδικὴ λύση κόνιναμε τὴν δημοσίευσί τῆς Ἄνθολογίας, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τίς κανονικὲς σελίδες τῆς «Ἐκλογῆς».

Ἀποφασίσαμε νὰ δώσουμε σ' αὐτὴ τὴν Ἄνθολογία σχῆμα καὶ μορφή βιβλίου, ἔτσι ὥστε ἀργότερα νὰ μπορῇ νὰ ἀποτελέσῃ ἓνα ὀλόκληρο τόμο ξένων διηγημάτων — σὲ πρωτότυπη μετάφρασι καὶ μὲ πρωτότυπη εἰκονογράφῃ.

☆

Στὴν Ἄνθολογία θὰ περιληφθοῦν συγγραφεῖς ἀπὸ ὅλες τίς γῆρες. Ἀρχίζουμε μὲ δύο διηγήματα. Τὸ πρῶτο, τὸ «Ἀζέμ» τοῦ Ὀλιβερ Γκόλντισμιθ, εἶναι ἓνα μικρὸ, ἀλλὰ χαρακτηριστικὸ δείγμα τοῦ διηγήματος σὰ πρῶτα του δῆματα, τότε πὸν βρισκόταν πῶς κοντὰ σὸ παραμῦθι, παρὰ σὴν ἀλήθεια. Τὸ δεύτερο, ἀντίθετα, τοῦ Α. Τσέχωφ, εἰσδύει μὲ λεπιότητα καὶ αἰσθημα μέσα σὴν πραγματικότητα τῆς καθημερινῆς ζωῆς.

Τύποις : Ἑλληνικῆς Ἐκδοτικῆς Ἐταιρείας Α. Ε. — Παπαδιαμαντοπούλου 44
Ἐκμετάλλευσίς : Ἀλεξάνδρου Α. Φιλοπούλου

Μελετημένο

στὴν πῶ μικρὴ
λεπτομέρεια
σᾶς
παρουσιάζουμε
τὸ ἠλεκτρικὸ
φυγεῖο

ΚΑΥΧΗΜΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Izola

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

Τι είπες, αγαπητή μου;

Τίποτε δέν σε έκπλησσει;
Κι ὅμως σε βεβαιώνω, πώς
γιά τή νέα σαιζόν, ἡ

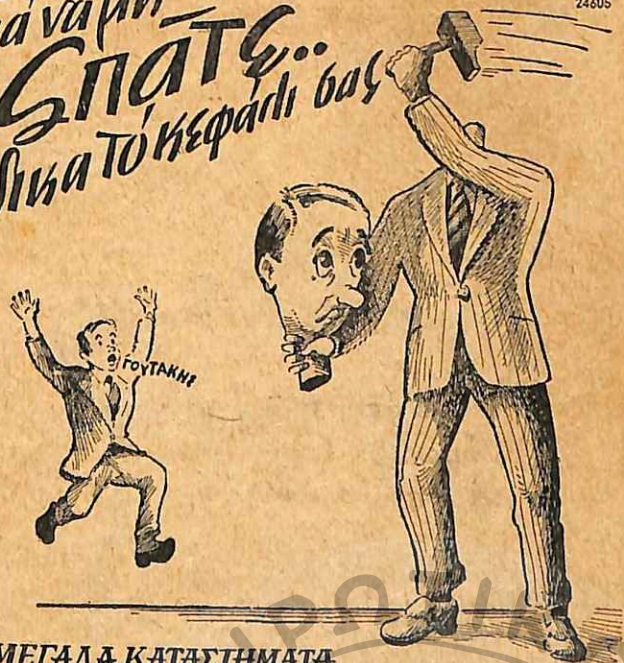
ΛΑΝΑΤΕΞ θά σε κα-
ταπλήξει μέ τά χρώματα,
τά σχέδια καί τήν άσυγα-
γώνιστη ποιότητα τῶν ὑφα-
σμάτων της.

ΕΚΛΕΚΤΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΥΦΑΣΜΑΤΑ

Για να μη
ΣΠΑΤΣ...
άδεια τὸ κεφάλι σου

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΒΟΥΛΗΣ 6
24605

ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ
ΑΝΔΡΙΚΩΝ ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΩΝ
"Π.ΓΟΥΤΑΚΗΣ"

ΕΚΑΜΕΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΙΝ ΤΙΜΩΝ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ
ΕΤΟΙΜΑ ΑΝΔΡΙΚΑ ΕΝΔΥΜΑΤΑ
ΠΑΝΤΑΛΟΝΙΑ

ΒΑΜΒΑΚΕΡΑ 70.000 * ΤΣΕΛΒΟΛ 98.000
ΠΑΛΜΠΙΤΣ 135.000 * ΚΑΜΠΑΡΤΙΝΕ 175.000

***

ΣΑΚΚΑΚΙΑ ΜΑΛΛΙΝΑ ἀπὸ 275.000 * 300.000
ΕΤΟΙΜΑ ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ ΜΑΛΛΙΝΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ
ἀπὸ 465.000 - 500.000 καὶ 525.000 - 585.000

★
Σταδίου 49

Τὸ σῆμα τῶν ἐκλεκτῶν ἀδιαβρόχων

ΣΤΑΥΡΟΛΕΙΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ :

- Εἶναι βιβλίον, ἀλλὰ καί... μαχαίρι.
- Ἀπαντᾷ συχνὰ σὲ τούρκικα τρωπύμια. — Περιφήμη γιὰ τὸ κάλλος τῆς κόρη τοῦ Αὐγούστου (γεν.).
- Κάτοικοι μιᾶς πόλεως τῆς Στερεᾶς (αἰτ.).
- Μία πλησίον τῆς πρωτεύουσῆς τῆς Παραγουᾶς πόλις. — Τὸ μικρὸ ὄνομα τοῦ περιφήμου τενόρου Σλέζακ.
- Υἱὸς τοῦ Ἡρακλέους φανευθεὶς σὲ μονομαχία ὑπὸ τοῦ Ἐχέμου. — Σ' αὐτὸν τὸν ρυθμὸ ἔχουν κτισθῆ πολλὰ ἀρχαῖα μνημεῖα (αἰτ. δημ.).
- Μουσικὸς φθόγγος. — Κληρονομικὴ νομῆ ἀγροκτήματος (ιδίωμ.).
- Ἕνα ἑλληνικὸν πέλαγος. — Ἡ γραφὴ τοῦ ὀκτακόσια δέκα.
- Ὄνομα διαφόρων ἀρχαίων πόλεων καὶ νεωτέρων χωρίων μας (αἰτ.). — Καραβοστάσι.
- Ἕνας ὄρος τῆς πασσέτας. — Ἀξιοὶ σεβασμοῦ λόγῳ ἡλικίας ἢ ἱερότητος.
- Ἕνα σύμφωνον τοῦ ἀλφαβήτου μας. — Γάλλος συγγραφεὺς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. — Πολύησπον τῆς Βαλτικῆς.
- Ἡ γενικὴ μιᾶς ἀναφορικῆς ἀτωνυμίας. — Ἱστορικὸ χωριὸ τῆς Ἠλείας (αἰτ.).
- Ἡ κάτοικος εὐρωπαϊκοῦ κράτους.

ΚΑΘΕΤΩΣ :

- Μέθη τῆς πεπιοιθήσεως...
- Κάτοικοι δύο ἀρχαίων χωρίων τῆς Στερεᾶς (αἰτ.).
- Μία ἡθοποιὸς τοῦ κινηματογράφου, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀεροπλάνων. — Ἄρθρον.

- Τόσα χέρια εἶχε ὁ γίγας Γύας. — Κατηγορηματικοί, σαφεῖς (αἰτ.).
- Αὐτὸ τὸ μόριον θγαίνει ἀπὸ τὸ γιασεμί (καθαρ.).
- Ἑλληνικὸν ἀκρωτήριο. — Περνάει ἀπὸ τὸ Τουρίνον. — Δηλοὶ πρόσκλησιν.
- Ἀδελφὸς τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου. — Ὑποθετικόν.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Ε	Γ	Χ	Ε	Ι	Ρ	Ι	Δ	Ι	Ο	Ν	
2	Ν		Α	Κ			Ι	Ο	Υ	Λ	Ι	Ξ
3	Θ	Η	Β	Α	Ι	Ο	Υ	Ξ				
4	Ο		Ι	Τ	Α		Λ	Ε	Θ			
5	Υ	Λ	Λ	Ο	Ξ		Ι	Ν	Ι	Κ	Ο	
6	Ξ	Ο	Λ	Μ	Π	Α	Ξ	Τ		Ν		
7	Ι	Κ	Α	Ρ	Ι	Ο	Ν	Α	Ρ	Ι		
8	Α	Ρ	Ν	Η	Ν		Ο	Ρ	Μ	Θ	Ξ	
9	Ξ	Ο	Τ	Τ	Η		Ξ	Β	Λ	Τ	Ο	Ι
10	Μ	Υ		Ο	Ν	Ε		Α	Λ	Α	Ν	
11	Ο	Ξ	Ο	Υ		Λ	Α	Λ	Α	Ν		
12	Ξ		Τ	Ξ	Π	Α	Ν	Ι	Ξ			

- Φέρνει τὸ σκότος (γεν.). — Ὄνομα διαφόρων παλαιῶν ἀνοσιβόμων τῆς Ἰσπανίας (δημ.).
- Ποταμὸς τῆς Ἀλσατίας. — Τουρκικὴ... ἀποπληξία (ἐνάρθρος).
- Ἕνα ζῶον, ἀρχαῖστί. — Ὀπτικῶς, εἶναι ἀριθμὸς. — Χρονικὸς σύνδεσμος.
- Σύνδεσμος. — Σπουδαιότατον κέντρον προελληνικοῦ πολιτισμοῦ ἐπὶ ἑλληνικοῦ εἰσόδου (αἰτ.).
- Νησιά... εἰρηνικά. — Ἡ ἀρχὴ μιᾶς γνωστῆς φράσεως τοῦ Ποντίου Πιλάτου.

Ι. Χ.

(Λύσις στὴ σελίδα 114)

ΤΑ ΤΕΤΡΑΚΙΝΗΤΗΡΙΑ ΠΟΥΛΙΑ ΤΗΣ

"AIR FRANCE"

σας προσφέρουν, για τὰ μακρινὰ σας ταξίδια, άνεση, ακρίβεια, πολυτέλεια και τελείαν εξυπηρέτησιν.

2 δρομολόγια ημερησίως από Παρίσιους εις Νέαν Υόρκην και τανάπαυιν.

Διά πλείονας πληροφορίας εις άπαντα τὰ Πρακτορεία Ταξιδίων
— AIR FRANCE Πλ. Συντάγματος 35.750 & 32.871